

TOMI SERIEI NOSTRAE
TEMPORIS RECENTIORIS

Tom. XVII.
Subseries Monumenta Ritualia
Hungarica, Tom. II.
Ordinarius Strigoniensis.
ed. NICOLAUS STEPHANUS
FÖLDVÁRY
Budapest, Argumentum Kiadó, 2009
pp. 188 – ISBN 978-963-446-518-8

Tom. XVI. (recte: XVIII!)
Stephanus Brodericus
Epistulae
Edidit, introduxit
et commentariis instruxit
PETRUS KASZA
Budapest, Argumentum Kiadó, 2012
pp. 636 – ISBN 978-963-446-660-4

Tom. XIX/I.
Nicolaus Olahus
Epistulae Pars I 1523–1533
Edidit, introduxit
et commentariis instruxit
EMÓKE RITA SZILÁGYI
Budapest, Reciti Kiadó, 2018
pp. 589 – ISBN 978-615-5478-62-8

Tom. XIX/2.
Nicolaus Olahus
Epistulae Pars II 1534–1553
Edidit, introduxit
et commentariis instruxit
EMÓKE RITA SZILÁGYI
Budapest, Reciti Kiadó, 2022
pp. 545 – ISBN 978-615-6255-40-2

IOHANNES FILICZKI DE FILEFALVA • CARMINA QUAE EXSTANT OMNIA

BIBLIOTHECA SCRIPTORUM MEDII RECENTISQUE AEVORUM SERIES NOVA REDIGUNT ENIKŐ BÉKÉS ET LADISLAUS SZÖRÉNYI
IOHANNES FILICZKI DE FILEFALVA CARMINA QUAE EXSTANT OMNIA EDIDIT, INTRODUXIT ET COMMENTARIIS INSTRUXIT DAVID MOLNÁR
RECITI

IOHANNES FILICZKI
DE FILEFALVA
CARMINA QUAE EXSTANT
OMNIA
(Bibliotheca Scriptorum Medii
Recentisque Aevorum. Series Nova
Tomus XX)

The oeuvre of Iohannes Filiczki de Filefalva (ca. 1583–1622) is almost completely unknown in Hungarian literary history, although some of his contemporaries called him the “second Ovid”. After a decade and a half of his peregrination in Germany and Switzerland, he returned to Hungary around May 1616, and worked as an assistant professor at the Calvinist school of Sárospatak. In 1622, he became the rector but died of the plague in August of the same year.

The current volume is publishing the critical edition of Filiczki’s known poetic works. This volume will be available free of charge both in printed and in pdf format.

IOHANNES FILICZKI DE FILEFALVA

CARMINA

QUAE EXSTANT OMNIA

BIBLIOTHECA SCRIPTORUM MEDII RECENTISQUE AEVORUM
CONDITA A LADISLAO JUHÁSZ

SERIES NOVA

CONDITA AB ANTONIO PIRNÁT

TOMUS XX

CONSILIUM EDITORUM

ANDREAS VIZKELETY praeses,
ALEXANDER BENE, BLASIUS DÉRI, SOPHIA FELLEGI,
PETRUS KASZA, GABRIEL KECSKEMÉTI, STEPHANUS LÁZÁR,
EDITHA MADAS, EMŐKE RITA SZILÁGYI,
GREGORIUS TÓTH

SERIEM REDIGUNT

ENIKŐ BÉKÉS ET LADISLAUS SZÖRÉNYI

INSTITUTUM LITTERARUM
SEDES CENTRALIS STUDIORUM PHILOSOPHORUM
SECTIO LITTERARUM RENASCENTIUM

IOHANNES FILICZKI DE FILEFALVA

CARMINA
QUAE EXSTANT OMNIA

EDIDIT, INTRODUXIT ET COMMENTARIIS INSTRUXIT

DAVID MOLNÁR

RECITI KIADÓ
BUDAPEST
2023

The publication of the present volume has been sponsored and supported by
the NKFIH OTKA PD-132376 research grant and by the

HUN
REN

Textum Latinum recensuerunt

GABRIEL PETNEHÁZI

GREGORIUS TÓTH

Textum Graecum recensuit

EDINA ZSUPÁN

Praefationem in Anglicum conversam recensuit

RÉKA FUTÁSZ

You are free to share, copy, and quote our book according to the conditions of the
Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.5 Hungary License
(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/hu/deed.en>).
Our volumes can be downloaded from our website. Exercise your rights!

ISBN 978-615-6255-82-2

ISBN 978-615-6255-83-9 (pdf)

ISSN 0133-6711

Published by *reciti*, content provider of the
Institute for Literary Studies at the
Research Center for the Humanities,
MTA Centre of Excellence.

<http://www.reciti.hu>

Editio princeps: 2023

Page layout by Zsuzsa Szilágyi N.

Printed in Hungary by Fellini Kft.

CONTENTS

PREFACE	7
Principles of publication	12
Abbreviations	13
Abbreviations of the preserved manuscripts of Filiczki's works	13
Abbreviations of the published works of Filiczki	14
Abbreviations of the bibliography	19
TEXT AND COMMENTARIES	33
I. The Dresden manuscript: Bohuslav Jafet's album amicorum	35
II. Poems in István Miskolci Csulyak's album amicorum	36
III. Consolation poem to Mátyás Bobrowiczi of Hajnik (1603)	39
IV. Propemptika to Mátyás Török (1603–1604)	40
V. Xenia natalitia (1604)	41
VI. Epithalamia to Ionas Voit (1604)	70
VII. Poem on the Žerotín family's coat of arms (1605)	71
VIII. Epithalamium to Friedrich Schütz (1605)	72
IX. Congratulatory poem to Jodocus Rhodius' disputation (1605)	73
X. On the motto of Georgius Carolides a Carlsperga (1606)	74
XI. Poems on the death of John VI, Count of Nassau-Dillenburg (1606–1607)	75
XII. Epicedium on the death of Martin Polycarpus (1607)	78
XIII. Recommendatory poem to Georgius Rosinus' disputation (1607)	79
XIV. A manuscript of the recommendatory poem to Albert Szenci Molnár's <i>Psalterium</i> (1607)	80
XV. Recommendatory poem in Albert Szenci Molnár's <i>Psalterium</i> (1607)	81
XVI. Poem to Hieronymus Zichlinsky's disputation (1608)	83
XVII. Poem in his theological disputation in Marburg (1608)	84

XVIII. Epicedia on the death of Přeč Hodějovský of Hodějov the Elder (1610)	85
XIX. Recommendatory poem to Imre Pécseli Király's Isagoges (1612)	86
XX. Epithalamium on the wedding of John II, Count Palatine of Zweibrücken (1612)	87
XXI/a. Carminum liber primus (1614)	88
XXI/b. Carminum liber secundus, sive miscella epigrammata (1614)	187
XXII. Recommendatory poem to Janus Gruter's edition of Cicero (1618)	252
XXIII. Epicedium on the death of Zsuzsanna Károlyi (1622)	254
 APPENDICES	 255
 NOTES	 277
 INDEX	 323
Index of incipits	325
Index of names	335
Index of geographical places	343

*I would especially like to thank my son, Vince,
for all his patience.*

PREFACE

The oeuvre of Iohannes Filiczki de Filefalva (ca. 1583–1622) is almost completely unknown in Hungarian literary history, although some of his contemporaries called him the “second Ovid”. In addition to being a significant Neo-Latin poet who has not yet been in the focus of research, Iohannes Filiczki also merits attention as an emblematic figure of his time. Although there are only very few such volumes of humanist composition of poetry known in sixteenth–seventeenth-century Hungary, no attempt has been made to collect Filiczki’s oeuvre and publish it in a modern text edition. There are very few Hungarian humanist poetic oeuvres that compare with Filiczki’s.

Filiczki was born to an impoverished Slovak noble family in Farkasfalva (Vlková, SK) around 1580. The most important source on his life is his *album amicorum*, which survived in Prague (Knihovna Národního muzea, MSS. IX. G. 15).¹ This helps reconstruct his life between September 1600 and 1616 relatively precisely. Filiczki began his studies in Lőcse (Levoča, SK) under Mihály Clementides de Váralja, continuing it in Késmárk (Kežmarok, SK) under Johannes Frölich, with support from István Thököly I and György Horváth of Palocsa. Filiczki started his study tour on 2 March, 1602 and enrolled at the gymnasium of Görlitz, where Johannes Linckius, Elias Küchler, and Friedrich Papa were his professors. However, he already went to Prague in the fall of 1603, where he became the preceptor of the young barons Přeck, Smil, Bohuslav and Adam Hodějovský of Hodějov (Hoddiegova). Surprisingly, he studied at the Jesuit college in Prague. Upon leaving Prague in May 1605, Filiczki accompanied his young students on their way to Herborn, Siegen, Marburg, Heidelberg, Basel, and Altdorf. They matriculated at the college of Herborn on 14 June, 1605. He most likely stayed in Siegen between March 1606 and September 1608 at the latest. He continued his studies at the university of Marburg from 4 October, 1608 until 1611, as a pupil of Rudolph

¹ See AAmS.

Goclenius the Elder, Hermann Kirchner, and probably Kaspar Finck. He then became a pupil of Simon Stein (Stenius) at the university of Heidelberg from 2 April, 1611, and a pupil of Ludwig Lucius at the university of Basel from 17 October, 1612. Most likely in early 1613, Filiczki was awarded the title of Poet Laureate by Johann Jakob Grasser in Basel. According to the entries of his *album amicorum*, he travelled through Germany (Strasbourg, Freiburg im Breisgau, Augsburg, Magdeburg, Wittenberg, Leipzig, Kassel, Frankfurt am Main) from the beginning of 1614 until 1616. After his return to Hungary around May 1616, Filiczki worked as an assistant professor at the school of Sárospatak (documented from 1617). In 1622, he became the rector but died of the plague on 18 August of the same year.²

Filicki's known career writing poetry began on 20 February, 1603 with his epigram for Bohuslav Jafet's *album amicorum*. His first known printed poem was published in Görlitz in a consolatory print on the death of Mátyás Bobrowiczi's young son and daughter on 8 September, 1603. In his first compilation of poetry, *Xenia natalitia*, Filiczki collected and printed 32 of his occasional poems that he had most likely written in Prague in 1603. This volume is the forerunner of Filiczki's main work published a decade later, the two-part *Carminum liber*, which consists of almost 300 poems. Despite the significant difference between the size of the two volumes, the persons addressed in the poems in Filiczki's 1604 book already outline his strategy for building his intellectual network. In this early work, Filiczki evinces his talent for poetry in various occasional genres of humanist poetry, and his compositions are addressed to 19 different people from his circle of friends, patrons, and teachers. He dedicated his book to Sebestyén Thököly above all, although there are also poems dedicated to unknown or barely known people, such as Boldizsár Székely of Hunfalva, István Budaházy, László Horvát of Polánka, Ferenc and András Máriássy of Márkusfalva, or Mihály Clementides of Váralja. He also published a Horatian complaint in 11 Sapphic strophes, using the topos of *Querela Hungariae* on the devastation of Hungary by the Tartars and the Ottomans.

Filicki's German years were his most productive literary era. Before publishing his magnum opus in 1614, 23 of his occasional poems had been printed in various collections and books. His first known poem from this time was written in Herborn during the autumn of 1605, when Filiczki congratulated on the marriage of his teacher, Friedrich Schütz and Elisabeth Olevian, widow of Gottfried Hatzfeld in a 13-distich epithalamium. In October, he wrote a poem to congratulate Jodocus Rhodius on his disputation in Herborn. In the following year, he wrote a two-distich epigram in Greek for a book edited by Konrad Rittershausen in Prague, and he wrote an epigram in Latin on the motto ("Μέμνησο σου" = "Memineris tui") that appeared on the coat-of-arms of Georgius Carolides. In 1607, he mourned John VI, Count of Nassau-Dillenburg in a funeral poem and two epigrams, for which he also provided a Hungarian

² For more details, see: MOLNÁR 2024.

translation, and another epigram for which he gave a Slavic translation (using a mix of Biblical Czech and Polish). He published a funeral poem on the death of Martin Polycarpus from Uherské Hradiště in a collection of poetry published in Basel in the same year. In March 1607, he also composed a recommendatory poem for Georgius Rosinus' disputation. Another poem of his is a 26-line Hungarian paraphrase of Georg Rem's composition on the subject of Albert Szenci Molnár's 1607 edition of *Psalterium Ungaricum*. Filiczki praises Szenci's work and recommends it to the reader. Already at the beginning of the year 1607, Filiczki wrote a 60-line poem for Szenci Molnár's psalter, which has two versions: a manuscript kept in the *Collectio Molnariana* in the Library of the Hungarian Academy of Sciences and a later printed version. In January 1608, he composed a poem for Hieronymus Zichlinsky's disputation. In the summer, Filiczki answered six theological questions in a public disputation under the leadership of Georg Pasor and organized by the Herborn Academy in Siegen. He dedicated this print (*Disputatio theologica, sex praecipuas de ecclesia quaestiones continens*) to his patron Přeč Hodějovský of Hodějov (Hoddiegova) the Elder with an epistle dated 27 June, 1608. His Greek distich and its Latin translation are included at the end of the publication. In 1610, Filiczki's five short epicedia appeared in a collection edited and printed in Prague on the death of Přeč Hodějovský of Hodějov (Hoddiegova) the Elder. Another public disputation in Marburg is known from that year, under the guidance of his professor Rudolph Goclenius the Elder. Filiczki again dedicated his thesis booklet (*Disputatio XII: De potestate particularum: sicut, ita, ut et similia*) to Přeč Hodějovský of Hodějov the Elder, as well as to eight other friends and patrons. We only know two of his poems from 1612: a six-distich epigram that hails the edition of Imre Pécseli Király's *Isagoges*, and a nine-distich epithalamium celebrating the marriage of John II, Count Palatine of Zweibrücken and Princess Luise Juliana in Heidelberg. The most important year in Filiczki's oeuvre is 1614, when he published the above-mentioned *Carminum liber* in Basel.

The collection is divided into two books and includes Filiczki's 314 poems on various subjects, addressed to various people, and some dedicatory poems from contemporary, mostly Calvinist, intellectuals. The volume also includes two pattern poems, one of which is the first known pattern poem printed in Hungary. The first book of *Carminum liber* begins with a two-line recommendatory poem of Rudolph Goclenius the Elder, professor at the university of Marburg. Filiczki's first poem is a three-distich epigram about the coat-of-arms of the family of Baron Hodějovský of Hodějov (Hoddiegova), which is followed by his letter dated 27 August, 1610, as a dedication to his pupils Přeč, Smil, Bohuslav, and Adam Hodějovský of Hodějov. Following these works, seven dedicatory poems are addressed to Filiczki, which are followed by his nine-distich verse *Auctor ad suum libellum*. The introductory part ends with an 18-hexameter poem addressed to the reader. Filiczki divides the first book into ten thematic chapters: the *Genethlia* consists of 25 birthday, name-day, and New Year's greeting poems in Latin and Greek, addressed to his patrons, friends, and professors.

The *Gratulatoria* includes seven congratulatory poems and ten sentences in one-distich epigrams in Latin and Greek. The *Προπεμπτικά* contains 21 poems, most of which are farewell poems. Filiczki also includes his 26 *album amicorum* entries in Latin and Greek to ten persons in the chapter *Philotesia*. One of the entries is the above-mentioned pattern poem addressed to Polish nobleman Petrus Kosminsky. The chapter *Symbolum* includes 30 short epigrams in Latin and Greek, only ten of which describe a symbol characterizing the addressee, including one on his own symbol. The next chapter, *Προσφωνήσεις*, consists of Filiczki's 16 dedicatory or liminary poems in Latin and Greek related to eleven different works. The *Epithalamia* includes twelve nuptial poems, one of which is the other above-mentioned pattern poem. In the chapter of *Παραμυθητικά*, Filiczki publishes three consolatory poems in Latin (which are paraphrases of two Latin and one German song) addressed to his former teacher Mihály Clementides of Váralja. *Hungaria* is a separate chapter, which consists of a nine-hexameter allegorical poem about Queen Hungary, and its Greek translation *Παννονία*. This poem, under the title *Querela Hungariae*, was augmented with ten hexameters by an unknown author and published again in 1686. The next chapter, *Funebria*, ends the first book with Filiczki's 11 Latin and Greek epicedia on the death of six persons and another ten sentences in epigram form. In the second book, Filiczki collects his other poems under the title *Miscella epigrammata*. He begins with a four-distich poem addressed to the reader and an epistle dated September 1610 to Georg Rem, Adam Huber, and his patrons and friends, which is followed by Heinrich Klinger's and Johannes Linck's poems. Similarly to the structure of the first book of the volume, Filiczki continues his collection with a 16-line epigram to his own book again under the title *Ad librum suum* and his 142 Latin and Greek epigrams on various topics. Fourteen of these poems are addressed to or written about his illustrious contemporaries (e.g. Ioannes Bocatius and György Thúri). Filiczki finishes his collection with Georg Rem's letter dated 1610 and two prayers. The first book was published in 1619 in Frankfurt by Johann Philipp Pareus in his *Delitiae poetarum Hungaricorum*. Only two of his poems are known from Filiczki's last, Hungarian period: a ten-distich panegyric to Jan Gruter and his Cicero edition published in 1618, as well as a three-distich epicedium on the death of Zsuzsanna Károlyi, the first wife of Gabriel Bethlen from 1622.³

The most important scholarly literature on Filiczki began with a chapter in a book by Johann Peter Lotichius, followed by the manuscripts of János Csécsi the Younger⁴ and János Szombathi⁵, professors in Sárospatak in the late eighteenth century. Filiczki was rediscovered in the twentieth century by Czech historian and archivist Otakar Odložilík.⁶ Unfortunately, the first and for many years most detailed monograph,

3 For more details, see: MOLNÁR 2024, 350.

4 CSÉCSI, *Catalogus* ms.

5 SZOMBATHI, *Historia* ms.

6 ODLOŽILÍK 1932.

József Bencédy's dissertation from 1946, has remained in manuscript.⁷ Filiczki's name appeared again in the second volume of the Czech-Moravian humanist encyclopaedia edited by Antonín Truhlář and Karel Hrdina and later continued by Josef Hejnic and Jan Martínek.⁸ Compared to the previous literature, the novelty of this entry was that it presented Filiczki's known works in a chronological order, thus providing an informal bibliography of his oeuvre. Furthermore, a few pages in Ján Mišianik's Slovak literary history⁹ also focus on the literary aspects of Filiczki's works. In his book on Czech and Slovak humanist literature, Jozef Míňarik later continued Ján Mišianik's analysis of Filiczki's poems in more detail.¹⁰ Beside Bencédy's forgotten dissertation, Filiczki's work has also been examined by Slovak literary historians. This interest continued in the form of Helena Májeková's study,¹¹ which focused specifically on Filiczki. The most important new developments in the research on Filiczki include two 2013 studies by Marta Vaculínová,¹² who, by examining the entries in Filiczki's album amicorum, uncovered previously unknown biographical data. In the 2010s, three important Hungarian studies contributed to the exploration of Filiczki's oeuvre. Géza Szentmártoni Szabó, in his book on Janus Pannonius philology,¹³ pointed out Filiczki's previously unknown, mischievous comic character. Then, in 2011, Gábor Kecskeméti published an "(almost)" unknown greeting poem by Filiczki, written for Jan Gruter's 1618 Cicero edition.¹⁴ In the same year, Mihály Imre¹⁵ published and analysed a poem of Filiczki that was preserved in manuscript form and praises Albert Szenci Molnár's 1607 *Psalterium*, which also shows significant differences from the printed version. Last, I would like to draw particular attention to Sebastian Krasnovský's important and detailed MA thesis,¹⁶ which summarises and explores Filiczky's oeuvre and the issues raised in the scholarly literature. A notable strength of Krasnovský's work is that it was published in English. In 2020, an encyclopaedia entry in English was also published by Eva Frimmová.¹⁷ Finally, the most recent detailed analysis on the topic is my own monograph on Filiczki's life and oeuvre.¹⁸

7 BENCÉDY 1946.

8 *Rukověť* 1966, 144–145.

9 MIŠIANIK 1974, 153–157.

10 MÍŇARIK 1985, 132–137.

11 MÁJEKOVÁ 1988.

12 VACULÍNOVÁ 2013a, VACULÍNOVÁ 2013b.

13 SZENTMÁRTONI SZABÓ 2010.

14 KECSKEMÉTI 2011.

15 Republished in IMRE 2012.

16 KRASNOVSKÝ 2021.

17 FRIMMOVÁ 2020.

18 MOLNÁR 2024.

PRINCIPLES OF PUBLICATION

The present edition is based on the methodological recommendations of Sándor Bene and Enikő Békés.¹⁹ Following the *ultima manus* principle, in the main text I always publish the latest known version of the poem corrected or approved by Filiczki. In the footnotes, I also give the other known variants of the text. Differences in punctuation are not indicated, except where they are of striking significance for the meaning. Poems written to or about Filiczki are published in the appendix. In many cases these include the peritext of his own volume, the locations of which I also indicated in the main text. I adapted the orthography of the words to the classical norms and the punctuation to the modern norms (e.g. *coecus*–*caecus*, *fecundus*–*foecundus*, *lachryma*–*lacrima*, *plerunque*–*plerumque*). I only left the early modern form of the word if the classical form had broken the metre. The letter “v” is always corrected to “u”, unless it is used in a chronogram (e.g. *annvs*–*annus*). Similarly, I corrected “j” to “i”, “ę” to “ae”, “f” to “s”, “ä” to “ae”, “öë” to “oe” and “&” to “et” in all cases. The only places where I did not correct “&” are where I quote Filiczki’s own abbreviated footnotes. However, in the case of the four known autograph Filiczki manuscripts, I always indicate in a footnote if the author used “j”, “v”, etc. or the seventeenth-century Latin forms. Where it was possible, I resolved the abbreviations (e.g. *I. U. Cand.* is *Iuris Utriusque Candidatus*), but where the resolution was not clear, I left the original form (e.g. *nobili N. N.*).

Although the majority of the Hungarian cities can be found in a different country today than they were when the Kingdom of Hungary still existed, I use the Hungarian name (unless Filiczki used a German or Slavic name) and list all other and present forms in the index: e.g. Lőcse, Leutschau, Leutschovia, Leuconium, Levoča (SK). I only provide the Latin form of the originally non-Hungarian place names where Filiczki used it. I also use the German name for the places in today’s Poland that had German names in Filiczki’s time: e.g. Danzig, Gdańsk (PL). For the Czech place names, I also give the German names of the settlements in the index. Because Filiczki’s oeuvre contains the Latin names of some counties of the one-time Kingdom of Hungary that do not exist anymore (e.g. Szepes County), I also list these in the index.

Where possible, I tried to identify the addressees of the poems or the people mentioned in Filiczki’s texts. I also provide a short biography of each of these names in the endnote. If more than three copies are known of a print in which Filiczki’s poems survive, I do not indicate the location of the copies. For Filiczki’s known letters, see MOLNÁR 2024, 350.

19 BENE, BÉKÉS 2014.

ABBREVIATIONS

/	<i>new line in the manuscript or print</i>
app.	appendix
bibl.	bibliographia
cop.	copia
corr.	corrigit, correctum
ed.	editio
ed(s). a.	editio(nes) altera
ed(s). mod.	editio(nes) moderna
ed. pr.	editio princeps
fluv.	fluvius
m.	marginalia
rec.	recte, rectius
subscr.	scriptio; subscript
s. t.	sine titulo
v.	vide

ABBREVIATIONS OF THE PRESERVED MANUSCRIPTS OF FILICZKI'S WORKS

AAms	Filiczki's album amicorum: Prague, Knihovna Národního muzea, MSS. IX. G. 15. https://bit.ly/3Mxnv1y
BAVms	Vatican, Biblioteca Apostolica Vaticana, Cod. Pal. Lat. 1906, 116 ^r .
CMms	Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ (Library and Information Centre of the Hungarian Academy of Sciences), Collectio Molnari-ana (K 787), 157 (according to two other page numbering: 148, or 164–165).

DRms	Bohuslav Jafet's album amicorum, Drezda, Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek, Mscr. Dresd. k.293, 186'. https://kalliope-verbund.info/DE-611-HS-2449781
KCms	Philadelphia, Penn State University Libraries, Kislak Center for Special Collections, Ms. Codex 819, 250 ^{r-v} . https://colenda.library.upenn.edu/catalog/81431-p3j09w816
MCSms	Private collection, István Miskolci Csulyak's album amicorum.
MCSms 2018	Nicolaus REUSNER, <i>Icones sive Imagines vivae, literis Cl. Virorum, Italiae, Graeciae, Germaniae, Galliae, Angliae, Ungariae</i> . Modern, facsimile edition by Dénes DIENES, Róbert OLÁH (Sárospatak – Debrecen: Hernád Kiadó – TTRE Nagykönyvtára, 2018).

ABBREVIATIONS OF THE PUBLISHED WORKS OF FILICZKI

C	Iohannes Crausius, <i>In obitum praematurum Mariolae et Sigismunduli, nobilissimi, nec non prudentia, multoque rerum usu excellentissimi viri, Dn. Matthiae Bobrowicii, S. Caes. Regiae-que Maiestatis Tricesimae apud Caismarcenses perceptoris fidelissimi liberorum dulcissimorum, suorum vero amitorum suavissimorum, alterius die 31. Iulii, alterius 4. Augusti, Anno M.D.CIII. pie denatorum lachrimae. Iohannis Crausii Lubloviensis, Scepusii, quibus obiter admixta est gratulatio ob Georgium Bobrowicium eodem anno paulo ante natum. Accesserunt aliorum quorundam amicorum προσηγορίαι</i> . (Gorlicii: Excusae Typis Iohannis Rhambae, 1604), (VD17 1:048515B).
CG	<i>Carmina gratulatoria amicorum in nuptias ornatissimi doctrina et virtute juvenis, Friderici Schutzii Freybergensis, juniorum Baronum ab Hoddiegowa praeceptoris; et honestissimae foeminae ELISABETAE, spectabilis et integerrimi viri, Godefridi Hatzfeldii, cellarii quondam Dridorfensis p. m. viduae: clarissimi autem viri, Doctoris Casparis Oleviani p. m. filiae: Celebrandas Herbornae 24. Septemb. anno Domini 1605</i>

- (Herbornae Nassoviorum: Ex officina Christophori Corvini, [1605]) (RMK III 5696).
- CL *Carminum liber primus; Carminum liber secundus, sive miscella epigrammata* (Basileae: Typis Johannis Schroeteri, 1614) (RMK III 1130).
- CPR *Serenissimo et Illustrissimo Principi ac Domino, Domino Iohanni, Comiti Palatino Rheni; tutori et Electoralis Palatinatus Administratori; S. R. Imperii in partibus Rheni, Sueviae, Iurisque Franconici Provisori et Vicario; Duci Bavariae; Comiti Veldentiae et Sponhemii etc. secundum Sponso: nec non Illustrissimae Principi ac Heroidi, Dominae Dominae Loysiae; Serenissimi, Potentiss. celeberrimaeque memoriae Principis, Friderici IV. Palatinatus Rheni, ac S. R. Imperii Electoris, Ducis Bavariae etc. filiae sponsae, Conjugale fedus V. Non. Maji. MDCXII. anno, Heydelbergae feliciss. ferientib.* ([Heidelberg: Gotthard Voegelin, 1612]), (RMK III 7533).
- DPH *Delitiae poetarum Hungaricorum* (Francofurti: Impensis Haeredum Iacobi Fischeri, Excudebat Nicolaus Hoffman, 1619), (VD17 3:308891H; VD17 14:642839Y; RMK III 1245).
- DT *Disputatio theologica, sex praecipuas de Ecclesia quaestiones continens; Quam, Divina favente et adspirante gratia, Sub praesidio Reverendi ac doctissimi viri, Dn. Georgii Pasoris, SS. Theologiae in illustri illustrium Nassoviorum Comitum Schola Sigenensi Professoris ordinarii, ad publicam συζήτησιν proponit Johannes Filiczki Scepusius Ungarus* ([Siegen, s. t.], Anno, IesV benIgne, presso Dato paCeM gregI [1608]), (VD17 32:647837E; RMK III 1061).
- E *Epicedia in praematurum obitum D. M. Martini Polycarpi Regino-Hradecensis Bohemi, Viri Immortalitate aeterna dignissimi, omnibus modis syncerae religionis observantissimi, de Ecclesijs scholisque in Bohemia et Moravia praeclare meriti, Ob humanitatem et doctrinam omnibus domi forisque chari, amici desideratissimi, Amoris et Pietatis ergo P P P a professoribus, popularibus et amicis. Anno resIpIsCenDVM et resIpClenDVM* (Basileae: Apud Conradum Waldkirch, 1607), (VD17 125:005523S; RMK III 5738).

- EX *Exequiarum Coeremonialium Serenissimae Principis ac Dominae Dnae. Susannae Caroli Sacri Romani Imperii Transylvaniaeque Principis, partium Regni Hungariae Dominae, Siculorum Comitissae ac Opoliae Ratiboriaeque Ducissae libelli duo. In quibus Orationes et Carmina eorum, qui funebrem Pompam lucubrationibus suis ornarunt, continentur* (Alba Iulia: Excusi per Andream Valaszutium et Martinum Mezeninum, 1624), Aa2^v, (RMNy 1307).
- GC *CICERO, Opera omnia quae exstant: Ex sola fere Codd Mss. fide emendata studio atque industria Jani GULIELMII et Jani GRUTERI [...].* (Hamburgi: Ex bibliopoli Frobeniano, 1618), (VD17 23:000490U).
- IC *Insignia et symbola Carlspergiana, epigrammatis cl. viri d. Cunradi Rittershusii Brunsvicensis, Jurisconsulti et Antecessoris Altorphiensis celebrata* (Pragae: Typis Schumanianis, 1606).
- JR *Disputatio philosophica de artibus sermocinatricibus, ubi adumbrantur inprimis, quae omnium linguarum communia sunt in vocum singularum Grammaticis adsignificationibus et structura illarum: itemque modi Rhetorici variandae et omnino exornandae vocum significationis; Quam, Deo Dante, Praeside reverendo et clarissimo viro, D. Matthia Martinio, in illustri Schola Herbornensi Professore, Philosophiae studiosis ad publicam συζήτησιν proponit Jodocus RHODIUS Herbornensis. Ad diem Octobr.* (Herborn: Corvinus, 1605), (VD17 547:690900Y).
- L *Luctus illustris Nassovicae scholae Sigenensis, super obitu illustris et generosissimi domini, domini Johannis, senioris, Comitis Nassoviae, Cattimelibocorum, Viandae et Decii, domini Beilsteini, Sapientissimi principis, Fortissimi herois, Orthodoxae religionis propagatoris ardentissimi, Ecclesiarum nutritii benignissimi, Scholarum patroni diligentissimi, Iuventutis altoris beneficentissimi, patris patriae providentissimi, imperii Germanici luminis augustissimi, Omnium seculorum memoria dignissimi: qui, posteaquam LXXI annos (demptis sex hebdomadibus, et tribus diebus) vixisset, anno a Christo nato MDCVI, VIII. d. Octobr. circa 11 horam noctis placide in Domino obdormivit, mente in beatorum sedes*

- recepta, corpore Dilleburgi XXVIII dicti mensis terrae, in spem certam gloriosae resurrectionis, mandato: fama factorum in omnes aetates duratura* (Herborn: [s. n.], 1607) (VD 17 3:652609W; RMNy S 962A).
- MT *In reditum e Pragensi urbe Bohemorum in Olssam oppidum Hungariae, patriam dulcissimam [...] Matthiae Terek, civis ac notarii reipub. Olssensis, domini et amici optatissimi etc., εὐχὴ προπεμπτική [...], scripta ab Ioanne Filickio Farkasfalvano Scepr. [...]* (Pragae: ex officina Ottmariana, [1603–1604].
- OPH *In obitum illustris ac generosissimi dn. domini Przechii B. ab Hoddieiova Konopissti, Tloskovi et Lczoviczi Domini, Sac[rae] Caes[areae] Ma[giesta]ti a Consilij IV. April. Anni M. DC. X. vita functi epicedia scripta* (Pragae: Typis Ionatae Bohutsky, 1610), (RMK III 5815), A3^r–[A4^r].
- PF PATAKI FÜSÜS János, *Kiralyoknak tüköre, melyben abrazattyok szépen ragyog és tündöklök, az fejedelmeknek és egyéb uralkodóknak kedvéért példájúl irattatot és formáltatot Pataki Füsüs Janos ungvári praedikátor által az könyvszerzőknek és némely emlekezetes dolgoknak és mondásoknak mutató táblájával egyetemben* (Bártfa, Klösz Jakab, 1626), 31.
- PKI PÉCSELI KIRÁLY Imre, *Isagoges rhetoricae libri duo: Quorum prior de Inventione et Dispositione: posterior vero de Elocutione agit. In usum Scholae Komaromiensis ex Aristotele, Cicerone, Quintiliano et aliis quibusdam vetustis ac novis autoribus breviter adornati et perspicuis ac familiaribus exemplis ita passim illustrati, ut contineant, cum utilem ipsorum praeceptorum explicationem, tum facilem eorundem usum sive praxim, Tyronibus Eloquentiae primo et apprime necessariam. Opera et Studio Emerici Regii Peczelii Ungari.* (Oppenheim: Ex Officina Typographica Hieronymi Galleri, 1612),)(7^{r-v} (RMK III 1112).
- PKI2 PÉCSELI KIRÁLY Imre, *Isagoges rhetoricae libri duo: Quorum prior de Inventione et Dispositione: posterior vero de Elocutione agit. In Usum scholarum Hungariae ex Aristotele, Cicero-ne, Quintiliano et aliis quibusdam vetustis ac novis autoribus breviter adornati, et perspicuis ac familiaribus exemplis ita*

passim illustrati, ut contineant, cum utilem ipsorum praeceptorum explicationem, tum facilem eorundem usum sive praxim, Tyronibus Eloquentiae primo et apprime necessariam. Opera et studio Emerici Regii Peczelii Ungari (Bibliopoeiae Noribergensis: Wolfgang Endter, 1639), (RMK III 1551).

- RG Rudolph GOELENUS, *Lexicon philosophicum Graecum, opus sane omnibus philosophiae alumnis valde necessarium cum perspicentia Philosophysici sermonis plurimum etiam ad cognitionem rerum utile [...]* (Marchioburgi: Typis Rudolphi Hutweckleri, Impensis Petri Musculi, 1615), 260. (VD17 23:289150Q)
- ROS *Disputatio de natura intellectus creati; Quam, Divina affulgente gratia, Praeside reverendo et doctissimo viro, domino Matthia Martinio, in illustri Schola Sigenensi Professore, praectore suo summa observantia colendo, discutiendam proponit Ad diem [16] Martii Georgius Rosinus a Jawornik Bohemus* (Herborn: ex officina Christophori Corvini, 1607), [B4^{r-v}].
- SN *Sacro Nuptiali juvenis Honestiss. et Integerrimi, Dn. Iona Voigt Annaemontani, sponsi, et Pudiciss. lectissimaeque foeminae, Mariana Praedovae, Amplissimi Viri, Dn. Georgii Praedae, Civis quondam Lydomierzic. P. M. relictæ viduae, sponsae, Lydomierzicii ad V. Calen. Maji Anni M. DC. IV. feliciter celebrando, amici pia mentis affectione optima quaeque precantes, vota sua consecrabant* (Pragae: E Typographeo Schumaniano, 1604), A3^v–A4^r.
- SZM SZENCI MOLNÁR Albert, *Psalterium Ungaricum. Szent David kiraly nac es prophetanac szaz ötven Soltari az Franciai notáknac és verseknec módgyokra most úyonnan Magyar versekre forditattac es rendeltettec, az Szenci Molnar Albert által.* (Herborn: Hollos [Corvin] Christof, 1607), (VD17 1:679711K; RMNy 962[1]).
- XN *Xenia Natalitia etc. magnificis, generosis, egregiis, nobilissimis viris, Prudentia, eruditione, maxima rerum experientia, et virtute praestantissimis, Dominis Mecaenatibus, ac Patronis suis, omnibus Christianae pietatis officiis colendis, ad edendum geni sui Indicium, animi grati Testimonium, debitae*

observantiae Monimentum, strenae loco in recens ineuntis Anni M. DC. IV. felix auspiciū, feliciorem processum, felicissimum exitum, ac laetiolem semper recursum, ab Ioanne Filiczio Farkasfalvano Hungaro-Sepusio dedicata, consecrata, et oblata (Pragae: Typis Schumanianis, [1604]), (RMK III 1015).

Z

Theses philosophicae De hominis intellectu et voluntate, nec non utriusq[ue] habitibus. Quas Deo auxiliante sub praesidio M. Henrici Gutberlethi, philosophiae in illustri Nassoviorum Schola Sigenensi Professoris ordinarii, domini praëceptoris sui colendi, studiosis Philosophiae veritatis lance publice ventilandas proponit Hieronymus Zichlinsky de Zichlin Polonus (Herborn: Christophorus Corvinus, 1608), B4^v.

ABBREVIATIONS OF THE BIBLIOGRAPHY

ALBINUS 1587

Petrus ALBINUS, *De Sigetho Hungariae propugnaculo, a Turca anno Christi M.D.LXVI. obsesso et expugnato, opusculum consecratum [...]* (Wittenberg: M. Welack, 1587), (RMK III 765; VD16 W 1697).

ALCIATI 1531

Viri clarissimi D. Andreae ALCIATI Iurisconsultiss. Mediol. ad D. Chonradum Peutingerum Augustanum, Iurisconsultum Emblematum liber (Augustae Vindelicorum: Henricus Steynerus, 1531), (VD16 A 1641).

ALEUTNER 1608

Tobias ALEUTNERUS, *Epigrammatum miscellorum chilias in pentacosyades duas tributa. Pars prima. Prodeunt heic epigrammatum centuriae V. posteriores; cum prioribus illis anno MDC. editis, nunc passim castigatioribus* (Liegnitz: Nicolaus Sartorius, 1608), (VD17 14:642639N).

ASD I-8

Opera omnia Desiderii Erasmi Roterodami recognita et adnotatione critica instructa notisque illustrata Ordinis Primi Tomus Octavus. Iulius Exclusus; De civilitate morum puerilium; Conflictus Thaliae et Barbariei, ed. Franz BIERLAIRE, René HOVEN, Silvana SEIDEL MENCHI (Leiden–Boston: Brill, 2013).

- ASD II-1-9 *Opera omnia Desiderii Erasmi Roterodami recognita et adnotatione critica instrvucta notisque illustrata, Ordinis secundi, Tomi 1-9. Adagia* (Amsterdam: North Holland-Elsevier, 1993-2005).
- BENCÉDY 1946 BENCÉDY József, *Filiczky János élete és költészete*. Manuscript of PhD thesis. MTA Irodalomtudományi Intézet, Archívum, 7-2. fond. [1946].
- BENE, BÉKÉS 2014 BENE Sándor and BÉKÉS Enikő, "Módszertani ajánlás a Bibliotheca Scriptorum Medii Recentisque Aevorum új sorozatának (Series Nova) szöveggondozásához", *Irodalomtörténeti Közlemények* 118 (2014): 698-713.
- BEROALDO 1512 *Philippi BEROALDI in Asinum aureum Lucii Apuleii commentaria* (Paris: Ludovicus Hornken & Gottfredi Hittorpius, 1512).
- BOCATIUS 1990 Ioannes BOCATIUS, *Opera quae exstant omnia: Poetica*, ed. Franciscus CSONKA (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1990).
- BOD 1766 BOD Péter, *Magyar Athenas, avagy az Erdélyben és Magyarországban élt tudós embereknek, nevezetesebben a' kik valami, világ eleibe botsátott írások által esméretesekké lettek, 's jo emlékezeteket fen-hagyták, historiájok mellyet sok esztendő-k-alatt, nem kevés szorgalmatossággal egybe-szedetett, és az mostan élőknek tanuságokra, 's jora-valo felserkentésekre közönségessé tett* (Nagyszeben: s. n., 1766).
- BUCHLER 1602 Ioannes BUCHLERUS, *Γνομολογία seu Memorabilium cum primis Germanicae, Gallicaeque linguae, sententiarum brevis et aperta, Latino carmine inspersis rhythmis festivissimis, facta descriptio* (Köln: Bernardus Gualtherus, 1602), (VD17 12:643946S).
- CALAMINUS 1583 *Georgii CALAMINI Silesii liber, vel epistola Mnemosynes ad Eugeniam, de literarum origine et propagatione* (Argentorati: Nicolaus Wyriot, 1583), (VD16 R 2766).
- CAROLIDES 1597 Georgius CAROLIDES a Carlsperga, *Farrago symbolica sententiosa, perpetuis distichis explicata, et in quinque centurias*

	<i>tributa a M. Georgio Carolide a Carlsperga Poeta Caesario. Accessit Liber Epigrammatum e diversis materiis ab eodem compositus</i> (Pragae: Typis M. Danielis Adami, 1597).
CELTIS 1934	Conradus CELTIS Protucius, <i>Quattuor libri amorum</i> [...], ed. Felicitas PINDTER (Lipsiae: Teubner, 1934).
CHYTRAEUS 1581	David CHYTRAEUS, <i>De morte, et vita aeterna</i> (Vitebergae: Haeredes Johannis Cratonis, 1581), (VD16 C 2652).
CR 1841	<i>Corpus Reformatorum</i> , Vol. 8, ed. Carolus Gottlieb Bretschneider (Halle: C. A. Schwetschke et filium, 1841).
CR 1842	<i>Corpus Reformatorum</i> , Vol. 9, ed. Carolus Gottlieb Bretschneider (Halle: C. A. Schwetschke et filium, 1842).
CR 1855	<i>Corpus Reformatorum</i> , Vol. 23, ed. Carolus Gottlieb Bretschneider, Heinrich Ernst Bindseil (Braunschweig: C. A. Schwetschke et filium, 1855).
CRESPIN, CROCIUS 1604	Jean CRESPIN, Paulus CROCIUS, <i>Groß Martyrbuch und Kirchen-Historien</i> [...] (Hanau: Wilhelm Antonius, 1604), (VD17 23:271756E).
CRESPIN, GOULART 1597	Jean CRESPIN, Simon GOULART, <i>Histoire des martyrs persécutés et mis à mort pour la vérité de l'Eva[n]gile, depuis le temps des Apostres jusques à l'an 1597, comprinse en douze livres</i> [...] ([Genève: héritiers d'Eustache Vignon, 1597).
CSÉCSI, <i>Catalogus</i> ms	Johannes TSÉTSI, <i>Catalogus professorum illustris scholae S. Patakinae</i> [...], in <i>Registrum Historicum</i> [...]. Manuscriptum, Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtár (Kt. 40), 12 ^r –13 ^v .
DECIMATOR 1595	Henricus DECIMATORUS, <i>Sylva quinquelinguis vocabulorum et phrasium</i> [...] (Francofurti: Officina Paltheniana, 1595), (VD16 D 354).
DEDEKIND 1558	Friedrich DEDEKIND, <i>Grobianus, et Grobiana, de morum simplicitate libri tres</i> (Francofurti: Haered. Chr. Egen., 1558).

- Delitiae*, ed. A. F. G. G. 1612 *Delitiae poetarum germanorum huius superioris que aevi illustrium: Pars II* (Frankfurt: Nicolaus Hoffmannus, Iacob Fischer, 1612).
- Delitiae*, ed. GRUTER 1608 *Delitiae CC Italarum poetarum, huius superiorisque aevi illustrium 2*, ed. Janus Gruterus ([Frankfurt am Main]: Jonas Rosa, 1608) (VD17 3:735636B).
- DÉZSI 1898 SZENCZI MOLNÁR Albert, *Naplója, levelezése és irományai*, ed. DÉZSI Lajos (Budapest: Akadémia, 1898).
- DINCKEL 1582 Johannes DINCKEL, *De origine, causis typo et ceremoniis illius ritus, qui vulgo in scholis depositio appellatur, oratio* (Magdeburg: Wilhelmus Roß, 1582), (VD16 D 1746).
- Disticha Catonis* 1538 *Autores cum suis commentis scilicet, Catonis Romani Sententiae morales distichis descriptae, et marginalibus adnotamentis illustratae* (Lugduni: Per Matthiam Bonhome, 1538).
- Disticha Catonis* 1626 *Dionysii Catonis disticha de moribus ad filium* (Leiden: Andreas Cloucquius, 1626).
- EOBANUS 1524 Eobanus HESSUS, *Bonae valetudinis conservandae praecepta ad Magnificum D. Georgium Sturtiaden [...]* (Erfurt: Johann Loersfeld, 1524), (VD16 E 1460).
- EOBANUS, VREDEVELD 2020 *The Poetic Works of Helius EOBANUS Hessus, Vol. 5, A Veritable Proteus, 1524–1528*, ed., tr. and annotated by Harry VREDEVELD (Leiden – Boston: Brill, 2020).
- ERASMUS 1536 ERASMUS, *Ecclesiastae sive de ratione concionandi libri quatuor, opus recens, denuo ab autore recognitum, sed cum indice accuratiore quam antehac et copiosiore* (Basileae: Officina Frobeniana, 1536).
- ERASMUS 1540 ERASMUS, *De civilitate morum puerilium libellus* (Francoforti: Christian Egenolph, 1540).
- FRIEDENTHAL 1593 Frenzel von FRIEDENTHAL, *Epigrammatum [...]* (Witebergae: Typis M. Georgii Mulleri, 1593), (VD16 F 2653).

- FRIMMOVÁ 2020 Eva Frimmová, “Filicki de Filefalva, Ioannes”, in *Companion to Central and Eastern European Humanism: The Czech Lands*, ed. Lucie Storchová (Berlin: De Gruyter, 2020), 423–426.
- GISBICIUS 1602 Paullus a GISBICE Bohemus, *Schediasmatum farrago nova* (Lugduni Batavorum: Christophorus Guyotius, 1602).
- GRASSER 1614 I. GRASSERI Civ. Rom. Sac. Pal. Comit. Poemata accessit de antiquitatib. Nemausensib. Dissertatio Georgius Weirach Siles. Collegit, et quaedam de suo addidit (Coloniae Munatiana: Typis Schroeterianis, 1614), (VD17 23:240892S).
- GRASSER, TIXIER 1617 Io. RAVISII TEXTORIS Nivernensis, poetae celeberrimi, Officina, sive Theatrum histor. et poeticum, ex nat. comite, Linocerio et Gyraldo, cum gemino Indice, ad perfectionem illustratum, et nova hac editione a I. Iac. Grassero civ. Romano cum augmento exornatum (Basileae: Sumptibus Ludovici Regis, 1617), (VD17 23:285202L).
- GRUTER 2005 *Die deutschen Humanisten: Dokumente zur Überlieferung der antiken und mittelalterlichen Literatur in der Frühen Neuzeit, Abteilung I: Die Kurpfalz, Band I/2: Janus Gruter*, ed. Wilhelm KÜHLMANN, Volker HARTMANN, Susann EL KHOLI (Turnhout: Brepols, 2005).
- HALL 1607 Joseph HALL [Mercurius Britannicus], *Mundus alter et idem sive terra Australis ante hac semper incognita longis itineribus peregrini Academici nuperrime lustrata* (Hanau: Wilhelm Antonius, 1607), (VD17 23:254946R).
- Harmoniae Gorlicensis 1599 *Harmoniae hymnorum scholae Gorlicensis. Vario carminum genere. Quibus lectiones inchoantur, et clauduntur, funera deducuntur, pueri solenni ritu in scholam invitantur, preces ad Deum quocunque tempore et quacunque in calamitate funduntur. Editione secunda locupletae et meliore ordine digestae* (Görlitz: Johannes Rhamba, 1599).
- HEERBRAND 1593 Jacob HEERBRAND, *Oratio funebris de vita et obitu [...] Ludovici Ducis Wirtembergici* (Tubingae: Georg Gruppenbach, 1593), (VD16 H 1050).

- HENISCH 1603 Georgius HENISCHIVS, Ἀρεταίου Καπαδόκος ἰατρικά. Aetiologica, simeiotica et therapeutica morborum acutorum et diuturnorum Aretaei Cappadocis [...] cum commentario [...] (Augsburg: Georgius Willerus, apud Davidum Francum, 1603), (VD17 23:296822P).
- HOTMAN 1604 P. Sixti V. fulmen, brutum in Henricum sereniss. regem Navarrae et illustriss. Henricum Borbonium, principem olim condaeum evibratum : cuius multiplex nullitas ex protestatione patet ; cui, praeter alia, subiuncta est Disputatio Roberti Bellarmini Soc. des. de Primatu Episcopi Rom. et ad eam Responsio ; Item Alicati, Cuiacii, et Hotomani coniecturae de falsitate l. inter claras 8. C. de Summ. Trinit. praeterea disputatio de donatione Constantini Magni ; Necnon collatio Petri Apostoli cum Papa Romano; cum synopsi et indice necessario (s. l.: s. t., 1604).
- IAA Inscriptiones Alborum Amicorum, ed. Lajos ADAMIK, László Zsigmond BUJTÁS, Miklós LATZKOVITS, 2003–2023. <http://iaa.bibl.u-szeged.hu/>
- IMRE 1995 IMRE Mihály, „Magyarország panasza”: A Querela Hungariae toposz a XVI–XVII. század irodalmában (Debrecen: Kosuth Egyetemi Kiadó, 1995).
- IMRE 2012 IMRE Mihály, “A kulturális és az önreprezentáció feszültségei – Filiczki János verses ajánlásai Szenci Molnár Albert zsoltároskönyvéhez”, in Az isteni és emberi szó párbeszéde: Tanulmányok a 16–18. századi protestantizmus irodalmáról (Sárospatak: Hernád Kiadó, 2012), 235–253.
- IMRE 2015 IMRE Mihály, “Herborni kutatások az Alte Bibliothek állományában”, in „Kezembe vészem, olvasom és arról elmélkedem”: Emlékkönyv Fekete Csaba születésének 75. és könyvtárosi működésének 50. évfordulójára, eds. Botond GÁBORJÁNI SZABÓ, Róbert OLÁH (Debrecen: Tiszántúli Református Egyházkerületi Gyűjtemények, 2015), 189–201.
- JAKÓ 1971 JAKÓ Zsigmond, “Miskolci Csulyak István peregrinációs albuma”, Acta Historiae Litterarum Hungaricarum 10–11 (1971): 59–72.

- JANUS PANNONIUS 2006 *JANI PANNONII opera quae manserunt omnia I. Epigrammata. Fasc. 1. Textus, edidit Iulius MAYER similia addidit Ladislaus TÖRÖK (Budapest: Balassi Kiadó, 2006).*
- JANUS PANNONIUS 2014 *JANI PANNONII opera quae manserunt omnia II. Elegiae, edidit Iulius MAYER, similia addidit Ladislaus TÖRÖK (Budapest: Balassi Kiadó, 2014).*
- JÜGELT 1967 Karl-Heinz B. JÜGELT, "Elfelejtett magyar versek XVII–XVIII. századi külföldi disszertációkban", *Irodalomtörténeti Közlemények* 71 (1967), 464–468.
- KECSKEMÉTI 2007 KECSKEMÉTI GÁBOR, *Pécseli Király Imre retorikája és Szenci Molnár Albert = „Nem súlyed az emberiség!”... Album amicorum Szörényi László LX. születésnapjára*, eds. JANKOVICS József, CSÁSZTVAY Tünde, CSÖRSZ Rumen István, SZABÓ G. Zoltán (Budapest: MTA ItI, 2007), 451–474.
- KECSKEMÉTI 2011 KECSKEMÉTI GÁBOR, "Filiczky János (csaknem) ismeretlen köszöntőverse", in *Bibliotheca et Universitas: Tanulmányok a hatvanéves Heltai János tiszteletére*, eds. KECSKEMÉTI GÁBOR, TASI RÉKA (Miskolc: Miskolci Egyetem BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, 2011), 149–156.
- KEGEL 1602 *Ἐυφημία quas iuveni, ut nobilitatis dotibus eximio, sic literarum cognitione exculcto, Dn. Stephano Kegelio Poseniensi Pannonio, ex augusto Gorlicensium gymnasio abeunti in celeberrimam Academiam Witebergensem, boni et fausti ominis ergo scribebant praeceptores et amici (Wittenberg: Typis Cratonianis, [1602]), (RMK III 995).*
- KIRK, RAVEN, SCHOFIELD 1998 G. S. KIRK, J. E. RAVEN, M. SCHOFIELD, *A preszókratikus filozófusok*, tr., notes by Kálmán CZISZTER, Kornél STEIGER (Budapest: Atlantisz, 1998).
- KRASNOVSKÝ 2021 Sebastian KRASNOVSKÝ, *Johannes Filiczki as a Renaissance Man: Identities and Self-fashioning*, MA thesis (Vienna: Central European University, 2021). Online: http://www.etd.ceu.edu/2021/krasnovsky_sebastian.htm [2023. 08. 05.]

- LOTICHII 1586 *Petri LOTICHII Secundi opera omnia* (Lipsiae: Iohannes Steinmann, 1586), (VD16 L 2856).
- LOTICHII 1628 Johann Peter LOTICHII, *Bibliothecae poeticae ars quarta et ultima, in qua diversarum nationum, videl. Galliae, Angliae, Ungariae, Daniae, Poloniae, Bohemiae etc. poetae celebriores singulis tetrastichis singuli recensentur, una additis eorundem vitis, natalib. et emortualibus* (Francofurti: Sumptibus Lucae Jennisii, 1628), (VD17 23:281190F).
- LOYOLA 1567 *R.P. Ignatii de LOYOLA primi Praepositi Generalis Societatis Iesu ad filios suos spirituales eiusdem societatis De obedientia epistola* (Viennae Austriae: In aedibus Caesarei Collegii Societatis Iesu, 1567)
- LOYSII 1600 Georgius LOYSII, *Pervigilium Mercurii, in quo agitur de praestantissimis peregrinantis virtutibus [...]* (Spirae: Vidua Bernardini Albini, 1600).
- MACCOVIUS 1650 Johannes MACCOVIUS, *Loci communes theologici [...]* (Franecker: Ioannes Arcerius, 1650).
- MAIOR 1563 *Iohan[nis] MAIORIS Ioachimi operum pars prima* (Wittenberg: Georg Rhau, 1563), (VD16 M 291).
- MAIOR 1584 Iohannes MAIOR, *Elegiae* (S.l., s.t., 1584).
- MÁJEKOVÁ 1988 Helena MÁJEKOVÁ, “K výskumu slovenskej humanistickej literatury: básnik Ján Filický”, *Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Philologica* 38 (1988), 139–151.
- MÁJEKOVÁ 2008 Helena MÁJEKOVÁ, “Preklad ako filologický a interpretačný problém (Na príklade Filického epigramu Ad Sphettium)”, in *Sambucus III. Práce z klasickej filológie, latinskej medievalistiky a neolatinistiky* (Trnava: 2008), 142–152.
- MELANCHTHON 1542 Philipp MELANCHTHON, *Commentarius de anima* (Wittenberg: Petrus Seitz, 1542).
- MELANCHTHON 1579 Philipp MELANCHTHON, *Epigrammatum libri sex* (Wittenberg: haeredes Iohannis Cratonis, 1579), (VD16 M 3179).

MELISSUS 1595	<i>MELISSI meletematum piorum libri VIII. Paraeneticorum II. Parodiarum II. Psalmi aliquot</i> (Francoforti ad Maenum: In Hieronymi Commelini bibliopolio, 1595), (VD16 S 2413).
MINÁRIK 1985	Jozef MINÁRIK, <i>Renesančná a humanistická literatúra. Svetová, česká, slovenská</i> (Bratislava: Slovenské pedagogické nakl., 1985).
MIŠIANIK 1974	Ján MIŠIANIK, <i>Pohľady do staršej slovenskej literatúry</i> (Bratislava: Veda, 1974).
MOLNÁR 2024	Molnár Dávid, <i>Versőrlő malomkőnek korpája? Filefalvi Filiczki János költői életműve</i> (Budapest – Sárospatak: L'Harmattan, 2024).
ODLOŽILÍK 1932	Otakar ODLOŽILÍK, “Ján Filiczki z Filic a jeho čeští přátelé”, in <i>Sborník prací věnovaných Janu Bedřichu Novákovi</i> (Praha: Československá archivní společnost, 1932), 431–442.
OLÁH 2018	OLÁH Róbert, “Miskolci Csulyak István késmárki kapsolatai”, in <i>Reformácia v strednej Európe: Reformáció Közép-Európában: Reformation in Mittel-Europa</i> , eds. Annamária KÓNYOVÁ, Peter KÓNYA (Eperjes: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2018), 517–532.
OWEN 1608	John OWEN, <i>Epigrammatum libri tres</i> (Amberg: Johann Schönfeld, 1608).
POLANUS, GROSS 1613	Amandus POLANUS a Polansdorf, <i>Collegium anti-Bellarminianum: tribus disputationum privatarum periodis absolutum, et nunc primum in lucem editum</i> , ed. Johannes Georgius GROSSIUS (Basileae: Ludovicus König, 1613).
Protestáns mártirológia 2012	<i>Protestáns mártirológia a kora újkorban</i> , szerk. CSORBA Dávid, FAZAKAS Gergely Tamás, IMRE Mihály, TÓTH Zsombor (Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó, 2012).
RAVISIUS TEXTOR 1600	Ioannes RAVISIUS TEXTOR, <i>Theatrum poeticum atque historicum</i> (Basileae: Sumptibus Andreae Cellarii, 1600).

- REUSNER 1593 Nicolaus REUSNER, *Opera, pars prima continens elegiarum libros VI. Elegorum Graecanicorum I. Heroidum fragmenta* (Jena: Tobias Steinmann, 1593).
- REUSNER 1594 *Operum Nicolai REUSNERI Leorini Silesii iurisc. et consil. Saxonici, pars quarta, continens anagrammatum libros IX. [...]* (Jena: Tobias Steinmann, 1594).
- RMKT XVII/1 *A tizenöt éves háború, Bocskay és Báthori Gábor korának költészete*, ed. BISZTRAY Gyula, KLANICZAY Tibor, NAGY Lajos, STOLL Béla (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1959).
- RMKT XVII/2 *Régi magyar költők tára, XVII. század, 2. Pécseli Király Imre, Miskolczi Csulyak István és Nyéki Vörös Mátyás versei*, eds. JENEI Ferenc, KLANICZAY Tibor, KOVÁCS József, STOLL Béla (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1962).
- Rukověť 1966 *Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě: Enchiridion renatae poesis Latinae in Bohemia et Moravia cultae, 2, Č-Ĵ*, eds., Opus ab Antonio Truhlář et Carolo Hrdina inchoatum, Josef Hejnic et Jan Martínek continuerunt (Praha: Academia, 1966).
- Rukověť 1982 *Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě: Enchiridion renatae poesis Latinae in Bohemia et Moravia cultae, 5, S-Ž*, eds. Josef HEJNIC, Jan MARTÍNEK (Praha: Academia, 1982).
- Rukověť 2011 *Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě: Enchiridion renatae poesis Latinae in Bohemia et Moravia cultae, 6, Supplementa A-Ž*, eds. Josef HEJNIC, Jan MARTÍNEK (Praha: Academia, 2011).
- SEBŐK 2022 Marcell SEBŐK, *A Humanist on the Frontier: The Life Story of a Sixteenth-Century Central European Pastor* (Abingdon – Oxon: Routledge, Taylor & Francis Group, 2022).
- SIBER 1562 Adam SIBER, *Psalterii, Seu carminum Davidicorum: Libri V* (Basileae: Per Ioannem Oporinum, 1562).

SIMON 2016	SIMON Lajos Zoltán, „A bölcs Iuvenalis és a neolatin bukolika”, <i>Antik Tanulmányok</i> 60 (2016): 187–204.
STIGEL 1577	<i>Poematum Io. STIGELII Gothani, ex recension Adami Siberi. Volumen secundum</i> (Viennae: Donatus Ritzenhayn, 1577), (VD16 S 9103).
SUTCLIFFE 1604	Matthew Sutcliffe, <i>De Turco-Papismo: Hoc est, de Tvrcarum et Papistarum adversus Christi ecclesiam et fidem coniuratione, eorumque in religione et moribus consensione et similitudine [...]</i> (Londini [Hanau]: Georgius Bishop, 1604).
SZEGEDI KIS 1581	SZEGEDI KIS István, <i>Speculum Romanorum pontificum [...]</i> ([Basileae]: s. n., 1581).
SZENCI MOLNÁR 1648	SZENCI MOLNÁR Albert, [Az Szent David profetának ékes <i>rytmusu soltarival</i>] [...] (Várad: Szenci Kertész Ábrahám, 1648), (RMNy 2254).
SZENCI MOLNÁR 1652	SZENCI MOLNÁR Albert, <i>Szent David kiralynak, és prophetának Száz Eötven soltari</i> [...] (Lőcse: Brever Lörintz, 1652), (RMNy 2424).
SZENCI MOLNÁR 1652–1660	SZENCI MOLNÁR Albert, <i>Szent David kiralynak és prophetának száz eötven soltari</i> [...] (Várad: Szenci K. Ábrahám, [1652–1660]), (RMNy 2750).
SZENCI MOLNÁR 2017	SZENCI MOLNÁR Albert, <i>Psalterium Ungaricum. Kis katekizmus</i> , facs. ed. Judit P. VÁSÁRHELYI, Bibliotheca Hungarica Antiqua 46 (Budapest: Balassi, 2017).
SZENTMÁRTONI SZABÓ 2010	SZENTMÁRTONI SZABÓ Géza, „Janus Pannonius és a szekszárdi apátúr”, in <i>Parthenope veszedelme. Újdonságok a Janus Pannonius-filológia köréből</i> (Budapest: Cédrus Művészeti Alapítvány–Napkút Kiadó, 2010), 152–167.
SZEPSI KOROCs 1611	SZEPSI KOROCs György, <i>Disputatio philosophico-theologica de transubstantiatione et de ubiuitate carnis Christi</i> (Heidelberga: s.t., 1611) (RMK III 1097).

- SZOMBATHI, *Historia* ms Joannes SZOMBATHI, *Historia brevis Illustris Collegiis [...] Saros-Patakiensis. Pars secunda exhibens Biographiam Professorum, qui eidem praefuerunt, e Monumentis partim editis, partim ineditis concinnatam Saros-Patakini Annis 1788 et 1789*. Manuscript, Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtár (Kt. 38), 106–114.
- TAUBMANN 1597 Fridericus TAUBMANUS, *Melodaesia sive epulum Musaeum. In quo, praeter recens apparatus, lautiores iterum apponuntur quamplurimae de fugitivis olim columbis poeticis: Et una eduntur ludi iuveniles Martinalia et Bacchanalia, cum productione Gynaecei [...]* (Leipzig: Thomas Schurer, 1597), (VD16 T 224).
- TERSTYANSZKY 1774 *Allernädigst-privilegirte Anzeigen aus sämtlich kaiserlich königlichen Erbländern, herausgegeben von einer Gesellschaft*, hrsg. Daniel TERSTYANSZKY (1774.12.07.)
- TRAIANUS 1561 Vitus TRAIANUS, *Tertia farrago poematum scriptorum ad nobilem, et clariss. virum D. Johannem Senioremem Hoddeiovinum ab Hoddeiova [...]* (Pragae: Cantor, 1561).
- TRÖSTER 2012 Sonja TRÖSTER, “Mag ich Unglück nit widerstan – Liebe, Tod und Glaubensfragen als Komponenten einer Lied-Karriere im 16. Jahrhundert”, in *Senfl-Studien I*, eds. Stefan Gasch, Birgit Lodes, Sonja Tröster (Tutzing: Hans Schneider, 2012), 443–493.
- VACULÍNOVÁ 2013a Marta VACULÍNOVÁ, “Jan Filický z Filic a jeho památník v rukopisné sbírce Knihovny Národního muzea v Praze”, in *Kniha 2013. Zborník o problémoch a dejinách knižnej kultúry. Dejiny knižnej kultúry Spiša* (Martin: Slovenská národná knižnica, 2013), 304–320.
- VACULÍNOVÁ 2013b Marta VACULÍNOVÁ, “Památník Jana Filického v Knihovně Národního muzea a některé nově nalezené básně”, *Sambuccus* 9 (2013), 96–103.
- VANEL, Brussels–Cologne 1686 *Histoire de l'estat present du Royaume de la Hongrie*, ed. Claude VANEL (Brussels – Cologne: Fricx – Pierre Le Jeune, 1686), (VD17 7:686524T).

- VANEL, Cologne 1686a *Le Royaume de la Hongrie ou description nouvelle, chronologique et géographique de ce royaume, selon l'état auquel il se trouve à présent, et des choses les plus memorables y arrivées*, ed. Claude VANEL (Cologne: Pierre Le Jeune, 1686), (VD17 1:086036Z; RMK III 7800).
- VANEL, Cologne 1686b *Histoire de l'état présent du Royaume de la Hongrie*, ed. Claude VANEL (Cologne: Pierre Le Jeune, 1686), (VD17 3:604762E; RMK III 7801).
- VIVES 1599–1600 *Ioannis Ludovici Vivis Valentini, ad veram sapientiam introductio. Eiusdem satellitium animi, sive symbola, principum institutioni potissimum destinata [...]* (Lipsiae: Impensis Voegelinianis, 1599–1600), (VD16 V 1798).
- WALTHER 1983 Hans WALTHER, Paul Gerhard SCHMIDT, *Proverbia sententiaeque Latinitatis medii ac recentioris aevi. Nova series* (Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1983).
- WHITAKER 1581 Guilielmus WHITAKERUS, *Ad decem rationes Edmundi Campani [...] Christiana responsio* (London: Excudebat Thomas Vautrollerius, impensis Thomae Chardi, 1581).
- WIDEMANN 1564 Lorenz WIDEMANN, *Epithalamium de nuptiis clarissimi viri D. Christiani Kalen, medicae facultatis doctoris, et in inclyta Academia Gryphiswaldiana Professoris, et castissimae Virginis Gesae Swarteniae, ipsius Sponsae, Senatore Petro Swarten in illustri Repub. Gryphiswaldiana progenitae* (Rostock: Iacobus Transylvanus, 1564), (VD16 W 2455).
- ZANCHI 1555 Basilius ZANCHIUS Bergomantis, *Poematum libri VIII* (Basileae: Per Ioannem Oporinum, [1555]).

TEXT AND COMMENTARIES

I.

The Dresden manuscript: Bohuslav Jafet's album amicorum.

20 February, 1603.

Ms.: Dresden, Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek, Mscr. Dresd.
k.293, 186^r.

Eds. mod.: MOLNÁR 2024: 1. *Első ismert költeménye Bohuslav Jafet album amicorumában.*

Bibl.: MOLNÁR 2024: 1. *Első ismert költeménye Bohuslav Jafet album amicorumában.*

* * *

1.

Homo rosa

Ut rosa mane novo superas se tollit in auras,
Sed subito rursum sole cadente perit,
Sic mortalis habet firmas in corpore vires:
Nunc homo, cras ipsum mors violenta rapit.
5 Ergo mori mortalis homo, si vivere caelo
Vis, discas, fugias et mala facta procul.

2 perit,] **DRms** perit.

3 vires:] **DRms** vires

5 caelo] **DRms** coelo

On the same page, after the poem: **DRms** Praeceptum. / Fide parum: multumque vide: nam fidere multum, / Et vidisse parum, maxima damna parit. / Benevolentiae et perpetuae / memoriae ergo scrib[e]bat] Johan[nes] / Filiczkius Farkasfalvanus / Gorlicii Lus. Anno Christi / 1603. 20 Febr[ua]rij

II.

Poems in István Miskolci Csulyak's album amicorum.

Ms.: Private collection, István Miskolci Csulyak's album amicorum, 1197.

Ed. a.: Epigramma. Anaxagoras. Manus caussa Sapientiae. In: XN, B5^r.

Eds. mod.: JAKÓ 63–64; IAA no. 9112; MCSms 2018.

Bibl.: JAKÓ 63–65; MOLNÁR 2024: 2. *Három autográf verse Miskolci Csulyak István album amicorumában.*

* * *

2.

17 March, 1603.

The illustration shows two parchments with a hand holding a book. The poem is on the upper parchment (figure 1):

Manus causa Sapientiae

Magnus Anaxagoras haud falso dixerat olim:
Dextera quod veri causa sit ipsa Sophi.
Nam, qui non manibus rem, quam perdiscere tentat,
Urget, is in ventos irrita verba iacit
5 Incassumque polo afflatus expectat ab alto:
Solus enim artifices qui facit, usus adest.
Ergo rem quicumque cupis cognoscere magnam;
Rem magnam assidua volve, revolve manu!

tit. causa] MCSms caussa

2 causa] MCSms caussa

1 Magnus ... Sophi] Arist. de part. anim. 687a, 8–9; Plut. de frat. am. 478D–E.

4 iacit] MCSms jacit:

6 Sophus] (?) corr. Solus

6 Solus ... adest] Ov. ars 2, 676.

The following text is written on the lower parchment:

Pietate, humanitate, eruditioneque praestantiss[imo] Juveni D[omi]no Stephano P. Miskolczino benevolentiae ac amicitiae ergo Johannes Filiczkius Farkasfalvanus Gorlicii Lusat[iorum] 17 die Martii Anni 1603 scribebat.

1. Manus causa Sapientiae

3.

Between 17 March, 1603 and 1607.

Ms.: Private collection, István Miskolci Csulyak's album amicorum.

Eds. mod.: JAKÓ 64–65; IAA no. 9113; MCSms 2018.

Bibl.: JAKÓ 63–65.

* * *

**Idem Ioannes Filiczki Farkasfalvanus ornatissimo viro, domino
Stephano Miskolcino, praeceptorī generosi domini Nicolai Teokölīi
fidelissimo etc.**

Stephanus Miskolczius (K. in C. Z in S. mutatis)

Aspera dum saevae sortis me tela fatigant,
Et mihi dum totus denegat Orbis opem,
Spem voco, spem sequor, illa mihi contusque salusque est.
Hac fultus mundi nil mala curo mali.
5 Tutum illa in dubiis rebus mihi praestat asylum,
Illa cruenta levat damna, metumque fugat.
Ergo Deus quoties fatis agitabor iniquis,
Fac, me certa tuae spes bonitatis alat.

4.

Brevius

Spes mihi in adversis contusque salusque futura est:
Hac ego munitus, quid fera fata morer?

tit. ornatissimo ... domini] MCSms Ornatissimo Viro, Domino Stephano Miskolcino, Praeceptorī
Generosi Domini

4 fultus] MCSms fultus,

5 dubiis] MCSms dubijs

1–2 Spes ... morer] cf. Ps46.

III.

Consolation poem to Mátyás Bobrowiczi of Hajnik (1603).

8 September, 1603.

Ed. pr.: In obitum praematurum Mariolae et Sigismunduli, nobilissimi, nec non prudentia, multoque rerum usu excellentissimi viri, D[omi]n[i] Matthiae Bobrowicii, S[acrae] Caes[areae] Regiaeque Maiestatis Tricesimae apud Caismarcenses perceptoris fidelissimi liberorum dulcissimorum, suorum vero amitinorum suavissimorum, alterius die 31. Iulii, alterius 4. Augusti, Anno M.D.CIII. pie denatorum lachrimae. Iohannis Crausii Lubloviensis, Scepusii, quibus obiter admixta est gratulatio ob Georgium Bobrowicium eodem anno paulo ante natum. Accesserunt aliorum quorundam amicorum προσηγορία. (Gorlicii: Excusae Typis Johannis Rhambae, 1604), A4^r–A4^v.

Cop.: Munich, Bayerische Staatsbibliothek: 38 in: Ah 10940.

Ed. a.: XN, B5^v–B6^r.

Bibl.: *Rukověj* 2011, 116; MOLNÁR 2024: 3. *Vigasztalóköltemény hajniki Bobrowiczi Mátyásnak.*

* * *

**Ad nobilissimum dominum Matthiam Bobrowicium ab Haynik, etc.
a sacra caesarea regiaque maiestate tricesimis apud Caismarcenses
praefectum, Maecenatem Reipublicae Literariae colendissimum,
praematurum dulcissimorum liberorum lugentem obitum
παράμυθητικῶν. A studiosis quibusdam grati animi declarandi causa
apposita**

v. 30.

IV.

Propemptika to Mátyás Török (1603–1604).

1603–1604.

Ed. pr.: In reditum e Pragensi urbe Bohemorum in Olssam oppidum Hungariae, patriam dulcissimam [...] Matthiae Terek, civis ac notarii reipub. Olssensis, domini et amici optatissimi etc., εὐχὴ προπεμπτική [...], scripta ab Ioanne Filickio Farkasfalvano Scep. [...] (Pragae: ex officina Ottmariana, s. a.).

Cop.: The unique copy is lost or mislaid with the author's dedication to Ioannes Minor of Késmárk in the library of the Premonstratensian abbey in Jászó (Jasov, SK): Miscellanea 18 přív. 38.

Eds. a.: CL, 25–26; DPH, 485–486.

Bibl.: *Rukověť* 2011, 116; MOLNÁR 2024: 4. *A Török Mátyásnak írt propemptikonok.*

* * *

[Matthiae Török, Praga redeunti in patriam, etc.]

[Νουθετικόν ad Olssam Hungariae oppidum]

v. 91, 92.

V.

Xenia natalitia (1604).

1604

Ed. pr.: Xenia Natalitia etc. Magnificis, generosis, egregiis, nobilissimis viris, prudentia, eruditione, maxima rerum experientia, et virtute praestantissimis, D[omi]nis Mecaenatibus, ac Patronis suis, omnibus Christianae pietatis officiis colendis, ad edendum geni sui Indicium, animi grati Testimonium, debitae observantiae Monimentum, strenae loco in recens ineuntis Anni M. DC. IV. felix auspiciu[m], feliciorem processum, felicissimum exitum, ac laetio[re]m semper recursum, ab Ioanne Filiczio Farkasfalvano Hungaro-Sepusio dedicata, consecrata, et oblata (Pragae: Typis Schumanianis, [1604]).

Cop.: 1) Budapest, Országos Széchényi Könyvtár (RMK III. 1015); 2) Prága, Národní knihovna České republiky, 52 G 000008/adl.17.

Bibl.: MÁJEKOVÁ 1988: 139–141; MOLNÁR 2024: 5. *A Xenia natalitia könyvecske.*

* * *

5.

In insignia generosi ac magnifici domini Sebastiani Teökeoli liberi baronis in Kaismarck etc. Maecenatis liberalium artium liberalissimi

Quam pulchre aequales veniunt ad aratra iuveni,
Tam Tekeli exornant haec bene signa domum.
Nam ceu lynx oculis procul omnia cernit acutis,
Sic abstrusa animo dispicit ille suo.
5 Sed cur dextra tenet lyncis gladium? Quia partus
Est virtute illi nobilitatis honos.
Hi tituli, haec laus est: virtus quam vivida gignit,
Non nostri nobis quam peperere patres.

In insignia ... liberalissimi] tit. **KCms** In insignia Lib[erorum] Baronum Töckeliorum in Kaismarck &c.

1 Quam ... iuveni] Ov. epist. 9, 29; cf. Ov. ars 1, 471.

3 lynx ... acutis] cf. Plin. nat. 28, 122, 1–2.

6.

Aliud

Mirabar, quid lynx, quid acinacis iste notaret!
Cur lynxi ornaret fulva corolla comam?
Cum mihi sic augur dubio respondit Apollo,
Atque bibi tales aure repente sonos:
5 Lynx signat prudentem animi, rerumque peritum,
Pectore perpendit qui bene cuncta suo.
Expertum gladius bello depingit et armis,
Qui vel pro patria mortis adiret iter.
Magnanimos diadema viros ob fortia facta
10 Aeternum terris nomen habere docet.
Haec gerit, haec factis Tekeli signa exprimit: alga
Nobilium tituli nomen inane crepat.

7.

**Magnificis domino Sebastiano Teokeoli libero baroni in Kaismarck etc.
et Georgio Horwath libero baroni in Paloza, domino in Nieczicza etc.
dominis ac patronis meis multis nominibus colendis, salutem dicit**

Ode

Donarem lapides, lucidaque, incliti
Heroes, rutili germina littoris;
Donarem alipedes, praemia fortium
Ductorum, mihi sed non ea vis modo.
5 Parvus non patitur census et horrea
frugis cassa suae, nec quoque talium
est vobis animus deliciarum egens.
Scimus, sunt alii, talia qui queant
Donare, atque sui fingere muneris
10 Immensum precium; sed valeant doli,

Ad 6.

11–12 alga ... crepat] Hor. sat. 2, 5, 8.

Ad 7.

7 animus ... egens] Hor. carm. 4, 8, 9–10.

Et fumi valeant. Merx proba repperit
 Emptorem facile, merx mala non potest
 Decantata etiam, vendier in foro.
 Sed quorsum haec ego sic profero? Muneris
 15 Non sic vos cupidi, non dare vestra ita
 Vultis perpetuae nomina gloriae.
 Gaudetis numeris, carminibus piis,
 Gaudetis, numeros et pia carmina
 (Quamvis culta parum) mittere possumus.
 20 Non exstructa foro marmora publico
 Per quae crescit honos, famaue fortibus
 Post letum ducibus, non domitus Getes
 Et repressa trucis vis Mahometidae,
 Non defensio, non Belgradis arduae,
 25 Eius, qui Scythicus terror ab inclitis
 Factis dictus erat, clarius indicant
 Laudes, quam Clariae Pierides. Neque
 Si vates taceant, si invideant suis,
 Lucem, pignoribus, quod bene severis,
 30 Quid fructus tulerit? Quid Zerini foret?
 Quid constans animus rebus in asperis
 Spectatus toties? Si taciturnitas
 Tot facta obrueret fortia Pannonum?
 Ereptum Geticis Zilagyum ensibus
 35 Virtus, et favor, et fistula dulcium
 Musarum populis praedicat omnibus.
 Fortes Marte viros docta vetat mori
 Clio. Pannoniae sic decus impiger
 Corvinus Valachos contudit efferos,
 40 Sic Turcam Hungariae finibus expulit,
 Sic terror geminis Caesaribus fuit.
 I nunc, i facias! Quisquis ais, sacros
 Vates re procul e publica et oppidis
 Tollendos: simul et nomina factaque
 45 Heroum veterum sustuleris. Sed est
 Plus iam, quam volui: comprime, comprime

26–28 clarius ... taceant] Hor. carm. 4, 8, 19–21.

34–38 ereptum ... omnibus] Hor. carm. 4, 8, 25–28.

Gressum, Melpomene grata! Precareque
Fautores valeant iugiter et mei
(Si par est) genii viscera protegant.

Vester vestro merito
nostro debito
Ioannes Filiczkius humillimus cliens.

8.

In natalem Domini. Ode

Gaudete fidi iam pecudum duces,
Laetamini omnes, res quibus est domi
Angusta, succisusque victus:
Divitiae veniunt ab axe.

5 Avete cuncti nunc proceres soli
Satique claro stemmate principes!
Gaudete, regum natus est Rex,
Regia dona ferens Olympo.

Venusta vates pangite carmina,
10 Pulsate laeti pollice barbata!
Promissus in pura Redemptor
Virgine lucis inivit auras.

O munde, plausus ingemina, metus
Seclude tristes pectore: candidus
15 Iam Phoebus illuxit tibi, qui
Tollere triste nefas parentum

2–3 res ... Angusta] Iuv. 3, 165; 6, 357.

8 dona ferens] cf. Verg. Aen. 1, 679; 8, 609; 11, 479. Lucan. 9, 1011.

16 tollere ... nefas] cf. Stat. Theb. 9, 887; Val. Fl. 1, 747.

Virtute dia solus et unicus
 Potest, et almae qui nova gaudia
 Vitae omnibus donat benigne.
 20 Quotquot amant pia dicta Patris

 Sequi. Ecce qui terram et mare temperat
 Iratum; et urbes, nigraque Tartara,
 Divosque mortalesque coetus
 Arbitrio regit unus aequo,

 25 Praesaepe durum haud despicit, at velut
 Plebeius et rerum omnium egenus, hic
 Taurum inter auritumque asellum
 Molle caput stipula reclinat.

 30 Illustre celsi stella decus poli,
 Et ales alto missus ab aethere
 Puer! Gregum impigris magistris
 Gaudia tanta statim recludunt.

 Vox laeta caelo personat alitum
 Canentium: laus sit supero Deo!
 35 Et floreant semper secunda
 Foedera pacis in orbe mundi.

 Puella, salve, tradite caelitus!
 Ave, Redemptor gentibus omnibus
 Donate! Debetur tibi uni
 40 Gloria, laus, et honos perennis!

21–24 Ecce qui ... aequo] Hor. carm. 3, 4, 45–48.

29–30 Illustre ... ab aethere] Verg. Aen. 4, 574.

9.

Epiphania Domini. Ode 2

Ecquis non hominum stupet
Arcanum aetherii consilium Iovis?
Rex caeli, Dominus soli
Assumens misera in virginis alvulo
5 Massam terrigenum, subite
Duro tecta super stramine limina!
Faeno corpus in aspero
Sacratum, et stipula ponit in arida,
Spretus, nudus opum omnium
10 Inter cornigerum membra levat pecus.
Ah, quae causa fuit mali
Tanti? Cur inopes res puerum Deo
Sic pressere satum Patre?
Certe nil aliud cerno parentium
15 Quam facta impia nostraque
In quae cottidie crimina labimur.
Summo venit ab aethere
Submititque animos Rex hominum ac Deum,
Ut nos degeneres oves
20 Iam iam Tartareis hostibus et lupis
Dandas in spolia et graves
Poenas, eriperet vindice dextera
Atque inferret ovilibus
Credentum teneris parvulo et agmini.
25 Hinc ergo, hinc, homo turgide,
Iam tandem nimios ponere spiritus
Disce, et qui fueris, vide:
Nimirum Stygio subditus arbitro!
A tergo tumidos celer
30 Ulturo Nemesis subsequitur pede.
Hinc disce, hinc etiam miser
Et pauper (quoties te premit aspera

11–12 causa ... tanti] cf. Verg. Aen. 6, 93.

30 rec. Ulturo] XN Ultrici

30 Ulturo Nemesis] cf. Ov. trist. 5, 8, 9; Ps. Sen. Oct. 262–264; Verg. Aen. 6, 570–571; Stat. Theb. 8, 757.

Sors, vento quoties fera
Nimboso resonant aequora) spes tuas
35 Aeterno in Patre ponere,
Et rebus melius fidere perditis.
Tres ecce Aethiopes genus
Sanctum sidereo lumen in aethere
Spectantes veniunt casam
40 Ad vilem et pueri pauperiem sati
Auro tureque olenteque
Myrrha, nobilibus muneribus levant.
Sic crebro rota lubrica
Fortunae in melius vertitur invidae.
45 Sic sic, nostra ubi deficit
Mens et consilium desipit omnium,
Divinas ibi caelicum
Vires auxilium largiter exerit.

10.

Griphus

Fare, quid hoc? Cuius repetas si verticem ad auras,
Res varias dulces prodet et inde modos.
Sin pedibus ventrem iungas, velut ales in omnes
Quae saevit, furaci auferet omne manu.
5 Sin caput a reliquo prudenter corpore rursum
Tolles, ille omnes aere parabit opes.
Ast ubi perpendes totum cum vertice corpus,
Larga tibi ex illo vita salusque fluet.

11.

Epigramma. *Sine virtute nemo beatus esse potest*

Divitias ditum celebrant pars maxima regum,
 Et nigra quas nobis India mittit opes.
 Extollunt alii clarorum nomen avorum,
 Et longo numerant ordine facta Patrum.
 5 Titillat multorum invicta potentia mentem.
 Sunt, quibus intrepidi Marte probantur equi.
 Forma alios, roseique alta cervice capilli,
 Et niveo oblectat discolor ore rubor.
 Sunt, quos Herculeas vires et membra Gigantum,
 10 Cyclopumque ferox robur habere iuvat.
 Sed quibus ista placent, queis laudibus apta videntur,
 His procul a vero mens ruit acta scopo.
 Nam breve tempus opes magnas consumit, et igni
 Aut avido, aut rapidis ad Styga mittit aquis.
 15 Sic qui nomen avi, patriosque ostentat honores,
 Laude is se damnans facta aliena vehit.
 Imperium una dies sic saepe evertit, ut Irus
 Sit subito pollens qui modo Croesus erat.
 Quadrupedes cursu celeres et Marte probatos
 20 Vel ferrum perimit, vel levis aura necat.
 Forma et vis brevis est, quantumque accrescit ad annos,
 Tantum istae nobis diminuuntur opes.
 Ergo divitias nomenque potentiam equosque,
 formam et vim orbis habe perpetuumque vale.
 25 Una viros virtus Dis immortalibus aequat,
 Una manet, rigidos effugit una rogos.
 Haec est, haec celebri dignissima laude: beati
 Hac sine nemo viri nomen habere potest.

tit. Sine ... potest] Cic. nat. deor. 1, 48, 5.

2 India] Mart. 7, 30, 4; 10, 17, 5; cf. Verg. georg. 1, 57.

8 niveo ... rubor] Ov. am. 3, 3, 6.

17–18 Irus ... erat] Ov. trist. 3, 7, 42.

12.

Natali magnifici domini Sebastiani Teokeoli, etc. Vota et preces optima munera

Munera non omnes rutili pretiosa metalli,
Non omnes superis ponere tura queunt.
Ast alii casta castum prece numen adorant,
Purae alii fidei pectora plena ferunt.
5 Et tamen omnipotens aequae hos, ac, respicit, illos:
Cur pia mortalis vota recuset homo?
Christo pura fides decocto gratior auro est,
Et iubet ille pias scandere ad astra preces.
Dent igitur dites tibi munera larga, Sebaste,
10 Quod licet unum, ego nunc vota pusilla dabo.
Vota pusilla dabo et numen caeleste precabor,
Protegat ut dextra teque, tuosque sua.
Taliam quisquis habet, cui talia munera dantur:
Quid dari ei melius nobiliusve potest?

13.

In natalem nobilissimi nec non doctissimi domini Gregorii Tirnaviensis ab Hrussuw etc. tabulae regiae iurati assessoris etc.

Mittantur si fors natali vincula nostro,
Brachia si durum nostra ligamen habet.
Faex hominum nihil ista putans signare, repente
Pro vinclis vini dona dapesque petit.
5 At quorum est menti prudens sententia, magna
Parvis in vinclis signa subesse sciunt.
Nos etenim monstrant ob primi facta parentis
Tartarei vinctos fraude fuisse lupi.
Sanguine sed Christi rursum moerore solutos
10 Caelestis dici pignora grata Patris.
Haec monuit sapiens per vincula nexa vetustas,
Natales primi sic coluere patres.

Non igitur lux natalis placanda Lyaeo est,
 Sed precibus summa cum probitate piis.
 15 Sic fortunati multos vivemus in annos,
 Hostia sic nostra est grata futura Deo.
 Sed tu iam valeas, Maecenas docte, faveque
 Vela regens Musae qualiacumque meae.
 Tempus erit nomenque tuum, laudesque canendi,
 20 Adde modo in votum tu quoque vota meum.

14.

Balthasari Zékel ab Hunisfalva etc.
Bona quaeque die natali et dicenda et facienda
Ioannes, Balthasar

(I.) Natali dicenda die pia verba piorum:
 Si pia quae dicam, dic pia et ipse mihi.
 (B.) Immo etiam pia fac. (I.) Pia si struere ulla potis sum.
 Vel iam nunc, vel post, Balsare, metra struam.
 5 Res nostro digna est genio, impia lingua facessat,
 Si nobis genium credis adesse pium.
 Credis at, ergo dehinc, quod creditur, optimum utrique
 Non modo dicamus, sed faciamus opus.
 Natalis probiora quidem fors metra requirit,
 10 Tu tamen his aliquid non puta inesse mali.
 Es pius ut fautor tu, ego sic pius esse poeta
 Opto, ut par pietas corde in utroque micet.
 (B.) Quid vero intererit? (I.) Benefactis tu nisi pergas,
 Sancta ego dicendo, iudicer esse malus.

19 tempus ... laudesque] Verg. ecl. 5, 78.

15.

Matthiae Bobrovici ab Hagnik etc. Dies natalis hominem regenerationis admonere debet

Natalis redeunt dum nostrae tempora lucis,
Vulgus iners rogitat: quae Deus acta probet?
Si dubitas, subeat Genitoris imago Iehovae,
Dulcis quo vitae lux tibi dante venit.
5 Pro meritis meritas huic tende exsolvere grates,
Hunc gratus puro pectore et ore cane!
Et reputa, aetheriam ad lucem debere renasci
Nos, capiti quamvis ruga senilis erit.
Quicquid carne satum est, illud caro nuda manebit,
10 Quod sacro natum est Pneumate, Pneuma manet.
Excussis igitur procul imo ex corde caducis,
Iam laeti melius suscipiamus iter.
Non praedulce caput, quia non facis ista cohortor,
Vela damus, quamvis sponte carina fluat.

16.

In eiusdem symbolum: *Si Deus pro nobis, quis contra nos?* Rom. 8.

Dum Genitor Superum expansis me protegit alis,
Dum curam clemens suscipit ille mei,
Nil mundi fremitum, Satanae nil curo furorem,
Omnia nam nutu discutit ille suo.

8 ruga ... erit] Ov. fast. 5, 58; Ov. Pont. 1, 4, 2.

17.

In aliud eiusdem:

Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam.

Psal. 113.

Sobrietas, robur, rectum, prudentia nil sunt,
Nostra nisi dium pectora numen agat.
Si bene quid facimus, si digni laude videmur,
Danda Deo soli gloria, laus et honor.
5 Nos pleni scelere et perversae crimine vitae,
Nos turpis pulvis, turpis et umbra sumus.
Heu! Bene cottidie si quisque revolveret ista:
Nemo ultra nidi tecta pedes tulerit.

18.

**In natalem Stephani Budahazy etc. Affinis et patroni sui longe
carissimi natali die mentis et cordis contriti munera Deo offerenda**

Dum passim genio indulgent, dum vina coronant,
Tu quoque natali munera prome tuo;
Munera sed mentis contriti et symbola cordis,
Prompsit ut is, cuius nomen et omen habes.
5 Sic tibi natalis prosper felixque quotannis
Siderea niveis sede redibit equis.
Sic aderit menti Pallas, sic corpori Apollo,
Sic bona Iuno tuas multiplicabit opes.
Et micat ut semper vicinaque sidera vincit
10 Caelicolum nitida clara corona domo,
Sic etiam, Stephane, hic fuerit dum vita, supremi
Splendebisque olim Caesaris ante thronum.

6 turpis ... sumus] Hor. carm. 4, 7, 16.

Ad 18.

1 vina coronant] Verg. Aen. 1, 724.

19.

**Natali clarissimi eruditissimique viri, domini Casparis Praetorii
Berlinensis ecclesiae Caismarcensis pastoris fidelissimi. Gratiarum
actio pro periculis depulsis et petitio, ut eadem Christus deinceps
clementer propulset.**

Natalemne tuum lux haec sibi vendicet, an fors
Altera? Nunc curo, vir venerande, minus.
Fortunae exacto tantis modo fluctibus anno,
Aetherea quod adhuc luce fruaris, ovo.
5 Nam vidi et video: coluber quam saeviat Orci?
Quanta caput carum saepe procella petat?
Hic memorare foret longum, aversam esse fatemur
Solius auxilio, Christe benigne, tui.
Ergo diu largire, queamus ut ista fateri,
10 Atque tibi grates solvere vota, preces.

20.

**In natalem reverendi ac praestantissimi viri domini Matthaei
Praetorii, ecclesiae Dei apud Menhardensem pastoris vigilantissimi et
artium humaniorum fautoris benignissimi. Anno MDCII.**

Cedite nunc luctus, queruli migrate dolores,
Et subeant vestrum gaudia mille locum!
Lux celebranda venit, divi quae nomine candet
Matthaei, rursum lux celebranda venit.
5 Carpathiae ecce assunt Musae Charitesque iocosae,
Prae foribus superis carmina culta canunt.
Stant: i, curre, puer, portaeque repagula laxa,
Incurvoque pias excipe pane deas!
O pia quam Christo, quam dulcia carmina pangunt!
10 Cur nos non imo ex corde precemur eum?
Scilicet, ut redeat lux laetior ista quotannis,
Matthaeum et veris augeat usque bonis,
Ut salvus numeret dulces longo ordine natos
Natorum, Pylios exsuperetque dies,

15 Commissas sibi oves sacri dulcedine verbi
 Pascat, et angusta ducat ad astra via.
 Haec Musae, Charites, haec nos quoque, Christe, precamur,
 Sed tu da vires in pia vota tuas!
 Iamque vale, salvis dulci cum coniuge natis,
20 Pierii fautor, vir venerande, chori.

21.

Ad Deum fortem. Querimonia de crudelitate Tartarorum et Turcarum, populantium Hungariam

 Quo furor, quo Tartareae usque turmae,
 Quo Scythae saevi Hungaricas in oras,
 Et fero Mars progredietur ense,
 o here summe,

5 Omnium in toto orbe potens herorum?
 Quamdiu haec belli rabies tonabit?
 Quamdiu tam grandis atrocitas, tam
 turbida pestis

 Caede mensuram violans modumque,
10 Fraude fas divumque hominumque turbans
 Saeviet? Quid nos toties iuvabit
 voce vocasse?

 Quid tot effudisse preces, tot et quid
 Vota suscepisse tribunal? Eheu,
15 Quid sacrum fletu, gemitu, tumultu,
 saepe replese,

 Si manu tu non cohibes potenti
 Barbaros hostes, Geticosque fures?
 Sicne crudeles populare cuncta
20 hosce furendo?

Siccine o Rex, iura tuasque leges
Ihova contemni? Sacra sicne nati
Impeti mandata tui protervis
 calcibus hostes,

33–36 tigribus ... alaudam] cf. Hor. carm. 4, 4, 29–32.

22.

Georgius Horwaath de Paloza, ἄναρχαμματικῶς: *Surge! Datur Polo gaza Iehovah*

Mens mea, quid gemmas, quod inutile suspicis aurum?
Thesaurus melior conditur axe viris.
Respice iam sursum! Immundum iam despice mundum!
Intrepido angustam iam pede carpe viam!
5 Surge! Datur tibi gaza polo pretiosa Iehovah,
Gaza, soli cunctis anteferenda bonis.
Hanc fueris si nacta, hanc si possederis unam,
Magnificas iactet mundus avarus opes.

23.

Ladislav Horvat de Polánca ἀναρχαμματισθεῖς, omīssa aspiratione: *Salus canae laudi datur polo*

Est labor aeternus, sunt praemia rara senatu,
Cui studium est patrio rite praeesse foro.
Quid faciat? Vendunt divi sua dona labore.
Praemia, quae mundus denegat, astra dabunt.
5 Non ita pampineo turgent in palmitum gemmae,
Non ita fragranti cedrus odore micat,
Iustorum velut aetherio capita aucta decore,
Vernabunt rutilis floribus ante Deum.
O decus eximium! Maneant hic nulla senatum
10 Praemia, sit factis gratia nulla piis?
Vera salus tandem canae post ultima laudi
Fata datur, satis est, quando ea certa polo est.

4 pede ... viam] Ov. ars 2, 230.

8 avarus opes] Ov. am. 1, 12, 26; 2, 10, 33; 3, 7, 50.

Ad 23.

1 labor aeternus] Ov. am. 3, 1, 68.

5 turgent ... gemmae] Verg. ecl. 7, 48.

9 O decus eximium] Catull. 64, 323.

24.

Franciscus Mariaassyus de Marcivilla, per ὀνόγραμμο:
I. N. R. I. Salus, Fiducia, Asylum, ac Mars sacer

Sint aliis humana, ego te, τετραγράμματον I. N. R. I.
Rex, titulum gestans, Marte, togaque sequar.
Tu laeta mihi pace, *Salus, Fiducia, Asylum*,
Ac rabie in belli, *Mars sacer*, unus eris.
5 Nil moror invidiam mundi, nil tela, nec hostes:
Res salvae sunt, dum tu mihi dexter ades.

25.

**Praestantissimis heroibus domini Andreae Mariassy de Markusfalva
et Andreae Berzewiczi etc. praefecto arcis Sepusiensis etc. re ipsa
nomina sua exprimentibus**

Est pulchrum, praestans, laudabile nomina quando
Ipsis cum rebus convenienter eunt.
Turpe sed, infame, execrandum, nomina resque
Disparibus quoties progrediuntur equis.
5 Heu dolor, heu! Pauci respondent nomini, ovili
Sub corio plures corda lupina gerunt.
Non sic prava cohors, non sic celebrari orbe,
Aut iustum poteris ante placere Deum.
Nil tibi profuerit nomen gestare Davidis,
10 Impura Herodem si tua vita refert.
Formandus verae est animus virtutis ad usum,
Ad magna obscurum nomina ducit iter.
Et qualis dici, qualis vult quispiam haberi,
Talem se semper sorte in utraque gerat.
15 Haec vos magnanimo volventes corde dynastae
Ornatis factis nomina vestra piis!
Patriae uterque opera dictisque fidelibus atstat,
Relligionis opus semper uterque iuvat.
Et merito sibi enim soli non nascitur ullus,
20 Sed nostri partem patria cara petit,

Partem iure suo, qui nos genuere, reposcunt,
 Partem usu longo iunctus inopsque capit.
 Pergite tutari patriamque bonosque! Pius nam
 Est, patriam atque bonos velle iuvare, labor.
 25 Praemia quae mundi livor detraxerit, olim
 Illa favor caeli multiplicata dabit.

26.

In nomen generosi domini Christophori Georgei de Gergeö etc. Parabola

Mirabar, traheres tali cur nomine nomen?
 Et quis ei verus fons et origo foret?
 Anne aliquod visu et dictu mirabile monstrum,
 Quale putabatur stulti ficum ille Gigas?
 5 Qui, velut Alcides Pygmaeos contudit ausus,
 Sic tereret pedibus corpora parva suis?
 Qui medica morbos averteret arte vocatus,
 Et tumidi premeret murmura saeva maris?
 Non ita, non illuc herois imago capillis
 10 Torquenda, implicate maxima quaeque notat.
 Hic fuit ille Gigas, hic est hoc nomine dignus,
 Cui sacer in puro pectore Christus inest.
 Hac face triste nefas mentis, caecasque tenebras
 Discutit et pravi pectoris orsa domat.
 15 Semovet humanis sese, caelestia spectat,
 Improbat elatos, corda modesta probat.
 Luxuriem, et quicquid suadet furiosa libido
 Non sinit in casti strata subire tori.
 Constanti gressu turbata per aequora mundi
 20 Tendit, et infracto fert mala cuncta animo.
 Nil tumidos fluctus, imbres, et saxa moratur,
 Nil curat vestras, Eure Aquiloque, minas.

24 bonos ... iuvare] cf. Ov. Pont. 2, 9, 24.

Ad 26.

3 dictu ... monstrum] cf. Verg. georg. 4, 554.

13 triste nefas] Stat. Theb. 9, 887; Val. Fl. 1, 747.

21 tumidos fluctus] Homer. Il. Lat. 170; Lucan. 2, 457; Ov. met. 11, 480–481; Sen. Herc. f. 551; Sen. Phaedr. 958; Stat. Theb. 9, 459; Sil. 17, 290; Ov. trist. 1, 2, 24; Val. Fl. 4, 726.

Impiger ast caelo monstrata ad littora clavum
Dirigit, et sacram tangere gaudet humum.
25 Per mare sic Christus sic fertur, et hoc opus eius,
Optat qui tanti nomen habere viri.
O si se totum quisque exploraret ad unguem,
Sanctorum haud streperet nomina vana virum!
Non, generose heros, quia non facis ista, monemus,
30 Lora damus, quamvis rite feratur equus.
Qui monet, ut vigiles, vigilas quando, ille monendo
Comprobat atque actus praedicat ore tuos.

27.

**Michael Clementides Waraliensis, ἀναγραμματισμός:
*Mihi Trinus caeli Deus alea clemens***

Nil moror, insultent mihi mors licet, orbis et Orcus,
Retiaque impurus tendat ubique Satan.
Est mihi ne Trinus caeli Deus alea clemens,
Hac instructus ego cuncta subibo lubens.
5 Hac mors, hac orbis, niger Orcus victus abibit,
Sunt nihil hanc contra Tartarei arma Dei.

28.

**Ad Deum Deorum. Pro incolumitate magnifici domini Sebastiani
Teökeöli, et groforum dominorum, Francisci, Andreae, et Pauli
Mariassyorum, reliquorumque incorruptam Dei veritatem in Sepusio
amplectentium ac defendentium.**

Ode

Vis tanta regum tantaque principum
Virum potestas in sibi creditos
Geges, magistratusque robur
Unde venit, datur unde nobis?

5 Abs te, o Iehova, maxime principum,
 Tu regna, vires, tu diademata
 Opesque solemnesque honores,
 Tu stolidi fera corda vulgi,

 Queiscumque visum est, conciliare amas,
 10 Illosque terrarum esse iubes deos,
 Ac proinde, quae regni superni
 Regula, conditioque sceptri est,

 Et quem sequuntur caelicolae ordinem
 Obedientes, vis, simili modo
 15 Pii dynastae hic se gerant, et
 Consona caelitibus per omne

 Dent iura, plebi commoda subditae.
 Cui ore dio Tarsiacus Cynus
 Erga magistros ac duces ita
 20 Esse animata iubet perenne

 Praecordia, ut nil pulchrius, aut prius
 In hac senecta, hac colluvie omnium
 Rerum autumet, quam pro salute,
 Incolumique statu potentum

 25 Preces frequenter fundere supplices,
 Et sancta Ihovae numina maximi
 Imo profectis corde votis,
 Ac memori celebrare mente,

 En quae pusillus grex tibi consecrat
 30 Et pectore offert tura calentia,
 Probasne, cernisne, o poli rex,
 Et salis atque soli creator?

 Te quaeso, te pars nunc ego supplicum
 Oro, Sebastum praecipue inclitum,
 35 Et Mariassyos, rotundi
 Lumina Sepusii corusca

Defende contra tela minantia
Dolosque tectos, quos struit improbus
Non tantum Averni dux profundi,
40 Agmina verum etiam cruorem

Piorum avara fauce bibentia.
Largire, largire, incolumes diu
Sint patriis aris focusque
Et praeceant probitate plebi:

45 Ut nube pulsa candida Veritas
Praecincta sertis Palladiis sacrum
Caput virescat; lex, fidesque,
Iustitia et pietas nitescat

Et pacis almae pignora floreant.
50 Da, sint amantes Simplicитatis, ut
Carens doli et fraudis columba!
Da sapienter agant suas res

Omnes! Ut anguis callida quo ferus
Si Mars palam enses sumserit impios
55 Pios in Heroes, vel astu
Ad scelus impulerit colonos,

Semper repressus cedat! Ut omnibus
Magni per orbis pondera gentibus
Constet, quia usquam nullus extat
60 Estque alius, nisi tu creator

Iehova, rerum tutor et omnium.
Illi profecto munera gratiae
Vident tuae, exsolvuntque dignas
Immemori tibi corde grates,

65 Tuumque forti pectore praedicant
Nomen, sequuntur dum tua sic cati
Vexilla, purgatosque coetus
Face doli Stygii nefanda.

Longum Sebasto sospite, fratribus
 70 Et Mariassys sospitibus diu,
 Certum est, salubris puriore
 Defluet unda liquore Olympo.

 Quid non piarum plena precum potest
 Acerra? Quid non verba precantia
 75 Permittis abs te hic impetrare
 Rex hominum atque Deum triformis?

29.

Aliud. In aetate iuvenili studiis invigilandum

Dum calor est, sollers longum formica per agmen,
 Granifero lectum convehit ore cibum,
 Ut cum tristis hiems cursus frenarit aquarum,
 Adsit, quo reprimat murmura saeva famis.
 5 Sic iuvenis dum tempus habet, dum messis opima est,
 Congerat in mentem dulcia farra suam,
 Ut cum languerint effeto in corpore vires,
 Sit, quo rite frui lassa senecta queat.

1–2 sollers ... cibum] Ov. ars 1, 93–94; See also: Hor. sat. 1, 1, 28–1, 1, 40; Verg. georg. 1, 185–186; Serv. in Verg. Aen. 4, 402, 1–4, 403, 7; Serv. in Verg. georg. 1, 186, 1–1, 186, 6.

3 tristis hiems] Ov. ars 1, 409, trist. 3, 10, 9, Ib. 201; Verg. georg. 4, 135; frenarit aquarum] Verg. georg. 4, 136.

30.

Ad nobilissimum dominum Matthiam Bobrowicium ab Hagnik, etc. filioli et filiulae suavissimi obitum flentem παραμυθητικόν

Venerat intonsis elegeia maesta capillis
Ad nostrum nuper nocte silente torum,
Nec mora, cum tristes effundens corde querelas,
Lugubri tales edidit ore sonos:
5 Tu nunc securus somno das membra, nihilque
Curas, qui valeat, quidve Patronus agat.
Surge: iacet tristi pressus moerore, gemellam
Prolem illi oppressit mors truculenta nece!
Surge: diem citus hanc nigro carbone notato,
10 Et tristi pulsa pectine triste melos!
Dixerat, at nobis genua intremuere timore,
Nullus et in trepido corpore sanguis erat.
Iamque pio cineri taedas sacrare parabam,
Iam querula maestum plangere voce melos,
15 Cum subito supero melior dea venit ab axe.
Venit, et ingratas ussit in igne faces,
Ad me tum tristem roseo sic ore locuta est:
Solve metus, Stygiis tristia linque lupis!
Cantet honorificos, cantet tua fistula, versus,
20 Laetetur domui gaudia parta piae.
Di mala mutarunt in laetos omnia plausus:
Fautori soboles mascula nata tuo est.
Sic Pater omnipotens permiscet tristia laetis,
Felleque sic acido dulcia mella tegit.

tit. ... παραμυθητικόν] C Ad nobilissimum D[omi]n[um] Matthiam Bobrowicium ab Haynik, etc. a S[a-
cra] Caes[area] Regiaque Maiestate Tricesimis apud Caismarcenses Praefectum, Mecoenatem Rei-
pub[licae] Literariae colendissimum, praematurum dulcissimorum liberorum lugentem obitum
παραμυθητικῶν. A Studiosis quibusdam grati animi declarandi causa apposita.

4 edidit ore sonos] Ov. epist. 11, 94; fast. 1, 434; Ib. 224.

8 Mors truculenta nece.] C funere Parca ferox,

11 genua intremuere timore] Ov. met. 2, 180.

15 venit ab axe] Ov. fast. 3, 368.

16 ingratas] C invisat

17 ad me ... locuta est] Verg. Aen. 9, 5.

18 Stygiis tristia linque lupis!] C Stygio tristia mitte lupo.

24 acido] C tristi

25 O bene habet, tenera haec (Sigmundulus atque Maria)
 Lilia non prorsus frigore adusta iacent,
 Nam meliore sui parte in caelestibus arvis
 Insita, perpetui tempora veris agunt.
 Sic iacuisse iuvat, flores fert terra caducos,
 30 Astra sed aeterni dona vigoris habent.
 Ergo illis gratare, polum gratare Patrono
 Siderea caeli pignus ab arce datum!
 Tempora quo videat maturae laeta senectae,
 Et patrio properet splendida ad astra gradu.
 35 Laetitia haud quicquam cumulat mage corda parentum,
 Gaudia nec senio dat meliora gravi,
 Quam pia si soboles, si talis ab axe propago
 Detur, quae patrium nomen ad astra ferat,
 Quaeque suae gentis magnos imitata labores,
 40 Exsuperet patriae, signa, decusque domus.
 Sic pater e natis instar phoenicis ab umbris
 Prodit et aeternae munera lucis habet.
 Adde, quod ante obitum, supremaque fata, beati
 Divinum meruit nomen habere viri.
 45 Talibus illa modis vultu rutilante canebat;
 Tales mitto tibi, vir generose, modos!
 Ihova diu salvis cara cum coniuge rebus
 Te servet, clarii summe Patrone, chori.

25 O] C Sed

28 tempora ... agunt] Ov. fast. 2, 150; 4, 902.

33 tempora ... senectae] Ov. met. 3, 347.

38 nomen ... ferat] Mart. 4, 75, 6.

47 Ihova diu salvis cara cum coniuge rebus] C Iova diu salvis dulci cum coniuge natis,
 subscr. C Ioannes Filiczkius Farkasfalvanus s[cripsit] Pragae VI. id. IXbr. M.DC.III. an.

31.

**Ad humanissimum nec non doctissimum virum dominum Michaëlem
Clementidem, reipublicae Leutschoviensis notarium etc. praeceptorem
meum venerandum, filioli dulcissimi obitum Pragae in legatione
lugentem**

Plurima quod maneant homines discrimina rerum,
Quod laetis soleant tristia inesse iocis,
Quod cito, quae dederat summi moderator Olympi,
Auferat, et tribuat, dum lubet, illa aliis,
5 Quod fidam sociam, et dulcissima pignora lecti
Clementer famulis donet habere suis,
Illaque vel primo, medio vel flore iuventae
E Mundi saevis fluctibus eripiat,
Id tu prae reliquis, vir praestantissime, saepe
10 Cum cara expertus, coniuge, rite tenes.
Nam tibi tres gnatos, pulcherrima lilia mensae,
Sustulit ante avida Parca severa manu.
Nunc quartum, qui te referebat nomine Patrem,
Oppressit, dum tu publica iussa facis.
15 Sed quid agas? Nulli tres exorare puellas
Contigit, haud mutant, quam statuere, necem.
Et quis concedat? Possessor pauperis horti
Dum velit, ut florum demetat ungue comas,
Si Patri aetherio, caetus quae continet Agni,
20 Carpere non liceat lilia grata manu?
Infelix lolium si ne crescat, Ihova Polorum
Horrea triticia messe replere solet.
Rusticus ipse (suas dum condit in horrea fruges)
Pessima relinquens, optima quaeque legit.
25 Raptus at ante diem? Morti lux quaelibet apta.
Et quis scit vitae tempora? Nemo hominum.
Sed gnatum Musisque scholaeque dicare volebas,
Utilis ut patriae viveret, atque Deo?

1 discrimina rerum] Verg. Aen. 1, 204.

3 moderator Olympi] Germ. 32.

14 publica iussa] Ov. trist. 1, 2, 102.

15–16 Nulli ... contigit] Mart. 4, 54, 5–6.

17 possessor ... horti] Verg. ecl. 7, 34.

21 Infelix lolium] Verg. ecl. 5, 36–39.

30 O bene quam factum est! Auditque videtque docentem
 Christum caelestis iam sacra scita scholae.
 Ergo bona haec, Michael, gnato gratare! Sequeris,
 Cum Dominus reliquum tritici in astra vehet.
 Gratare, atque inhibe fletus, maestumque dolorem
 Comprime! Quae dederat, sustulit illa Deus.
 35 Sustulit, at potis est pro rapto reddere multos,
 Filiolosque pios, filiolasque pias.
 Nec dubites, reddet, tibi si prodesse videbit,
 Est illi, posse et velle, paternus amor.

32.

**Elegia ad generosum virum iuvenem, ut summo nobilitatis genere, sic
 pietate, et disciplinarum virtute clarissimum,
 dominum Stephanum Teökeöli magnifici domini Sebastiani Teökeöli
 liberi baronis in Kaismarck etc. filium, dominum fautorem suum,
 omni reverentiae cultu dignissimum.
*Verus nobilis non nascitur, sed fit. Humiles et plebeiae animae domi
 resident, nobiliores caelum imitantur et gaudent motu. Dii bona sua
 precibus et labore vendunt, etc.***

Eximium quiddam est claros habuisse parentes
 Nomen et a summis obtinuisse viris.
 Sed tamen, ut doctorum scripta diserta virorum
 Testantur, finem laus habet ista suum:
 5 Nec vera est, nec perpetuum perdurat in aevum,
 Sed veluti solis labilis umbra perit.
 Laus verum vera est quae Marte vel arte paratur,
 Quam sors, quam fera vis surripuisse nequit.
 Nobilitas vera est meruit quam mascula virtus,
 10 Non quae nobiscum limina lucis init.
 Ergo sapis, Stephane, et laudari iure mereris,
 Dum propriis caeli tendis ad astra bonis.
 Haec sudare in agro Clario te causa coegit,
 Haec arte insignes iussit adire viros.
 15 Quid memorem Bodrog aut Nissum, quibus ora rigasti?
 Quid vitrei Nicri curva fluenta canam?

Quid terras procul hinc alio sub sole repostas:
 Quid referam linguae munera plura tuae?
 Callidus haud Ithacus tantum telluris obivit,
 20 Haud tantos vocis noverat ille sonos?
 Et tamen hunc obitus solis miratur et ortus:
 Cur tua non meritis laudibus acta veham?
 Multorum mores, linguas cognoscere multas,
 Ingenii certe est nobilioris opus.
 25 Gryllorum similes hos auguror esse, paternae
 Qui numquam foculum deseruere domus,
 Quique suae praeter matris commercia linguae,
 Ullius populi non didicere modos.
 Astra moventur in arce poli, polus ipse movetur,
 30 Titan perpetuas itque reditque vias.
 Cur homo, qui partem potiore accepit ab illis,
 In cochlea deses torpeat usque sua?
 Dant di dona suis, sed non per somnia et auras,
 Nec lepus infestorum involat ora canum:
 35 Optima sed votis et sedulitate parantur,
 His sine nil nobis dant pia fata boni.
 Perge, decus iuvenum, virtutem extendere factis!
 Nunc patet in laudes area lata tuas.
 Ne te diversum rapiant aliena, parabis
 40 Quam sudore tuo fama superstes erit.
 Perge aliis, Stephane, exemplum praebere: corollam
 Namque laboris honos iam tibi in arce legit.

33.

Cantio Sebastiani Ambrosii Caismarcensis de navicula Christi:
Ach lieber Herre Jesu Christ etc.
Elegiacio carmine conversa

Nate Dei, tandem tandem miserere precantum:
 Cincta catenatis stat tua cymba malis;
 Atque ita terribili bacchantur murmure venti,
 Nesciat ut cui iam pareat unda maris.

23 multorum ... multas] cf. Hor. ars 142.

5 Nam qui somnum altum Mundo dormire videris
 Nec curare, vagas quod ratis haurit aquas;
 Efferat monstra fremunt: fretaque indignantia miscent,
 Vix lacerae ut fervent naufraga membra trabes.
 Excute verum altos (si fas ita dicere) somnos,
 10 Et saevi fluctus comprime Christe sali,
 Collectasque fuga nubes solemque reducas,
 Parvula ut optatam cymbula prenda humum,
 Turbaque ut horridas tua signa secuta per undas,
 Tandem aris libet munera digna tuis.
 15 Gens sciat atque omnis magnum quae sparsa per orbem est,
 Sit tibi quod parvi maxima cura gregis.
 Nil te, nil ratis haec metuit vigilante, tametsi
 Et freta cuncta fremant, et sola cuncta strepant:
 Tu nutu solo fremitum, strepitumque coarces,
 20 Tu salis atque soli murmura saeva domas.
 In te, dum spirat, sperat tua Cymba: quis illi
 In terris melior portus adesse queat?
 Verum age, da clemens: fateamur ut ista quotannis
 Et tibi promamus munera, vota, preces.

34.

Domini Ioanni Froelichio, ludirectori Caismarcensi laudatissimo, praeceptori meo summa observantia colendo

Postremo in nostris posui tua nomina chartis,
 Indignum quia te tam rude rebar epos.
 Sed tandem secum melius Musa omnia volvens,
 Hoc rude, quam nullum, maluit esse melos,
 5 Et tibi sese ultro tantum debere fatetur,
 Quantum vel ditum solvere nemo queat.
 Sunt equidem benefacta in nos, scio, magna parentum,
 Sed praeceptorum his sunt meliora tamen.
 Illi, ut vivamus, faciunt tantummodo, verum
 10 Hi quoque vivamus qua ratione docent.

1 posui ... chartis] Mart. 7, 44, 7.

Dona caduca illi nobis plerumque relinquunt,
 Mentibus hi nostris sacra alimenta parant.
 Ergo quanto alimenta animi meliora caducis,
 Tanto doctorum laus quoque maior erit.
 15 Sic sensit Macedo, Boreae vastator et Euri,
 Sic sensere alii, sentio sic quoque ego.
 Hoc tibi, quo licuit, confectam carmine strenam,
 Pro multis meritis reddo dicoque tuis.
 Accipe laeto animo, donec meliora dabuntur,
 20 Et nostrae ad portum dirige navis iter!

35.

Ad Momum

Laude vehant alii Christum uberiore, modo ipsum
 Hoc ego, quo possum carmine ad astra veham.
 Munera dent alii magnis meliora patronis,
 Haec ego, quae possum, metra tenella dabo.
 5 Novimus, accepit placido qui vilia vultu,
 Quod tulit argenti postea dona domum,
 Subdola sed cupiens auratam lingua bipennem,
 Nec ferri potuit robur habere sui.
 Sunt, scio, grata pio semper pia carmina Christo,
 10 Sunt accepta piis et pia vota viris.
 Quod bonus ergo omnis, quod Rex probat aetheris alti,
 Cur stomachus reicit, Mome superbe, tuus?
 An nescis, quod laus etiam lactentium ab ore
 Divina superum perficiatur ope?
 15 An nescis, quod nemo hominum sine crimine vivat?
 Quodve sit in magnis et voluisse satis?

Ad 35.

16 in magnis ... satis?] Prop. 2, 10, 6.

VI.

Epithalamia to Ionas Voit (1604).

27 April, 1604.

Ed. pr.: Sacro nuptiali Juvenis Honestiss[imi] et integerrimi, d[omi]n[i] Ionae Voit Annaemontani, sponsi, et pudiciss[imae] lectissimaeque foeminae, Marianae Prawdovae, Amplissim[i] Viri, D[omi]n[i] Georgii Prawdae, civis quondam Lydomierzic[ensis]. P[iae] M[emoriae] relictæ viduae, sponsae, Lydomierzicii ad V. Calen[das] Maji Anni M. DC. IV. feliciter celebrando, amici Pia mentis affectione optima quaeque precantes, vota sua consecrabant (Pragae: E Typographeo Schumaniano, 1604), A3^v–A4^r.

Cop.: Berlin, Staatsbibliothek (35 in: Ah 10940)

Eds. a.: CL, 66–67. In DPH, 517: only the second poem entitled “Votum nuptiale” is published, the pattern poem is not.

Bibl.: MOLNÁR 2024: 6. Az első, nyomtatásban megjelent magyarországi képv. gyűjtemény Ionas Voitnak.

* * *

Annulus veterum pronubus

Votum nuptiale

v. 184, 185.

VII.

Poem on the Žerotín family's coat of arms (1605).

Autumn 1605?

Ms.: Philadelphia, Penn State University Libraries, Kislak Center for Special Collections, Ms.

Codex 819, 250^r.

Bibl.: MOLNÁR 2024: 10. *A Žerotin család címverse*.

36.

Item; idem, in insignia liberorum baronum a Zerotina

Attonitus stupui sublatum rupe leonem,
Qui Zerotinorum signa vetusta refert.
Cum mihi Calliope: quis te stupor urget? Atrocis
Sic Boreae saevas temnere Saxa minas.
5 Scis fulvos virtute animi pollere leones,
Viribus et cunctas exsuperare feras.
Sic quoque gens istaec morsus contemnit Arachnes
Et recto constans limite carpit iter.
Sic quoque supra homines scandit pietate, sacrumque
10 Protegit ac pascit relligionis opus.

tit. in ... baronum] **KCms** in <insignia> Lib. Baronum

3 stupor urget?] Verg. georg. 3, 523.

4 rec. temnere] **KCms** temere

8 Et recto ... iter] Lucan. 9, 408.

VIII.

Epithalamium to Friedrich Schütz (1605).

24 September, 1605.

Ed. pr.: Carmina gratulatoria amicorum in nuptias ornatissimi doctrina et virtute juvenis, Friderici Schützii Freybergensis, juniorum Baronum ab Hoddiegowa praeceptoris; et honestissimae foeminae Elisabethae, spectabilis et integerrimi viri, Godefridi Hatzfeldii, cellarii quondam Dridorfensis p[iae] m[emoriae] viduae: clarissimi autem viri, Doctoris Casparis Oleviani p[iae] m[emoriae] filiae: Celebrandas Herbornae 24. Septemb[ris] anno Domini 1605 (Herborn: Ex officina Christophori Corvini [1605]), B2^v.

Cop.: 1) Prague, Knihovna Národního muzea: 49 E 16 přív. 18; 2) Prague, Knihovna Univerzity Karlovy: 52 G 8 přív. 2. [3) According to the information provided by the library, the third copy from Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin – Preußischer Kulturbesitz (9 in Xc 514) has been lost, or mislaid.]

Eds. a.: CL, 64–65; DPH, 516–517.

Bibl.: Rukověť 1982, 82–83; MOLNÁR 2024: 8. *Epithalamium Friedrich Schütznek*.

* * *

**Ioan[nis] Filiczki Farkasfalvani Hungaro-Scepusii
[Ad Fridericum Schützium sponsum]**

v. 179

IX.

Congratulatory poem to Jodocus Rhodius' disputation (1605).

October 1605.

Ed. pr.: Disputatio philosophica de artibus sermocinatricibus, ubi adumbrantur inprimis, quae omnium linguarum communia sunt in vocum singularum Grammaticis adsignificationibus et structura illarum: itemque modi Rhetorici variandae et omnino exornandae vocum significationis; Quam, Deo Dante, Praeside reverendo et clarissimo viro, D[omino] Matthia Martinio, in illustri Schola Herbornensi Professore, Philosophiae studiosis ad publicam συζήτησιν proponit Jodocus Rhodius Herbornensis. Ad diem Octobr[is] (Herborn: Corvinus, 1605), [B4^v].

Cop.: Erfurt, Universitätsbibliothek Erfurt / Forschungsbibliothek Gotha: LA. 4° 00261 (07).

Eds. a.: CL, 45; DPH, [499].

Bibl.: MOLNÁR 2024: 9. *Jodocus Rhode disputációjához írt gratuláció.*

* * *

**Ad Iodocum Rhodium, verae virtutis et sapientiae studiosum, amicum
suum longe carissimum**

v. 159.

X.

On the motto of Georgius Carolides a Carlsperga (1606).

1606 (after 9 June).

Ed. pr.: Insignia et symbola Carlspergiana, epigrammatis cl[ari] viri d[omini] Cunradi Rittershusii Brunsvicensis, Jurisconsulti et Antecessoris Altorphiensis celebrata (Pragae: Typis Schumanianis, 1606), A3^r.

Cop.: 1) Staatsbibliothek zu Berlin – Preußischer Kulturbesitz: 4° Xd 12712; 2) Národní knihovna České republiky: 50 G 000108.

Eds. a.: CL, 42; DPH, 497.

Bibl.: MOLNÁR 2024: 11. *Georgius Carolides a Carlsperga jelmondata*.

* * *

Μέμνησο σου

Memineris tui

v. 144, 143.

XI.

Poems on the death of John VI, Count of Nassau-Dillenburg (1606–1607).

Between 8 October, 1606 and early 1607.

Ed. pr.: Luctus illustris Nassovicae scholae Sigenensis, super obitu illustris et generosissimi domini, domini Iohannis, senioris, Comitis Nassoviae, Cattimelibocorum, Viandae et Decii, domini Beilsteini, Sapientissimi principis, Fortissimi herois, Orthodoxae religionis propagatoris ardentissimi, Ecclesiarum nutritii benignissimi, Scholarum patroni diligentissimi, Juventutis altoris beneficentissimi, Patris patriae providentissimi, Imperii Germanici luminis augustissimi, Omnium seculorum memoria dignissimi: qui, postqueam LXXI annos (demptis sex hebdomadibus, et tribus diebus) vixisset, anno a Christo nato MDCVI, VIII. d[ie] Octobr[is] circa 11 horam noctis placide in Domino obdormivit, mente in beatorum sedes recepta, corpore Dillemburgi XXVIII dicti mensis terrae, in spem certam gloriosae resurrectionis, mandato: fama factorum in omnes aetates duratura (Herbornae Nassoviorum: s. n., 1607), 50–51, 79.

Eds. a.: the first Latin poem in CL, 78–79; in DPH, 525–526; in JÜGELT 1967, 464.

Bibl.: IMRE 2015, 193–195; MOLNÁR 2024, 13. VI. *János, Nassau-Dillenburg gróffjának (1536–1606) halálára.*

* * *

**Iohannis Filiczki Scepussii, Hungari praeceptoris generosorum
iuniorum Baronum Bohemicorum ab Hodiegowa
[In obitum illustrissimi et generosissimi domini domini Iohannis
senioris comitis Nassoviae, etc. orthodoxae religionis propugnatoris
ardentissimi]**

v. 193.

37.

[Carmina quorundam studiosorum in illustri schola Nassovica]
[Sententia, quod peccatis moriendum sit, antequam moriamur
corpore. Metro vel rhythmis diversis expressa]

Azki, mikor meg-halyá,
És az testét el-hadgyá,
Az előót immár régen
Meg holt bodog ez féolden:
5 Az meg halván az után,
Keséon vagy igen gyorsan,
Nem fély niomoruságot,
És semm' halandoságot.

38.

Qui dum moritur,
Et a corpore separatur (proprie, et corpus deserit)
Ante iam diu
Mortuus est beatus hac in terra:
5 Ille moriens deinde,
Sero aut nimis cito,
Non timet calamitatem,
Neque ullam mortalitatem.

39.

Ktori chlowiek kiedy umiera'
A stad sie indzey precz ubiera
Juz przedtim dawno Swiatu umral
Lakotky marnosczy opuszczial:
5 Tenez umierajucz nie umiera
Alie za Smiercz swa zywoth biera.

subscr. L. Johannes Filiczki Farkasfalvanus Hungaro-Scepusius.

40.

Quisquis hominum, quando moritur,
Et hinc alio discessum parat,
Iam ante diu mundo mortuus est,
Cuppedias, vanitates reliquit;
5 Ille moriens, non moritur,
Sed pro morte sua vitam accipere solet.

4 Cuppedias] L Cupedias

XII.

Epicedium on the death of Martin Polycarpus (1607).

1607.

Ed. pr.: Epicedia in praematurum obitum d[omini] m[agistri] Martini Polycarpi Regino-Hradecensis Bohemi, Viri Immortalitate aeterna dignissimi, omnibus modis syncerae religionis observantissimi, de Ecclesijs scholisque in Bohemia et Moravia praeclare meriti, Ob humanitatem et doctrinam omnibus domi forisque chari, amici desideratissimi, Amoris et Pietatis ergo P[ro]pria P[ro]fecunia P[ro]sita a Professoribus, Popularibus et Amicis. Anno resp[ect]IsCenDVM et resp[ect]IClenDVM (Basileae: Apud Conradum Waldkirch, 1607), A3^{r-v}.

Cop.: 1) Zwickau, Ratsschulbibliothek: 6.8.6.(78); 2) Prague, Národní knihovna České republiky: 46 G 000442/adl.39 (the copy is torn at A5^r).

Eds. a.: CL, 82; DPH, 529.

Bibl.: MOLNÁR 2024: 12. *Martin Polycarpus epicediuma*.

* * *

Aliud

[In obitum magistri Martini Polycarpi, ecclesiastae, etc.]

v. 202.

XIII.

Recommendatory poem to Georgius Rosinus' disputation (1607).

16 March, 1607.

Ed. pr.: Disputatio de natura intellectus creati; Quam, Divina affulgente gratia, Praeside reverendo et doctissimo viro, domino Matthia Martinio, in illustri Schola Sigenensi Professore, praeceptore suo summa observantia colendo, discutiendam proponit Ad diem [16] Martii Georgius Rosinus a Jawornik Bohemus (Herborn: ex officina Christophori Corvini, 1607), [B4^{r-v}].

Cop.: Prague, Národní knihovna České republiky: Sd 864/adl. 33.

Eds. a.: CL, 46–47; DPH, [499]–500.

Bibl.: MOLNÁR 2024: 14. *Georgius Rosinus disputájához írt ajánlóvers.*

* * *

**Pietate ac doctrina ornato iuveni, domino Georgio Rosino a Jawornik,
amico et condiscipulo**

v. 161.

XIV.

A manuscript of the recommendatory poem to
Albert Szenci Molnár's *Psalterium* (1607).

21 April, 1607.

Ms.: Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ (Library and Information Centre of the Hungarian Academy of Sciences), Collectio Molnariana (K 787), 157 [according to two other page numbering: 148, or 164–165].

Ed. pr.: CL, 54–56.

Eds. a.: DPH, 508–509; DÉZSI 1898, 442–444; IMRE 2012, 246–252.

Bibl.: IMRE 2012; MOLNÁR 2024: 15. *Szenci Molnár Albert Psalteriumához írt ajánlóversek*.

* * *

**Dulcissimae suae et doctissimi viri, domini Alberti Molnaris (psalmis
illam in suavissimos in lingua vernacula rhythmos conversis donantis)
patriae gratiam et pacem**

v. 172.

XV.

Recommendatory poem in Albert Szenci Molnár's *Psalterium* (1607).

25 April, 1607.

Ed. pr.: Psalterium Ungaricum. Szent David kiralynac es prophetanac szaz ötven Soltari az Franciaí notáknac és verseknec módgyokra most úyonnan Magyar versekre forditattac es rendeltettec, az Szenci Molnar Albert által (Herborn: Hollos [Corvin] Christof, 1607),);(8^v-):(9^r.

Eds. a.: SZENCI MOLNÁR 1648; SZENCI MOLNÁR 1652, A2^r-A2^v; SZENCI MOLNÁR 1652-1660; RMKT XVII/1, 377-378; SZENCI MOLNÁR 2017.

Bibl.: RMKT XVII/1, 623-624; IMRE 2012: 235-253; MOLNÁR 2024: 15. *Szenci Molnár Albert Psalteriumához írt ajánlóversek.*

* * *

41.

Paraphrasis Ungarica et accommodatio ad dominum Albertum Molnar, Davidis psalmos rhythmis expressos dulcissimae patriae communi donantem

David Kiralynac másfél szaz soltárit,
Szent lélec által iratot énekit,
Gyönyörűséges notájú versekre
Ketten szerzettéc Franciaí nyelvre.
5 Oetvenit Clemens Maroth fordította,
Es az többit az Theodórus Béza.
Ezeket osztan Nemetec, Olaszoc,
Spanioloc, Belgác es az Anglusoc,
Oe nyelveken követtéc es Lengyelec,

10 Az Lengyelec után az tisztos Czehec.
Kic David soltárit egymast követvén,
Egyenlő notackal éneklic szépen.
Hogy pedig még nem volna Deak nyelven,
Spetha Andras Deakul szerzé éppen.
15 Kinec az ő gyönyörű ékes voltát
Még Orpheus sem győzné meg notáját.
Midön ezt jól látná az Molnár Albert,
(Az ki sok országot látot es tengert)
Hogy ennyi sok Keresztyen nemzet közül
20 Czak Magyar nép volna ez versek nélkül,
Használni akarvan ő nemzetinéc,
Segedelméből az kegyes Istennek,
Az Soltart Magyar versekben formálta,
Es az Franciai notakra szabta:
25 Kit tőle vegy jó néven hív Olvaso,
Hogy Istentől néked adassec sok jó.

Subscr. **SZM** Sigenae Nassoviorum VII. Calend. Maii 1607. Joh. Filiczki Farkasfalvanus, SS. Theol. Studiosus.

XVI.

Poem to Hieronymus Zichlinsky's disputation (1608).

January 1608.

Ed. pr.: Theses philosophicae De hominis intellectu et voluntate, nec non utriusq[ue] habitibus. Quas Deo auxiliante sub praesidio M[agistri] Henrici Gutberlethi, philosophiae in illustri Nassoviorum Schola Sigenensi Professoris ordinarii, domini praeceptoris sui colendi, studiosis Philosophiae veritatis lance publice ventilandas proponit Hieronymus Zichlinsky de Zichlin Polonus (Herborn: Christophorus Corvinus, 1608), B4^v.
Cop.: Wiesbaden, Hochschul- und Landesbibliothek RheinMain: 60 Gs 8420 (Gant/Gutbe).
Eds. a.: CL, 47–48; DPH, 500–501.
Bibl.: MOLNÁR 2024: 16. *Hieronymus Zichlinsky disputációjához írt vers.*

* * *

**Nobilissimo iuveni-viro, virtute et doctrina ornatissimo domino
Hieronymo Zichlinsky a Zichlin, amico suo non vulgari etc.**

v. 162.

XVII.

Poem in his theological disputation in Marburg (1608).

Around 17 June, 1608.

Ed. pr.: Disputatio theologica, sex praecipuas de Ecclesia quaestiones continens; Quam, Divina favente et adspirante gratia, Sub praesidio Reverendi ac doctissimi viri, D[omi]n[i] Georgii Pasoris, S[acro]s[anctae] Theologiae in illustri illustrium Nassoviorum Comitum Schola Si-genensi Professoris ordinarii, ad publicam συζήτησιν proponit Johannes Filiczki Scepusius Ungarus ([Siegen, s. t.], Anno, IesV benIgne, presso Dato paCeM gregI [1608]), E2^v.

Cop.: 1) Weimar, Herzogin Anna Amalia Bibliothek: 4, 4 : 38; 2) Halle (Saale), Franckesche Stiftungen Bibliothek: 88 F 3 [32]; 3. Zürich, Zentralbibliothek: 21.216,18.

Eds. a: CL, 54; DPH, 508.

Bibl.: MOLNÁR 2024: 17. *Teológiai disputációja Georg Pasor elnökletével Siegenben.*

* * *

**Iohan[nes] Piscatoris ad Iohan[nem] Filiczkiū de Ecclesia
disputantem epigramma**

[Votum pro Ecclesia]

v. 170, 171.

XVIII.

Epicedia on the death of Přech Hodějovský of Hodějov the Elder (1610).

4 April, 1610.

Ed. pr.: In obitum illustris ac generosissimi d[omi]n[i] domini Przechii B[aronis] ab Hoddieiova Konopissti, Tloskovi et Lczoviczi Domini, Sacrae Caesareae Maiestati a Consilijs IV. April[is] Anni M. DC. X. vita functi epicedia scripta (Pragae: Typis Ionatae Bohutsky, 1610), A3^r–[A4^r].

Cop.: Prague, Státní ústřední archiv, Wunschwitz-collection, sign. 392, Hodějovský z Hodějova.

Eds. a.: CL, 79–81; DPH 527–528.

Bibl.: MOLNÁR 2024: 20. *Epicediumok idősebb Přech z Hodějova halálára.*

* * *

Illustri ac magnifico domino domino Przechio seniori baroni ab Hoddieiova, etc. sinceræ religionis protectori et patrono de se optime merito

I.

II.

III.

IV. Moriturus ad uxorem

V. Ad liberos

v. 194–198.

XIX.

Recommendatory poem to Imre Pécseli Király's Isagoges (1612).

1612.

Ed. pr.: Isagoges Rhetoricae Libri Duo: Quorum prior de Inventione et Dispositione: posterior vero de Elocutione agit. In usum Scholae Komaromiensis ex Aristotele, Cicerone, Quintiliano et aliis quibusdam vetustis ac novis autoribus breviter adornati et perspicuis ac familiaribus exemplis ita passim illustrati, ut contineant, cum utilem ipsorum praeceptorum explicationem, tum facilem eorundem usum sive praxim, Tyronibus Eloquentiae primo et apprime necessariam. Opera et Studio Emerici Regii Peczelii Ungari. (Oppenheim: Ex Officina Typographica Hieronymi Galleri, 1612),)(7^{r-v}.

Eds. a.: CL, 45; DPH, 499; PKI2.

Bibl.: MOLNÁR 2024: 21. *Ajánlóvers Pécseli Király Imre retorikájához.*

* * *

Ad studiosam iuventutem

v. 160.

XX.

Epithalamium on the wedding of John II, Count Palatine of Zweibrücken (1612).

14 May, 1612.

Ed. pr.: Serenissimo et Illustrissimo Principi ac Domino, Domino Iohanni, Comiti Palatino Rheni; tutori et Electoralis Palatinatus Administratori; S[acri] R[omani] Imperii in partibus Rheni, Sueviae, Iurisque Franconici Provisori et Vicario; Duci Bavariae; Comiti Veldentiae et Sponhemii etc. secundum Sponso: nec non Illustrissimae Principi ac Heroidi, Dominae Dominae Loysiae; Serenissimi, Potentiss[imi] celeberrimaeque memoriae Principis, Friderici IV. Palatinatus Rheni, ac S[acri] R[omani] Imperii Electoris, Ducis Bavariae etc. filiae sponsae, Conjugale fedus V. Non[as] Maji. MDCXII. anno, Heydelbergae felicissime ferientibus. ([Heidelberg: Gotthard Voegelin, 1612]).

Cop.: Paris, Bibliothèque nationale de France: Yc. 2148.

Eds. a.: CL, 57–58; DPH, 511.

Bibl.: MOLNÁR 2024: 22. *Epithalamium II. János, zweibrückeni herceg házasságára.*

* * *

v. 175.

XXI/a.

Carminum liber primus (1614).

January 1614?

Ed. pr.: Carminum liber primus (Basileae: Typis Johannis Schroeteri, 1614).

Ed. a.: DPH, 465–530.

Bibl.: MOLNÁR 2024: 23. *Főműve: összegyűjtött alkalmi költeményeinek és epigrammáinak bázeli kiadása.*

* * *

Rodolphus Goclenius senior – Ad Emptorem – v. **App. 2.**

* * *

42.

Insignia illustrium baronum ab Hoddiegova

Auricolor glauco qui fulget in orbe cyprinus
Est Hoddiegovii stemmatis altus honos.
Caerulus umbo maris memorat certamina, piscis
Aureus audaci parta trophaea manu.
5 I nunc, et titulos iacta, sine rebus, inanes!
6 Quam tribuet Virtus, fama perennis erit.

tit. Insignia ... Hoddiegova] **KCms** Arma Baronum ab Hoddiejova

1 Auricolor glauco qui fulget in orbe] **KCms** Ambo, corona, decus regum, flavusque
fulget in orbe] Ov. am. 1, 8, 10.

2 Hoddiegovii] **KCms** Hoddiejovii

3 Caerulus umbo] **KCms** Cassis aperta

4 Aureus audaci] **KCms** Auricolor forti

5 I nunc, et titulos iacta, sine rebus, inanes!] **KCms** I, nunc, et titulos jactes magno aere paratos:
perennis] **KCms** superstes

6 quam ... erit] Ov. am. 1, 10, 62. See also: Verg. Aen. 9, 79.

**Illustribus optimae indolis ac summae spei adolescentibus dominis
dominis Przechio, Smilo, Bohuslavo et Adamo liberis baronibus ab
Hoddiegovva etc. discipulis suis longe carissimis salutem plurimam
et in virtutum, honestarumque artium studiis a Deo Ter Optimo
Maximo largissimam ex animo benedictionem precatur**

Non defuerunt vobis, nec hactenus desunt incitamenta, quae vos ad pietatis
et prudentiae studium frequenter et amanter invitent atque exstimulent.
Nam et illustris dominus parens vester ὁ μακαρίτης, dum hac lucis usura
fruebatur hoc potissimum requirebat; et generosa domina mater, heroina
5 pietatis studiosissima, quotiescumque ad vos litteras exarat, id unum ante
omnia sedulo inculcat; et viri clarissimi praeceptores vestri fidelissimi bono
semper exemplo vobis praelucentes in omnibus suis lectionibus ad idem ho-
nestatis et virtutis studium fortiter decurrendum stimulos calcariaque ad-
dunt. Habetis etiam illustria inclitae familiae vestrae exempla, in quibus
10 vos saepius ut in speculo contemplamini: et si dotes naturae illustres in
vobis deprehenditis, agite, quae deceant illustres; sin dispares aut agrestes
(quod Deus prohibeat), id quod natura negavit, diligentia irremissisque opti-
marum artium studiis pensatote. Habetis, inquam, Sobieslaos, Bernhardos,
Bohuslavos, qui domi forisque rebus fortiter gestis claruerunt, qui in Hun-
15 garia, Gallia, Italia, victorias clarissimas reportarunt; qui disiunctissimas
terras sanguine hostili saepenumero resperserunt; ^{a)} de quorum laudibus
nulla umquam aetas conticescet. Habetis Udalricos, Iohannes, Wilhelmos,
quorum consiliis salutaribus patria vestra Bohemia floruit; caesares et re-
ges potentissimi acquieverunt; studia litterarum sepulta in lucem producta
20 sunt. Poetica ingenia excitata sunt: id quod ex instructissima eorum biblio-
theca et carminibus elegantissimis Bohuslavi, quae hodie adhuc multorum
doctorum virorum manibus teruntur, manifestissime patet. Vivent illi ae-
ternum in historicorum et poetarum monimentis: vivent ipsorum auspi-
cio utrorumque monimenta. Taceo nunc Bernhardum avum vestrum, quem
25 trium invictissimorum imperatorum, regumque Hungariae ac Bohemiae
concilia celebrant: sapientissima consilia plurimum commendant, maxi-
ma in rempublica officia multis laudibus cumulant. Nihil denique de inclito
(beatae recordationis) vestro domino parente dicam, quem sacra caesarea
maiestas tractui Gurimensi capitaneum praefecit et sibi a consiliis, quoad
30 vixit, esse voluit. Haec certe et alia singularium virtutum elogias, quae nunc
brevitatis causa praetereo, etsi per se vos (ut initio dixi) ad arcem honoris,
excelso et illustri loco positam, impigre scandendam, invitant, et maximum

pondus apud vos iure meritissimo habere semper debent, tamen visum est
mihi, meum etiam calculum publice proponere, ut tanto altiores vobis acu-
lei infigantur, ad eas merces mature comparandas, quae olim vobis usui
et honori esse possint. Quod quidem σὺν Θεῷ, facile effectum dabitis, si
studiorum vestrorum palmam non in carceribus, sed in meta fixam esse
statueritis; si publicas et privatas lectiones diligenter audieritis, auditas re-
petieritis, repetitas in succum et sanguinem converteritis.

*Nec enim, cuiquam per somnia Virtus,
Aut tepidos ventos assa columba venit.*

Deus bona sua precibus et labore vendit. Quia vero haec sine crebro Lati-
nae linguae exercitio cognitione minus commode acquiri possunt, stilus
optimus dicendi effector et magister conformandus est ad probatissimorum
auctorum imitationem. Quapropter illi attente sunt legendi: et quicquid usui
nobis esse possit, ex ipsis decerpendum atque in nostrum penum reponen-
dum. Nec tamen omnia, nec semper et sine discrimine quovis infarcienda
sunt. Sed ut rerum, ita et verborum delectus quavis in materia, imo et loco
est adhibendus. Inter probatos autem auctores refero etiam poetas melioris
notae. Vix enim dici potest, quam multum illi faciant ad uberrimam sermo-
nis copiam comparandam, atque ad mellificium ex lectissimis quibusque
flosculis componendum. Quid quod poesis etiam gratiam longe maiorem
habet, quam soluta oratio, et accommodatior est Dei illustriumque heroum
laudibus celebrandis. Et constat omnibus aetatibus plurimos non tantum
humilioris sortis aut infimae faecis homines; sed et eos, qui clavum reipubli-
cae tenuerunt, poeticam amasse, excoluisse, promovisse. Sic dilectissimus
ille Deo heros David; sic Salomon regum omnium, quos sol vidit, sapien-
tissimus; alique singulari pietatis et verae religionis zelo flagrantibus ligata
oratione divinas et heroicas laudes celebrarunt. Sic Alexander ille, cui ex
rebus actis et auctis Magni fuit inditum nomen, Homerum mediis etiam
in castris identidem lectitavit. Sic Augustus Caesar duos clarissimos poe-
tas, Vergilium et Horatium, summis in delitiis habuit, ad honores amplissi-
mos provexit, plurimisque beneficiis ornavit. ^{b)} Alios tum illius, tum nostri
temporis plurimos heroas et viros clarissimos, ne nimium oratio excrescat,
praetereo. Non ergo illi sunt audiendi, qui poeticam ex agro litterario exter-
minandam volunt, aut illustribus familiis minus dignam esse clamitant, sed
contra audentius eundum (ut cum poeta dicam) et ea modis omnibus pro-
movenda est. Nam nemo doctus, nemo cordatus, nemo magnus ab omni sae-

59 Sic Alexander ... lectitavit] Plut. Alex. 26.

67 contra audentius eundum] Verg. Aen. 6, 95.

culo decursu fuit, qui eam non vehementer amarit, non plurimi aestimarit,
 70 non impense promotam cupierit. Eam gravissimus auctor et magister dicen-
 di Plato ^{c)} parentem sapientiae ac ducem nominat. Eam Strabo geographus
 insignis ^{d)} testatur, antiquos primam quandam philosophiam perhibuisse,
 quae ab ineunte nos aetate ad vivendi rationes adducat, quae mores, quae
 affectiones edoceat, quae res gerendas cum iucunditate praecipiat. Postero-
 75 res vero solum poetam, ipsum sapientem esse asseruisse. Eam acutissimi
 iudicii vir Scaliger tanti fecit, ut affirmare non dubitarit: nos nullis philoso-
 phorum praeceptis aut meliores aut civiliores evadere posse, quam ex lec-
 tione (vel solius) Vergilii. Sed iam plus satis dictum est iis, qui liberali sunt
 ingenio, et qui poetas vel semel cum iudicio oculis percurrerunt. Hispidis
 80 istis ne Mercurius quidem ipse, vel Apollo cum omnibus Musis persuaserit,
 ut vera credant, quae de poetis adeo magnifice praedicantur. Vos vero, ge-
 nerosissimae indolis et maximae expectationis adolescentes, tanto hones-
 tius cum de aliis omnibus, tum de hisce studiis sentietis, quanto maiorem
 utilitatem cum summa voluptate habent coniunctam, et quanto illustriore
 85 loco estis nati. Accipite igitur fronte serena hoc munusculum, nec ab aeta-
 te, nec a stemmate vestro prorsus alienum et maiorum vestrorum vestigiis
 laudatissimis insistentes, eo omnibus nervis, omni animi impetu conten-
 dite, ut Deum omnis sapientiae et scientiae fontem, eiusque cultum, quem
 cum materno lacte imbibere coepistis, semper ad oculos habeatis; vitam et
 90 mores vestros secundum verbi divini amussim instituatis et denique cum
 omnia summa a vobis expectentur, virtutis illum et sapientiae campum,
 quem feliciter ingressi estis, dies noctesque decurratis. Hoc et vobis honori
 et familiae vestrae ornamento et patriae emolumento est futurum. Deus qui
 dedit vobis animum discendi, det etiam constantiam et vires feliciter om-
 95 nia perficienda. Valete optime et crescite aetate simul ac prudentia maximo
 reipublicae et ecclesiae bono. In illustri Mauritiana 27. augusti 1610. anni.

Vestrae salutis et profectuum studiosissimus Iohannes Filiczki.

a) *Vide praefationem magistri Georgii Carolidae a Carlsperga poetae coronati caesarei etc. in Farragine Symbolica.*

b) *Vide vitam Vergilii ab Aelio Donato editam.*

c) [Vide] in *Lyside*.

d) [Vide] *liber I.*

b) [Vide vitam ... editam] Don. vita Verg.

c) in *Lyside*] Plat. *Lys.* 213e, 5–214a, 2.

d) liber I.] Strab. *Geo.* 1, 2, 3.

* * *

Kaspar Sturm – Ad Iohannem Filiczki – v. **App. 3.**

* * *

Kaspar Sturm – Ad libellum – v. **App. 4.**

* * *

Hermann Kirchner – Προσφώνησις – v. **App. 5.**

* * *

Johann Pincier – Aliud – v. **App. 6.**

* * *

Simon Stenius – v. **App. 7.**

* * *

Simon Stenius – Latine – v. **App. 8.**

* * *

Ludwig Lucius – Aliud – v. **App. 9.**

* * *

Ludwig Lucius – Aliud – v. **App. 10.**

* * *

43.

Auctor ad suum libellum

Dum dulci resonant virgulta comantia cantu,
Aeris inque globo luxuriantur aves,
Tu quoque vis caeli liquidas volitare per auras,
Inter et argutas stridere gryllus aves.
5 Ah nihil hoc ad sublimem facit aethera, parte
Quod possis aliqua tollere corpus humo.
Non ideo velit Oceano se credere, si qua
Audeat in Rheni ludere cymba vadis.
Nec satis est ollas inter bene dicere, toto
10 Qui cupiat doctis orbe placere viris.
Nosce tuas vires et tecum vivere disce!
Praecipitis facti fit metanoea comes.
Sic tardae certat cito nata cucurbita pino:
Messe sed haec una, pluribus illa viret.
15 Phoebo genitus Phaethon, sic Icarus olim
Stultitiae poenas morte dedere suae.
Festina lente! Parit et cunctatio palmam.
Sat cito perfecit, qui bene finit opus.

GENETHLIACA

44.

In salvificam Pueruli nobis caelitus donati Domini Nostri Iesu Christi nativitatem

Nascitur ecce puer casta de virgine Christus,
Qui sine matre Deus, qui sine patre caro!
Morte sua vitam queat ut reparare peremptis,
Frangere castra doli, pandere claustra poli.
5 Hic, Pater astripotens, nostro quoque pectore crescat,
Mortiferumque ruat causa salutis opus,

3 volitare per auras] Mart. 1, 3, 11; Lucr. 4, 221.

Ut tibi vivamus soli, discamus et orbi,
Ante caput quam mors impetat atra mori.
Et quoque pro meritis grates tibi semper agamus,
10 Pectore, voce, manu, laudibus, obsequiis.

45.

Ex dicto Sancti Ambrosii liber 10. de virginitate: *Christus est omnia omnibus, etc.*

Mens mea, ne trepides! Christus tibi cuncta ministrat,
Munera quae vitae, funera quaeque levant.
Si tenebras animi refugis, noctisque pavores,
SOL est, irradians lumine cuncta suo.
5 Si dape collapsas vires reparare laboras,
Vivificum caelo sufficit ille CIBUM.
Si latus aut renes morbo cruciaris acuto,
Hic validum docti Paeonis UNGUEN habes.
Si te fata premunt, et dura fatigat egestas,
10 Portus adest, et opus queis tibi, donat OPES.
Si fera bella movent Satanas, caro, mundus et Orcus,
PAX tibi de Christi certa cruore venit.
Figere si recto vestigia tramite gestis,
Est VIA, qua tuto, qua pedes ire queas.
15 Si truculenta paves immitis spicula mortis,
VITA fit, obtundens hostica tela necis.
Si moriens fragilis migras e carcere carnis,
Est tibi caelesti sede reposta SALUS.
Omnia fit CHRISTUS, mea mens (quid plura requiris?):
20 Sol, cibus, unguen, opes, pax, via, vita, salus.

tit. Ex ... etc.] **RG** Christus est omnia omnibus, etc.

7 si latus ... acuto] Hor. epist. 1, 6, 28.

9 si te fata premunt] Lucan. 8, 544.

14 qua tuto,] **RG** demonstrans

16 VITA fit,] **RG** Est Vita

16 hostica tela] Sil. 10, 62.

17 fragilis] **RG** fragili

18 Est tibi caelesti sede reposta SALUS.] **RG** Aeterna insuperum fit tibi sede Salus.

19 Omnia fit] **RG** Cuncta tibi est

46.

Nativitatis Christi miraculum

Ut vitreos Titan sine damno permeat orbes,
Sic salvo Christum, virgo, pudore paris.
Res mira et superans humanae mentis acumen:
Mira, at Alexicaci vera favore Dei!

47.

Τὸ τῆς γενέσεως Χριστοῦ θαῦμα

Ὡς Φοίβοιο περᾶ ὕαλον δίχα κλάσματος αὐγή,
Ὅτω σῶς αἰδῶ, κούρη ἔφυσσε θεόν.
Θαῦμα μέγ' ἐστὶ, καὶ ἀνθρώπων πολὺ νοῦν ὑπεραίρει:
Ἀλλ' ἔτυμον πίστις δῖα, χάριστε ποιεῖ.

Novus annus

48.

Votum pro anno MDCVI.

Bellifer et praegnans infestis casibus annus
Praeterit. His vacuum da, pie Christe, novum!
Te duce quo carnisque vias animaeque novemus
Exuti veteris cor maculasque patris.

Ad 46.

4 Alexicaci] Varro ling. 7, 82, 9.

49.

Ἑυχὴ ὑπὲρ τοῦ νέου ἔτους

Δήϊος, ὀχληροῖστε βαρύστονος ὥρος ἀπῆλθε
Πταίσμασι τῶνδε κενὸν δός Θεός, ἄμμι νέον.
Ὅς σοῦ ἄγοντος, ὁδὸν σαρκός, ψυχῆστε νεῶμεν,
Ἐκδύντες πρώτου κῆρτε ρύποντε πατρός.

50.

**Ad illustrem et generosissimum dominum dominum Przechium
seniorem, liberum baronem ab Hoddiegova etc. patronum suum pro
felicissimo anni MDCIX. decursu**

Tabe, faMe, beLLIs Degrassans transIt annVs:
HIsCe reCens CasVs faC, ple ChrIste, MICet,
Ut niveo sanctae vitae velemur amictu
Impuri positis pectoris exuviis.
5 Haec tibi nunc paucis et quae bona cumque Iehova
Donat Hodiegovii caelitus opto domus.

51.

Idem Graece

Κηρί, νόσω, λιμῶ πολέμωτ' ἐτὸς αἰνὸν ἀπῆλθε:
Τῶνδε κενὸν πάντων δός, Θεοῦ ὕγιε, νέον.
Ὅφρ' ἡθῶν καθαρὸν, ζωῆστε χιτῶνα ἔωμεν,
Λοεσσάμενος δειλοῦ λύματα αἰσχροῦ νόου.
5 Ταῦτα σοι ἐκ κραδίης καὶ πάνθ' ὅσα δῶρα δίδωσι
Χριστὸς, Ὀδηγοβίων, εὐχομαι αἶμα κλυτόν.

4 Λοεσσάμενος] CL Λοσσάμενοι.

52.

Votum pro faustissimo anni 1610. decursu

Annus abit, quo avidus multos fluor abstulit alvi,
 Quoque fides tectis est lacerata technis.
 Cessit foeda lues, fidei laceratio cedat,
 Quaeque vafer monachi monstra cucullus alit.
 5 Da, Pater alme, quod imo omnes ex corde precamur,
 Doctrinae cuivis pabula pura sacrae.
 Lingua duplex, fabricae et pictae tectoria frontis
 Verbi avertantur luce nitente tui.
 Da laetam miseris pacem, da vinea multo
 10 Faenore vina ferat, farraque reddat ager.
 Da vegetam mentem, vegetos da corporis artus,
 Cor docile et promptas ad tua iussa manus.
 Discute, quae caelum nobis mala cumque minatur,
 Et Christi nostrum contege morte nefas.
 15 Caelituum dabit haec atque his meliora Monarcha,
 Tristibus et pulsus gaudia laeta feret.
 Nos modo funesto purgemus crimine dextras,
 Mutati veterem per pia facta cutem,
 Scita Patris Divum sacrosancta sequamur ovantes,
 20 Et vivam doceat vita probata fidem.

53.

In natalem generosissimi et maximae spei adolescentis, domini Nicolai Thökeli liberi baronis in Kaismarck, 1603

Annuus assuetum Tekeli natalis honorem
 Postulat: ite pedes ad pia sacra pii!
 Lingua favens adsit durorum oblita laborum,
 Eque locis istis ad Styga luctus eat.

1 annus abit] Mart. 10, 75, 3; Ov. Pont. 4, 11, 16.

7 lingua ... frontis] Pers. 5, 25.

10 faenore ... ager] Ov. fast. 1, 694; Ov. rem. 174.

Ad 53.

2 ite ... pii] Ov. trist. 5, 5, 1-2.

5 Spargantur suaves instructa per atria odores,
 Oblectent nitidas gemmeaserta comas.
 Mactentur lepores et obesi pectora capi,
 Exhilarant lautas Massica vina dapes.
 Libaque promantur genitale notantia tempus,
 10 Et castae fiant, corde precante, preces.
 Tu quoque pro tantis, soboles heroica, donis
 Nunc memori grates pectore solve Deo;
 Sic tibi proveniet lux laetior ista quotannis,
 Sic aderit votis gratia dia tuis;
 15 Pieridum possis ut opes lustrare latentes,
 Et solida veri cognitione frui,
 Atque viae exhaustis animo prudente periclis,
 Ferre pedes patria salvus ovante domum.
 Hoc Pater, hoc Natus, nec non Spirabile Numen,
 20 Stellifera nitidi firmet ab arce poli.
 Dicite io dulces et io ter dicite, Musae:
 Cresce, viresce, nite, corpore, mente, fide!

54.

Illustri et magnanimo iuveni, domino Iohanni Georgio libero baroni ab Hoddiegova, etc. fautori suo colendo

 Quae tibi pro natis plena dat laetus acerra,
 Optime Christe, baro munera Prechiades,
 Accipe et exaudi dignissima vota parente
 Fundere multa aris quae solet ille tuis,
 5 Saepius ut Ianum lux visitet ista Georgum,
 Semper et hoc habitu, vel meliore, beet.

8 Massica vina] Sil. 7, 162–211; Mart. 1, 26, 8; 3.49; 4, 13, 3–4; 4, 69; 13, 111; Plin. nat. 14, 64, 7–10; Hor. sat. 2, 4, 51; Verg. Aen. 7, 725–726; Verg. georg. 3, 526–527.

9 libaque ... tempus] Ov. trist. 3, 13, 17; Cato agr. cap. 75.

10 fiant,] **DPH** fiant

13–14 sic tibi ... dia tuis] Ov. rem. 507–509.

21 dicite ... Musae] Ov. ars 2, 1.

Ad 54.

1 quae ... acerra] Mart. 4, 45, 1.

Et, qui nunc nati primo sunt flore iuventae,
 Ac certant Clariis tingere pectus aquis,
 Tempora conspiciant maturae longa senectae,
 10 Et patriam decorent nomine reque domum.
 Fac rata vota patris: tua sic te sponsa requirat,
 Mater et aeterna virginitate micet.
 Sic tibi laus et honos crescant, sic denique non sint
 Tot Mahometo aedes, quot tibi, Christe, sacrae.

55.

Nicolao Sekerczae a Sedczicz equiti Bohemo

Nobilissime Nicolae, pro re
 Nata temporis atque pravitate
 Crassa nunc celebros tuum Minerva
 Natalem: rudibus cano Phalaecis
 5 Lucem gaudia tanta procreantem.
 Faxit Maximus Imperator orbis,
 Trinus nomine, numine unus, uno
 Rursum in numine trinus, atque vera
 In se nominis unitate trinus;
 10 Qui summum vocat ipse se Tonantem,
 Qui Gnati nece nos sui redemit,
 Qui nos salvifico calore flatus
 Ad vitam revocat beatiorem:
 Faxit Maximus Imperator, inquam,
 15 Ut longa serie decembris Idus
 Nos deinceps quoque sospites revisant.
 Et fato meliore semper! Et tunc
 Sexcentis celebrabimus Phalaecis.

11–14 fac rata ... sacrae] Mart. 4, 45, 5–8.

Ad 55.

tit. a Sedczicz,] DPH a Sedczio

3 crassa Minerva] Hor. sat. 2, 2, 3; Priap. 3, 10.

56.

**Iohanni Piscatori Argentinensi theologo sincero
et praeceptori suo aeternum venerando**

Magnus Calvinus, magnus Christi in rate Martyr,
Is Gallis decori, hic, Itala terra, tibi est!
Tertius en superat, Germano sanguine cretus,
Piscator magnus, voce, fide, calamo.
5 Non pisces nassa, ast homines capit ille, beatas
Ducit et ad Christi vivificantis aquas.
Nec foedae fodit argentum de viscere terrae,
Sed vatium e sacris promittit id ille libris.
Sic populo est gratus, ducens a gratia Iovae
10 Nomina, sic veniet gratus in astra poli.

57.

**Matthiae Martinio theologo laborioso et ingenioso
praeceptorique optime merito**

Ergo dies rediit, cuius cognomine gaudet
Sioniae felix ille sititor aquae?
Theiologum decus atque novem laus magna sororum;
Splendida lux nostri, praesidiumque chori,
5 Quem Pannon, Boius, Teuto veneratur et Anglus,
Quem vellet Gallus, quem Scotus esse suum;
Quem stupet et civis, miratur et exteris omnis
Nullaque cui reddi gratia digna potest!
O condiscipuli, dulcesque ante omnia amici,
10 Pangite quisque melos, tangite quisque chelyn!

3 sanguine cretus] Ov. met. 13, 31; Stat. silv. 5, 2, 17; Verg. Aen. 2, 74; 3, 608.

5 Non pisces nassa] L5, 10.

5–6 beatas ... aquas] J4, 14.

Ad 57.

2 sititor aquae] Mart. 12, 2, 12.

3 magna sororum] Sil. 12, 408.

8 Nullaque ... potest] Ov. trist. 1, 6, 16.

Sed quibus hunc numeris, qua digna laude feremus?
 Hic virtus laudum deprimit omne genus.
 Quod quimus, demus, testemur carmine mentem
 Accepti memorem, quod dedit ille boni
 15 Cordeque condamus segetes, quas largiter offert
 Hebraeo, Latio, Cecropioque solo;
 Oremusque Patrem, studium qui curat honesti,
 Illius ut capiat praemia digna labor;
 Praemia, cum summum, rutilis capita aucta corollis
 20 Doctorum discent ante micare thronum.
 Haec modo praestemus, praestabit caetera Christus,
 Votaque dux noster consulet ista boni.

58.

Iohanni Paulo Hegrano eiusque discipulo Iohanni Dobrzensky a Dobrzenicz equiti Bohemo et Iohanni Paczowsky

Ornatissime Iane, vosque amici,
 Nuper carmine tersiore et ausu
 Vestrum dexteriore prosequerbar
 Natalem, male nunc satis Phalaecis
 5 Eundem celebroy precorque Christum,
 Ut velis eat haec dies secundis,
 Et totus novus annus iste vobis
 Felix omnibus usque et usque currat
 Et donis animi politioris
 10 Corporisque bonis venustioris
 Vos magnis beet e Poli theatris.
 Curis plura canam solutus, haec nunc
 Tonantem tredecim precor Phalaecis.

59.

Ad Eliam Rosinum a Jawornik, etc.

Ergone iam voto eventus respondit amicus
Postque tot auricomus nubila Phoebus adest?
Laeta tuam partu dominam Lucina levavit,
Accisasque novo donat honore Rosas?
5 Non semper nigris operitur nubibus aether,
Non semper saevum fulmen in axe tonat.
Sed videas etiam solem fulgere serenum
Tristibus et laetas mille subire dies.
Igne auri bonitas rata sit, Lydoque lapillo,
10 Cultores recti damna, dolorque probant.
Omnipotens quae dat rerum moderator et auctor,
Omnia sunt grata suscipienda manu.
Opto puer patri, patriisque probetur amicis,
Munificum vere norit ametque Deum.
15 Et sic carorum vivens pia vota parentum
Corporis ac animi vincat in orbe bonis,
Unde rosae surgant aliae ductuque perenni,
Germine subnato de patre fiat avus.

60.

Iohanni Crausio, populari suo

Sol vetat exhaustam versus deducere venam,
Exigit id contra foedus amicitiae.
Nescio, cui parere decet? Quia corporis ille,
Hoc iustam curam dulcis amoris habet.
5 Dulcis amor magis excrescat: tu corpus adauge
Robore, cunctipotens, qui regis astra, Deus.
Istaque da: redeat semper felicior hora,
Et Ianum genio vividiore beet,

Ad 59.

5 nubibus aether] Ov. met. 13, 582; fast. 2, 7.

10 Ut bibat Aonidum sacro de fonte liquores
 Et stabiles cauta mente recondat opes;
 Ac tandem forti superatis pectore telis
 Fortunaee studii praemia digna ferat.

61.

Iohanni Opsimathae, Marcomano

 Dicamus bona verba: redit natalis in urbem
 Cumque illo Charites, Chloris, Apollo, Iocus.
 Transeat hic sine nube dies, sine murmure venti,
 Tartareas umbras cura dolorque petant.
5 Gaudia pertentent animos, altaria fument,
 Fundantur purae supplice corde preces.
 Ipse venit Genius suaves fusurus odores,
 Ac Hygieia offert dulcia liba Deo:
 Audiat ut, votis Ianus quodcumque rogarit,
10 Pollice quod fausto iusque piumque probant.
 Ut valeat nimirum animis et corpore toto,
 Illiusque petat casta puella torum.
 Fallor? An aeriis nymphas circumvolat alis,
 Dignaque connubiis vincula nectit Amor
15 Vincula, quae durent longos constricta per annos
 Atque unum corpus reddere bina queant?
 Vincula nectit Amor, sed tu Deus, annue coeptis;
 Inque meis pars sit nulla caduca metris!

1 dicamus ... urbem] Tib. 2, 2, 1.

3 transeat ... venti] Prop. 3, 10, 5.

7 ipse ... odores] Tib. 2, 2, 5.

10 Pollice ... piumque] cf. Ov. epist. 8, 4; Ov. ars 1, 200; Ov. epic. 24; Hor. epist. 1, 18, 65–66; Plin. nat. 28, 25.

17 annue coeptis] Verg. georg. 1.40.

62.

Iohanni { Dobrzensky a Dobrzenicz,
{ Rosino a Jawornik,
{ Lipniczky a Przibenicz,
{ Vettero,
{ Leonharto a Neuenperck et Ornithi, etc.
Bohemis, et Moynero Gallo; convictoribus suis

Munera dent alii vobis, dent vincula, vestri
Quae doceant ortus rursus adesse diem,
Ast ego, quod vati, divinis quodque Camenis
Convenit, imparibus mitto precorque modis:
5 Emicet in vobis pietasque modestiaque arsque
Fervidus et sanctae religionis amor.
Sit ductor studii, lampas sit Iova salutis,
Et tenebras omnes ad Styga mentis agat.
Tempore det recte atque loco feliciter uti,
10 Ne pudor huc olim sit tetulisse pedem.
Sed patrias magis ut culti redeatis in oras
Moribus, Ardalidum vos comitante choro.
Proque auro, regum clypeis, facieque corusco,
Aeternas sophies accumuletis opes.
15 Haec ego. Sed vestrum est alacri contendere cursu,
Saepius et mecum tollere ad astra manus.
Omnia conando docilis sollertia vincit,
Atque piae penetrant sidera summa preces.

63.

Paulo Kutnaur a Sonnenstein

Aurea non possum, chartacea munera mitto,
Exigit a nobis haec socialis amor.
Solvere si nexas cupis, optime Paule, catenas,
Non vi, sed vino solvere, Paule, potes.

Ad 63.

2 exigit ... amor] Ov. Pont. 3, 1, 73.

4 vino solvere] Hor. epod. 9, 38.

64.

**Ad Genium, hoc est, Christum, unicum vitae nostrae instauratorem
et προστάτην, pro Elia Acontio et Rosino iuniori**

Exoptate, Geni, diesque fausta:
Qui nobis modo prosperi redistis,
Qui nobis modo tristia abstulistis,
Qui nobis modo gaudia attulistis.
5 O semper revenite laetiores
Et soloque poloque cariores
Ac condiscipulos amiculosque
Nostros dotibus expolite mentis!
Vita, moribus, ore, corde, gestu
10 Reddite hinc magis ac magis beatos,
Virtutis studiis alacriores,
Sincera pietate cultiores,
Pura relligione ditiores!
Dextra si dabis haec, Geni, benigna
15 Et tu Lux, roseis feres quadrigis,
Sat nobis venies, sat annuatim
Optatus Genius, diesque fausta.

65.

**Ad Georgium Zibnerum, publicum reipublicae
Bartphanae notarium, etc.**

Cum te Czechiaci lux visit in orbe, Georgi,
Natalis, clariae non reticenda lyrae,
Me quoque, qui tecum regno sum natus in uno,
Testari laeta gaudia fronte decet.
5 Cuius ut argumenta habeas: en dona Thaliae
Parca, sed arcta quibus vincla subesse vides.
Vincula quae coenae causa haud mittuntur amicis,
Ventriculae sentit ceu gula lauta cupis.

Ad 65.

8 Ventriculae] CL Ventricolae

Sed mandant furias carnis frenare nefandas,
 10 Corrigere studiis facta priora novis.
 Ergo tuum sic natalem celebrare memento,
 Utque facis, strictam dehinc quoque carpe viam.
 Iova dabit facilis, curis ut liber amaris,
 Cum sociis salvus rura paterna petas.
 15 Iova, quod opto, bonus dabit, ut bona causa triumphet,
 Et nitidae cedant nubila caeca faci.
 Non solet ille suos maiori mole gravare,
 Concesso nisi quam robore ferre queant.

66.

	{ Dubinum	}	
Ad Paulum	{ Gessinium	}	suos commensales
	{ Niemczanium	}	

Festa dies oritur, rutilat sine nubibus aether:
 Plaude, sacro Pauli nomine quisquis aves.
 Plaude, nigri namque es raptus de faucibus Orci
 Victrici Christi salvificantis ope.
 5 Pro meritis meritas decet huic exsolvere grates:
 Hunc mens mane sonet, vespere lingua tonet
 Et reputet nasci in superas quod oporteat auras.
 Triste licet cruciet curva senecta caput,
 Quod genitum de carne, caro est obnoxia morti,
 10 Aura quod genitum numinis, aura manet.
 Haec docuere pii per vincula missa parentes,
 Haec nos natalis volvere mente iubet.

9 mandant] **DPH** maneant

10 corrigere ... novis] Ov. fast. 4, 596.

12 carpe viam] Ov. met. 8, 208; 11, 138–139; Ov. ars 2, 230; Hor. sat. 2, 6, 93.

Ad 66.

1 Festa ... aether] 2Sm23, 3–4.

5 Pro meritis meritas decet] **DPH** Pro meritis decet

5 pro meritis ... grates] Verg. Aen. 1, 600; 2, 537; Val. Fl. 4, 630.

8 curva ... caput] Ov. ars 2, 670; Tib. 3, 5, 16.

9 obnoxia morti] Ov. met. 1, 14.

67.

Samueli Rosino a Jawornik

En cum vere novo cari natalis amici
Lux venit, Aonidum turba favete sacris:
Edite festivos hilari de pectore plausus,
Iubila Pieriis ingeminate sonis
5 Et pia vota data pro vita offerte Iehovae!
Haec quo saepe dies gaudia, et ampla, ferat;
Cetera, quae melius nosti quaeque expedit illi,
Tu summa superum suffice ab arce, Pater.

68.

Thomae Dubino

Lex genialis adest, Thoma, relinque severa:
Da laetus Genio debita daque Deo!
Clarus ut exsurgat rutilanti lumine Titan,
Aetheriaequae in te multiplicentur opes.
5 Crastina vita nimis sera est, si vivere mens est.
Vive hodie: sera est crastina vita nimis.
At tu Christe, tuo nos protege numine: ne quis
Perturbet subitus gaudia nata dolor.

2 Lux ... sacris] Mart. 7, 22, 2.

Ad 68.

6 Vive ... nimis] Mart. 1, 15, 11–12.

GRATULATORIA

69.

**In rectoratum illustris ac generosi domini domini Ludovici-Henrici,
comitis in Nassau, etc. Sigenae anno 1608**

Λαμπρά πρὸς ἄστρα ἄγει ὁ χρόνος δρύας ὑψικαρήνους
Καὶ κέλεται ἵππους κέντρα, λύκοντε φέρειν.
Ὡς σὺ ποτ' εὐψύχων γενεῇ εὐποτμε τοκήων,
Πρὸς βέλτιστ' ἔξεις εὐκολον ἔργα ὁδόν.
5 Εἴ σε πρὶν ἐν πεδίῳ ἀδεῶς πεζευέμεν ἀσκῆς.
Καὶ Σπάρταν κοσμῆς, ἣν ἐλαχέσγ', ἀρετῇ.
Ὡστε θεοῖο θέλημα πρὸς ἔργ' ἐνδοξα καλοῦντος
Γνωρίζων, φαιδρῶς σκῆπτρα σεβαστὰ λαβέ.
Ὅυτ' ἀπόρει, ὅτι σοὶ θεὸς ἄμβροτος αἰθέρι ναίων,
10 Ἀλκὴν, καὶ τούτων δώσει ἀριέστερα.

70.

Idem Latine

Tempore sublimes venit ardua quercus in auras,
Tempore lenta pati frena docetur equus.
Sic tibi magnorum proles, Ludovice, parentum,
Ad maiora brevi facta patebit iter.
5 Si prius in plano discas bene figere gressus,
Et Spartam, quam nunc nactus es usque colas.
Ergo Dei placitum memoranda vocantis ad acta,
Agnoscens, facilis sceptrum verenda cape,
Nec dubita, summi quin induperator Olympi,
10 Robur et his quondam det meliora tibi.

2 φέρειν.] **DPH** φέρειν:

6 Σπάρταν ... ἀρετῇ] Eurip. fr. 723; Cic. Att. 4, 6, 2, 9.

Ad 70.

2 Tempore ... equus] Ov. ars 1, 472.

6 Et Spartam ... colas] Eurip. fr. 723; Cic. Att. 4, 6, 2, 9.

9 induperator] Enn. ann. 1, 78; 10, 322; 10, 347; 16, 412; Lucr. 4, 967; 5, 1227; Cic. div. 1, 107, 11; Iuv. 4, 29.

71.

Aliud

Ergo pia soboli, heroum de stirpe creatae,
 Aonii sceptrum dat sacer ordo chori?
 Non fit id aut casu, caeco vel turbine sortis,
 Grex Epicureis ut docet ortus haris.
 5 Omnia nam certa procedunt lege, verendi
 Et valido nutu stantque caduntque Dei.
 Quare si qua fides vati, si nostra superno
 Non numquam thyrsos pectora mota calent,
 Omen in his titulis faustum reor esse dynastae,
 10 Cui toto vivax crescet in orbe decus.
 Urit enim mature urtica, probaeque repente
 Plantula cum pomis arboris esse solet.
 Sic prius Amramides Pharii extitit ultor iniqui,^{a)}
 Quam fuit Isaciae duxque caputque domus.
 15 Sic ursusque leoque exercuit ante Davidem,^{b)}
 Quam Gathiden stravit, vel diadema tulit.
 Sic pueros inter Cyrus praeludia fecit,
 Magnanimique dedit lucida signa ducis;^{c)}
 Macte animo, Ludovice, nihil nisi magna volutans,
 20 Area nunc patuit laudibus ampla tuis.
 Utque animum Cyrus duce sub Daniele, polivit,^{d)}
 Sic Themidem Hoenonio, tu quoque carpe penu.^{e)}
 Hoc pater, hoc et avus poscit, patruique tot armis
 Et veri celebres relligione Dei.

^{a)} *Ex. 2. 12.*

^{b)} *I. Sam. 17. 34.*

^{c)} *Iustinus liber 1.*

^{d)} *Melanthonus liber 2. Chronica Carionis.*

^{e)} *Philip Haenonius iuris consultus fuit conrector.*

3 Non fit ... sortis] *Lucr. 2, 125–135.*

4 Grex Epicureis] *Hor. epist. 1, 4, 10.*

8 Non numquam **DPH** Nonnunquam

8 thyrsos ... calent] *Ov. trist. 4, 1, 43.*

a) *Ex. 2. 12.] Ex2, 12.*

b) *I. Sam. 17. 34.] 1Sm17, 34.*

c) *Iustinus liber 1.] Pomp. Trog. hist. fr. 1, 4–9.*

72.

Sententiae παραινετικάί

Cor canum in iuvenili corpore

Mente senex esto, docili florente iuventa:
Non fuco unge tuas, sed ratione comas.

73.

Πολιά καρδία ἐν σώματι νεανικῷ

Ἴσθι γέρων φρένας, ἄνθος ὅταν τερπνῆς μένη ἥβης.
Οὐ πλοκάμοις κοσμῶν, ἀλλὰ φρένεσσιν ἔτη.

74.

Nec malum, nec frontem

Ne mala formides, taetricaeque tonitrua frontis:
Si pius es, tutum semper asylon habes.

75.

Οὔτε κακὸν, οὔτε μέτωπον

Οὔτε βαρὺν πότμον, βλοσυρὸν φοβοῦ οὔτε μέτωπον:
Ἐμπεδον εὐσεβίῃ αἰὲν ἄσυλον ἔχει.

Ad 74.

1 tetricaeque] **DPH** tetricaque

76.

Oculus in sceptro

Praepositus multis, sceptrum rege cautus: honorant
Quosque boni titulos, strenuus ipse colas.

77.

Ὀφθαλμὸς ἐν σκῆπτρῳ

Κοιρανέων πολλῶν, συνετῶς τὰ σκῆπτρα κυβέρνα·
Καὶ ὁ ἄγαντ' ἄλλοι, αὐτὸς ἄγαλλε, γέρας.

78.

In ultione Callipides

Ne nimium propria meritas infligere poenas,
Namque irae, res est pernicioosa furor.

79.

Ἐν τῷ τιμωρεῖσθαι Καλλιπίδης

Οὐδέποτε σπεύσεις ἐπιθεῖς τίμημα ἀλιτρώ.
Μηδὲν μᾶλλον ἔφυ οὖλιον, ἢ χόλος.

Ad 78.

tit. Callipides] Suet. Tib. 3, 38.

80.

In virtute oculi et manus

Non satis est virtuti oculis inhiare vel ore,
Sanguinis in chymum quae redigenda datur.

81.

Ἐν ἀρετῇ ὀφθαλμοὶ καὶ χεῖρες

Μὴ πάπτειν' ἀρετὴν μόνον, ἀγλαάθ' ὄπλα τοκῆων.
Ἀλλὰ καλοῖς ἔργοις, χερσὶτ' ἄγαλλε θααῖς.

82.

**Illustri domino Bohuchwalo Berka libero baroni etc.
in convivio a popularibus ipsius instituto, cantores applaudunt**

I. Pars.

Dum nostros visis facilis laetusque Penates,
Ardua laus Czechici, Berka, future soli,
Patronum venerans, symphonia nostra triumphat
Plaudit et adventu musica turba tuo.

II. Pars.

5 Fallimur? An fidis fidei tutela ministris
Mox eris? Hoc certe nomen et omen habes:
Vive diu; laudesque Dei pius exprime factis, *
Et facies. Repetit musica: vive diu!

* *Bochuchwal: Latinis Laudator Dei.*

Ad 80.

1 oculus] CL oculis

83.

**In rectoratum Antonii Matthaei iuris utriusque doctoris, etc.
Herbornae 1605**

Cara dies pueris, Iovae rata, grata Camenis,
Dic age, cur Phoebes diligis orta diem?
An quia Castaliis vigilantem nocte puellis,
Virgea gymnasii sceptrum tenere vides
5 Cui mentem virtus, prudentia, candor honestat?
Cui rigat os Pytho, pectora diva Themis
Inter et aequales sancta pietate coruscat,
Nocte velut sera Luna serena polo?
Salve laeta dies, rector dignissime, salve!
10 Quodque subis modo onus, sit leve; grandis honos.
Dicite io procures et io schola tota frequentet;
Quod facit, in laudes vergat id omne Dei!
Pax adsit, vigeantque sub hoc duce vincula legis,
Diaque religio tollat ad astra caput.

84.

**Ad Philippum Adamum Misnicum,
cum iuris utriusque doctor renuntiaretur**

Qui nullo vivacis amore tenetur honoris,
Prudentis guttam non habet ille viri.
At virtute sacras laudum qui tendit ad arces,
Is sapit, et genitum se probat esse Deo.
5 Huic te conformas, alium fucisque relinquis
Et quibus Arcadicum prominet aure pecus.
Hinc et Plissinae latices cupido ore bibisti,
Et quas Astraeae Iena sacravit aquas.
Norica dehinc Tempe lustras, Viadrique fluenta,
10 Postque Palatini sacra Lycaeia Nicri.

9 Salve ... dies] Ov. fast. 1, 87.

14 tollat ... caput] Stat. Theb. 6, 93.

Ad 84.

3 tendit ad arces] Lucan. 6, 14.

Quin petis et Gallos, Themidos succensus amore,
 Non male, dat mystae praemia digna suo.
 Perge, Philippe, Themis cole, te colet illa vicissim;
 Qui sapit haud nimium, doctor is aequus erit.
 15 Hoc tua promittit probitas et candida virtus
 Et verae exhaustus laudis amore labor.
 Non quid legerimus, quid at egerimus bene, cedit
 In stabiles laudes alteriusque bonum;
 Nec dixisse, sed hic sancte vixisse tremendum
 20 Iudicis integri proderit ante thronum.

85.

Ad Iohannem Kumpsthoff iuris utriusque candidatum

Quid petis agresti celebrari vatis avena?
 Non opis hoc melicae, verum opus omne tuum est.
 Te Lanus, et Rhenus, te Neccarus arte polivit,
 Te Themis ambrosio fovit amica sinu.
 5 Hinc satis est laudum, quas nunc comitantur honores:
 Praemia fert gnavus, sed probra deses habet.
 Commendent alios docturae insignia vulgo:
 Doctrina titulos assere, Iane, tuos!

11 succensus amore] Ov. epist. 15, 167; Verg. Aen. 7, 496.

18 In stabiles] DPH Instabiles

ΠΡΟΠΕΜΠΤΙΚΑ

86.

**Illustri domino Jaroslao Smirziczky libero baroni a Smirzicz, etc.
Seneca: *Non faciunt equum meliorem aurei freni*. Anno 1603**

Non pictus phaleris, auro gemmisque superbus,
Sed celer et fortis Marte probatur equus.
Sic etiam iactans proavorum stemma suorum,
Nobilis haud meruit nomen habere viri.
5 Nam genus et proavos et quae non fecimus ipsi,
Naritius ductor vix ea nostra putat.
Nec mirum. Quid enim pingues consumere fruges
Prognati, solidae laudis habere queant?
Bos quoque praestat idem, caudamque attollit in auras,
10 Impetit et cornu luxuriosus herum.
An merito hunc igitur tolletis ad astra, poetae
Et vitulis sacras prostituētis opes?
O procul hinc, alvi servum pecus, ite, profana
Nec superum dotes contemperate manu!
15 Ite procul, populo quos prisca insignia gentis,
Sed sine virtutis laude referre iuvat.
Nobilitas vera est, virtus quam vivida nutrit,
Non quae nata prius, quam tibi vita data.
Et quid profuerit Iobum monstrare parentem,
20 Amriadem referunt si tua facta magis?
Jaroslāe, sapis, dum sic virtutibus haeres
Summaque festinis ad bona tendis equis.
Hoc te Gorlicium circo spectavit anhelum,
Et tibi grande decus nunc Basilea parat.
25 Perge bonis avibus, quo te tua Musa Deusque
Avocat et laudis parta trophaea poli.
Hoc clari splendor generis desiderat, hoc est
A superis partae nobilitatis opus.

tit. Non faciunt ... freni] Sen. epist. 41, 6, 5.

4 nobilis ... viri] Ov. Pont. 2, 6, 30.

5–6 nam ... putat] Ov. met. 13, 140–141.

7–8 pingues ... Prognati] Hor. epist. 1, 2, 27.

9 attollit in auras] Verg. Aen. 4, 176.

27–28 hoc clari ... opus] Ov. Pont. 2, 9, 17–18.

87.

**Ad illustrem dominum Nicolaum Teökeli liberum baronem
in Kaismarck, etc. Petrarca: *Verus nobilis non nascitur, sed fit.***

Siccine propositum est alias invisere terras
Et procul hinc Phoebi docta lyceia sequi?
Nec tua mens donis sortis contenta secundae est?
Nec clari curat nomina magna patris,
5 Ni bona fortunae summis virtutibus aequas,
Ni superes genii strenuitate genus?
Haud frustra bona sunt animi possessio certa,
Cetera mobilibus stantque ruuntque rotis.
Divitias nam sors agitat temeraria, virtus
10 Casum omnem invicta despicit arce sedens.
I pede felici, superum comitatus alumnis,
Et Musas alacri mente Deumque cole.
Moribus eque virum variis, posituque locorum,
Pessima secernens, optima quaeque lege.
15 Mentis opes ornant ortus et stemmata gentis,
Nobilis est quisquis nobile versat opus.

88.

Ad eiusdem praeceptorem Stephanum Miskolczium

Scis, erat in votis, ut vos comitarer euntes;
Sors aliter cecidit, fata sinistra vetant.
Non is ergo comes, dices, nec carmina condis,
Quae socii concors foedus amoris alant?
5 O si Iova parens oculos huc verteret aequos
Et facili acciperet supplicis aure preces!
Per iuga, per silvasque comes fidissimus irem,
Sicanii sequer per fera saxa maris;
Non me terruerint Alpes, non Caucasus horrens,

Ad 88.

1 scis ... votis] Hor. sat. 2, 6, 1.

6 Et facili ... preces] Ov. Pont. 2, 8, 44.

- 10 Non Scythiae glacies, vel sine sole domus.
 Res obstant fractae, frater sero aere retardat,
 Aegra nequit longam ferre crumena viam.
 Quod si certa animo stabili sententia constat,
 Visere flaventis culta fluenta Nicri:
 15 Vos pede, quo possum, quamvis non passibus aequis,
 Prosequor. O faciat sed rata vota Deus!
 Det placido cursu optatam contingere metam, et
 Pro nummis plenos numinis esse sui.

89.

Inclito domino Bohuchwalo Berka iuniori libero baroni de Duba et Lippa, etc.

- Ergone perpetui capita angunt nostra dolores?
 Culminibusque ater ferali carmine numquam
 Bubo queri et longas in fletum ducere noctes
 Desinit? Herois nuper dum busta Iohannis,
 5 Nassoviae Comitum illustri de stirpe creati,
 Floribus et lacrimis vix sparsissemus amaris,
 Nuncius extemplo trepidas tristissimus aures
 Vulnerat, in patriis miscerier omnia terris,
 Omnia in exitium illius iurare, ruinamque,
 10 Occubuisse, Sacrae Portum Concordiae et Astrum:
 Occubuisse eheu! Sed non queo plura profari,
 Pectora tabescunt misero corrosa dolore.
 O Pater omnisator pacis largitor et auctor!
 Quando illam patriae dederis, et quando quietem?
 15 Quando laeta tibi devotaque carmina solvam?
 Usque adeone placet mens anxia, semper acerbos
 Ut cantus, epicedia, maesta propemptica fundam?

10 vel ... domus] Verg. Aen. 6, 533–534.

15 quamvis ... aequis] Verg. Aen. 2, 724.

Ad 89.

2–4 Culminibusque ... desinit] Verg. Aen. 4, 462–463.

7–8 Nuncius ... Vulnerat] Verg. Aen. 8, 583–584.

16 mens anxia] Catull. 68A, 8; Val. Fl. 5, 50.

En Bohuchwal, summum decus ornatusque corollae
 Nobilioris abit, patriae cara arva revisens
 20 Ah quam sors infesta tuo, Sigena, nitori!
 Invida quam nostro sunt ferrea fata decori!
 Scilicet haud usquam quicquam est tam nobile, luce
 Quod nitida solis clarissima lumina lustrant,
 Invidia ut careat, casu et sit liberum ab omni.
 25 Parendum ergo Deo, parendum utrique parenti.
 Hic bene cum vixit, sat eum vixisse, fatendum est.
 I pede felici flos, inclite Berka, baronum,
 Et de te aeternum flores emitte recentes,
 Spirantes suaves pietatis et artis odores.
 30 I pede felici flos, inclite Berka, baronum,
 Et sperata patri et patriae solamina praesta
 Excipiens animo verum non mobile magno
 Defendensque pios coetus, qui signa sequuntur
 Christi, et doctrinam versi ad meliora, fatentur
 35 Purgatam caecis tenebris lemorumque repertis
 Rasorum piceo ex Acherontis fonte reductis.
 I pede felici flos, inclite Berka, baronum!
 O felix, cuicumque alienas visere gentes
 Atque peregrinis licuit sic vivere in oris,
 40 Ut sui apud cunctos sanctae virtutis amantes
 Et desiderium et summum relinquat amorem!
 Ique redique iterum atque iterum fausto oscine, summa
 Gloria Boiemi (maneant modo vita) Leonis.

90.

Ad Petrum Biskupsky, nobilem Polonum, etc.

Petre polite, iuvat magis indulgere Camenis?
 Altius et docta Pallade ferre caput?
 Non tibi Pieridum satis est hausisse liquores,
 Castaliis madeat cor nisi semper aquis?
 5 O utinam plures, utinam haec exempla sequantur,
 Quos sors blanda iuvat, quos inimica premit!

1 iuvat ... Camenis] Verg. Aen. 2, 776; 6, 135; 9, 615.

Barbaries Stygias iret Phlegethontis ad undas,
 Excuteret Latium patria tota iugum.
 Te nos, te cuncti bifidi stupuere petentem
 10 Parnassi valido culmina celsa pede.
 Nec longum cum te celeres, Livore gemente,
 Vidimus et primis antetulisse gradus.
 Quid referam? quoties sortes et puncta ferebant,
 Indolis ut specimen signaque certa dares,
 15 Tanta tuis dictis inerat facundia, ut unus
 Totius in temet verteris ora scholae.
 Omnia tam scite, lepide, blandeque fluebant,
 Suavius ut Suadam dicere posse negem.
 At satis est; palpo ne dicar forte dolosus,
 20 Nam, Petre, es in laudes largior usque meas.
 Sed tamen hoc addam (ludi testante senatu):
 Gorlicii Petrus est luxque decusque chori.
 Qui si ita, ceu coepit, Pimplae contendet ad arces;
 Ardua Lechiadae gloria gentis erit.
 25 Contendet: non hic mea me sententia fallit,
 Nam mihi Apollo polo signa secunda dedit.

91.

Matthiae Török, Praga redeunti in patriam, etc.

Huc rapidis pedibus facilesque venite, Viales,
 Ducite Matthiam Pragidos urbe domum!
 Ducite, sed non vos Stygiae ludibria gentis,
 At quibus et Lothus et cinctus Elisa fuit.
 5 Vos volo, vos supplex peto ab ipso Patre salutis:
 Porgere prostrato ne dubitate manum!
 Et si iusta peto, si mens est certa Iehovae,
 Matthiae comites este viaeque duces!
 Insidias ab eo ferrumque arcete latronum
 10 Dulce quibus tristi tingere caede manus.

26 polo ... dedit] Ov. am. 3, 2, 58.

1 rapidis pedibus] cf. Homer. Il. Lat. 10, 166; facilesque ... Viales] cf. Plaut. Merc. 830–841, 864–865; Serv. Verg. Aen. 3, 302, 1–4.

10 tristi ... manus] Ov. Pont. 2, 9, 56.

Non ei opes sunt causa viae, non divitis auri
 Pondera, non lapides, quos niger Indus habet.
 Fert decreta, quibus patriam carosque Penates
 Servitio immunes regia cera facit.
 15 Hoc scelus esse volunt alii, mortemque minantur,
 Tristia ni collo sub iuga rursus eant.
 Ipse minasque dolosque erecto pectore perfert,
 Ponit et in solo spemque fidemque Deo.
 Nempe bibit succos, quamvis bene norit, amaros
 20 Aeger, et ut valeat, multa dolenda subit.
 Sanctaque libertas gemmis et carior auro est,
 Pro qua dulce pati tristia, dulce mori.
 Huc ergo faciles faustique venite, Viales;
 Ducite Matthiam Pragidos urbe domum!
 25 Fallor? An innecto numeris dum verba, serenus
 Sol micat et superum comprobat ista Pater?
 Comprobat. En! Iterum laevum intonat, intonat atque
 Haec rata maiestas numinis esse iubet.

92.

Νουθετικόν ad Olssam Hungariae oppidum

Tu, pressa Olssa diu, deinceps obstare memento
 Principiis: facilis dum medicina mali.
 Post ubi negligitur, fit formidabile vulnus:
 Nil prosunt artes herbaque nulla iuvat.
 5 Non omnis memori digna est patientia laude:
 Gestat ὄνος grave onus, non tamen est id honos.
 Tutius alterius damnis resipiscere et arcto,
 Dum stabulis equus est, obdere vecte fores.

11–12 divitis ... Pondera] cf. Verg. Aen. 10, 527.

12 niger Indus] Mart. 7, 30, 4; 10, 17, 5.

15 mortemque minantur] Stat. Theb. 6, 458.

20 multa ... subit] Ov. rem. 226; trist. 5, 1, 26.

21–22 Sanctaque ... mori] Hor. carm. 3, 2, 13; Prud. perist. 1, 28.

1–2 obstare ... medicina mali] Ov. rem. 91–92; Prop. 1, 5, 28.

93.

Iohanni Minori Caismarcensi, populari suo, etc.

Ergone Parnassum linques Nissique fluenta,
 O mihi Thesea cognite, Iane, fide,
 Atque petes urbem, liquidis quam perluit undis
 Odera, Castaliae non levis arcis honos?
 5 O te felicem nimium nimiumque beatum
 Cui licitum voto candidiore frui!
 At me heredivora vis lite moratur Aellus,
 Praecluditque omnes, quae patuere vias.
 I precor, i dum fata sinunt et numina divum!
 10 Implentur faustis dum tua vela notis
 Lilia purpureis non semper mixta rosetis
 Florent, non semper tempora veris eunt.
 Ah quoties volui, quoties ego flumine Nicri
 Proluere os, Lymphis vel pater Albi tuis!
 15 Ah quoties volui festas agitare choreas,
 Hic ubi cum nymphis diva Minerva solet!
 Ast ecce! Harpyiae populantque vorantque Penates,
 Et procul a vacuo numina blanda fugant.
 Flos aetatis abit, fugit irreparabile tempus,
 20 Nec quod praeteriit ver remeare potest.
 Si sapis, o fortuna utaris, amice, benigna!
 Vertitur instabili protinus illa rota.
 Nunc matura Ceres, nunc convehe in horrea messes!
 Ne premat adstricto te fera bruma gelu.
 25 Et memor esto tui (fuerit memor ipse) sodalis,
 Seu Praha, sive illum patria habebit humus.
 Sic tibi sint Pindi faciles ubicumque puellae,
 Sic tibi sit semper dexter Apollo, vale.

5 felicem ... nimiumque] Verg. Aen. 4, 657; Ov. epist. 1, 41.

6 voto ... frui!] Ov. trist. 3, 4, 34.

19 fugit ... tempus] Verg. Aen. 10, 467.

94.

Iacobo-Laurentio Sialando, Dano

Ut me cum Paulo miseranda sorte perempto
 Vestra habuit lautis mensa parata cibus,
 Illico sum maiore tui inflammatus amore,
 Et cupii nostras foedus inire manus.
 5 Spesque fuit longos tecum fide condere soles,
 Maestaque Thespiadum corda levare mero.
 Tristibus implicuit sed me atra Calumnia curis,
 Inque ipso rixas limine sevit Eris,
 Ut neque frondosa tecum proiectus in umbra
 10 Spectarim nitidae mobile murmur aquae,
 Nec simul audierim nemorosa in valle canentes
 Dulcisonum artificii gutture carmen aves,
 Sim nec eas buxo, cithara, cantuque secutus,
 Auctori rerum dans pia tura precum.
 15 Tandem aliquid pulsa curarum ubi nube serenum
 Contigit, et nostram solvit Iova ratem,
 Et simul Henrico mihi praelucente propinquus
 Vidi, quique foris, in cute quique fores,
 Ossibus o quantus nostris superadditus ignis!
 20 Quam dolui sine te tot mihi abisse dies!
 Non ita Nesseo Alcides velatus amictu,
 Nec fera flammivomis aestuat Hecla globis,
 Assidue veluti cor nostrum imasque medullas
 Vulnifico candor torsit amore tuus.
 25 Ecce autem summas dum spes alo, nuncius aures
 Vulnerat, heu vigiles in sua damna nimis!
 Te caris (urgente Deo) vale dicere amicis,
 Ferrea licturum Nassidos arva Sigae,
 Moxque profecturum ad flavi vaga flumina Nicri,
 30 Dux ubi pacis amans dat pia iura suis.
 O spem fallacem! Quando nitidissima fulget,
 Rumpitur, Aeolios solvitur inque notos.
 Sed de te meliora, geris qui pectora lacte
 Et vel Hyperborea candidiora nive.

15–16 tandem ... Contigit] Ov. Pont. 2, 1, 5.

22 Nec fera flammivomis] DPH Nec flammivomis

35 Exto tui quoque nunc animi penetralibus imis,
 Duro adamante sacrae vinctus amicitiae.
 Flumina nosque licet dirimant iugaque aspera terrae,
 Mente coire tamen fas vel in Italia.
 Etsi non licet hocce solo, nec forte licebit
 40 Dulci conspectu colloquioque frui,
 Turpibus exuti vitiorum sordibus olim,
 Iungemur fructu cum meliore polo.
 Dedoctique sales Marci, Sapphusque Camenas,
 Psalmographi edemus iubila sancta lyra.
 45 Interea nostra qui te Deus urbe vocavit,
 Angelicis praesto sit tibi ubique choris:
 Det sanos animos et firmum corpore robur,
 Det velis semper fata secunda tuis.
 Sive tui genii natis felicibus, albis
 50 Promseris e Tulli Gnosia mella favis,
 Polline seu Flacci, magni seu lacte Maronis
 Formaris docta dulcia liba manu,
 Seu plena Amramidae vatis carchesia, Christi
 Hauseris aut medicas vivificantis aquas.
 55 Verbo uno quicquid susceperis: opto, Iehovae
 Laudibus atque tuo cedat id omne bono.

95.

Fide, cui, vide

Fide parum, multumque vide: nam fidere cuivis
 Nilque videre solet figere corde crucem.

35 animi ... imis] Stat. silv. 3, 5, 56.

96.

Πείθου, ἀλλὰ τίνι, ἰδοῦ

Πολλὸν ἰδοῦ, μικρὸν πείθου· μηδὲν γὰρ ἰδέσθαι,
Πᾶσι δὲ πείθεσθαι, πῆματα πλεῖστα ποιεῖ.

97.

Scurra levis quando pro Χρυσῶ verba dat auri:
Cura gravis Χριστῶ facta probare bonis.

98.

Ludio dum caeco bona tempora perdit amore,
Nos iuvet Aoniis asseruisse choris.

99.

Sannio si palpis et scommate vendit acumen,
Nos sudore sacras mentis emamus opes.

100.

Gluto dies festos cum Como et sacrat Edusae,
Nos decet Isacidum tingere pectus aquis.

101.

Trico bonas quoties tricis malus eripit horas,
Pacificus Christo nos mage iungat amor.

* * *

Ex albo amicorum

Georg Pasor – Ex albo amicorum – v. **App. 11.**

* * *

Heinrich Gutberleth – Verus amicus optimus thesaurus – v. **App. 12.**

* * *

102.

Cuidam nobili N. N. valedicenti aulae et assidua sanctorum librorum lectione se oblectanti

Dum mihi culta genas pingebat flore iuventa,
Dum viridi fervens pectore sanguis erat:
Nominis et vano mundi splendore trahebar,
Optabamque novae tendere laudis iter.
5 Et vero risit vultu fortuna sereno,
Atque auxit nostrae stemmaque remque domus.
Caesaris hinc fueram non ultimus auctor in aula
Consiliis, et honos floruit usque meus.
Sed quoniam vita nil tam laudabile in ista,
10 Quod non mista suo pocla dolore creet.
Perfida se vertit Rhamnusia, meque lacessit
Invidia, linguae felle dolisque malae,
Condemnatque palam, quia sum te, Christe, professus,
Aetheriumque iuvo relligionis opus.
15 Ergo quid faciam? Tuane, o Rex, iura profanem?
Prosequar et miseras orbis avarus opes?

2 pectore ... erat] Ov. epist. 3, 146.

5 Et vero ... sereno] Ov. trist. 1, 5, 27.

7–8 Caesaris ... consiliis] Verg. Aen. 7, 49.

16 avarus opes] Ov. am. 1, 12, 26; 2, 10, 33; 3, 7, 50.

O Superi laevam procul hinc avertite mentem!
Vitreum non tanti gaudia sanus emam.
Aula vale, nitor et fragiles valeatis honores:
20 Illecebris vestris huc satis usque datum.
Nunc me sacra iuvat sacrorum tibia vatū:
Hic mihi laeta dies, hic mihi fausta quies.
Hic mihi cauta parat certam patientia sedem,
Hic maestas curas spes animosa levat;
25 Hic me sancta fides alba velata lacerna,
Erigit et tutam monstrat ad astra viam.
Pollice pars citharam feriunt, pars carmina pangunt,
Ut videar medio iam residere polo.
O liceat tantum estrices ita frangere curas!
30 Nil ego magne tuas, Croese, morabor opes.

103.

Anno 1602. 2. martii, e patria discedens paternis aedibus valedixi

Hinc ego discedo, quo numen et ardor honesti
Me vocat. Hanc oro protege, Christe, domum;
Meque fide atque bonis magis artibus imbue, ut inde
Et patriae fructus et tibi crescat honos!
5 Et da, post aliquot si forte revertar aristas,
Omnia quod salvus salva videre queam.

104.

Pro felici itinere votum

O Pater omnipotens, caeli terraeque Monarcha,
Hac nos suscepta prosequere ipse via!
Daque ducem volucris superum de gente fidelem,
Qui procul avertat damna, pericla, necem.
5 Ne ferus a stabulo lupo abstrahat agmen inerme,
Incautasve oculus fascinet ater oves.

Laeta sed ut potius potiamur pascua mentis,
Et quivis redeat cultior arte domum.
Sicque preces et opus coeptum a te, desinet in te;
10 Sic nostrum felix te duce cedit iter.

PHILOTHESIA

105.

In Album Melchioris a Seidlitz

Muniendus animus sapientia

Ut corpus valeat, mentem sapientia tingat,
Mens manibus certam sana ministrat opem.

106.

Vel: metam aetatis specta

Non datur in vitae cursu, sed sine corona:
Huc ratis ergo tuae dirige cautus iter.

107.

Aliter

In vitae stadio mortis qui spicula pensat
Mortiferam moriens non videt ille diem.

8 arte domum] Mart. 7, 56, 2; Prop. 3, 5, 26.

10 cedit] DPH cedat

Ad 105.

Sen. 7, 3, 20.

Ad 107.

1 stadio] DPH studio

108.

Vel: modeste ac sobrie

Fronte verecundus niteas et pectore frugi,
Hac virtus et honos arce perennis ovant.

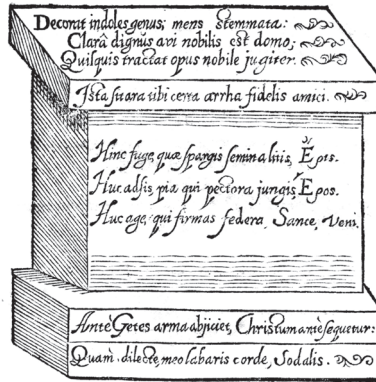
109.

In album Petri Kosminsky, nobilis Poloni

Decorat indoles genus, mens stemmata:
Clara dignus avi nobilis est domo,
Quisquis tractat opus nobile iugiter;
Ista sit ara tibi certa arrha fidelis amici.

5 Hinc fuge, quae spargis semina litis, "Επις!
Huc adsis, pia qui pectora iungis, "Επος!
Huc age, qui firmas foedera Sance, veni!

Ante Getes arma abiiciet, Christum ante sequetur,
Quam dilecte meo labaris corde sodalis.

2. In album Petri Kosminsky, nobilis Poloni

7 Sance] Ov. fast. 6, 213–218; Sil. 8, 421; Prop. 4, 9, 67–74.

8–9 Ante ... sodalis] cf. Verg. ecl. 1, 59–63; Serv. in Verg. buc. 1, 59–.

110.

In album Iohannis Opsimathae

Si Deus et vultu fortuna favente secundat,
Si Divumque Patri, Iane, bonisque places,
Tetra venenatae ne cures spicula linguae,
Quasve Theon carnes rodere dente paret.
5 Imperfecta placere bonis est gloria, pravis
Ni quoque contingat displicuisse viris.

111.

In album Balthasaris Zanii: Boni zelotes

Nemo bonus fuerit, fuerit nisi providus idem.
Providus est nemo, sit nisi mente bonus.

112.

Aliter

Felices homines sibi mens bene conscia reddit:
Sis bonus et vitae tempora laetus ages!

113.

Βέλτιστα Ζητῶ

Στέργε παροῦσι, θεῶ πίσυνος, καὶ ζήτηι ἄριστα
Οὐ μὲν ἐν ὀλλυμένοις, αὐτὰρ ἐν αἰδίοις.

114.

Consule parta boni diis fretus et optima quaere
Aeternis fluidas posthabiturus opes.

115.

Aliud

Quid numeros iactas? Nucleum volo. Tolle putamen!
Plus ficus foliis mille vel una valet.

116.

In album Eliae Rosini iunioris

Ceu Rosa fragrantis nitet inter veris honores,
Et grato cerebri mulcet odore sinus,
Sic quoque tu paribus praeas virtute, paternam
Ingeniique fove dote, Rosine, domum!

117.

In album Eliae Acontii

Tristia multa tulit, paucissima vidit Elias
Gaudia, ut Abrami posset adire sinus.
Haec eadem tibi constanti sunt mente ferenda,
Aetheris aeternis quo potiare bonis.
5 Principium dolor est, medium labor occupat aevi,
Extremum tollit mortis avara manus.

Ad 116.

2–3 Et grato ... virtute] Prop. 4, 7, 59–60.

Ad 117.

6 avara manus] cf. Ov. am. 3, 8, 22.

Haec vitae series: victor verum ille triumphat,
Qui facienda facit, qui fugienda fugit.

118.

In album Georgii Rosini

Ceu rosa nectareis decus addit odoribus horto,
Suaveque purpureis fulget amicta comis:
Sic quoque tu generis Roseis cole moribus hortum,
Comtus et aethereis dulce viresce bonis!
5 Hoc constantis habe certum testamen amoris,
Sinceraeque ratum pignus amicitiae!

119.

In album Nicolai Acontii Trzebicensis

Numen ante thesauros

Numina quaere prius Summi veneranda Parentis:
Sic tibi mortales adiicientur opes.

120.

Vel: nomen ante thesauros

Condat avarus opes et iniquo faenore crescat:
Unica cura bonis nomen habere bonum.

Ad 118.

138 6 pignus amicitiae] Mart. 9, 99, 6.

Ad 120.

139 1 avarus opes] Ov. am. 1, 12, 26; 2, 10, 33; 3, 7, 50.

121.

In album Sigefridi Lempii

Adfert victoria pacem

Pace frui si vis, abige oblectamina carnis:
Pacem mens recti conscia semper habet.

122.

Aliter

Vince voluptates: animo pax firma manebit,
Seu te laeta iuvent, seu fera fata premant.

123.

In album Thomae Dubini Mezricensis Marcomani

Timoris Dei maxima merces

Vive pie, cole iustitiam, reverere Iehovam;
Non deerunt factis praemia digna tuis.

124.

Thesaurus doctrinae maximus

Aurum alius condat, frumenti condat acervos:
Cura mihi Clariis tingere pectus aquis!
Far minuit tempus, gemmae perduntur et aurum;
Quam docta ars tribuet, fama perennis erit.

Ad 124.

4 Quam ... erit] Ov. am. 1, 10, 62; Verg. Aen. 9, 79.

125.

Temporis minister

Commoda ne tribuas damnosis tempora rebus:
Quae fugit a nobis, hora redire nequit.

126.

Χρόνου ὑπηρέτης

Οὐκ ἀνάλυσκε ἐὺν χρόνον εἰς κακὰ ἔργματα. ἢ γὰρ
Ἄρτι ἀπῆλθ' ὥρη, νίσσεται οὐδέποτε.

127.

Aliud

Vita quid est humana, brevis nisi temporis usus?
Ergo impende pie, quod tibi cumque datur.

128.

Εὖ διάτριβε χρόνον, φειδῶστε. τί γὰρ βίος ἄλλο,
Σύντομος ἢ καιροῦ χρῆσις ἀποικομένου;

Ad 125–128.

Sen. *De brevitae vitae* (especially 10, 1, 3–4; 10, 10, 4; 10, 12, 9).

SYMBOLA

129.

**Illustrissimi et laudatissimi principis ac domini domini Mauriti
senioris, Hassiae Landgravii, etc. Ecclesiae Orthodoxae protectoris,
veraeque virtutis et doctoris W. amantissimi, etc. symbolum**

Consilio et virtute

Nec nimis esto celer, neque tardus rebus agendis,
Nec cuivis animi detege sensa tui.
Consilio mentem, linguam ratione coerce,
Et virtute manus quod facit omne puta.
5 Sic neque dicta pudor, neque facta redarguet angor,
Et cedit bene quod mens pia sanxit opus.

130.

Apostrophe ad Hassiam

Sancta foris multi virtutis symbola iactant,
Sed vitiis intus corda notata foveant.
Hunc sed iure bonum magnumque heroa vocaris,
Vita pie cuius symbolon acta refert.
5 Haec tibi cum modiis dederit Deus, Hassia, plenis
Ire vetet placido quis tua vela salo?
Utque rati ista tuae diuturna flet aura, memento
Et colere usque ducem et tollere laude Deum.
In duce namque bono fundatur plebis asylum;
10 Triste sed exitium sit nisi talis habet.
Ipse pios reges mittit tollitque Iehova,
Cum videt ingratos temnere sacra viros.
Felix o populus, qui legis amore tenetur;
Quique pii in mores ardet abire Ducis!

Ad 130.

3 Hunc] DPH Huc

14 ardet abire] Verg. Aen. 4, 281.

131.

Hoc suum symbolum ipse illustrissimus princeps ita reddidit

Consilio et virtute opus est in rebus agendis,
His sine non felix exitus esse potest.
In vita velut est animus cum corpore iunctus,
Consilium et virtus sic quoque iuncta valent.
5 Nam ceu vita perit, cum mens e corpore cedit:
Virtus consilio sic sine tota iacet.

132.

**Illustris domini Przechii senioris liberi baronis ab Hoddiegova, etc.
patroni sui magni, etc.**

Dominus spes mea

Seu me laeta iuvent, seu tristia fata fatigent,
Trinunum semper spes mea numen erit.

133.

Przechii iunioris liberi baronis ab Hoddiegova, etc. symbolum

Per ardua honores

Dulcibus haud dignus, qui non gustavit amara.
Esse cupis nucleum? Frange putamen, edes.

134.

Aliter

Arduum honoris iter, generosa amat ardua virtus:
Haec patiens qui vis scandere summa feras.

135.

Smili liberi baronis ab Hoddiegova symbolum

Sagina animi honestas

Exple animum dapibus sanctae virtutis: habebunt
Caelitus auxilium carnea membra suum.

136.

Aliter

Pasce cibus animum verae pietatis: Olympo
Debile praesentem corpus habebit opem.

137.

Bohuslavi liberi baronis ab Hoddiegova symbola

I. Bonorum amaveris homilias

Vis bonus esse? Bonos sectare, malosque caveto!
Hi tibi damnum, illi commoda mille dabunt.

138.

II. Bene agentibus hedera

Altitonans posuit venalia cuncta; sed illa
Non precio, at precibus cumque labore feres.

139.

Adami liberi baronis ab Hoddiegova symbola

I. Abstine ab halophantis

Oderis et vites mendacia blanda suentes:
Inspirant sociis saepe venena suis.

140.

II. Antidotum animae humilitas

Sis humilis: verum ingenuis caput artibus ornes,
Et caeli scandes post pia fata plagas.

141.

Aliter

Mente humilis pectus caelestibus imbue donis:
Sic tibi Christus erit sorte in utraque lucrum.

142.

III. Alata aetas hominum

Quin colis aetatem? Fugit irrevocabilis aetas.
Nec bona tam sequitur, quam prior hora fuit.

143.

Magistri Georgii Carolidae a Carlsperga poetae coronati symbolum

Memineris tui

Quicquid homo versasque facisque refersque caduce,
Mente, manu, lingua, sis memor usque tui:
Sit pia mens, puraeque manus, castaeque loquela
Lingua. Tribus iunctis his, bene cuncta cadent.

144.

Μέμνησο σου

Ἀδρανὲς ὅττι βροτὲ φρονέεις, πράττεις τε, λέγεις τε,
Νῶ, χερσὶ, στόματι· μνώεο σεῖο αἰεί.
Νοῦς ἀγαθός, χεῖρες καθαφαί, στόμ' ἐτήτυμον ἔστω.
Ταῦτα τρία ζευγνὺς, πάντα καλῶς τελέσεις.

Ad 142.

1 Fugit ... aetas] Lucr. 1, 468.

Ad 143.

1 Quicquid homo, versasque, facisque, refersque, caduce,] IC Lubrice quicquid homo, versasque, facisque, refersque,

2 sis memor usque tui.] IC Fac, memor, esto tui.
subscr. IC Iohannes Filickyus Farcasfalvanus

Ad 144.

tit. Μέμνησο σου.] IC ΣΥΜΒΟΛΟΝ / Βελτίστου καὶ ἐνδοξοτάτου ἀνδρὸς, Γεωργίου τοῦ Καρολίδου Καρολορεινοῦ / δεξιωτάτου etc. / ΜΕΜΝΗΣΟ ΣΟΥ.

1 Ἀδρανὲς ὅττι βροτὲ φρονέεις.] IC Ἀσθενὲς ὅττι βροτὲ, στάθμας,

3 ἐτήτυμον] IC ἀληθινόν

145.

Qui fueris, qui sis, et eris post ultima vitae
Stamina: cottidie corde revolve pio!
Nudus, inops fueras; reus atque obnoxius Orci es;
Factus homo; ac in humum rursus abibis homo.
5 Haec bene si trutines, tectus, divesque, solutusque
Orco, supremum veneris ante thronum.

146.

Οἶος ἔης, καὶ οἶος ἔει, καὶ ἔσσεαι οἶος·
ἡμᾶρ ἐπ' ἡμᾶρ τῇ γνώμῃ ἐπισκοπέειν.
Γυμνὸς ἀνολβὸς ἔης, φόνου ἀξιὸς ἔσσι καὶ ἄδου.
Φύς δ' ἐκ γῆς, κ' ἔς γῆν αὐθις ἐλευσόμενος.
5 Ταῦτα καλῶς σκοπέων, στεγνόστ' ἀφνεόστ', ἀτελήστε
Τοῦ αἵδου στήσεις οὐρανίου πρὸ θρόνου.

147.

O homo, perpetuo memor esto Deique tuique!
Sic lucrum in vita, morteque Christus erit.

148.

Ἀσκελέως μέμνησο θεοῦ καὶ σεῖο· βραβεῖον
Τοῦ ζῆν καὶ θνήσκειν τῶς σοι ὁ Χριστὸς ἂν ᾗ.

149.

Auctoris symbolum Iesus Fiducia Firma salutis

Tu meae es, o Iesu, fiducia firma salutis!
Sive hac luce fruar, sive recondar humi.

150.

Aliter

Me premet Aeoliis quoties sors caeca procellis,
Astripotens semper spes mea Christus erit.

151.

Philippi-Iohannis Treutleri de Kroswitz symbolum

Pie, iuste, temperanter

Danda Deo pietas, fratri ius, sobria nobis
Mens: tribus his iunctis, fit via plana poli.

152.

Aliter

Relligione Deus sincera, proximus aequo,
Nostra colenda gravi sobrietate caro.

153.

Pauli Kutnaur a Sonnenstein symbolum

Per Christum acquirimus salutem

Sanguine ceu fuso pullos Aegyptius ales
In vitam revocat, quos dedit hydra neci.
Sic Christus nobis Satanae quoque fraude peremptis,
Morte sua ad vitae moenia pandit iter.

4 moenia ... iter] Mart. 12, 98, 4.

154.

In eiusdem insignia

Sol super arma duas inter nitidissimus alas,
Est signum generis nobile Paule tui.
Scilicet alta petit, sed Christum ante omnia solem
Respicit, intrepido subsequiturque pede.
5 Candida sinceri facies, rubicunda modesti est,
Aurea constantis, simplicis atra viri.

155.

Iacobi Laurentii Sialandi symbolum

Hodie mihi, cras tibi

Quid moriture tumes? Putre contemplare cadaver:
Concidit hoc hodie, cras cadere ipse potes.

156.

Aliter

Disce mori semper, rebus diffide futuris!
Quo minime speras, tempore finis adest.

157.

Σήμερον ἐμοὶ, αὐριον σοι

Θνητὲ τί οἰδαίνεις, βαρύοσμον ἐπίβλεπε νεκρόν.
Κάππεσεν ὃς μὲν χτῆς. νῦν σὺδ' ἔπεσθαι ἔχεις.

Ad 156.

1 Disce mori] Luc. 5, 364; Sil. 5, 638; Sen. dial 10, 7, 3.

158.

Μάνθαν' ἀεὶ θνήσκειν· τοῖς μέλλουσιν δὲ ἀπιστεῖν·
ἢ μὴ ἐλπίζεις ὥρᾳ, ἐλεύσεθ' ὄρος.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΕΙΣ

159.

In theses Iodoci Rhodii grammaticas et rhetoricas

Culmina non tecti, verum fundamina ponit,
Rite suam qui vult aedificare domum.
Sicque Palaestinas qui tendit acumine ad arces,
Grande sophi prius is carpat alacris iter.
5 O Iodoce, sapis tua sic vestigia firmans!
Iam tibi sunt faciles ad graviora gradus.

160.

In Rhetoricam ab Emerico Regio Peczelio Hungaro editam

Si tibi legitima methodo, planaue parare
Artem dicendi, gnava iuventa, cupis;
Ut cito perficias, nec fracta labore fatiscas;
Optatas codex hic tibi reddet opes.
5 Hic omnes Graium veneres, pigmentaque Tulli,
Hic normam gestus, hic decus oris habes.

Ad 159.

JR.

1 Culmina non tecti] Verg. Aen. 2, 695.

3 Sicque Palaestinas qui tendit acumine ad arces, **JR** Sic bene conspicuam Sophiae qui tendit ad arcem:

4 Grande sophi prius is carpat alacris iter. **JR** Fundamenta prius quam sibi tecta struit.

6 Iam tibi sunt faciles ad graviora gradus. **JR** Perge ita, perge: brevi tempore magnus eris.

Ad 160.

PKI.

tit. In ... editam] **PKI** Ad studiosam Iuventutem.

Gratia quanta tropis, quae condimenta figuris,
 Quod caput artificum, hic cuncta videre potes,
 Rhetora qui cursus studiorum inhibere volantes
 10 Et mediis in aquis vela tenere docet,
 Vel sapit is nimium, vel agrestis fors an aselli
 Auriculas illi barbara mitra tegit.

161.

Ad Georgium Rosinum a Jawornik de intellectu disputantem

Extremos multi populos urbesque salutant
 Extremas: non ut culti pietate vel arte
 In patrii arva soli redeant, sed lumina tantum
 Pascentes varia rerum novitate suamque
 5 Pelliculam bene curantes, seseque putantes
 Fructuum habere viae plus quam satis. Inde capillos
 Si bene caudati, cincinnatique manusque
 Multiloqui, strepitique pedes et crura rotati;
 Pallia si picti, ficti, thoraca dolati,
 10 Tornati atque fenestrati, caligasque inflati,
 Plantasque alati veniant ad tecta parentum.
 Securi, quam mens spinis et sentibus horrens
 Interea maneat! Gravibus quam mantica naevis
 Turgeat in tergo! O quanto vel farra, paternae
 15 Vel mensae fuerat melius novisse salinum!
 Secum vixisse, et sine iactura, sine damno,
 Saepius aethereum rimari γυνῶθαι σεαυτόν;
 Haec fieri videas cum passim, care Georgi,
 Mature utilia excerptas, nocitura relinquis.

Ad 160.

12 barbara mitra] Iuv. 3, 66.

Ad 161.

ROS

tit. Ad ... disputantem] ROS Pietate ac doctrina ornato iuveni, domino Georgio Rosino a Jawornik, amico et condiscipulo suo suavissimo

5 Pelliculam ... curantes] Hor. sat. 2, 5, 37-38.

8 rotati] ROS rotantes;

15 Vel] ROS Et

20 Nam nisi vere novo sanctae pietatis et almae
 Fecundam sophiae sementem feceris, aestas
 Cum fuerit, frustra fructum expectaris et usum.
 Quodque tibi haec curae, quodque optima carpere mens sit,
 Ingenii dotes istae testantur, acute
 25 Queis intellectum, (quo bruta animantia solo
 Anteimus) sacrae sedem sapientiae et arcem
 Verae lucis adis penetraliaque ima recludis.
 Sic sic cum pietate artes coniunge decentes:
 Et tibi nectet honos virtutis in aede corollam.
 30 Non multa, at vitae huic accommoda, discere laus est:
 Ars est longa, brevis vita, experientia tarda.
 Felices vero, in terris qui discere certant,
 Cognitio quorum caeli quoque duret in axe!

162.

Nobilissimo iuveni, Hieronymo Zichlinsky Polono de intellectu et voluntate hominis etc. disputanti

Ergone certa sedet cupidae sententia menti,
 Palladias rimandi arces, clausosque recessus?
 Falsa recidendi, nudi vestigia Veri,
 Constantique animo vigilique labore sequendi?
 5 In te ipsum descendendi et qua parte modove
 Praestemus volucris, piscique, feraeque videndi?

24 Ingenii dotes] Ov. ars 2, 112.

25 (quo] **ROS** quo

26 Anteimus,)] **ROS** Anteimus,

27 Verae lucis adis] **ROS** Summae aperis sortis,

29 Et tibi nectet honos virtutis] **ROS** Et virtutis honos tibi nectet

31 Ars est longa, brevis vita, experientia tarda.] **ROS** Vita brevis, longae artes, experientia tarda est.
 subscr. **ROS** L. M. Q. faciebat / Johanne Filiczki Hungaro-Scepusius.

Ad 162.

Z

tit. Nobilissimo ... disputanti] **Z** Nobilissimo iuveni-viro, virtute et doctrina Ornatissimo domino Hieronymo Zichlinsky a Zichlin, amico suo non vulgari etc.

2 Palladias rimandi arces] **Z** Abdita rimandi sophiae

4 Constantique] **Z** Infractoque

5 et qua parte modove] **Z** qua parte viaque

Perge agedum et qua mens ducit bona dirige gressum,
 Pasce dape ambrosia Pietatis pectus, et usque
 Ubertim sacra sitientes prolue fauces
 10 Virtutis divae patera et Prudentiae Iaccho.
 Laurea sudorem impigrum memoranda manebit,
 Et tibi et auctori messes effundet optimas.
 Nam quo dona poli (queis muta animalia solis
 Anteimus) studio ardenti et dulcedine morum,
 15 Gnavius excolimus, tanto et nos tollimus isto
 Pleno labe dolisque solo sublimius, altique
 Ad regem propius civesque venimus Olympi.
 Unica nos ratio diis immortalibus aequat,
 Quam si sustuleris, taetrorum aut faece nefanda
 20 Oppleris scelerum, nihil est quod nomina iactes
 Vana hominis: pecudes mox transformamur in ipsas,
 Quin ita Tartareis similes evadimus hydrys.

163.

In theses Iohannis Philemonis de voluntate et potentia increata atque creata disputantis

Felix, qui potis est rerum cognoscere causas,
 Divitias, Croesi solium Cyrique tiaras
 Non optat, nec Alexandri Magni ambit honores;
 Nec nitidos inhiat picta testudine postes,
 5 Gemmisque illusas vestes, Atabalipae et aurum.
 Illum non populi fascēs, non purpura regum,
 Non res Hesperiae, perituraque regna decusque

7 dirige gressum] Verg. Aen. 1, 401.

10 Iaccho] Z Iacho

13 quo] DPH pro

15 tollimus isto] Z tollimur ista

16 Pleno labe dolisque solo] Z Tabifici squallores humo

subscr. Z Lubens gratulabundus applaudebat / Johannes Filiczky Scepusius Hungarus

Ad 163.

1 Felix ... causas] Verg. georg. 2, 490.

5 vestes, Atabalipae] CL vestes, * Atabalipae

6 Illum ... regum] Verg. georg. 2, 495.

7 Non res ... regna] Verg. georg. 2, 498.

Flectet, et a stadio latebrosa per avia ducet.
 Sed tamen hoc commune ipsi cum Socrate, et illo
 10 Nomina qui Iusti vitae probitate paravit,
 Et cum Fabriciis, Curiisque, gravique Catone.
 At quicumque Deum, maiestatemque verendam
 Atque voluntatem illius cognoscit et acri
 (Quid velit et possit, quid ab omnibus usque requirat,
 15 Queis pietas, queis est cordi divina voluntas)
 Secum animo trutinae pensans examine volvit,
 Et se nosse cupit totumque explorat ad unguem,
 Quidque agat et possit, quid debeat et quid omittat;
 Ad mala quod multo sit quam bona pronior, aequus
 20 Ipse sui iudex acri sese increpat ore –
 Quid volui, satius quod non tetigisse fuisset?
 Cur pravum antetuli recto; cur utile honesto?
 Cur me, cur natura (heu!) depravata magis, quam
 Gratia dia trahit? Sic dicta et facta per omnia
 25 Ingrediens sese rigidus castigat et instat,
 Hora sequens lucis quo emendet damna prioris,
 Et ne quid vel hiet vel quid protuberet, aequis
 Ut coeant cuncta spatiis, nihil ut proba prorsum
 Deliret deinceps sanae rationis amussis;
 30 Attentam mentemque oculosque advertit acutos,
 Arbitriumque suum ad nutus componit Iovae,
 Qui mare, qui terras, qui caelum numine torquet:
 Nae fortunatus vere ter et amplius ille est,
 Civibus immo poli superisque simillimus ipsis!
 35 Haec tu cum scite enodans proponis amice,
 Discutienda acri sollertis acumine mentis,
 Laudo conatus, studium probo et hortor eadem
 Dehinc quoque cura ornes fecundos pectoris hortos.
 Improbis assiduo nisu labor omnia vincit.
 40 Sic quae nunc humilis surgit tibi planta brevi ingens
 Tendet ad astra caput ramis felicibus arbos.

16 volvit] **DPH** voluit]

39 Improbis ... vincit] Verg. georg. 1, 145.

40–41 brevi ... arbos] Verg. georg. 2, 80–81.

164.

In theses oeconomicas etc. Iohannis-Georgii Rosini a Jawornik

Ὁ σπουδαῖος ὅτε σπείρει ὄν σπέρμα γεωργός·
Καὶ ζάφορον κοπρέει ἀμπελοεργὸς ἀγρόν.
Καὶ σὺ Γεώργιε (ἀλλὰ πολὺ κρεῖσσον μὲν ἐκείνων)
Τὴν ἀρετὴν σπείρεις τοῦ νόου εἰς τὸν ἀγρόν.
5 Σπεῦδ' ἄγε· ἐκ καμάτου πολυγηθέα καρπὸν ἀμήσεις.
Ἰλαος εὐλογεῖ μῆδεα καλὰ θεός.

165.

Idem Latine

Dum vineta fimo saturat proba cura coloni,
Fecundoque serit semina lecta solo,
Tu quoque (sed melius longe, utiliusque) Georgi,
Virtutis mandas semina mentis agro.
5 Perge, age: reddet ager magno cum faenore fructus,
Astripotens ausus adiuvat ipse pios.

166.

Aliud

Scit graciles vites intexere vinitor ulmis,
Observat sulcet quando colonus humum.
Scit bene venator, cervis ubi retia tendat,
Auceps scit visco quas ubi fallat aves.
5 Remigibus noti scopuli, qui sustinet hamos,
Novit, cui piscis plurimus insit aquae.
Novit mercator sua commoda, novit ad unguem
Sumptus et reditus quisque putare suos.

Ad 166.

3 Scit ... tendat] Ov. ars 1, 45.

5–6 Remigibus ... aquae] Ov. ars 1, 47–48.

Sed quae danda Deo, qua proximus arte iuvandus,
 10 Quae partes civis, munia quaeve ducis,
 Quae vita experti taedae ducenda suoque
 Qua sit lege omnis femina iuncta viro,
 Quanta pio incumbat natorum cura parenti,
 Quae tribuenda illi gratia, quantus honos,
 15 Quod domini officium servique sit, omnia quodque
 In commune bonum sint referenda bonis:
 Maxima pars hominum securi prorsus, et illis
 Vilius hoc alga est, sub pedibusque iacet.
 Id tu cum doceas meliori percitus oestro,
 20 Quis non conatus laudet ametque tuos?
 Perfer et obdura! Quae nunc spineta videntur,
 Puniceas fundent illa, Rosine, rosas.

167.

In theses Abrahami Geusellii de lumine naturae, gratiae et gloriae

Lumine naturae terraeque polique salique
 Nosse satorem, unum credere et esse Deum.
 Praemiaque ampla illum virtuti pendere, dextra
 Plectere at ultrici facta nefanda virum.
 5 Est aliquid, sed adhuc densa caligine mersa
 Mens hebet, et veri non videt illa iubar.
 Nec poterit superum nisi regnatoris ab alto
 Pura salvificos hauserit aure sonos.
 Hos vero sacra legiferi nos carmina Mosis,
 10 Bissenumque docet lingua bisulca patrum.
 Pectoris his cuicumque datum pinxisse tabellas,
 Is vitam astrifera in sede beatus aget.
 Nomine, reque patrem satis ergo ostendis Abramum,
 Naturam sollers dum vigili arte colis.
 15 Sed mage, quod satagens lumen caeleste favoris,
 Impiger indagas scita sacrata Dei,
 Et struis inde tuae fundamina firma salutis,
 Quae boream, ignem, undas, Ditis et arma ferant.

21 Perfer et obdura] Ov. am. 3, 11a, 7; Ov. ars 2, 178; Ov. trist. 5, 11, 7.

Sic, age, conde domum mansura in rupe: quietus
20 Hic tibi et in vita, morteque portus erit.

168.

In συζήτησιν philosopho-theologicam Georgii Korocz Szepsini, Hungari

Non tot vel Proteus facies, non Hydra figuras
Tot capitum induerit, variis quot flexibus error
Vertitur in formas, et sese venditat orbi.
Corporis hinc natum fusi loca in omnia monstrum,
5 Monstrum informe, ingens, non aspectabile, complens
Terrasque tractusque maris, caelumque profundum.
Hoc ipsum e Cerere exigua (mirabile dictu!)
Murmure sacrifici in lucis producit oras,
Et caro fit Christi. Quamvis haec nata sit ante
10 Sedecies centenum annum, duo lustraue, at ista,
Praesule mandante, e similis hac luce creata.
Mulciber in furnis ardens fabricavit iisdem:
Donasse Omnipotens Verbum sua propria carni;
Idcirco carnem nosse abdita quaeque priore,
15 Altero at ignorare actu; ductisque triumphis,
Post devictum Erebum, tractus petiisse coruscus,
Non tamen e terra digitum cessisse; locumque
Possedissee φύσει, sed adesse ubivis καθ' ἔνωσιν.
Quin etiam esse dapes cuivis, potumque paratum,
20 Seu ferat ille fidem, seu sit pietatis inanis.
Nec tamen hic videas corpus manibusque prehendas,
Ore licet sumas atque intra viscera condas.
Scilicet est versus tenues iam Christus in auras,
Nec similis nostrae stirpi persistere curat!
25 En quam sit varium, quam sit mutabile semper
Commentum: at simplex manifesti oratio Veri est;

19 conde ... rupe] Mt16, 18.

Ad 168.

6 Terrasque ... profundum] Verg. ecl. 4, 51.

Indiget haud physico signi res mystica tactu,
 Usum iuncta rei, non esse relatio mutat.
 Haec tu cum plane exponas breviterque, Georgi,
 30 Discipulum Christi et Veri te ostendis amantem,
 Huius ope et laqueos et caeca sophismata solves:
 Omnia conando labor et pia pectora vincunt.

169.

In theses Nicolai Acontii, de disciplina ecclesiastica

Discite, mortales, legum parere magistris!
 Discite sanctam animo patienti ferre fideles
 Disciplinam; hominis veteris deponere mores;
 Excute infandam foedo de pectore pestem,
 5 Et tandem in patrium mentes convertere caelum.
 Strymoniae ecce grues patrum praecepta facessunt,
 Agmina disponunt, vigilant, regemque sequuntur,
 Et sese voce exstimulant, ne qua ire retardet,
 Deserat aut temere coetum, quocumque cadat res.
 10 Sicque sibi iniunctam stationem quaeque tuetur.
 Quin et apes magnis agitant sub legibus aevum,
 Victu aliae invigilant, aliae fundamina flavis
 Prima favis ponunt, grandaevae Daedala curant
 Tecta. Aliae accipiunt venientum pondera, dulci
 15 Nectare pars cellas distendunt, pars quoque fucos
 Pinguibus ignavos procul a praesepibus arcent.
 Quid nunc formicas, operosa animalcula, dicam?
 Observant leges, vitae observantque magistros,
 Munere quaeque suo, pensoque peracto ad amussim.

4 pectore pestem] Sil. 14, 120.

6–9 Strymoniae ... cadat res] Verg. Aen. 10, 265.

11 magnis ... aevum] Verg. geor. 4, 154.

12 Victu aliae invigilant] Verg. geor. 4, 158.

12–13 aliae ... ponunt] Verg. geor. 4, 161.

13–14 grandaevae ... Tecta] Verg. geor. 4, 178–179.

14–16 Aliae ... arcent] Verg. Aen. 1, 434–435.

17 Quid ... Dicam] Verg. Aen. 1, 402–403.

20 Et tamen est aliquis Christiano nomine gaudens,
 Humanam exutus frontem, qui ferre recuset
 Grus quod apes, formica, animalcula cetera promte
 Natura monstrante ferunt gaudentque tulisse?
 O mores hominum perversaque tempora saeculi!
 25 Bestiolis tandem vel ab his exempla petamus:
 Omnia limitibus certis clauduntur in orbe,
 Omnia consensu obsequioque reguntur in orbe.

170.

Votum pro Ecclesia

Εἰρήνη, κάλλοστε, χάριστ' ἐκκλησίῃ ἔστω·
 Αἰδῖος δὲ μόνῳ δόξα, κράτοστε θεῷ.

171.

[Idem Latine]

Gratia, honos Christi sponsam cum pace coronet,
 Et sit Trinuni gloria summa Deo.

21 ferre recuset] Ov. am. 2, 15, 22.

24 O mores ... saeculi!] cf. Cic. Verr. 2, 4, 56, 1; Cic. Catil. 1, 2, 1; Cic. dom. 137, 3; Cic. Deiot. 31, 1.

Ad 170.

tit. Votum ... Ecclesia] DT {s. t.}

Ad 171.

2 Trinuni] DT Trin-uno

Patriae dulcissimae, dum illam Albert Molnar Psalmis linguae vernaculae poetica illustratis donaret, gratiam divinam et pacem

- Felix ille animi, felix et corporis atque
 Felix sortis erit, qui recto tramite veri
 Progreditur; iusti cultor, timidusque Iehovae, ^{a)}
 Qui sanctae sectatur opes pietatis et imo
 5 Pectore iussa Dei noctesque diesque recondit;
 Quique bono exemplo cunctis praeuendo, ^{b)} salutis
 Monstrat iter, vitaeque aram, portumque recludit.
 Ergo cara mihi et vita iucundior ipsa,
 Patria, pace frui si vera, et sorte secunda,
 10 Vivificumque cupis rursus sumsisse colorem. ^{c)}
 Scita Iovae, sanctaeque sacrata oracula legis
 Nocturna versato manu, versato diurna. ^{d)}
 Haec loquere, haec canta, pensa, prompta haec age dextra!
 Haec sit prima tibi cura, haec sit summa voluptas!
 15 Pone truces animos: veteris depone cucullos
 Hircosos hominis, ^{e)} qui teque tuosque nepotes
 Perdidit heu misere! ^{f)} Scythici qui triste Tyranni
 Servitium collo imposuit, nece taetrius ipsa,
 Qui miseris vastat te caedibus atque rapinis,
 20 Qui te ferro, igni laniat; tua viscera et ossa
 Piscibus, alitibusque ferisque obiectat edenda.
 Insano satis est Marti, satis atque furenti
 Bellonae indultum, quaerenda est laurea maior,
 Laurea non ullo marcescens ^{g)} temporis aevo.

tit. Patriae ... pacem] **CMms** Dulcissimae suae et doctissimi Viri, Domini Alberti Molnaris etc. (psalmis illam in suavissimos lingua vernacula rhythmos conversis, donantis) Patriae gratiam et pacem.

1 animi, felix et corporis atque] **CMms** animi: felix et corpore toto:

2 sortis erit:] **CMms** sorte bona:

3 iusti] **CMms** iusti

5 recondit:] **CMms** revolvit:

8 Ergo cara mihi et vita iucundior ipsa,] **CMms** Ergo praedulcis, summi post NUMINA PATRIS,
 10 rursus] **CMms** rursus

12 Nocturna ... diurna] Hor. ars 268–269.

13 canta, pensa, prompta haec age dextra.] **CMms** pensa, canta: pura haec age dextra.

17 misere!] **CMms** miseram!

19 vastat] **CMms** laniat

20 laniat:] **CMms** vastat,

21 obiectat edenda.] **CMms** voranda relinquit.

25 Vindicis interea poenas agnosce Tonantis
 Perdere nolentis, sed te servare volentis; ^{h)}
 Huius colla iugo patiens submitte sacrumque
 Supplicibus numen precibus reverenter adora!
 Ille dabit pacem, quam votis omnibus optas, ⁱ⁾
 30 Ille tua a cervice enses avertet et hostes.
 Tu modo grata istis pro donis pectora et ora
 Reddideris, sanctam et venerandam religionem,
 Ingenuasque artes, Christoque sacrisque dicatos
 Doctores quod sponte facis, promoveris. Unus
 35 Legitimi proprius belli qui est finis habendus: ^{k)}
 Religionem, inquam, manifesto in lumine verbi
 Fundatam, et vacuam larvis hominumque repertis,
 Rectoresque gregis Christi promoveris, ^{l)} illam
 Qui tibi voce, piis scriptis, calamoque recludunt.
 40 Quos inter, si fata illum caelestia servent,
 Ultimus haud fuerit, promptus bona ad omnia Molnar ^{m)}
 (Qui tua progenies) sophia caput auctus, amoenos
 In te deducens rivos Permessidos undae,
 Triticeas ab agris Iudae tua in horrea messes
 45 Deponens, saxoque cavo tritas bene, massam
 In suavem redigens dulci modulamine cantus,
 Pinsere quo possis gratissima liba Iehovae,
 Qualia firmæ olim fidei ditissimus Abras, ⁿ⁾
 Thuricremisque puer Iesseius obtulit aris,
 50 Dum Goliath immanem, vasta se mole ferentem,
 Caelo insultantem superosque in bella vocantem
 Sterneret in torto puerilis verbere fundae. ^{o)}
 Hic patriae, hic pietatis amor, cultusque sophorum est!
 Tu grato gnato gratare benignior ulnis
 55 Excipiens illum placidis, fessaeque carinae
 Tranquillum praebens portum sedesque quietas!
 Sic ipsi cunctisque bonis calcaria certa
 Addideris artes mage virtutemque colendi,

27 Huius, colla, iugo] **CMms** Huius colla iugo

28 numen precibus] **CMms** precibus Numen

33 artes, Christoque sacrisque] **CMms** artes, Christo, sacrisque

44 Iudae] **CMms** Iudae

47 Iehovae,] **CMms** Iehovae

49 Iesseius] **CMms** Jesseius

52 in torto puerilis] **CMms DPH** intorto juvenilis

Sic tibi crescet honos, sceptrique solique redibit
Gloria et excuties Turcae crudele capistrum.

- a) *Psal. 1. v. 1. 2. Deut. 28. v. 3. & seqq.*
- b) *Dan. 12. v. 3.*
- c) *Deut. 11. v. 8. & seqq. & 28. v. 3. 4. & seqq.*
- d) *Deut. 11. v. 19.*
- e) *Ephes. 4. v. 22.*
- f) *Deut. 28. v. 25. 26. 27. & 48.*
- g) *1. Pet. 5. v. 4.*
- h) *Heb. 12. v. 6. Apoc. 3. 19.*
- i) *Deut. 28. 7.*
- k) *Iuxta Proverbium: Pro aris et focus. Deut. 4. 2. & 12. v. 1. 2. 3. 32. Apoc. 22. v. 18. 19.*
- l) *1. Cor. 9. v. 13. 14.*
- m) *Allusio ad nomen Alberti, Allberont; et Molnaris, i. molitoris.*
- n) *Gen. 22. 12.*
- o) *1. Sam. 12. 49.*

subscr. **CMms** Sigenae Nassoviorum Anno DIeI preCVM, VII. Calend. MaI, Johannes Filiczki Farkas-falvanus S. S. Theosophiae Studiosus

- a) *Psal. ... seqq]* Ps1, 1–2; Dt28, 3–
- b) *Dan. 12. v. 3]* Dn12, 3.
- c) *Deut. 11. ... seqq]* Dt11, 8–; Dt28, 3–4–
- d) *Deut. 11. v. 19.]* Dt11, 19.
- e) *Ephes. 4. v. 22]* E4, 22.
- f) *Deut. 28. v. 25. 26. 27. & 48]* Dt28, 25–27, 48.
- g) *1. Pet. 5. v. 4.]* 1P5, 4.
- h) *Heb. 12. v. 6. Apoc. 3. 19.]* H12, 6; Ap3, 19.
- i) *Deut. 28. 7.]* Dt28, 7.
- k) *Pro aris et focus]* Cic. nat. deor. 3, 94, 6–7; Deut. 4. 2. ... Apoc. 22. v. 18. 19] Dt4, 2; Dt12, 1–3, 32; Ap. 22, 18–19.
- l) *1. Cor. 9. v. 13. 14.]* 1K9, 13–14.
- n) *Gen. 22. 12.]* Gn22, 12.
- o) *1. Sam. 12. 49]* 1Sm12, 49.

173.

**Ad Iohannem-Georgium Grossium, sacrosanctae theologiae doctorem
etc. edentem Collegium Anti-Bellarminianum Amandi Polani**

Gratia pro meritis rerum referenda Satori,
Qui cultum Christi vindicat, ille refert.
Gratia pro meritis patriae referenda, saluti
Ipsius ex animo qui studet, ille refert.
5 Gratia digna patri referenda, bonisque magistri
Qui famam scriptis asserit, ille refert.
Perge Deo, patrioque solo servire bonisque,
Sic animi grati laus tibi semper erit.

174.

Aliud ad Romanenses

Impia Roma, pius vita dum cessit Amandus,
Laeta tumescenti gaudia mente capis.
Et postquam cineres tellus accepit, eodem
In tumulo credis tela sepulta viri.
5 Falleris, e bustis in te reditura retorquet
Spicula, quae iugulum corque pedesque petant.
Adde, quod et pugiles gnavos, pugil iste reliquit,
Ultrices ut habes hoc in agone manus.
Pone supercilium Romanae factio sectae:
10 Quid toties bellum, fracta quid arma crepas?
Bellarmine, minas vanas sine robore ponas,
Non tua curantur bella, nec arma magis.
Plurimus Ausonio nunc Hussus ab igne resurgit.
Sancta fides perimi fune vel igne nequit.

Ad 174.

1 Impia Roma] Sil. 5, 601.

EPITHALAMIA

175.

Nuptiis serenissimorum principum Iohannis et Loysiae, comitum Palatinorum ducumque Bavariae, etc.

Iohanni duce nata duci Loysia nubit,
Sacra fave sponis numinis aura novis.
Non ita sapphiri sociantur rite pyropis,
Non ita purpureis lilia cana rosis.
5 Non ulmo melius vitis coniungitur, aut plus
Mons Libanus cedros, balsama Memphis amat.
Moribus, ingenio, pietate, virente iuventa,
Suntque ducum vera nobilitate pares.
Hic tamen illustri magis est heroide dignus,
10 Illustri magis haec est quoque digna viro.
Spiritus alme veni, sancti generator amoris,
Sponsorumque reple pectus amore tui.
Sit domui pax, sit socio concordia lecto,
Tamque pari praesens gratia dia iugo.
15 In bona multiplices manent hinc publica fructus,
Grata Deo gignant pignora, grata bonis.
Plus vel Ulysse tori sociam colat ille iugalis,
Penelopeque magis diligat illa virum.

tit. Nuptiis ... etc.] CPR *Serenissimo et Illustrissimo Principi ac Domino, Domino Iohanni, Comiti Palatino Rheni; tutori et Electoralis Palatinatus Administratori; S. R. Imperii in partibus Rheni, Sueviae, Iurisque Franconici Provisori et Vicario; Duci Bavariae; Comiti Veldentiae et Sponhemii etc. secundum sponso: nec non Illustrissimae Principi ac Heroidi, Dominae Dominae Loysiae; Serenissimi, Potentiss. celeberrimaeque memoriae Principis, Friderici IV. Palatinatus Rheni, ac S. R. Imperii Electoris, Ducis Bavariae etc. filiae sponsae, conjugale fedus V. Non. Maji. MDCXII. anno, Heydelbergae feliciss. ferientib.*

5 Non ... coniungitur] Catull. 62, 49–58; Verg. georg. 1, 2; Hor. epist. 2, 15, 4–5; Ov. met. 14, 661–668. subscr. CPR Humillimae devotionis Debitaeque observ[antiae] ergo accineb[at] Iohannes Filiczki de Filefalva.

176.

**In nuptias nobilissimi viri Ernesti Noldi, Livoni, et Iohannathae,
theologi doctissimi Iohannis Piscatoris filiae, etc.**

Divae, progenies Dei, sorores,
 Quae sedes colitis beatiores,
 Quae fontes bibitis salubriores,
 Quae mentes facitis sagaciores,
 5 Huc faustae, faciles, citae, venite!
 At ne quis putet huc eas vocari,
 Quas Pindi nemus, atque opaca Tempe,
 Et blandum Idalium, Cyprumque dulcem,
 Et lucos Erycis, Paphonque celsam
 10 Audax incoluisse fingit error,
 Et Permessidos ac virentis Haemi
 Exsiccare sacros docet liquores;
 At ne, inquam, putet huc eas vocari.
 Addo, (ignoscite, nil moror favorem
 15 Mentitum!) procul hinc abite vana
 Fictae, numina gentium, Camenae!
 Luci cum tenebris quid inferorum?
 Christo quid Beliale cum nefando?
 Oramus famulas Tonantis alti
 20 Virtutes, procul omne sit profanum.
 Nostrum, caelicolae, decus puellae,
 Quae sponso celebratis irreprehensos,
 Quae sponsas decoratis integellas,
 Huc huc auspiciis adeste faustis!
 25 Dum sponsum celebramus et modestum,
 Dum sponsam decoramus et venustam,
 Dextrae ferte faces, precor, maritas!
 Da taedas, age, Castitas, iugales!
 Sed quis ille chorus puellularum
 30 Bellarum, celerum, tenellularum?
 Summo crediderim satas parente.
 En primam, en et amabilem secundam,
 Tertiam quoque, caeterasque cunctas
 Blandas, suavículas, pudículasque!

22 irreprehensos] CL irreprehensos

35 Salvete aetherii patris ministrae,
Omnes, quotquot adestis et venitis,
Salvete! O roseo renidet ore
Quam prima illa? Sed hic premenda vox est:
Hem! Nos dulciculis tuens ocellis
40 Plaudensque inspicit et canit: canenti
Cuncti assurgite et assonate, vates!

CASTITAS

Advocor et merito castorum mater amorum,
Me duce nam sacrum sponte sequetur opus.
45 Advocor et venio turba comitata pudica,
Quod coeptum a Domino, perficietur opus.
Degite nupti aevum Christo auxiliante beatum!
Ducat et hic avibus, nubat et illa bonis.

CONCORDIA

50 Zachariae sanctaeque pares concordia Elisae ^{a)}
Este, Sibyllinisque annis aequae senectam!

RELIGIO

Ernesto haud Moses ^{b)} sit amantior ipse Iehovae,
Haud Anna ^{c)} plus Iohannatha numina sancta colat.

PIETAS

55 Ille pietate vincat Iosephum ^{d)} gravi,
Qui vincula tulit, ne pudorem solveret.

PUDICITIA

60 Illa castitate superet candidam Helchiten ^{e)} pia,
Quae sacri donum pudoris morte servavit sua.

CARITAS

Haud flagret flammis ille minoribus,
Et longe fatis prosperioribus,
Quam quondam sociam propter amabilem
65 Iacob ^{f)} triste iugum ferens.

FIDES

Haud flagret flammis illa minoribus,
Et vero fatis dexterioribus,

Quam dilexerat olim
70 Sanctum Michale Isaidem. ^{g)}

CONSTANTIA
Non sponsum anteeat novum
Antiquis Tobias ^{h)} moribus integer.

INDUSTRIA
75 Exsuperet coniux virtutibus et sagace mente
De stirpe Iuditham ⁱ⁾ satam Merari.

PATIENTIA
Rebus in duris habeant Hiobi
Pectus invictum, sapienter iidem
80 Contrahant vento nimium secundo
Turgida vela.

FRUGALITAS
Sic semper aevi tempora transigant,
Ceum danda vel cras sit ratio Deo, ^{k)}
85 Sic semper utantur paratis,
Saecula mille velut supersint. ^{l)}

PROVIDENTIA seu PRUDENTIA
Ernestus gravitate domum, Iohannatha grata
Sanctorum decoret rem mansuetudine morum.
90 Illi larga Abrae ^{m)} benedictio cedat Olympo:
Haec Liae ⁿ⁾ ubertatem habeat mentemque sagacem
Cautae ^{o)} Abigaelis. Felix ter et amplius ille,
Quisquis metitur dotem probitate puellae!
Sed maledictus et infelix ter et amplius ille,
95 Exitiale cui melius virtutibus aurum est!
Aurum, gemmae et opes sunt centum obnoxia damnis.
At pietate rigans cordis penetralia, talo
Ante homines recto steteris, recto ante Iehovam.
Haec nos pauca, sed ex imo venientia corde
100 Nunc sponso, sponsaeque hilares, laetaeque precamur.
Omnipotens, potius si forte quid, addat omissum.

78–81 Rebus ... vela] Hor. carm. 2, 10, 21–24.

96 obnoxia] **DPH** obnoxiae

Et faciet: modo eo Sponsi superare salebras,
 Quo pede coeperunt, pergant: Christo sacra sacri
 Connubii, Christo sunt vincla iugalia curae. ^{p)}
 105 Nox sed abit, noster cultor vale, et ista memento
 Vota locuturis olim committere chartis.

Ah sat caelicolae, sat est puellae,
 Cultrices dominae bonique et aequi,
 Ancillae Triados Sacrae fideles;
 110 Nunc rursum, unde pedem tulistis, ite
 Divae progenies Dei sorores.
 At tu, sponse polite, mente sume
 Grata: quicquid id est, quod hauseramus
 Aure, quicquid id est, quod exhibemus.

a) *Luc. 1. v. 6.*

b) *In Exod. et Levit.*

c) *Luc. 2. v. 37.*

d) *Gen. 39. v. 9. 20.*

e) *Dan. 13. v. 22. 23.*

f) *Gen. 29. v. 20.*

g) *1 Sam. 19. v. 11.*

h) *lib. Tob.*

i) *Iudith. 8. v. 6.*

k) *Cicero.*

l) *Lucianus.*

m) *Genes. 11. v. 34.*

n) *Genes. 29. et 30.*

o) *1. Sam. 25. v. 18.*

p) *Ioh. 2. v. 7.*

a) *Luc. 1. v. 6.] L1, 6.*

b) *In Exod. et Levit.] Ex; Lv.*

c) *Luc. 2. v. 37.] L2, 37.*

d) *Gen. 39. v. 9. 20.] Gn39, 9, 20.*

e) *Dan. 13. v. 22. 23.] Dn13, 22–23.*

f) *Gen. 29. v. 20.] Gn29, 20.*

g) *1 Sam. 19. v. 11.] 1Sm19, 11.*

h) *lib. Tob.] Tb*

i) *Iudith. 8. v. 6.] Jdt8, 6.*

k) *Cicero] cf. Cic. Phil. 14, 2; Cic. Luc. 97; Cic. nat. deor. 1, 70.*

m) *Genes. 11. v. 34.] Gn11, 34.*

n) *Genes. 29. et 30.] Gn29–30.*

o) *1. Sam. 25. v. 18.] 1Sm25, 18.*

p) *Ioh. 2. v. 7.] J2, 7.*

**Viro clarissimo Cunrado Rittershusio iuris consulto
et Catharinae Holtzschuhiae sponsis**

Nigrae ubi Rittershusiadem videre sorores
 Maeonio cantu criticaeque indagine virgae
 In lucem revocare animas et reddere vitae,
 Doctaque pectoribus scite solatia maestis
 5 Aptare et manibus promptis attollere lapsos,
 Infremuere trucem vindictam in morte parantes,
 Occidat illius consors thalami, occidat, aiunt:
 Consilium in manibus cuivis, dum ridet Apollo
 Et fortuna iuvat, sed vitam reddat ademptam
 10 Exanimi dominae et medicus se sospitet ipsum?
 Reddit, habent hoc ius vigiles in fata Camenae,
 Firmaque de Solymis haurit solatia lymphis.
 Carmine Thariades vivit post funera, vivit
 Consilio magni virtus spectata Iethronis,
 15 Nec vestra ira potest (quicquid tentetis) amoris
 Munifici Christi largos praecludere fontes.
 Nomina iustorum aeternis incisa tabellis,
 Ante Dei faciem radiant, nec pluribus ullus,
 Ipsius scapulae valeant quam ferre gravatur.
 20 Sic quondam locuples rerum servator et auctor
 Dilectum Isacidem, gnatos parvosque nepotes,
 Iactatos vitae per aperta pericula vultu
 Aspexit placido clavumque ad littora torsit
 Tuta, gravemque dolorem in dulcia gaudia vertit.
 25 Ergo salutiferi sunt symbola certa favoris,
 Hic quoties plagis Christus sua membra coermet.
 Ecce dedit costam placide qui ferre revulsam,
 Succiditque tori dulcem socialis olivam,
 Illius in spatium vult iam frondere novellam.
 30 (Tanta Dei bonitas, benedictio tanta verendi!)

1 Nigrae ... sorores] cf. Sil. 2, 120; Stat. Theb. 6, 369.

2 Maeonio cantu] Stat. Ach. 1, 3–4.

21 Dilectum ... nepotes] Verg. georg. 2, 514–515.

22 aperta pericula] Verg. Aen. 9, 663; 11, 360.

28 tori ... olivam] cf. Homer. Od. 23, 180–204.

Frondeat o longum, et laetis petat aethera ramis,
Cultorique suo fructus producat amoenos,
Qui sint maiorum nulli virtute secundi,
Indolis et vincant bonitate utrumque parentem.
35 Caetera connubii praeses tu, Christe, ministres,
Et magis ac magis in sponsis tua dona corones.

178.

Eidem Cunrado Rittershusio iuris consulto etc. quum ipsi anno 1605. carmina mea tramitterem

Vis igitur nostrum, Cunrade, videre libellum?
Ah quid gingritus hoc cupis esse tuos?
Non ego tantorum me dignor honore virorum,
Fons infecundus venaque sicca mea est.
5 Carmina posce cynos, Francasque lacesse columbas,
Et quorum decorant laureaserta comas.
Hic nihil occurrit criticis dignum auribus, hic nil
Ad gustum facient cocta vel assa tuum.
Delicias et scita feras bellaria tecum,
10 Nostra penus tantum munera ruris habet.
Si tamen ista tua dignaris holuscula mensa,
Est mihi confiteor res ea grata palam.
Vade igitur, timidum depone, libelle, pudorem!
Vade; sed heu poteras tutior esse domi.
15 Alea sed iacta est, fas nunc parere monenti,
Est aliquid magni puncta merere viri.

4 Fons ... est] Ov. trist. 3, 14, 33–34.

6 decorant ... comas] Ov. trist. 2, 1, 172.

7 dignum auribus] cf. Cic. fam. 6, 7, 3, 17; Apul. apol. 48, 35.

10 munera ruris] Tib. 2, 5, 37.

179.

Ad Fridericum Schütziū sponsum

Sponse, dabis veniam nostrae sine syrmate Musae,
 Et cuspis docta versibus arte minus.
 Non est conveniens verborum pompa dolori,
 Felices phalerae, schema, nitorque decent.
 5 Me patriamque quatit tristissima numinis ira,
 Mars et trux vario turbine iactat Eris.
 Concutit ille hastam civili sanguine tinctam,
 Nec sinit Hungariam pacis inire viam,
 Quin et Danubium prohibet fluxisse cruoris
 10 Immunem et solitum piscibus esse cibum.
 Haec diros rigidis angues implexa capillis,
 Litibus atque odiis moenia et arva replet,
 Inspiratque viris iras caecosque furores,
 Placandos miseris cladibus atque nece.
 15 Sed quid ego haec autem nequicquam ingrata revolve?
 A Domino, nobis quod venit, omne venit.
 Tempora nec tantis sunt haec modo danda querelis,
 Dulcibus at numeris exhilaranda lyrae.
 Ergo quod possum, facio: multam opto salutem,
 20 Rem, sobolem, sorti vela secunda novae.
 Non lis ulla domum, non turbent iurgia lectum,
 At pax sit domui, pax sit amica toro.
 Plura canent alii: tibi sat nos, sponse, precati,
 Supple iam precibus tu quoque vota piis.
 25 Nil est stelliferi celso sub culmine caeli,
 Coniugibus castis quod neget alma Trias.

tit. Ad ... Sponsum] **CG** {s. t.} Joan. Filiczki Farkasfalvani Hungaro-Scepusii.

5 Me patriamque quatit tristissima Numinis ira:] **CG** Nos patria eieptos per iustam numinis iram,

5 numinis ira] Ov. met. 10, 239; Ov. trist. 1, 5, 44; 4.8.50.

10 Immunem; et solitum] **CG** Immunem, et gramen

10 solitum ... cibum] Ov. trist. 1, 2, 55–56.

11 refugit] **CG** rigidis

12 rec. atque] **CL** ac

13 Inspiratque] **CG** Suppeditatque

14 Placandos] **CG** Sanandos

19 multam] **CG** summam

22 sit] **CG** et

23 tibi sat nos,] **CG** sat nos tibi,

180.

Aliud

Quae cui Rex Superum praescipit munera vitae,
Mutari nullis artibus illa queunt.
Sic cui quae socia est thalami delecta iugalis,
Alterius coniux non erit illa viri.
5 Non exempla petam ex annalibus eruta priscis,
Tu Friderice, gravis sat mihi testis eris.
Mille petita procis tua iam solius, Elisa,
At quia dis visum, mille negata procis.
I verbis, Epicure, deos illude profanis,
10 Omnia dum nutu stantque caduntque Dei.

181.

Aliud

Quod variis vester rixis exercitus ignis,
Haud desperandum est de bonitate Dei.
Nam quorum Pater altitonans ardescit amore,
Hos suevit plagis erudiisse suis.
5 Quae cito consequimur, brevis est plerumque voluptas
Illorum, et subito quae cito nata, ruunt.
Provida sed quicquid longis prudentia sanxit
Consiliis, felix et stabile esse solet.

182.

In Ioniae Voiti nuptialem coronam

Copulat ut sine principio ambitus iste corollam,
Sic sine fine iecur mutuus urat amor.

Ad 180.

5 Non exempla ... priscis] Ov. fast. 1, 7; 4, 11.

7 Mille ... procis] Ov. epist. 17, 104.

183.

Aliud

Circulus est veluti teretis sine fine corollae,
Nostrum ita perpetuo pectus amore flagret.

184.

Annulus veterum pronubus

Annulus articulos sponsi cuiusque coronat,
At vix invenias multis e millibus unum,
Qui sciat, accipiat talis cur pignora doni?
Cur Mystae thalamos gemmae dignentur honore?

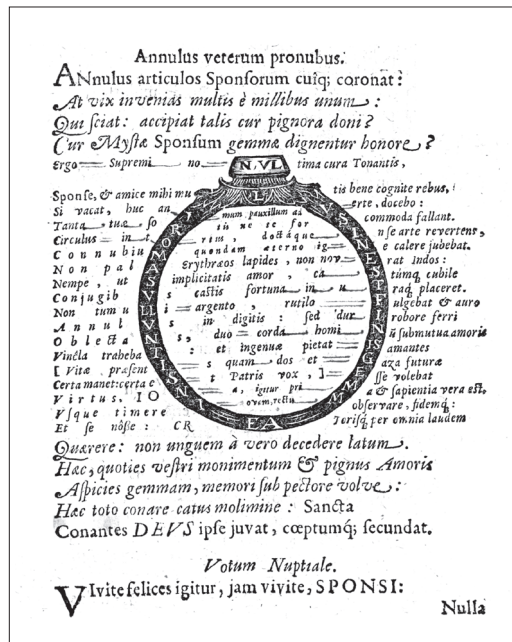
5 Ergo supremi **non ultima** cura Tonantis,
Sponse et amice, mihi multis bene cognite rebus:
Si vacat, huc **animos** faciles **adverte**, docebo,
Tanta tuae **ignores** ne fors **mysteria** sortis.
Circulus **intortus**, doctaque **in** se arte reflexus,
10 Connubium **sacrum** assiduo **igne** calere iubebat.
Non **pala** Eeos smaragdos, **vel** iaspida norat,
Nempe ut **simplicitatis** amor, castumque cubile
Coniugibus castis fortuna in utraque placeret.
Non tum **ulli** argento nitidus et **fulgebat** et auro
15 Annulus in digitis, sed duri robore ferri
Praecellens, duo corda hominum sub mutua amoris

Ad 184.

- 1 sponsi cuiusque] **SN** sponsorum cuique
4 thalamos] **SN** sponsum
7 animos faciles] **SN** animum pauxillum
8 ignores ne fors mysteria sortis.] **SN** sortis ne te fors commoda fallant.
9 reflexus,] **SN** revertens
10 sacrum assiduo] **SN** quondam aeterno
11 Eeos smaragdos, vel iaspida norat,] **SN** Erythraeos lapides, non noverat Indos,
12 castumque cubile] cf. Sil. 3, 28; Val. Fl. 2, 137; Claud. In Gildonem 326; Claud. rapt. Pros. 3, 163; 3.276.
14 argento nitidus et] **SN** argento, rutilo
15 duri ... ferri] Lucr. 2, 449.
16 Praecellens,] **SN** Oblectans

Vincula duxit et ingenuae pietatis amantia
 (Vitae praesentis quam dos et gaza futurae
 Certa manet, certa est vox numinis) esse volebat.
 20 Virtus, Iona, igitur prima et sapientia vera est:
 Corde timere Iovam rectumque fidemque tueri
 Et se nosse, Creatorisque referre ad honores.

Omnia non unguem a vero decedere latum.
 Haec, quoties vestri monumentum et pignus amoris
 25 Anellum aspicias, memori sub pectore volve,
 Haec toto conare catus molimine: sancta
 Conantes Deus ipse iuvat coeptumque secundat.

3. Annulus veterum pronubus (1604)

- 17 Vincula duxit et ingenuae pietatis amantia] SN Vincla trahebat, et ingenuae pietatis amantes {In the 1614 edition it was also "amantes", but Filiczki corrected this to "amantia" in the Errata.}
- 19 vox numinis)] SN Patris vox,)
- 21 Corde timere Iovam, rectumque fidemque tueri] SN Usque timere Iovem, rectum observare, fidemque
- 22 referre ad honores] SN per omnia laudem
- 23 Omnia] SN Quasere
- 24 amoris] SN Amoris
- 25 Anellum aspicias,] SN Aspicias gemmam,

Quod variis vester fixis exercitus ignis :

Haud desperandum est de bonitate DEI.

Nam quorum Pater altitonans ardescit amore ;

Hos sœvit plagis erudisse suis.

Quæ citò consequimur, brevis est plerumq, voluptas

Illorum : & subito, quæ citò nata, ruunt.

Provida sed quicquid longis prudentia sanxit

Consiliis : felix & stabile esse solet.

In Jonæ Voiti Nuptialem Coronam.

Copulat ut sine principio ambitus iste corollam :

Sic sine fine jecur mutuus urat amor.

Aliud.

Circulus est veluti teretis sine fine corolla :

Nostrium ita perpetuo pectus amore flagret.

Ad eundem.

Annulus Veterum pronubus.

Annulus articulos Sponsi cuiusq, coronat :

At vix invenias multis è millibus unum ;

Qui scias, accipiat talis cur pignora doni ?

Cur Myste thalamos gemma dignentur honore ?

Ergo supremi. no. NVL. tima cura Tonantis.
Sponse & arice. min. V. L. A. eis benecognite rebus
Spirat; huc an. I. mas facies ad. N. S. erit. docebo.
Terra tua igne. R. es ne fors my. S. coria. foris.
Circulus in. O. reus doctaque. N. S. in se arces flexus
Connubium. R. sacrum a bituo. ig. N. S. e calore tubas
Non pal. A. Eos Smaragdos. L. N. S. lja pda noras
Nempe ut. S. implicatis amor. L. S. sum; cubile
Conjugio. S. castis fortuna. in u. T. ras placere
Non cum ubi. S. argenteo. nitidus. In. F. ulgebant
Annul. S. indiguis: sed, dur. I. robore ferri
Præcelle. S. s. duos corda homi. N. S. submutua am
Circula dux. S. ingenua Piecas. S. amanties
Quia præfens. S. quam dos. G. aza figuræ
Certa manentia. S. trox Nunnis. L. S. se molebat.
Virtus. 70. N. A. igno Pri. N. S. a est sapientia vera est
Corac. timere. S. tuarob. N. S. p. fidei. S. ueri:
Et sanasse: C R. FA. totisq, referre ad honores

185.

Votum nuptiale

Vivite Nestoreos, sponsi, feliciter annos!
 Nulla querela domum, nulla angant iurgia lectum,
 Sed concors domui pax sit! Genialia castus
 Gaudia lectus amet, sociae vos copulet alma
 5 Simplicitas fidei. Unigenae pius uniat ardor,
 Exsulet a thalamo malefidi Zelus amoris,
 Floreat accensus fecundi pectoris ignis,
 Floreat atque sua dignos tandem arbore fructus
 Proferat et frondes partes diffundat in omnes.
 10 Duriciesque velut rigidi ferri omnia vincit,
 Ferrea sic constans vincat fiducia Fata!
 Fallor? An id spondet cognomen * amabile nymphae?
 Spondet, et ipse ratum superum iubet esse Monarcha.

* *Quod erat Prawda, Latinis veritatem significat.*

-
- 1 Vivite Nestoreos, Sponsi, feliciter annos] **SN** Vivite felices igitur, iam vivite, sponsi!
 2 angant] **SN** intrent
 7 Floreat accensus fecundi] **SN** Floreat, at socii coniunctus
 12 amabile nymphae?] **SN** amabile sponsae?
 13 ipse ratum superum iubet esse Monarcha.] **SN** et esse ratum triplex iubet ipse Senatus.
 subscr. **SN** Iohannes Filiczkius Hungaro-Scepusius.

ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΑ

186.

**Ad Michaellem Clementidem praeceptorum suum, reipublicae
Leutschoviensis notarium, etc.**

I. Pro conservatione verbi divini: *Serva Deus verbum tuum*, etc.

Summe sacri defende, Pater, mysteria verbi,
Hostilesque tuo robore frange manus!
Non hae nos abolere, tuum sed trudere Gnatum
(Heu crudele nefas!) aetheris arce parant.
5 Aspice rex regum sannasque minasque nefandas,
Christe, nec optatam differ, at adfer opem!
Tutare imbelles coetus, tua signa sequutos,
Numinis ut maneat lausque decusque tui.
Halitus omnipotens, pacis sator, auctor amoris,
10 Fac, cunctis ut mens una sit, unus amor,
Et solare tuos, mediis in fluctibus adstans,
Eque atra in vitam morte, resume Poli!
Impia consilia aerias disperge per auras;
Sanguine letum, aliis quod statuere, luant!
15 Gestent, quas Christi gregibus cudere, catenas,
Et tolerant telis vulnera facta suis.
Sic tandem invitis Mundo, Cacodaemone et Orco,
Agnoscent, quod adhuc sis super astra Deus,
Quodque tibi magnae sit spreta Ecclesia curae,
20 Et tua qui puro pectore iussa foveant.

16 tolerant ... suis] Ov. epist. 2, 48.

II. Pro gratia, remissione peccatorum, defensione, pace,
et gubernatione in omnibus adversis

Aufer immensam, Deus, aufer iram, etc.

Siste graves irae, Pater o mitissime, fluctus,
Et cohibe dextrae saeva flagella tuae!
Nec nostrum scelus, aut veterum capitale parentum
Acceleres aequa pendere lance nefas.
5 Nam si digna acta capiamus praemia vita,
Quis queat horribilis tormina ferre crucis?
Informem dabit heu semen mortale ruinam,
Mirandique ingens corrueat orbis opus!
Parce, Pater, parce; scelera impia tolle litura!
10 Sit comes Astraeae virginis alma Charis.
Est tibi nam proprium veniam poscentibus ultro
Parcere, si mutant impia facta piis.
Quid rapidis saevas cumulas fervoribus iras?
An tua vermiculi fulmina ferre queant?
15 Scis etenim, scis astrigeri fabricator Olympi,
Putris humi quod faex, pulvis et umbra sumus.
Mens vitiis plena est, scelerum cor tabe putrescit,
Rex Erebi miras tendit ubique plagas,
In brevia et Syrtes, in aperta pericula vitae,
20 Nos mundus fallax et caro mollis agunt.
Ah miseram sortem casusque benignus acerbos
Respice, nec timidas aure repelle preces!
Unigenae rigidam Gnati reminiscere mortem,
Ante oculos statuas vulnera, flagra, crucem.
25 Haec certum λύτρον, taetrique solutio certa
Sunt sceleris, nostra hinc vita salusque fluit.
Anne feres, ruat ut spatiosi machina mundi?
Cassaque sit Christi passio, cassus honos?
Polluat ut Bacchi impurus tua templa sacerdos?
30 Et pro te Venerem, Pana, Iovemque colat?

16 pulvis et umbra sumus] Hor. carm. 4, 7, 16.

19 aperta pericula] Verg. Aen. 9, 633; 11, 360.

Has equidem poenas, malaque his maiora meremur:
 Sed tua cur pateris numina calce peti?
 Cur ferro imbelles Christi sectantur alumnos?
 Sanctaque cur iocus est, ludibriumque fides?
 35 Hoc tantum propelle nefas, hos plecte furores!
 Hic tibi quo constet gloria, constet honos.
 Sanguineas Mars insanus deponat habenas,
 Tartareas subeat tristis Erinys aquas.
 40 Pax populis, placidoque adsit Concordia vultu,
 Et sata cum multo faenore reddat ager.
 Tuque tege afflictos patria bonitate colonos,
 Et trepidis Musis otia laeta refer!
 Pasce animas puri pretioso nectare verbi,
 Eripe Tartarei corpus ab ore Lupi!
 45 Da sancte vitam, da degere puriter aevum,
 Scandere da rutilos post pia fata polos!

188.

III. Cantio Mariae, Reginae Hungariae et Bohemiae, etc. ad tristissima nostra tempora accommodata

Mag ich unglück nicht widerstan etc.

Fata si flecti nequeunt acerba,
 Gratiam anguinam studio paramus,
 Cogitur linguae phaleris verendum
 Cedere verum,

5 Spes tamen tuti superest asyli,
 Gratiae Divum Patris et medelae,
 His frui, rigente vel Antichristo
 Usque licebit.

34 Sanctaque cur] PF Candida nunc

39 concordia vultu] Stat. silv. 1, 1, 31.

40 multo ... ager] Ov. rem. 174; Ov. fast. 1, 694.

44 Eripe ... Lupi] Mart. 10, 48, 14.

Ad 188.

1 si flecti nequeunt] Verg. Aen. 7, 312.

6 Gratiae] DPH Gratia

Illius iussu sumus et movemur,
Illius mutat manus ima summis,
Et solo tollens, solio colendos
Collocat alto.

45 Nulla vis umquam diuturna, quamvis
Sit potens rerum satis, atque miles
Compleat turre validas, latusque
Saepiat omne.

Invidum terra bona cuncta tempus
50 Tollit, hic constans nihil est; perenne
Nil datur, caecae fera dextra Sortis
Omnia gyrat.

Unius Iovae bona sempiterna.
Haec sacro lapsos recreant Lyaeo,
55 Haec levant luctum ambrosiaque casta
Pectora pascunt.

Haec nec undarum rabie, nec igni
Eripi, saeva neque caede possunt
Opprimi, fuso mage quin piorum
60 Sanguine florent.

Haec Deo nobis (satis et benigne)
Dante laetantes animisque gratis
Sumimus, prolem decet ut Supremi
Patris amantem.

65 Immo si signata cruore Christi
Veritas poscat, nihil ambigemus
Vinculis, damno rigidaque morte
Asserere illam.

O Pater iustam tueare causam!
70 Ac tuis alis foveas iacentes,
Vindicans turbam miseram ferorum
Fauce Luporum!

189.

Hungaria

Quo mea Maiestas? Quo cessit gloria? Quo me
Detrusit fatum et saevi horrida numinis ira?
Quae Regina prius, totum celebrata per orbem,
Victricique manu natorum septa potentum
5 Incedebam; eadem nunc heu solioque soloque
Et sobole avulsa (quam partim sustulit ensis,
Partim triste iugum premit), afflictissima linquor!
Cur non posse queri saltem licet? An quoque fatis
Cautum, ne liceat casus lugere nefandos?

190.

Παννονία.

Πῇ ἡ δόξα ἐμοῦ; πῇ τὸ κλέος ἦλυθε; πῇ με
Πρηνέα βάλλε τύχη, χαλεποῦ καὶ δαίμονος ὀργή;
Ἦ βασιλεία πάλαι, μήτηρ πολύτεκνος ἐοῦσα,
Πόμπευον· νῦν, φεῦ, αὐτὴ σκῆπτρόν τε κράτοσ τε
5 Καὶ παῖδας γ' ὀλέσαστ' (οὓς μὲν γὰρ ἀνείλετο ἄορ.
Οὓς δ' ἀτυχῆς δουλεία ἔχει) ἀπολείπομ' ἄθυμος.
Τίπτε μὴ οἰμῶζειν γε θέμις; πότερον δ' ἔτι Μοῖραι
Οὐδὲ ἐῷσιν ἀταρτηρὰς ἀποκλαιέμεν ὕβρεις;

Ad 189.

3 totum ... orbem] Ov. ars 2, 499.

Ad 190.

5 μὲν] DPH μένε'

FUNEBRIA

191.

Memoriae illustrissimi domini domini Valentini Drugeth de Homonna, comitis comitatum Zempliniensis, Maramarusiensis et Husztensis; iudicis Curiae Regni Hungariae; sacrae regiae maiestatis consiliarii, etc. Ecclesiae Dei defensoris ac propugnatoris acerrimi Maximi Patris Dei Optimi Maximi Salvatoris

Unge quid assiduis lacrimis? Quid tristibus, Ister,
Planctibus indulges; quidque, Tibisce, gemis?
Quis te, Save, dolor, quae te, Drave, cura remordet,
Quod fugias ripas squallidus ipse tuas?
5 Cur Dryades late loca questibus omnia complent,
Exululant Fauni, deserit arva Pales;
Et contra cristas Otomannica bestia tollit,
Laetaque lymphata gaudia mente capit?
Quin et cornuti, capita irrequieta sophistae
10 In gremio risum laetitiamque foveant.
At proceres fletu populusque absumitur omnis,
Quem patriae et fidei sanctior urit amor:
Scilicet heroum decus immortale micansque
Sustulit e terris invida Parca iubar.
15 Sustulit Hungariae columnen praelustre, Valentem
Auricomum fidus gentis Homonnaidum.
Qui spretum Christi semper protexit ovile,
Qui clariis struxit culta lycea choris.
Iura pari libra Croeso suspendit et Iro,
20 Iuvit qua potuit parte iuvare pios.
Qui fuit haud ulli patrum virtute secundus,
Et pubi niveis usque praeivit equis.
Qui vernis aevi, Boczkaide teste, sub annis
Ingenium Pylis rettulit acre senis.
25 Cui quoque Boczkaides rerum legavit habenas,
Dum bibit infando pocula tincta mero.
Callida qui vulpes harpyiis dictus Eois,
Nec male, consiliis Laelius alter erat.

3 cura remordet] Verg. Aen. 1, 262; 7, 402.

11 absumitur omnis] Ov. met. 5, 427.

12 urit amor] Verg. ecl. 2, 68; Val. Fl. 3, 736; Ov. am. 3, 1, 20; Ov. epist. 4, 52.

Dotibus hinc animi tantis rex motus, eidem
30 Credidit Hungarici iura sacrata fori.
Lechus et augustos sceptri spondebat honores,
 Hungara quos illi detulit ante cohors. *
Singula quid referam verbis, cumulemve dolores?
 Omnis in hoc virtus pectore clausa fuit.
35 Hoc dixisse sat est; fuit haec divina voluntas:
 Serijs aut citius mors sua quemque manet.
Haec senibus iuvenes, haec scepra ligonibus aequat:
 Non moritur vita qui bene functus obit.
Nec Deus aetatem probat, at pia pectora; nec laus
40 Est vixisse diu, sed bene posse mori.

** (Motus Austro-Hungaricus, Coloniae excusus, pag. 9. Valentinum Homonnaium, magnae nobilitatis virum, regem sibi expetebant [sc. Haiduci:] sed is raro modestiae exemplo, non solum eorum petitionem aspernatus est, verum etiam C. M. Commissarios de auxilijs interpellavit, ne fortasse invitatus ad regnum raperetur, etc.)*

192.

Aliud eidem

Viva Valens Drugeth iacet hic virtutis imago,
 Conspiciusque piae religionis apex.
Caeca pares factis annos Libitina putavit:
 Sic perimit iuvenem, dum putat esse senem.
5 Non tamen hic totus, sed pars est: fama per orbem
 Spargitur et liber spiritus astra colit.

193.

In obitum illustrissimi et generosissimi domini domini Iohannis senioris, comitis Nassoviae, etc. orthodoxae religionis propugnatoris ardentissimi

Ut vidit Satanas praelustrem heroa Iohannem
 Ponere Sioniis sancta sacella choris,
 Tutari verum, doctis sacra credere mystis,
 Et dare virtuti praemia larga piaae,
 5 Indoluit, Stygium cogensque repente senatum,
 Consilium variae calliditatis init.
 Hinc fidei sanctae iuratos concitat hostes,
 Hinc atro promptos rodere dente viros.
 Sed frustra: in coepto manet hic immotus eodem,
 10 Et bene quod coepit fortius urget opus.
 Iste furit magis et technas se vertit ad omnes,
 Qui vel eum perimat, vel pia coepta ruat.
 Sollicitat Superum simul incusatque Tonantem,
 Qui toties ipsi multaque damna daret.
 15 Sat vixit, satis ah, Nassovius iste, valensque
 Corpore bis septem vidit Olympiadas,
 Suscepit decies senos (mea damna) nepotes,
 Vigintique sui pignora quinque tori;
 Plurima contra hominum morem sortitus habebat,
 20 Quos breve nunc tempus, damnaque mille manent.
 Ergone perpetuum vivet; numquamve licebit
 Ingrata invisae rumpere fila coli?
 Iamiam tempus habes, vitae ultima meta propinquat,
 Tu mea pestis eras, iam tua pestis adest.
 25 Iam tua pestis adest, iam promit tela pharetris,
 Vermibus invisum tela datura caput.

tit. In ... ardentissimi] L Iohannis Filiczki Scephusii, Hungari praeceptoris generosorum iuniorum Baronum Bohemicorum ab Hodiegowia.

11 Iste] L Ille

15 valensque] L Decembres

16 Corpore, bis septem vidit Olympiadas] L Septenos decies vidit abisse valens

18 Vigintique sui pignora quinque tori] L Quinave ter proprii et pignora denatori

20 Quos breve nunc tempus, damnaque mille manent] L Vivendi queis nunc vix datur una dies

21 numquamve] L nunquamque

22 coli] L colus

Nunc age mortiferas Mortis delude sagittas,
 Nunc pietas salvum te tua reddat, ait.
 Reddet, habet pietas tam pharmaca firma, retundant
 30 Ut vires Mortis, robur et omne tuum.
 Sic Iobus vivit, sua sic post funera David,
 Et quicumque aequi cultor et auctor erat.
 Et viden? Ille pios per natos exit ab urna:
 Tam tibi qui damnum, quam dedit ille, dabunt.
 35 Non moritur, quisquis mundo iam mortuus ante est,
 Pro nece sed vitae gaudia summa capit.

194.

**Memoriae illustris ac magnifici domini domini Przechii senioris,
 liberi baronis ab Hoddiegova, etc. sinceræ religionis protectoris et
 patroni de se optime meriti Iohannes Filiczki magister puerorum**

I.

Przechus Hodiegoviae lux et nova gloria gentis,
 Et purae iacet hic religionis apex.
 Fatalem confectus ubi lue cerneret horam,
 Thura precum Christo corde gemente dedit:
 5 Quas luo nunc dicens, Pater o iustissime, poenas,
 His fateor causam saepius ipse dedi;
 Est tua sed nostra maior clementia culpa,
 Sufficit illius guttula parva mihi.
 Te mandante solo corpus depono caducum;
 10 Spiritus unde prius venerat, astra petat.
 Qui legis haec: caelestia quaere, caduca relinque!
 In cineres mundi vertitur omnis honos.

30 tuum] **L** simul
 33 viden] **DPH** vide
 36 nece sed] **L** Morte at

Ad 194.

tit. Memoriae ... m. p.] **OPH** Illustri ac magnifico D. D. Przechio Seniori, B. ab Hoddieiova, etc. sinceræ religionis protectori, et Patrono de se optime merito.

1 Hodiegoviae] **OPH** Hodieioviae
 6 His fateor, causam] **OPH** Caussam illis fateor
 10 prius] **OPH** olim

195.

II.

Orbis opes expertus inanes et nihil esse,
In terram redeo terra, putredo, nihil.
Qui nihilo terram, terraque creavit Adamum,
Me nec humum, nec pus, nec sinet esse nihil.
5 Hac spe orbis nihili feci Satanaeque furores,
Tela ferae Mortis nil truculenta moror.
Mors aditus vitae, pia mors est ianua caeli;
Christicolis ipsa de nece vita redit.

196.

III.

Christe lubens ego me mortalibus exuo vinclis,
Quoque vocant tua me iussa verenda sequor.
Sed quia consortem hac in valle relinquo malorum,
Indigaque assidua pignora patris ope,
5 Haec tibi, qui dederas, iterum commendo: maritus
Tu sis uxori, filioliisque pater.
Quem tua tutatur benedictio sancta, paterno
Orbus praesidio non is in orbe manet.

4 sinet] **OPH** sinit

8 Christicolis] **OPH** Christianis

Ad 196.

2 iussa verenda] Stat. Theb. 3, 702.

4 Indigaque] **OPH** Indiga et

4 pignora patris] Lucan. 8, 481.

197.

IV. Moriturus ad uxorem

Quid gemis heu tanto coniux mea fata dolore?
Sanguine Christi emptis mors nihil atra nocet.
Parce tibi sobolique cui data portus et aura es!
Vixi. Sunt vitae pensa peracta meae.
5 Tu tibi sed natisque tori diuturnior annos
Vive meos, uxor candida; vive tuos!

198.

V. Ad liberos

Vos mea progenies, exemplum sumite de me:
Quam fragile et fallax vita sit ista bonum!
Prima Dei vobis sit cura, sit altera vitae,
Tertia subiectis rite praeesse viris;
5 Quarta animi concordis, alit concordia parvas,
Sed populat magnas factio turpis opes;
Quinta, fovere bonos, et castra cavere malorum;
Sexta, quod haec nostrum terra sit exilium.
Sic cursum fortuna in utraque tenebitis aequum,
10 Sic neque vita gravis, mors neque tristis erit.

1 mea ... dolore] Mart. 6, 63, 7.

Ad 198.

5–6 Quarta ... opes] Sall. Iug. 10, 6, 3–4.

9 cursum fortuna] Verg. Aen. 4, 653.

subscr. OPH Iohannes Filicki de Filefalva, SS. Theosophiae Studiosus.

199.

Ad Adamum Huberum a Risenpach medicum doctorem lugentem praematurum filioli dulcis Bohuslavi obitum

Optasti multis tibi, vir mitissime, votis
Donari gnatum nomine reque pium.
Audiit omnipotens, laudatoremque Iehovae
Immensa thalamo pro bonitate dedit.
5 Sed ne terrenis multum versatus in oris,
Turpibus inficeret munera sancta notis,
Ad se iterum (quia noverat id prodesse) recepit;
Sicque Bohuslavus nomen et omen habet,
Felices animae, quas nulla labe notatas,
10 Aetherae capiunt lucida templa domus.
Ergo pone modum lacrimis finemque dolori,
Nolle tuis scelus est, quod petis ipse dari!

200.

Homo rosa

Ut rosa mane novo superas se tollit in auras,
Usta sed ignivomo sole repente cadit,
Sic homo, qui pedibus nunc est et pectore firmo,
Cras irae rabiem, mors, subit, atra, tuae.
5 Disce mori mortalis homo: mors certa cuique;
Mortuo at ante solo vita parata polo est.

3 Audiit omnipotens] Verg. Aen. 4, 220.

6 sancta] **DPH** sanctis

10 lucida templa] Lucr. 1, 1014; 2.1039.

Ad 200.

3 nunc ... firmo] Verg. Aen. 6, 261.

5 Disce mori] Lucan. 5, 364; Sil. 5, 638; Sen. dial 10, 7, 3.

201.

Homo umbra, etc.

Umbra velut transit, sic nos transibimus omnes.
Ut rosa verna cadit, sic homo vermis abit.
Umbra sed exorto ne sole habearis inanis,
Aut Stygios subeas spina cremanda focos,
5 Immundo mundo vivus moriari necesse est,
Et mundus caeli vertice civis eris.

202.

In obitum magistri Martini Polycarpi, ecclesiastae, etc.

Dum quam caelipotens extollere destinat urbem,
Conspicuos dat ei Marte togaque viros,
Quum vero punire parat, poenasque reposcit,
Servantes aequi subtrahit inde viros.
5 Hoc dictum verum esse sophi; experientia dictat,
Testantur gentes, carmina sacra docent.
Praesulis ergo vides quisquis pia busta fidelis,
Nomine reque suis qui Polycarpus erat,
Fac subeat mentem: fieri non impete caeco,
10 Caelituum sed nos hisce monere patrem,
Elutis animae maculis ut edacibus enthea
Sumamus tinctas integritate togas.
Sic Pater ille Deum procedere longius iras
Haud sinet, infernam comprimet atque manum.

Ad 202.

tit. In ... etc.] E Aliud.

1 Dum quam caelipotens extollere destinat urbem:] E Astripotens aliquam quum tollere suscipit urbem:

2 Conspicuos dat ei Marte togaque viros.] E Illustres dat ei religione viros.

4 subtrahit] E sevocat

7 Praesulis ergo vides quisquis pia busta fidelis:] E Ergo pii quicunque legis fata ultima Mystae:

9 impete caeco] cf. Lucr. 6, 138; 6, 153.

12 integritate] E in pietate

15 Proque uno tibi maesta quod opto Moravia mystas
Mille fide insignes Pallade mille dabit.

203.

Tumulus Bartholomaei Hawlichii a Warvaziova

Si vel natales vel honos probitasve fidesve
Culta vel immunis morte Thalia foret,
Mathusalae sancti longos venisset ad annos
Conditus hac vates Bartholomaeus humo.
5 Invida sed generi humano mors cuncta profanat,
Omnibus et saevas iniicit illa manus.
Si tamen ille diu vixit, qui vixit honeste,
Nestoreos vates vicerat iste dies.

204.

Murus aheneus sana conscientia

Conscia mens recti mihi murus aheneus: illa
Confisus, mortis fracta quid arma morer?

205.

Τείχος χαλκοῦν ἢ ὑγιῆς συνείδησις

Ἐσθλός ὁ νοῦς χ' ἄγνός, τεῖχος σοι χάλκεον ἔστω·
ᾧ πίσυνος, θλάσσεις τοῦ θανάτοιο βέλη.

15 Proque uno tibi, moesta, quod opto, Moravia, mystas] E Proque uno, tibi culta quod opto Moravia, Mystas
16 insignes Pallade mille dabit.] E insignes et pietate dabit.
subscr. E F. Sigenae Nassov. Iohannes Filiczki Hungarus-scepusius

206.

Disce mori, disces vivere

Cottidie summae lucis meditare tribunal,
Et bene sic vives et moriere pie.

207.

Μαθὼν τελευτᾶν, μαθήσῃ βιοῦν

Εἰ μνησθήσῃ ἀεὶ κρίσεώσῃ θεοῦ καὶ ἐφετμέων·
Εὐσεβέως ζήσῃ, καὶ θανῇ εὐαγέως.

208.

Gloria nostra nihil

Magnus heri stabas titulis et honore, cadaver
Nunc ferris: mundi sic abit omnis honos.

209.

Μηδὲν ἢ ἡμῶν δόξα

Χθὲς δόξαν, τιμήντ' ἔλαβες πολυφεγγέα· νῦν δὲ
Εἷς νέκυς· ὥς θνητῶν πάντα τὸ μηδὲν ἔφυ.

Ad 206.

tit. Disce mori] – Lucan. 5, 364; Sil. 5, 638; Sen. dial 10, 7, 3.

Ad 209.

1 τιμήντ'] **DPH** τομήντ'

2 τὸ] **DPH** τὶ

210.

Vive, ut ultra vivas.

Vive vigil, valeas venturam ut vivere vitam!
Vita vapor veluti vana vel umbra volat.

211.

Βίωθι, ἵνα εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον βιοῖς

Οὔτο ζῆν, ἵνα ἐσσομένου βίτου ἀπολάβῃς·
Ζῆθι θεῶ, χ' ἔξεις τὸν βίον αἰδιδιον.

XXI/b.

Carminum liber secundus, sive miscella epigrammata (1614).

January 1614?

Ed. pr.: Carminum liber secundus, sive miscella epigrammata (1614).

Bibl.: MOLNÁR 2024: 23. *Főműve: összegyűjtött alkalmi költeményeinek és epigrammáinak bázeli kiadása.*

* * *

212.

Ad lectorem

Haec prius observes, legis hunc quicumque libellum,
Quam rigido quicquam taetricus ungue notes,
Virtuti laudes tribui, praeconia gnavis,
Et stimulis fodi, quos mora segnis habet;
5 At sale quae nigro perfusaque cernis aceto,
Moribus et vitiis turpibus illa dedi.
Qui bona commendat, malefacta reprobet oportet.
Omnia qui laudat, probra quoque ille probat.

* * *

4 mora segnis habet;] cf. Ov. met. 3, 563.

Vitae integritate, raraque eruditione clarissimis, nec non prudentia, multoque rerum usu excellentissimo vero viro domino Georgio Remo iuris utriusque doctori consultissimo et inclitae reipublicae Noribergensis consiliario dignissimo; et domino Adamo Hubero a Risenpach, medico doctori apud Pragenses praestantissimo; dominis dominis fautoribus et amicis meis pluribus nominibus aeternum colendis dico, dedico, consecro

Quibus enim potius et aequius haec miscella epigrammata consecrem, quam vobis, viri optimi, optime cum de aliis plurimis litterarum et honestatis studiosis, tum de me iam olim meriti. Nam tantum verum erga me amorem ac benevolentiam deprehendi, ut maxima etiam in mole occupationum nullam occasionem praetermiseritis ad me scribendi vel commodis
5 meis inserviendi, et implumem meum fetum, foras ante annos quinque ausu temerario protrusum, ita humaniter accepistis, ut nusquam urbanius, nusquam hilarius sit acceptus. Antequam ad suavissimam veram amicitiam me contulisset, sane multa ex multis de vestra singulari humanitate
10 et incredibili benevolentia, cum insigni doctrina coniuncta audivi; verum, ut coram data potestas sermones habendi, maiorem multo expertus sum et humanitatem et candorem. Auxit praesentia famam, idque tanto magis, quanto pauciora et trivialia in me vidi, quae vos ad mei amorem invitar-
15 ent. Et tu quidem, eruditissime Reme, ubi te in urbis vestrae florentissimae transitu semel atque iterum salutavi, meaque abortiva epigrammata tibi obtuli, non solum lubens me in Album tuorum Amicorum ascriptisti, sed et in litteris ad popularem meum datis, pro innata tibi humanitate, effusis-
20 simas laudes mihi tribuisti, et deinceps epistolis plenis benevolentiae, eruditionis et myrothecii Musarum, amorem tuum erga me ultro et frequenter testatus es: ita ut me non raro puduerit ea tam liberaliter mihi tribui, quae
25 numquam promeritus essem, vel a quorum perfectione longius abessem. Postea vero quam aliud aliquando agens scripsi, me quaedam e meis carminibus collecturum et ad incudem revocaturum; tu multis deinde epistolis, ne a proposito dimoverer, me confirmasti, et iam languentem ac ramenta ista et scoriam proletariae poeticae abiicere cogitantem, praeconiis
30 agminatim glomeratis, excitasti: nimirum, me argutum esse in hoc genere, et ad palatum tuum canere. Caverem itaque, ne epigrammata mea in spon-
giam incumberent: me cum Owenio certare posse. In medio esse palmam positam, et id genus alia. Sane in medio est posita palma, sed non a quovis asportanda. Alia voce psittacus, alia coturnix loquitur. Attamen conabar
aliquid tot laudum stimulis a te incitatus: quid praestiterim, et quam feliciter conatus sim, in lectorum favore et iudiciorum aura est situm. Si quid tamen ad Musarum genium sapiet, id tibi velim totum acceptum referri,

35 qui et alas mihi humi repenti et ingenium addidisti. Sin autem invita in his
Minerva, Gratiisque aversis desudavi, apud te et tui similes, hoc est bonos
(malos enim nihil moror, etiamsi ringantur et ilia rumpant) spero me facile
veniam consecuturum. Nam (ut Apuleius elegantissime ait) omnibus bonis
in rebus conatus in laude, effectus in casu est. Et Cicero facundiae litter-
arumque Latiarum parens inquit: prima sequentem (inprimis hoc eruditis-
40 simo saeculo) honestum est etiam in secundis tertiisque consistere.

Tibi vero, omni laude dignissime Hubere, quibus verbis animum meum
exponam, non invenio. Nec enim verbis tantum (quod in his exulceratis-
simis temporibus et in hac mundi senescentis canitie nimis vulgare est)
amicum te ostendisti, sed et fideli consilio atque opera promptissima vere
45 candidum et sincerum declarasti. Et id quidem facis tu non meis aliqui-
bus meritis, quae hactenus nulla in te extiterunt, sed naturae tuae bonitate
ductus. Quod ego non modo non negavero umquam, sed etiam semper et
meminero et apud bonos omnes praedicavero libenter. Etsi tu ne id quidem
expetis, multo minus expectas, ut te horter, ut hunc animum in posterum
50 etiam in me conserves, quum indies ultro promptitudine et officiis te ipsum
superes. Optime in Domino valete publico bonorum et Ecclesiae bono, viri
animo meo longe cariores, quibus me totum, quantus quantus sum, nuncu-
po dicoque. Datum Marpurgi e Museo nostro. Calendis septembris MDCX.
anni.

Vestrae excellentiae addictissimus Iohannes Filiczki.

*

Henricus Clingerius de Abieto – ἔπος προπεμπτικόν – v. **App. 13.**

*

Iohannes Linckius – Iohanni Filiczkiō – v. **App. 14.**

*

37 Apul. Florida, frg. 20.

38 Cic. orat. 4, 6–7.

MISCELLA EPIGRAMMATA

213.

Ad librum suum

Uni gratus et alteri sodali,
Credis, iam satis esse te politum,
Nec limam pateris severiorem?
Ah! Nescis critici fori rigorem,
5 Naevos vel minimos statim notantem.
Nec vates placet omnium palato
Andinus, placuit nec ipse Phoebus.
Et tu vis satiare rusticanus
Doctorum stomachum cibus recoctis?
10 Praestabat domini pati lituras,
Quam salsos alibi timere rhonchos,
Probrosos dare vel croco cucullos.
Parvas saepe moras manent honores:
Dulces sat cito luminis sub auras,
15 Et doctas venies manus virorum,
Si sat cultus eris, sat expolitus.

214.

Ad amicum de illustrissimo principe, domino domino Mauritio, Hassiae Landgravio, etc.

Vis tibi describat Chattum mea Musa Dynastam?
Haud vires nostras pendis, amice, probe.
Num tibi Vesalius videor, vel Zopyrus alter,
Ingenium prodat frons cui visa suum?
5 Isaeusve, brevi qui plurima fasce prehendam,
Aut rara arguti qui salis arte cluam?
Tradere linguaci heroas res ardua chartae,
Et non cuiusvis de grege vatis opus.

Ad 213.

10 Praestabat ... lituras] Mart. 1, 3, 9.

10 Dixi; seu bona plura animi linguasque requiras,
 Sive fidem et mores, non habet ille parem.
 In tabula multos tollit super aethera virtus
 Picta, sed illius pectore viva nitet.
 At tu importunus vis clarius omnia pandam.
 Desine: Phoebeae vix fidis istud erat.
 15 Sed quoniam sic vis, referam tibi pluribus: hinc tu
 Multo acie mentis collige plura tuae.
 Sobrius est princeps castusque vigilque sagaxque;
 Ingeniumque acri sedulitate colit.
 Pacis amans, iusti defensor et ultor iniqui,
 20 Gloria virtutis, Martis et artis honos.
 Et bonus orator; bonus est sanctusque poeta,
 Linguarum inferior nec Mithridate bonis.
 Lux fidei, terror sectis, pressisque levamen,
 Portus amorque suis, hostibus invidia.
 25 Denique quae tribuunt aliis encomia vates,
 Hic cuncta unus habens longius urget iter.

215.

Ad Thomam Literatum de Kisfalva

Carmine Caesarea te Ianus ab urbe saluto,
 Flamine at aetherea numen ab arce beet!
 Quod tua carminibus non extant nomina nostris,
 Ne, rogo me te aliis posthabuisse, putes.
 5 Suadebant celebrare tuas affinia laudes
 Vincula; suadebat vita probata foro.
 Lurida sed perae macies mea vela peredit,
 Et patrii fuerat clausa medela soli;
 Non ego causa igitur, fortuna sed invida, dignos
 10 Quae premit, indignos tollit ad alta viros.
 Tempus erit, quo tu simul et quibus ardua cordi
 Facta, disertorum laude ferere virum;
 Tempus erit (superet nobis modo vita), dabuntur
 Cum nostrae a Superis grandia vela rati.

Ad 215.

13–14 dabuntur ... rati] Ov. trist. 1, 2, 1, 5.

15 Nec mare parva potest comprehendere fossa, pusillus
 Lumina nec patriae tot memorare liber:
 Haec breviter tibi nunc scribo, viventis acerbis
 Tutus ut a Momi morsibus esse queam.
 Tu tutare tuo male natum numine fetum,
20 Et magno patriae vive valeque bono.

216.

Ad Georgium Remum, iuris consultum virum integerrimum et amicum suum venerandum

 Ah quid, amice, vigil potor Permessidos undae
 Sollicitas raucae dissona fila lyrae?
 Non mihi vena data est, quae vatibus enthea manat,
 Cantanti Charitum nec favor ullus inest.
5 Pannoniae trepidis ego sum prognatus in agris;
 Hic, ubi Mars et atrox omnia miscet Eris.
 Hinc quoties sacrum nitor superare cacumen,
 Praecipitem Phoebi dat me Helicone chorus.
 Et tu poscis adhuc carmen multa arte politum,
10 Quod criticae gentis puncta probata ferat;
 Quod sale, quodque lepore arguto certet Ovoeno?
 An non e gutta flumina magna facis?
 Desine verborumque precumque negata petentum,
 Naris ut immundae me Cytherea fugit.
15 At si vult stomachus similae praeponere glandes,
 Has mola cum scabro furfure nostra dabit.

12 e gutta ... facis] Ov. Pont. 2, 5, 22.

217.

Magistro Iohanni Bocatio poetae laureato caesareo, 1604

Si graviora sinunt strenis dare tempora nostris,
Accipe; forte animum quod recreabit, erit.
Haud mihi tricones satyri haud placuere salaces,
Scribere nec rixas Idaliosque iocos,
5 Quae natalitiis cecini facienda diebus,
Et quae lecturis commoda ferre queant.
Invenies etiam laudari carmine gnavos,
Pro patria invenies vota precesque dari,
Queis meritos merita celebrari laude probatur,
10 Illos post obitum laus quoque digna manet.

218.

Lectori candido

Complures meritis qui laudibus ante ferebam,
Candide, quod versa nunc vice, Lector, eo.
Ne precor offendare, prius damnesque libellos,
Causa probe fuerit quam tibi nota meos.
5 Invitum hoc iussere boni patriaeque dynastae,
Quos Ligur allatrat, sumere supplicium.
Privata est aequa toleranda iniuria mente;
Publica sed poenis est removenda suis.
Et quis erat, qui ulli potuit placuisse bonorum,
10 Ni pravorum hirtos oderit ille greges?

219.

Ad Melanthium, equitem insulae Perbibesia: *Hectorem imitaris, ab Illo numquam recedis*

Iam satis est, capio, magnum te credo, Melanthi,
Hectoris et bello posse subire vices.
Fortiter ille suis quod texerat Ilion armis,
Nunc nomen terrae qua patet orbis habet;
5 Numina tu sancte colis Ilia et illius aris
Plurima das; et cur non merearis idem?

220.

Ad postumum Oenotrium, de tribu Levi

Laudibus haud opus est Typho vatunque Camenis
Postume, non opus est? Credo, nec est meritis.
Non linquunt mersi Aethiopes in fonte nigrorem,
Neve boni huic mentem laus dabit ulla viri.

221.

In grandigradimagniloqualazonas

Astydamae gnati (quos gloria torquet inanis)
Proripiunt quoties sese extra limina tecti,
Ingentes tendunt gressus, huc brachia et illuc
lactantes, summis tangunt tantum aequora plantis,
5 Et sua demissa verrunt vestigia palla.
Scilicet, ut vultuque ipso, gestuque graduque
Maiores videantur ubique et ab omnibus antiquo
Accipiant multam regum de more salutem.

Ad 219.

tit. Melanthius] Homer. Od. 22, 487; Perbibesia] tit. Plaut. Curc. 444.

- Ergo inflant buccas, et tantum naribus efflant,
 10 Quantum sufficiat folles spirare fabriles.
 Pallia distendunt cubitis, cumulantque salivam
 Faucibus, et procul eiectant stridore sonoro,
 Ne commune humili vulgo quid habere putentur.
 O cinis; o vitrum; atque lutum putre, γῶθι σεαυτόν!
 15 Et prius in temet properes descendere, nasum
 Quam scioli sumas, et in altum cornua tollas!
 Crede mihi, non, si expueris splenemque iecurque,
 Gry melior fueris, non si noctesque diesque
 Desudans, curas animo ducaris in omnes;
 20 Non, si extendendo temet diruperis ipsum,
 Unum vel digitum mensurae corporis addes.
 Pumilo si fueras hesterna luce, Giganti
 Aequalem certe te hodierna nemo videbit.
 Metiri se quemque suo cubito ac pede oportet.
 25 Non qui turrigeras arces urbesque pererrans,
 Nulli hominum cedit, nullum prior ipse salutat,
 Est alter Ianus, sapiensve ab Apolline dictus.
 Non, qui caudato gladio, natibusque rotata
 Pallia suspendens gressus glomerare superbos
 30 Atque manu capulum novit mulcere, repente
 Hectora, vel magnum bello praestabit Achillem.
 Vidi ego terribiles referentes voce leones,
 Cor leporis, cervique pedes habuisse fugacis.
 Non, qui postica temnit salse omnia sanna,
 35 Maeonidesque graves crepat altisonosque Marones,
 Par fuerit statim eis et vertice sidera tanget.
 Vidi ego mugitu vaccam nemus omne replentem,
 Nulla tamen lactis illius ab ubere gutta
 Expressa est: vacuum sic vas longe altius edit
 40 Pleno vase sonum, verba atque audita recantat.
 Sic frustra, ornatus furtivis graculus alis,
 Sidereos inter pavos commercia captat,
 Omnia nam tempus caelis ostendit apertis,
 Et minimas mendax fucus vanescit ad auras.

9 naribus efflant] Ov. met. 2, 85; 3, 686; 7,104; Verg. Aen. 12, 115.

29 gressus ... superbos] Verg. Aen. 3, 117.

45 Si quis aves igitur longo cantarier aevo,
 Doctaque magnorum volitare per ora virorum,
 Non vanos vendas circa pallatia fumos,
 Non vacuas chartas, emendicataque signa
 Ostentes fama nitidum super aethera noti
 50 Caesaris, at nomen contende extendere factis,
 Et virtute tua laudemque decusque parare.
 Dant doctique ducesque notas, praeconia, honores,
 Plaustraque magnorum titulorum; at nemo quid umquam
 Virtutis conferre aliis potis: hanc sibi quisque
 55 Quaerat oportet et in mediam producat arenam.
 Sic patrem Isacidem pietas et fervida virtus
 Ignifero stellatum evexit ad aethera curru,
 Sic Salomon dio sapientis pectoris aestu
 Emicuit, sic constanti patientia Iobus
 60 Notus, et ad rutili sedes evectus Olympi
 Iam vivit Caelo; sic et nunc itur ad astra.

222.

Hemerobia vana gloria

Gloria ficta quid est; Hypanis Scythici nisi vermes,
 Una dies nasci quos videt, una mori?

223.

Ἡμερόβιος ἡ κενοδοξία

Δόξα κενὴ φθίνει, σκυθικοῖς ὥς κύμασι τεχθεῖς
 Ὅ σκώληξ. ματίης τόσος ὅπη μοι ἔρω;

46 volitare per ora] Verg. georg. 3, 9.

49 fama ... noti] Verg. Aen. 1, 379.

tit. Hemerobia] cf. Arist. Hist. an. 552b, 17–552b, 23; Plin. nat. 11, 120, 4.

224.

Vel:

Δόξα τί ἐστι κενή; σκυθικὸς σκώληξ πέλεν, ὅσπερ
τῷ αὐτῷ θνήσκει ἥματι, ὥπερ ἔφυ.

225.

Labor omnia vincit improbus – Vergilius, Georgica 1.

Tam nihil magnum dabis, arduumque
(Si lubens tantum facias et usque
Urgeas) quin id vigili labore
Vincere possis.

5 En aqua molli scopuli rigentes;
En levi duri silices pusillae
Calce formicae modicaque farris
Parte cavantur!

10 Longa quin ferrum solidum vetustas
Deterit, nec non adamantas ipsos:
Et neget durum quis adhuc honesti
Scandere clivum?

226.

In Typhum, dominum Lecaniae et satrapam Crapuliae

Sannio vis bellus, vis idem magnus haberi,
Sed quisquis bellus sannio, parvus homo est.

Ad 225.
Verg. geor. 1, 145.

227.

Aliter

Ridiculus, magnusque simul vis, Typhe, videri?
Quo mage ridiculus tu, minor hoc vir eris.

228.

De eodem

Hesternas ructare dapes, ructare Lyaeum,
Qui Typhum obesum iudicas,
Falleris ah nimium: noctem impiger ille diei
Coniungit et nocti diem.

229.

Ariditas

Aret ager: sitientia prata ardore rubescunt.
Hortorum et campi decedit omnis honos.
Quid Caelum, nitidi quid gemmea lumina solis
Incusas? Faciunt iussa verenda Dei.
5 Tu quoque fac eadem; cordisque exure veternum,
Atque nefas imis turpe revelle fibris!
Fundet humo facilem victum ditissima tellus,
Et vix congestas area condet opes.

Ad 228.

1–4 Hesternas ... diem] cf. Mart. 1, 28.

Ad 229.

1–2 Aret ... honos] Verg. ecl. 7, 57–58.

7 Fundet ... tellus] Verg. georg. 2, 460.

8 Et vix ... opes] Ov. fast. 4, 618.

230.

Ad Andraeam Hercinium iuris consultum subornatum

Quod mihi quin coniunctivo non iuncta marito est,
Non istud vitii labe carere putas.
Haud premit, haud ille ut perdat, sed lapsa reformat:
Pectora salvanti quin damus ergo iugo?
5 At tu quinque epicus pedibus septemque recursas,
Turpe mihi vitium hoc esse videtur, et est.

231.

Ad Lingastri et Phenacum praefectum

Quod linguae rabie multos invadis honestos,
Quod tibi ludibrium, ridiculumque fui,
Ignosco et meritum puto me de parte fuisse;
Sed qui verba dedit, verbere dignus erat.
5 Nescieram foedo te subservire Pitheco,
Turpibus et linguam prostituisset lupis.
Nescieram pictas-fictas mire undique vestes,
In vobis duplicis symbolon esse viri.
Nescieram te posse Italos simulare Lupercos,
10 Defensare malos, rodere dente bonos.
Nescieram fulva fortis sub pelle leonis
Ridiculam dominum simiam habere tuum.
Haec quia iam didici mihi te praeceunte magistro
Magnas est grates quod tibi semper agam.

Ad 231.

11 Nescieram ... leonis] Verg. Aen. 2, 722.

232.

In macrum Asinium Zoilastrum

Parce mihi gracili, sine succo parce poetis;
In asperis dens frangitur.
Tutius hos alio poteris convertere morsus,
Ut omnium nosti optime.
5 Proximus est ponti, Bacchi Venerisne sacerdos?
Cui esse dixti filiam,
Sanguinis et succi plenam, facilem atque facetam
Et prorsus ad gustum tuum.
Haec tibi cottidie succos praemandet opimos,
10 Nihil hic timeto dentibus,
Lactucas labris similes penetralibus imis
Et poma promet mollia.
Parce ergo gracili, sine succo parce poetis,
Avibusque fruire exossibus.

233.

Ad Alabandaeum Halophantam

Desine verba bonis dare, desine ludere puros
Fraude: nihil referes hinc, Halophanta, lucri.
Si tibi mens adeo lucri cupida est et honestum
Non nisi metiris commoditate tua,
5 Da moneo persaepe tuo, da verba Philauto;
Non dabis huic frustra: verbera restituet.

Ad 233.

tit. Alabandaeus] Strab. geo. 14, 2, 26.

234.

Aliud

Ῥῶ καὶ λάμβδα μόνον κόρακας, κόλακαστε διῦστᾱ.
ὅ, ττι συ φαῦλ' ἐφόρα ψευδολόγ' ἐνδυκέως.
Καὶ βλέψον, μὴ πως ἀλόγως κόλακας θεραπεύων,
ὠμοφάγους βάλλῃ ὕστερον ἐς κόρακας.

235.

Rho lambdaque uno κόρακες, κόλακεςque dirempti:
Improbe quod mendax mente revolve tua;
Et cave, ne κολάκων temere impia castra secutus
Dira crucis κοράκων in trabe rostra cibes.

236.

Aliud

Desine criminibus puros maculare ciniflo:
Crimina si promes, vimina colla prement.

237.

Aliud

Desine, palpator, captare numismata; palpum
Si saepe dederis, patibulum receperis.

238.

In Scryptam, saepius in alios iacientem:
Nos poma natamus

Dum iactas alios Scrypta inter poma natare,
Tu cave, ne pomis annumerere fimus.

239.

Magno vendendum tempus

Quod nusquam mercere, cave male perdere tempus:
Sitque probum, quod agis, si stabile esse cupis.

240.

Μεγάλου δεῖ πολεῖσθαι τὸν χρόνον

Φεῦγε μάτην διάγειν ὠνητὴν οὖποθι ὥραν.
Καὶ καλὰ πράττε ἀεὶ. πάντα γὰρ ἄλλα βλάβη.

241.

Ad Ioannem Crausium, popularem suum

Quid bono dignum Patre quidve Musis
Dignum agis? Tantum unde tibi negoti,
Ut tuo nullam schedulam sodali,
Iane, remittas?

5 Congelat pigro cito amor silentio,
Et malis ingens patefit fenestra
Nos truci linguae rabie et canino
Dente petendi.

10 Ergo si dormis, vigila parumper;
Si vagus ferris pedibus, quiesce;
Si sedes maerore gravis, levato
Carmine mentem.

15 Si manu versas avida libellos,
Inde delibans aliquid propina;
Dulce sin carmen modulari, id ipsum
Trade tabellis.

20 Optimus dicendi opifex et auctor
Est stilus: pennae sine nemo nisu
Copiam fandi, veneresque Tulli
Nemo paravit.

Et secus quisquis studet obtinere,
Ille ceratis ope Daedalea
Nititur pennis, Scythico daturus
Nomina Ponto.

25 Rumpe productasque moras, amice,
Et notas doctas bibulae papyro
Imprimens, optata tuae Minervae
Pignora mitte:

30 Nescium quae me doceant, geratur
Quid domi nostrae, in patriis quid oris;
Dulcis an Bobrovicius fruatur
Aetheris aura?

242.

In ferulam scholasticorum, asino insignitam

I.

Auritum me pinguis habet Grobianus asellum,
Pinguibus et semper pascitur ille cibus.
Cur es ita ergo macer? Ferula est communis utrique,
Splendida sed solus fercula sessor edit.

243.

II.

Possidet insulsum nugax me Margus asellum,
Ut sapiam, lacrimis me salit ille suis.

244.

III.

Lusius ignavo dominus mihi Pseudus asello est:
O alve exulta! Pabula larga dabit.

245.

Ad Eliam Acontium, de Micronio

Σώματι μικρὸν ἔοντα, μικρῆς καὶ πίστεως εἶναι,
οὐ νέον ἐστί. μικροῖς μικρὰ δίδωσι θεὸς.
Οὔτε μέγ' εὖ δίδοται μικροῖς ὑπόδημα πόδεσσιν.
Οὔτε καλῶς ὕδωρ κοσκίνῳ ἀντλέεται.
5 Ἐξ ἄκρων μηλεῶν καρποὺς ἔλπιζε βεβαίους.
Ἐκ δὲ βάτων πεδανῶν λυγρὴ ἄκανθα ἔφν.
Ὡς αἰεὶ τὰ ὅμοια ἄγει θεὸς ὥς τὰ ὅμοια.
Καὶ χεῖλη λάχανον βούλεθ' ὅμοιον ἔχειν.

246.

Corpore perparvum fidei simul esse minutae,
Non mirum: parvis dat bona parva Deus.
Nec bene magna tegunt exiles vincula plantas,
Nec liquidae cribro rite feruntur aquae.

5 Alta de malo fructus sperandus opimus,
Ex humili dumo spina cruenta venit.
Sic Deus aequali confert aequalia semper,
Lactucasque pares donat habere labris.

247.

Ad Tegeatem de Thoenamis

Marsi laudibus esse te Camillum
Alterum statuis, cupisque dici?
Sic calvus putat esse se comatum,
Picto vertice crinibusque fictis;
5 Sic, quae pallidior recente cera est,
Cerussata sibi placet Philotis.
Hac et tu ratione, qua es Camillus,
Lurco cum fueris, voceris Iccus.

248.

Ad Ballionem Cagastrium

Defendis belle, tollis mala iurgia belle:
Bellus consilio, bellus es eloquio.
Secernis belle fructus, incommoda belle:
Bellus marte foris, bellus es arte domi.
5 Et belle canis atque salis, bone Ballio, belle:
Bellus agis Mimum, Stentora bellus agis.
Haec bene cum facias, audis passim male; causam
Scire cupis? Magnae diceris esse gulae.

249.

Gloria crocodilus

Gloria, cur sequeris fugientem Iairida? Ne me
Indigni Hamanis spurcet iniqua manus.

250.

Δόξα Κροκόδειλος

Τίπτε δὲ, δόξα, ἔπη οὕτω φεύγουσιν; ὅπως μὴ
Ἀγρούντων μ' ἀσεβῆς χεὶρ ἀέκουσαν ἔλῃ.

251.

Georgio Thurio poetae coronato conferraneo suo

Formicae formica placet, querulaeque cicadae est
Raucisonum queritans cara cicada melos.
Vixque animal dederis in mundo forsitan unum,
Quod studii socium nolit habere sui.
5 Ergo quis incuset commercia sancta virorum,
Participum astrifera mentis ab arce datae?
Si docti faveant doctis, si vatibus, inquam,
Applaudant vates, quae mala lingua vetet?
Ast ego nec docti merui, neque vatis honores,
10 Sum modo versificae furfur acusque molae.
Foedus amicitiae vatum tamen opto loquaxque
Lusciniae dulces provoco pica modos.
Scilicet arte boni mea sic ut pectora tingant,
Illustrat radiis sol velut astra suis.
15 Quaeso, fave votis alboque adscribe tuorum,
Quos tibi virtutis nomine iunxit amor.

Ad 251.

11 Foedus amicitiae] Ov. trist. 3, 6, 1; Catull. 109, 6; Stat. silv. 4, 6, 93.

Si prodesse tibi nostri testamen amoris
 Nil poterit, nil, quo laedere possit, erit.
 Plantula ab exiguo nucleo quae surgit in auras,
 20 Brachia per totum saepe refundit agrum.
 Et nobis, steriles queis nunc nascuntur avenae,
 Caelicolae quondam di meliora dabunt.

252.

Magistro Eliae Cüchlero poetae coronato Silesio

Accipe, culte poeta, morae solamina nostrae,
 Accipe discipuli pignora parva tui!
 Nulla mihi numeris captatur laurea, nulla,
 Quae stimulos animis subdere fama solet.
 5 Nec volo par magnis, quos haec habet ora poetis
 Esse, nec e studiis nomen habere meis.
 Laurea doctiloquis cedat nomenque poetis,
 Quos inter veluti sidus in axe micas.
 Disparibus numeris tempus nos triste levamus,
 10 Pro patriisque damus thura precesque focus.
 Tu nunc instillas praecepta salubria vitae,
 Nunc grandi plectro carmina docta canis.
 Vix ita cor Aldus mulsit, vix tanta Mureto
 Gratia nectareae vocis ab ore venit,
 15 Quanta tuo Latiae facundia pectore linguae
 Manat, et ingenii flumina quanta fluunt.
 Quid memorem, dextro quam scribis Apolline carmen,
 Quam Charites versu luxuriare solent?
 Naso tuos elegos stupet Andinusque poeta,
 20 Heroo quoties incipis ire pede.
 Sed mea serpit humi vix volvens corpora Musa:
 Musa caballino saepe repulsa vado!

19 surgit in auras] Lucr. 6, 819.

21 nascuntur avenae] Verg. ecl. 5, 37.

Ad 252.

5 quos ... ora] Ov. trist. 1, 8, 39; Ov. Pont. 3, 8, 21.

15 Latiae ... linguae] Ov. Pont. 2, 3, 75 ; Ov. trist. 4, 4, 5.

21 Sed ... humi] Hor. ars 28.

Ne tamen oro rudem vultu contemne severo,
 A radiis lucem da sed habere tuis;
 25 Sique vacat, nostrae tabulas adiunge Thaliae,
 Quae vitae quondam sint documenta meae.
 Non peto fumificas laudes, duo sat mihi verba,
 Si mea sat vobis vita probata, vale.

253.

In somnio ad contendentem

Parce mero multisque logis; nocet esse locutum,
 Silere saepe profuit.

254.

Dialogus Auctoris et Graeculi

- A. Graecule, ridebas Graiis quod nuper Athenis
 Sim celeri, articulis sed sine vectus equo?
 G. Malesana sic mens sua serat.
 A. Graecule, ludebas verum non mobile sannis,
 5 Et vacuam papae fraude iugoque fidem?
 G. Malesuada ita alvus iusserat.
 A. Scilicet ut Typhi tibi conciliare favorem,
 Et dapibus posses delitiisque frui?
 G. Ita. Venter auribus caret.
 10 A. Estne autem docti, quem numquam videris ante
 Ridere et Scythicis exagitare modis?
 G. Non est; tueri quis velit?
 A. Estne viri ingenui, quod dogma amplecteris ipse
 Ludere, Tartareis deque vovere lupis?
 15 G. Non est; quis umquam dixerit?
 A. Talia cum facias, age dic; num laesero Graecos
 Articulis demptis, si te ita deinde vocem:
 Λοίδορος έσσι, κόλαξ, ψευδής, έπίορκος άσωτος,
 Και άποδύς άνδρός δέρμα νόοντε καλοῦ, id est

- 20 Helluo, palpator, rabiosus, hypocrita, mendax,
 Et boni es exutus corque cutemque viri?
 G. Non teste me ipso laeseris.
 A. Ergo tuo ipsius te sterno, Graecule, ferro,
 Et pateris telis vulnera facta tuis?
25 **G.** Factum, esse non factum, nequit.
 A. Nec fieri poterit, si sic perrexeris ultra,
 Quin male cum sociis, Graecule, dispereas.

255.

Ad Melanthium equitem Perbibesiaie

- Scintillans auro, rides mea trita, Melanthi;
 Sunt haec trita quidem, ast aere parata meo.
 Non me venatur redeuntem vespere sartor,
 Non ortam sutor flagitat ante diem.
5 Non me prandente, obstructa institor ostia pulsat,
 Non lanio incusat, pistor et aera rogat.
 Nemo propolarum 'tantum debes mihi' clamat,
 Devovet et nostram nulla taberna gulam.
 Securus vigilo, securus dormio semper,
10 Sic segura epulum mens mihi iuge facit.

256.

Afflictum ne irriseris

- Sorte vides quoties pressos, illudere noli:
 Ne plectat risum poena severa tuum.
Passibus incertis Fortuna rotatilis errat,
 Quaeque gravis mihi nunc, cras tibi forsitan erit.

Ad 255.

5 ostia pulsat] Hor. sat. 1, 1, 10.

257.

Τοῦ ἀθλίου μὴ καταγέλα

Ἀνέρα παπταίνων ἀτυχῇ σκῶπτ' οὔποτ' ἀσελγῶς,
Σὲ θλίβῃ ποινὴ μὴ γελόωντα θοή.
Ἀμφιβόλοις ταρσοῖς τύχῃ ἄστατος αἰὲν ἀλάται.
Nūn κακοεργὸς ἐμοῦ, αὐτίκα σευ ἔσεται.

258.

In dominum et famulos pessimos

Cum sitis similes, paresque fronte
Impudente, oculis libidinosi,
Auribus celebratione vana
Prurientibus arrogantibusque,
5 Perfricto ore, simulque prostituta
Lingua, dente canum ferocientum
Armati rabiosiore, taetram
Saeva inferre manu necem parati,
Spurco pectore, corde fraudulentio,
10 Immensi stomachi, furoris atque
Immensi, insatiabilis pudenda
Ventris numina laude praedicantes
Divina pedibus sequi nefandum
Prompti flagitium, et patrare, quicquid
15 Stultus caeci animi iubet senatus:
Miror tam male convenire vobis?
Sed fortasse paroemiae vetustae:
'Κακόστ' ἐστι κόραξ, κακόντε ὦόν.'
Non vultis minui fidem? Sapistis!

Ad 258.

1 Cum ... fronte] Mart. 8, 35, 1.

259.

Ad Eliam Rosinum a Jawornik et Auhorn:
In vino veritas

Pocla meri mane et sero cur siccet ad imum
Causidicus fundum, quaeris, amice, Ligur.
Nescis, quid priscae dictent proverbialia mensae?
In vino veri lux manifesta nitet.
5 Hinc veri cuneos Bacchi perquirat in urnis,
Queis facili causas quaslibet arte secet.

260.

Ad Postumum Oenotrium, de tribu Levi

Deserto χρυστῶ, sequeris quod, Postume, χρυστόν:
Iudice me summa cum ratione facis.
Non veniet sacram sus dehinc obscenus ad aram,
Iam siquidem qua se pascat habebit haram.

261.

Εἰς ὀψίγονον Οἰνώτριον

Ὅψίγονος παρορᾷ τὸν Χρυστόν, ἐρᾷ δὲ τὸ Χρυστόν.
Ἄξιός οὖν ἑλέου; ναὶ Ἑλέου ποταμοῦ.

Ad 259.

tit. In vino veritas] Alc. frg. 367; Athen. 2, 6, 4; Plin. nat. 14, 141, 5.

Ad 260.

2 summa ... facis] Mart. 3, 30, 6.

262.

Senecae epistola 13:
Stultorum est semper incipere vivere

Cur semper stultos manet ultrix poena; fluentis
Cur vitae semper vertere vela parant?
Incipiunt, non perficiunt, quae mens bona dictat:
Hoc est, quod stultis res male quaeque cadunt.

263.

Μωρῶν ἐστὶν αἰεὶ ἄρχεσθαι ζῆν

Πυκνὰ βλάβην ἀσεβῆς βίωτος μωροῖσιν ἔνεικε·
Πυκνὰ νέος μωροῖς καὶ ξένος ἐστὶ βίος
Αἰὲν ἐπάρχονται. τὸ ζῆσαι δ' οὐποτε εὖρον.
Τοῦνεκα οἱ μωροὶ πάντα τελοῦσι κακῶς.

264.

In Polypum

Nobilis in patria, patria testante, fuisti,
Et domi erat vobis vix bene notus eques.
Ast intras ubi tecta Tuisconis et tua captans
Willkom Ewer Gnade caupo dolosus ait,
5 Arripis hoc; primoque ornat te pluma baronum,
Mox comitum titulos despicias atque ducum.
Dic age, cur tanta est subito mutatio? Turcas
Num profligasti Colchide vel Syria?

Ad 262.

tit. Stultorum ... vivere] Sen. epist. 13, 16, 3–4, [13, 19].

Ad 264.

2 vix bene notus] Ov. epist. 11, 108.

3 Tuisconis] Tac. Germ. 2, 3, 2.

7 Dic ... mutatio?] cf. Cic. Phil. 1, 33, 3.

10 Aut tumidum Chami domuisti Marte furorem?
Aut aliquis, duce te, num Catilina ruit?
Nil horum profers, nec habes. Reliquum ergo quid? Audi:
Aut mentis vitium, aut te probra gentis agunt.

265.

In Postumum designat Lucrionum et Harpagopolitanorum archiquadruplatorem

Qui delator es et calumniator,
Qui fraudator es et negotiator,
Qui palpator es ac obambulator,
Qui curator et omnium es notator,
5 Explorator et impudens apostata;
Harum nunc, modo partium probator
Illarum: temerarius, dolosus,
Inconstans, simulator, abnegator,
Nunc Christum resonas, docesque plebem,
10 Mox Christo, gregibusque Christianis
Desertis, sequeris locutuleios
Furfures pretio fidemque fasque
Vendentes, fabricis crumenimulgis
Argentum populo rudi eliquantes,
15 Et sic iam calidumque frigidumque
Ex uno ore vomisque flasque: miror,
Cur non, Postume, sis pecuniosus?

266.

Ad eundem. In tuum ipsius sinum inspue

Foedabas alios, proprium nunc inspue nidum,
Quem deformasti, Postume, mille probris.
Nil opus, ut foricam maturo ventre requiras,
Pascitur in gremio nam tibi turpis epops.

1–2 Qui delator ... negotiator] Mart. 11, 66, 1–2.

267.

Εἰς τὸν αὐτοῦ κόλπον ἔμπυε

Ἄλλους ἔσκωπτες, νῦν πτύε ἐνὶ σέο κόλπῳ.
Καὶ ποτε, Ὀψίγονε, γνῶθι τὸ σεῖο κακόν.
Πολλάκι τοῖς αἰσχροῖς ὁ τρόποις ἐποίησας ἄμορφον.
Νῦν αὐτὸς θάλπεις ἐν σέο κόλπῳ ὄφιν.

268.

De oenopola

Dulce merum utilibus miscet Cellarius undis,
Et, studiosa cohors, non tua puncta ferat?

269.

In eundem

Si punctum omne tulit, qui miscuit utile dulci,
Laudandus vini scitus adulter erit.
Si scelus insontem ponto iugulare Lyaeum,
Concreto Lani fonte lavandus erit.

- a) *Horatius*
- b) *Martialis*

Ad 268.

2 studiosa cohors] Hor. epist. 1, 3, 6.

Ad 269.

a) Horatius] Hor. ars 343.

b) Martialis] Mart. 1, 18, 5.

270.
In Augustum sacrificum,
in sacris mysticis Dionaee matris mortuum

Augustus cupiens angustam tangere portam,
Comitem adhibet sororculam tenerrimam;
Ante diemque hilaris thermas blandae intrat amicae,
Et fonte mergit se avidus in penitissimo.
5 Interea nox atra caput quatit, ille tenebris,
Subit, obrutus, latissimam leti viam.

271.
Germani Sacramentarii

Si res impia vota subsequatur,
Soteris quotus et quis aeviterno
Christi foedere militum fruatur?
Non est impie grex, quod impreceris,
5 Obsignent nihil ut tibi tuisque
Sacramenta sodalibus. Futurum est
Certo: sacrilegus, bibax, adulter,
Blasphemusque, rapaxque, perfidusque,
Ut nemo dapibus poli fruatur;
10 Nec vastum satis est tulisse ventrem
Ad mensas Domini sacras, oportet
Sis comptus quoque veste nuptiali.

272.

Aliud

Cur devovisti dudum sacra mystica, Manne?
An praevidisti iurgia Theiologom?

Ad 270.

5 nox atra caput] Verg. Aen. 6, 866.

273.

Bohemi fulminatores

I.

Si quoties optant, sua fulmina mittat Olympus
Albicolis, parvo tempore inanis erit.

274.

II.

Si semper ferias homines caeli igne rogatus
Christe, brevi toto nullus in orbe foret.

275.

III.

Si quoties optant, Czechos tela ignea plectant,
Vasta cito totus tractus eremus erit.

276.

Ad Ballionis Asoti, Cagastri, Glossaspida

Audio, quid germane crepes Glossaspis Asoti,
Et video fumos, quos male vendis iners.
Ballio praelustri versatur Caesaris aula,
Et comes est magnis Ballio: magnus homo est!

Ad 273.

1–2 Si quoties ... erit] Ov. trist. 2, 1, 33–34.

Ad 276.

4 magnus homo est!] Mart. 2, 32, 2; 9, 50, 4; 11, 56, 7.

5 Ballio iam lippis, pueris iam notus et ipsis,
 Cantaturque foro Ballio: clarus homo est!
 Ballio dona lubens vel non poscentibus offert,
 Alcinoum superat Ballio: largus homo est!
 Ballio cordatus vir est patiensque laborum,
 10 Nec gladios horret Ballio: fortis homo est!
 Ballio consiliis non futilis auctor habetur,
 Damnaque praevertit Ballio: cautus homo est!
 Ballio voce sua posset vel saxa movere,
 Dulce sales miscet Ballio: dulcis homo est!
 15 Ballio prae cunctis unus formosus habetur,
 Est similis Paridi Ballio: pulcher homo est!
 Audio: grandaevum memini sed dicere Czechum, *
 Z tiech je nic co prawy, Ballio: vanus homo est.

* *Id est: Nihil est eorum, quae dicit Ballio.*

277.

Virtus gloriam parit

Quid tua sic iactas? Gravis est laus propria odoris,
 Luce sua virtus fit manifesta satis.
 Vivida non dictis, sed factis fama paratur.
 Haec duo si socies, fama perennis erit.

9 patiensque laborum] Ov. met. 7, 656; Ov. trist. 1, 5, 71.

13 saxa movere] Hor. ars 395; Ov. am. 3, 7, 58; Ov. met. 14, 338.

Ad 277.

4 fama ... erit] Ov. am. 1, 10, 62; cf. Verg. Aen. 9, 79.

278.

Ἡ ἀρετὴ τίκτει τὴν δόξαν

Οὐ γαυροῦσθαι ἐοῖς, αὐτὰρ μμειῖσθαι ὀθνεῖα,
Ἐν λασίῳ ἀρετῇ στήθεϊ οὔσα, φιλεῖ·
Οὐ δὲ λόγοις, ἀλλ' ἔργμασι δόξαν ἀληθέα οἴσεις·
Εἰ ἄμφω συνάγεις· μείζον ἔχεις τὸ κλέος.

279.

Ad Phagonem de Sauffenberg et Cubea

Da veniam, fateor, lapsa est mea lingua canendo,
Quod tibi cum Musis maxima cura Deus.
Imposuit, fateor, mihi putida charta, profanus
Qua te stellifero Marsus in axe locat.
5 At non est, quod dein metuasque vetesque recudi;
Ultro huius caveo criminis esse reus.
Et quia iam propior vidi intus et in cute qui sis,
Verbaque re cassa me revocare cupis,
Pareo; ne capiant alios mendacia Marsi.
10 Et tu, quod meritis nomen es, inde feras;
Accipe pura igitur (vero quod verius) aure:
Nullus es arte animi, summus es arte gulae.

280.

Clarissimo viro Thomae Szely

En Thoma, rutilum Tarczalii decus
Suggestus, steriles discipuli accipe
Messis et lolium pauperis ingeni:
Olim fonte quod uberi

5 (Ungus dum placido me tulit in sinu)
 Sparsisti atque rudes gnavus Apolline
 Informasti animos, ambrosia expians
 Caelesti tenebras mei

 Informes cerebri. En si vacat, accipe
 10 Iactati studii rustica pignora;
 Sunt indigna quidem, sat scio, Phocide
 Musarumque choro; sine,

 Obtestor tamen haec, qualia qualia,
 Grati non dubiae sint animi notae,
 15 Donec quid melius contulerit mihi
 Rerum conditor omnium.

 O quam scire velim, quid satus inclita
 Factis egregiis stirpe Rakocgidum,
 Rerum Ianus agat; num trahat aetheris
 20 Auras et valeat bene.

 Urbs illum Poprado proxima flumini,
 Quam nunc Teuto forum Caesareum vocat, *
 Quondam praepropero Carpathias deas
 Urgentem stupuit pede.

 25 O quam comis erat, quamque modestus; et
 Quam raris nitidus dotibus: aureae
 Semper pacis amans, osor at omnium
 Lingua bella serentium!

 Non eius potuit, blanda licet satis
 30 Sors, fastus animis indere turgidos,
 Ut viles casulas despiciens, modo
 Illustres coloret domos.

 Ast imos etiam, queis pietas sacra
 Et virtus animum nobilis entheo
 35 Thyrso percutiunt, diligit et sibi
 Gaudet iungere foedere.

19–20 trahat ... Auras] Val. Fl. 4, 179.

Mores tam niveos non ego lividam
Aetatem patiar carpere, si mea
Quid Clio poterit, vertice gemmeum
40 Sublimi feriet polum.

Serva magnanimos, Christe, Rakoczidas
Heroasque alios, qui patrios focos
Contra lunigeri vindice dextera
Tutantur rabiem Lupi!

45 Illis alipedes iam superum chori,
Iam Virtus et Honos regna per omnia
Orbis Christicolum magnificae parant
Famaeserta perennia.

50 At quo progredior? Non stipula mea
Heroum statui lumina persequi,
Te nostro sed 'ave' nomine nunc volo
Iano ferre Rakoczio.

Cum cunctis igitur iam valeas, quibus
Curae pacis amor, candida veritas,
55 Et detersa fides letifero situ
Ac probris Iovis Itali.

* *Kaiszmarck*

281.

Ad Philautum de Koczunga, haeredem Narragoniae et Devoraci

Quod te diripiunt opibus, quod honore potentes,
Quod tibi capo datur, cochlea, phasis, aper;
Et tecum (quoties ita sors et fata tulere)
Esse sitimque gravem deposuisse iuvat:

39–40 vertice ... polum] Hor. carm. 1, 1, 36.

Ad 281.

3 quoties ... tulere] Stat. Theb. 1, 173–174.

5 Vane Philaute, tibi nimium nolito placere.
Delectas, non (ut reris) amaris eis.
Accipit hos ipsos quivis parasitus honores,
Et quod tu iactas, morio semper habet.

282.

In laudipetas

Omnis amat laudes, sed factis vix parat unus,
Hoc aevo nummi cuncta putante sono.
Auro emat ergo Midas laudem, virtute mereri
Cum nequit: haec ille splendida laus sat erit.

283.

Εἰς φιλαλάζονας

Πάντες ἐπαινεῖσθαι, μηδεὶς ζητεῖν τὸν ἔπαινον,
Ἐν τούτῳ καιρῷ μωροφυοῦντι, θέλει.
Ὡστε πρίαντ' αἶνον πολλῆς τιμῆς οἱ ἄπειροι
Τῆς ἀρετῆς ὥς σφιν τίμιος αἶνος ἄλις.

284.

Theologus

Nomine Theiologus, turpis re lurco, rogatus:
In cathedra damnet cur Stygis amne merum?
'An nescis? Sum Theiologus' respondit; ita ad rem
Num magis et brevius dicere quis potuit?
5 Namque meros θεῶν ille λόγους dat semper, Averno
Anguibus horrificis sed sua facta probat.

Ad 281.

5 tibi ... placere] Mart. 7, 76, 5.

285.

Ad Iohannem Minorem, popularem suavissimum

Si virtus calicum medio consistit, Achilles,
Iane, brevi multos tempora nostra ferent.

286.

Ad eundem

Desine mirari, medias quod largiter urnas
Non modo nobilitas nunc animosa bibit,
Hordea sed vendens etiam quivis ad amussim
Rusticus hoc una sorbitione facit.
5 Si latet in vino verum, argutantur acute,
In medio Virtus clauditur ergo mero.
At prius affirmas, et multa exempla probarunt.
Ergo posterius, qui bene potat, habet.

287.

Providus procurator

Nemo domum vel agrum vel equum sapiens emit umquam,
Ex aliqua nisi sint parte probata prius.
Providus hoc procurator dum pectore versat,
Et constare sibi cautus ubique cupit,
5 Decernit sibi dilectam prius esse probandam,
Coniugii quam sit foedere ducta domum.
Prudenter: nam sero doles placuisse puellam,
Quae tibi deinde torum lite procace replet.

Ad 286.

1 Desine mirari] Mart. 6, 89, 8; Mart. epigr. 25, 2.

5 in vinum verum] Alc. frg. 367; Athen. 2, 6, 4; Plin. nat. 14, 141, 5.

288.

Idem

Cuncta probare iubet Paulus, bona sola tenere; *
Non ego, quam semper cogar amare, probem.

* *I. Thess. 5.21.*

289.

In pontificem caelos vendentem

Papa, polum vendis? Cupis ergo Acheronta subire?
Vendita nam nemo iure tenere potest.

290.

Ad eundem

Sidera cur vendis? Nitidus cur displicet aer?
Non bene apro placidas convenit inter oves.

291.

Ad eundem

Astra tibi prostant? Mitis puto, non favet aura?
Ferventes glacie temperat Orcus aquas.

Ad 288.

2 cogar amare] Ov. am. 3, 11b, 52.

* I. Thess. 5.21.] 1Th5, 21. ("Omnia autem probate, quod bonum est tenete.")

292.

In Indicem expurgatorium

Si manus aut oculus te laeserit improbus (inquit
Christus): eum properans erue fronte tua.
Clerus ait: veterum si quis nova dogmata patrum
Improbet, extenua qua potes arte, nefas.
5 Lex prohibet, ne falsa loquamur. Ibere nefando
Affingis sensus patribus ore novos.
Imperat obscaenam mentem castrare Iehova,
Ac hominis veteres abiicere exuvias.
Papa patres castos castrat, linguasque manusque,
10 Quae scelus ostendunt illius, ense secat.
Ferre igitur poterit num Iudicis ora severi?
Quidni? Tartarei cum petet antra ducis.

Index expurgatorius pagina 12. in Censura de libris Bertrami

In Catholicis veteribus plurimos ferimus errores, et extenuamus, et
excusamus, excogitato commento sensum iis affingimus, dum opponuntur in
disputationibus, aut in conflictionibus cum adversariis.

293.

Ad Paulum Phagium Lügnicensem

Si factum nucleus, si sunt mera verba putamen,
Praeripies palmam tu cito, Paule, Sophis.
Namque docent nudis hi transcendentia verbis,
Materia spoliant corpora quaeque sua.
5 Calcibus et manibus tu Rem, Verumque Bonumque
Transcendis: bonus et non Meta sis physicus?

294.

In Canium Lucumonem

Tune satus veris, Lucumo lutulente, Bohemis
Et proavus iocus ac sanna Croata tibi est?
Haud reor. Aut Italo aut Iudaeo natus Apella es.
Patris enim cineres quis temerare queat?

295.

Papa non errat

- Non miror monachi, quod papam errare negetis.
Misceat ille licet fasque nefasque simul.
1. Calculum et ipse meum dederō: non errat, in omni
Nam pes certus ei crimine, certa manus.
- 5 2. Non errat Solymis, nec gramina carpit in agris,
Lege errare suos nec sinit ille greges.
3. Non errat profugus, triplicem sed fronte coronam
Gestat et Aeneadum tutus in arce sedet.
- 10 4. Non errat, nam mente videt meliora, probatque.
Colchiaco sequitur deteriora pede. *

* *Adrianus VI. papa in formula legationis ad Germanos, vide plura in Turcopapismo l. 1. c. 13. et Cornelii episcopi Bipontini oratione in Concilio Tridentino.*

Ad 295.

2 fasque nefasque] Ov. met. 6, 585; Sil. 11, 185; Lucan. 5, 313.

296.

Aliud: Papa, qua papa, sanctissimus casus, ad canonicum

Papam errare, Sophista, negas, qua papa: tametsi
Abneget ille Deum; daemona ille colat?
Papa idem, qua papa tibi sanctissimus, etsi
Vel matrem violet; vel necet ille patrem?
5 Sic tortor, qua tortor erit sanctissimus? Omne
Nam ius Supremi Regis ab arce venit.
Ast age, Sylvestrem cum Pluton traxit ad Orcum: *
Dic, ubi tunc praesul substitit Ausonius?

* *Sylvestrem II. Gerebertum antea vocatum. Platina et alii.*

297.

In quendam equitem auratum

Merx quanto superat fucum sincera, priores
Inter tu tanto clarior ibis eques.
Ense illis hic partus honos, tibi veniit auro:
Hinc merito auratus iure vocaris eques.

298.

In Melanthium equitem Perbibesia et dominum Perediae

Est quod nemo tibi obuius libenter,
Quod quacumque venis, via est aperta,
Ingens quod fuga te penes, Melanthi.
Quid sit, scire cupis? Nimis celebris
5 Et magnus titulis, honore, gente es.

Ad 297.

3 partus honos] Stat. Theb. 2, 172; 12, 84; Tib. 1, 7, 9.

Ad 298.

tit. Perbibesia] Plaut. Curc. 444.

Haec incommoditas periculosa est,
 Praestringitque oculos rapitque mentem.
 Pestis non ita Gallicana laedit,
 Non ursus latus ense perforatus,
 10 Nec sic tabificus draco timetur.
 Nam tantum rogo quis molestiarum;
 Quis tantos homo devoret labores?
 Et stanti titulum et crepas sedenti,
 Currenti titulum et crepas bibenti,
 15 Meienti titulum et crepas cacanti.
 Intrat balnea quis, nequit lavari.
 Sacram aedem petit, haud licet precari.
 Ad regem properat, tenes euntem.
 Ad coenam revenit, fugas edentem.
 20 Lassum somnus habet, moves iacentem.
 Vis, quae damna feras tibi, tenere?
 Vir magnus, gravis, eloquens timeris.

299.

Ad Harpam quaestorem

Publica cura beat titulo quaestoris Adolphum,
 Hunc ipsum cedens tu statione, tenes.
 Nam non curasti tantummodo publica, sed re
 Fecisti quaestum qualibet, Harpa, tuum.
 5 Sic gessisse magistratum prudentia magna est,
 Ut quoque privato muneris extet honos.

300.

Εἰς ἀχαρίστους

Πρὶν τι λαβεῖν τίουσιν, ἀτὰρ στυγέουσι λαβόντες·
 Κάκιστον ὦ ζώων γένος!

Ad 299.

1 Publica cura] Ov. fast. 5, 290; Hor. carm. 2, 8, 8; Lucan. 2. 239.

301.

In ingratos

Munera sumpturi laudant, odere ferentes:
O prava gens mortalium!

302.

Iesu Christi Domini nostri, Petri Apostoli et Pontificum Romanorum collatio

Erudiit Christus turbas: ^{a)} antistite ab omni,
 Qui pius esse cupit, Petre, requiris idem. ^{b)}
Papa Cuculligeris linquit suggesta, frequenti
 Vileat ut ne usu Pontificalis apex. ^{c)}
5 Sunt artes Stygiae taedas prohibere iugales,
 Quosque dat omnisator, carpere nolle cibos. ^{d)}
 Asserit esse suas magnis conatibus atque
 Transgressos saevo fulmine papa ferit. ^{e)}
 Errores Christus concidit acinace verbi; ^{f)}
10 Qui minimum a papa discrepat, igne perit. ^{g)}
 Sacra iubet quemvis scrutari Biblia Christus: ^{h)}
 Papa vetat ⁱ⁾ caecum mandat et obsequium. ^{k)}
 Discipulis Christus regni interdixit habenas, ^{l)}
 Vultque hominum subici regibus omne caput.
15 Romuleus radiat triplici diademate Dagon,
 Seque huius terrae venditat esse Deum. ^{m)}
 Petre, coli non vis submisso poplite; ⁿ⁾ cogit
 Papa duces plantis oscula ferre suis. ^{o)}
 Auro dona Dei scelus est tibi, Petre, parare. ^{p)}
20 Papa reos solvit, vendit et aere polos. ^{q)}
 Haec sibi sed cum sint contraria, quaeritur utrum
 Christo pontifici vel sit habenda fides?
 Utrique ergo nigrum niveum tibi? Falleris. Audi,
 Quod Christus prohibet, sedula Roma facit.

- a) *Apud omnes Evangelist.*
- b) *1. Pet. 5. v. 2. 1. Tim. 3. 2.*
- c) *Experientia docet: plerique. Nam Papae et Episcopi sunt literarum rudes, et nullo pacto ad ecclesiae regimen idonei. Budaeus annotationibus prioribus in Pandectas 2. de lege episcopatus in quosdam conferri dicit, tam stolidos, tam inertes, tantaque nequitia, ut illis anima data sit pro sale, ut suibus, vide et Turcopapismum l. 2. c. 9.*
- d) *Apud Paulum 1. Tim. 4. v. 1. 2. 3. Heb. 13. 4.*
- e) *Costerus in Enchirid. c. de caelib. propos. 9. Sacerdos si fornicetur; aut domi concubinam foveat; tametsi gravi sacrilegio sese obstringat: gravius tamen peccat, si contrahat matrimonium. Deinde etsi papistae ieiunantes, exquisitissimis epulis utantur: si tamen a carnibus abstineant: praeclare se ieiunare putant.*
- f) *Matt. 5. v. 21. 22. 31. et seq. Luc. 20. v. 27. et seq.*
- g) *Vide Martyrologium et lanienam Parisiensem.*
- h) *Deut. 6. v. 7. 8. 9. et 17. v. 19. 20. & 31. v. 11. 12. Ioh. 5. 39. et 20. 31. Rom. 15. 4. 1. Tim. 4. v. 13. 16. 2. Tim. 3. v. 15. 16. 17.*
- i) *Bellarminus de verbo Dei l. 2. c. 16.*
- k) *Etiam si Papa multa animarum millia secum in infernum trahat: Canonistae tamen nemini potestatem concedi volunt, ut ei dicat: Domine, cur ita facis? Vide Distinctiones 40. caput: Si Papa. Caecam obedientiam Loyola in epistola de obedientia et alii expresse nominant.*
- l) *Luc. 22. v. 25. 26. 1. Pet. 2. v. 13. 14. Rom. 13. v. 1. 4.*
- m) *Fulmen Brutum, pag. 4. et seqq. Distin. 96. c. Satis. Satis ostenditur a seculari potestate nec ligari prorsus, nec solvi posse Pontificem: quem constat a pio principe Constantino DEUM appellatum; cum nec Deum posse ab hominibus iudicari manifestum sit.*
- n) *Actor. 16. 25. 26.*
- o) *Alexander III. pedibus calcavit Fridericum Barbarossam imperatorem. Henricus III. Gregorii VII. gratiam per triduum nudus pedibus, bruma asperissima et ieiunus, implorare coactus est. Sigonius de regno Ital. l. 9.*
- p) *Actor 8. 20.*
- q) *Bernardus Serm. 6. in psalmo, Qui habitat, ait: Ipsa ecclesiasticae dignitatis officia in turpem quaestum et tenebrarum negotium transivere etc. Catharina Senensis c. 76. dicit: Sacerdotes deterius vendere Christum, quam fecit Iudas. Vide plura in Turcopapismo l. 2. c. 9.*

b) 1. Pet. 5. v. 2. 1. Tim. 3. 2.] 1P5, 2; 1T3, 2.

d) Apud Paulum 1. Tim. 4. v. 1. 2. 3. Heb. 13. 4.] 1T4, 1–3; H13, 4.

f) Matt. 5. ... et seq.] Mt5, 21, 22, 31; L20, 27.

h) Deut. 6. v. 7. 8. 9. ... 2. Tim. 3. v. 15. 16. 17.] Dt6, 7–9; Dt17, 19–20; Dt31, 11–12; J5, 39; J20, 31; R15, 4; 1T4, 13, 16; 2T3, 15–17.

l) Luc. 22. v. 25. 26. 1. Pet. 2. v. 13. 14. Rom. 13. v. 1. 4.] L22, 25–26; 1P2, 13–14; R13, 1, 4.

n) Actor. 16. 25. 26.] Act16, 25–26.

p) Actor 8. 20.] Act8, 20.

303.

Typhus procurator e superis natus

Si suo in effectu lucet praestantia causae,
Non homine es natus, sed puto, Typhe, Deo.
Condidit ex nihilo totum Deus optimus orbem;
Ex nihilo causas tu quoque mille facis.

304.

Campianus per anagramma: *Mus an pica?*

In tabula ducens pomposa voce triumphos,
Erroris astruis pudendi nos reos.
Dictorum sed post rationem reddere iussus,
Strophas tuorum prodis, at nihil probas.
5 Num murem in tenebris strepitantem imitaris? Inanes
Picamne cassam mente fundentem sonos? *

* *Vide eius 10. Rationes, et ad eas Withakeri responsum.*

305.

In monachum se ipsum castrantem

Audierat nocturna salax post bella Lupercus,
Ense seca membrum, quod tibi cumque nocet.
Praestat enim mancum Paradisi intrare vireta,
Quam Ditis valido corpore probra pati.
5 Hei mihi, ait, misero caeli praecluditur aula;
Ni mox e gallo capus inermis ero.
Testibus ergo datis gravibus (caute an mage caste)
Aris imposuit munera bina sacris.

Ad 305.

1 nocturna ... bella] cf. Verg. Aen. 11, 736; Ov. am. 1, 9, 45; Lupercus] Mart. 3, 75, 1.

3 Praestat ... Paradisi] Gell. 2, 20, 4; cf. Verg. Aen. 6, 638.

Munera caelituum sed ubi videre beati,
 Vix tenuit risum regia magna poli.
 Et Pudor exclamat: Fatuo erue crimina corde;
 Haec fuit obsceno victima digna cane.

306.

Ad vinarium

Quod tua vina bibam parce, miraris? Et ipse
 Fluctuo, num mea sit vel tua culpa magis.
 Namque mero didici propellere corde dolorem;
 Languida multam aegre concoquit alvus aquam.

307.

De eodem ad amicum

Ignosce Argnolpho miscenti fonte Lyaeum:
 Consulit ille tibi, consulit ille sibi.
 Nam tibi lympa minus cerebri sacraria turbat,
 Et loculos eius plenius aere replet.

308.

In victoriosum sagittarium

Ut nullos vincas populos nec lustra sequaris,
 At iaculatoris nomen et omen habes.
 Sit numquam bombardata tibi tractata vel arcus,
 At iaculatoris nomen et omen habes.

12 obsceno ... cane] cf. Verg. georg. 1, 470; Lucan. 7, 828–829.

Ad 307.

2 Consulit ... sibi] cf. Ov. Pont. 2, 9, 34.

5

Quomodo? Nullae ubi sunt, iacularis mille columbas. *
Quo iaculo? Hermannum consule, doctus eris.

* *Germanis auff die Taubenschiessen id est, iaculari Columbas, est mentiri.*

309.

De theolochemista

Rem, libros, famam chemista absumit in igne,
Consumentem ignem sic probat esse Deum.

310.

In Sauffellum de Gulonia

Inclita facta tace maiorum, stulte, tuorum:
Non te heroa probas, sed tibi probra seris.
Strenua, virtutum genitrix, culta acriter illis,
Sed tibi cum Genio et Ventre, Cupido placet.

311.

Ad Chrysophum Glossogastora

Iure tibi iurisconsulti affingis honores,
O veteratoris prave minister heri!
Consulit ut rebus iurisconsultus agendis,
Tu quoque sic patinae consulis atque gulae.

312.

Aliud

Ius scriptum sequitur iurisconsultus et aequum:
Tu coctum, inde gradum, Chrysophe, iuris habes.

313.

Ad Furium Nicostomum

Cur tam Stentoreo complex clamore lyceum?
An quod nomen habes, proderet facta cupis?
Prudenter: si non superas rationibus hostem,
Attamen is linguae sternitur ense tuae.

314.

Aliud

Barbara mugitu feritas non tollitur oris,
Si cupis hoc vitium tollere, saepe tace.

315.

In Aulum Thrasonem

Degener Aule, tuae gentis quid facta recenses?
Quae tua sunt profer, sic mihi magnus eris.
Hoc opus, haec chorea est scito varianda colore:
Seu magis Angla tibi, aut Galla puella placet.

Ad 313.

1 Stentoreo ... clamore] Hom. Il. 5, 785–786; Iuv. 13, 112.

316.

Ad sacrificos

Fana die media tanto cur igne coruscant?
Cur vestes nigras candida lina tegunt?
An mens non cernit manifesto in lumine Verum?
Verba Petrum referunt, facta Simona probant? *
5 Cur thus Niliacum Syriique cremantur odores,
Fumificasque faces angulus omnis habet?
An Molechi commenta fides et vita olet hircum?
Et populum in caecum cogitis obsequium?

* *Magum.*

317.

Ad κομποφακελορρήμονα

Postumus est magnus vir

Quod causas tractat suadaque leporeque nullo,
Laudo: peroravit sic Telamone satus. ^{a)}
Quod scit blandiri placitumque obtrudere palpum,
Testor: Aristippi ^{b)} laus fuit ista Sophi.
5 Quod cathedram linquens male quosvis dente lacessit,
Ignosco: esse tibi par, Theocrine, ^{c)} cupit.
Quod tota latices exsiccat nocte Lyaei,
Non veto: Pellaei ^{d)} principis istud habet.
Quod vinum, putresque dapes olido egerit ore,
10 Non culpo: satis his Claudius ^{e)} ipse cavet.
Quod sua profundit, quod luxuriatur amatque,
Mos vetus est; fecit Riarianus ^{f)} idem.

3 An mens ... Verum] Verg. Aen. 4, 358.

6 angulus ... habet] Ov. trist. 1, 3, 24.

* Magum] Act8, 18–21.

Ad 317.

tit. κομποφακελορρήμονα] Aristoph. frogs 839.

Quod se iactat, habet Pauli documenta Secundi,^{g)}
 Quod fallit dextram; crimen id, Atto, tuum est.
 15 Quod temnit Χριστὸν, veneratur apostata χρυσόν,
 Spiera sat e multis millibus unus ei.
 Omnia cum magnis illi communia: magni
 Ergo quis hunc titulos promeruisse neget?

a) *Ajax Telamonius. Ovid. 13. metamorphosis.*

b) *Philosophi Graeci Cyraenei quem (ut Horat. ait. l. 1. epist. epis. 17.) omnis decuit status et color et res, etc.*

c) *Theocrines primum tragoediarum actor, de inde calumniator. Erasmus in chiliade [adagiorum].*

d) *Alexander Magnus dicitur Pellaeus a Pella, ubi natus est Plutarchus in vita eius, et Curtius l. 5.*

e) *Imperator de quo Eobanus: Edicto vetuit ructus crepitusque teneri Claudius: o medici principis imperium!*

f) *Petrus Riarus Cardinalis, qui intra duos annos 300000 aureorum luxu prodegit. Ravisius in Theatro.*

g) *Pontificis, de cuius fastu Platina, in Vitis P. P.*

h) *Moguntinus episcopus, Philippus Melanthonus, Chronicorum l. 4.*

i) *Franciscus Spiera apostata, Ludovicus Rab et Theatrum historicum in secundo praecepto.*

318.

Ad Sphettium

Sphettie, dum rides Slavos et scommate pungis,
 An non sic aliis tu potes esse iocus?
 Vester enim quid Czechus erat, quid Lechius ante
 Illyrium? Quis tunc gentis et urbis honos?
 5 Nil ais hoc, quod Slavi olim vixere celebres,
 Nec gens Marte magis clarior ulla fuit?
 Nunc spreti, sine laude iacent, sine nomine. Quid tum?
 Hanc ipsam scandit gens quoque vestra ratem.
 Terror erat miles vicinis Ziscius oris,
 10 Nunc vacuare illi gloria summa cados.

b) Philosophi Graeci Cyraenei ... etc.] Hor. epist. 1, 17, 23–24.

d) Alexander Magnus ... Curt. l. 5.] Plut. Alex; Curt. lib. 5.

Quid quod si caput e cochlea protruseris, aevi
Aut aliquot nostri voveris historias:
Invenies Slavos virtute et Marte potentes,
Et nihil a proavis degenerare suis.
15 Sed nunc simplicitas, probitas candorque fidesque,
Ridiculum est stultae rusticitatis onus.
Impietas, luxus, fastus, periuria, frausque
Magnificum est summae nobilitatis opus.
Omnia mutantur: sanctos iam meiere patris
20 In cineres, laudi (res docet ipsa) datur.
Non incuso gulam, teneas hanc, Sphettie, laudem,
Et sine rivali messe fruire tua.

319.

Ad Adamum Huberum a Risenpach, medicum virum optimum de Polycarpo

Mirarerque phrenesim effrenem aususque nefandos,
Ast hic homo dudum iam πολύκαρπος erat.
Qui turpem famae κηλῖδα inussit, onustam,
Ut κύλικ' augusto tolleret aere domum.
5 Κυρίῳ antetulit χριστῶ qui καίριον olim
Χρηστὸν, iter quod non tentet inire lucri?
Nam semel aetherii fines qui transit honesti,
Postea vix umquam vir bonus esse potest.

Ad 318.

18 nobilitatis opus] Ov. Pont. 2, 9, 18.

320.

**Praeservativum contra ebrietatem,
a multis doctoribus doctis et magnis viris usurpatum**

Lingua mero titubet, cerebrumque pedesque vacillent,
Mensaque cum scamnis parietibusque natet;
(O mores nostri et felicia tempora saeculi!)
Potus si quaeras, non tamen ullus erit.
5 Atra fugat Räuschel mantelo nubila frontis, *
Räuschel nobilibus notus et agricolis.

* *Nach dem die Räuschel seind auff die bahn gebrachten wirdt niemandt truncken.*

321.

Cur tam frequenter pluat?

Corde pio dum nemo virum sua crimina deflet,
Nos polus incusans solvitur in lacrimas.

322.

In varie se vestientem

Mane Ligur, prandens Alemannus es, indeque Gallus.
Num patriam fugis? Aut vestibus abdis ὄνομα?

323.

Aliter

Mane Itali, prandens Germani, vespere Celtae
Veste venis: gentis num pudet, anne tui?

324.

Monachus et villicus a Turca obsessi

Cum netrice, coqua, sociis absentibus aedes
Villicus et monachus incoluere sacras,
Hostis at extemplo Bellonam accendere cantu
Incipit et sibi vult res hominesque dari.
5 'Quid faciamus?' ait monachus; 'mors certa parata est,
Ni me, oblectasti quae prius, Anna, iuves.'
Ergo proca monachus fudit; prece rusticus: atrox
Coenobii interea limina victor habet.
Deprendensque lupas et obeso ventre Luperum,
10 Istas servare, hunc ense necare iubet.
At dum turba fores cingit fera, salvus Eoi
Per foricam evasit villicus ora Lupi.

325.

In Asotum Erraticum

Cur pedibus loqueris? Manibus responsa remittis?
Sub pedibus ratio num mero abacta iacet?
Cur tibi frons setis; cur horrida tempora caudis?
An pudor et vulsa est mens tibi, Asote, bona?

326.

Roma a praedonibus fundata, adhuc de primordiis suis retinet. Iohannes Monachus

Cur tam sanguinigrudibibus Roma edit alumnos?
Cur struit insidias, vimque necemque bonis?
Sanguine fundata est olim praedonibus, illo
Consolidata, illum semper anhela sitit.

Ad 324.

3 Bellonam ... cantu] Verg. Aen. 6, 165.

327.

Mors mihi vita est

Ad haeredem sine sacris

Qui vix ossa trahens patrum socerumque duosque
Hoc anno affines contumularis humo,
Iam cibo et argento bene pastus dicere iure
Nunc potes: alterius mors mihi vita fuit.

328.

Ad Bucconem Locutuleium

Cottidie dapibus frueris quia, Bucco, Baronum,
Et vult te asseculam quilibet esse suum.
Quaeris: utrum sat sis celebris, sat notus in urbe?
Urbe quid? A puero es Czechiae in orbe nothus.

329.

Libertas ingenuorum

In turpi captus Domicellus crimine clamat:
Sum liber, vinclis me religare nefas.
Lictor ait: nego ego, scelerum tu servus es et fers
Collo infame alvi Bassaridumque iugum.
5 Ne queritare: probri servum nunc carcere claudio,
Cum fueris liber, carcere liber eris.

Ad 328.

1 Bucco] cf. Mart. 11, 7.

Ad 329.

6 carcere liber] Ov. am. 2, 9a, 20.

330.

Epiphania Domini

Ah scelus! Es multis mera iam comoedia saeculis,
Dasque dapes uteri parte resecta tui.
Qui sapis, has mensas fuge, ne qua tragoedia fiat:
Herodis Latii sub dape mucro latet. *

* *Ex comoedia, sublato altero O, facta est comedia, hoc est, comessatio.*

331.

Sophi orientis et sophistae occidentis

Aurum Christo offert orientis triga sophorum,
Et mediatorem praedicat esse suum.
Occidui avertunt fisco aurum fraude sophistae,
Dum mediatores mobile vulgus emit.
5 Illis prompta fides, his est prudentia curae:
Nempe sibi recte qui sapit, ille sapit. *

* *Plato, Ennius.*

Ad 330.

1 Ah scelus] cf. Mart. 11, 91, 3.

Ad 331.

1–2 Aurum Christo ... mediatorem – 1T2, 5.

* Plato, Ennius] Ps. Plat. Alcib. I, 118c, 7–8; Enn. trag. 221.

332.

In Dosonem Nummibasium

Estne iuvare tibi promittere non tua, Doson?
Officiis ita mox te superabo meis.
Accipe Thrax rapidis quicquid ferus occupat armis,
Quicquid et in venis India dives habet,
5 Quicquid ab occasu mercator solis ad ortum,
Sollicitus quicquid navita cogit opum.
Regia sed turpis res est promittere multa;
Rustica stare fide at voce probata Dei.
Mente prius versa, quam quid promiseris ulli, *
10 Ast ubi promittis, re tueare fidem.

* *Stobaeus, liber de moribus.*

333.

Iohannes Saresburiensis in Polycratico liber 6.

Tam cito cur papae solio tolluntur eburno?
Ne toti inspirent dira venena gregi.

334.

Ad cucullatos ὑδροπότας

Quod gelidam crebro bibitis quis non probet undam?
Exigit hoc vestri praxis avita gregis.
Fervida sed longe puto convenientior esset,
Tollitur hac citius, quae cute lepra latet.

Ad 332.

tit. *Nummibasium*] CL Numibasium

1 Doson] Plut. Coriol. 11, 3, 1 – 4, 1.

3 ferus ... armis] Stat. Theb. 10, 313.

* *Stobaeus ... moralibus*] Ioannes Stobaeus, Liber de moribus (Ἐκλογαὶ φυσικαὶ καὶ ἠθικαὶ).

335.

In eviratum sacrificum

Zelotypus rasum deprensens Haido sodalem,
Dum clam vicini gnavus araret agrum:
'Leno salax' inquit 'non vives amplius, omni
Absque dolo retegas ni tua sensa mihi.
5 Estne tuis sociis uxorem ducere crimen?
Cumque lupa melius vivere?' Dixit: 'ita.'
Haido ait: 'Ingenuum testem probo, at ut tibi constes,
Seminii testes huc cedo, Leno, duos.'
Quid faciat? Vitam ut servet, qui venerat Hunnos
10 Andreas, Gallus hinc mutilatus abit.

336.

Hátala praedo Russus in limitibus Hungariae grassans, per διόλυσιν, *Hát alá*, id est, sub dorso

Quid merces vobis toties lugetis ademptas?
Quidve redarguitis facta nefanda viri?
Tollere eum vel sub dorso, praedasque referre,
Ipsum Hatalae nomen quemque docere potest.
5 Ut mala vitetis, vitate incerta sonantes:
Naturam produnt nomina saepe rei.

Ad 335.

2 Dum ... agrum] cf. Plaut. Asin. 873–874.

10 Gallus] Mart. 3, 92; Ov. fast. 4.221–246, 361–366. See also SZENTMÁRTONI SZABÓ 2010.

Ad 336.

2 facta nefanda] Ov. epist. 14, 16; Ov. fast. 2, 850.

337.

Ad Varianum Placentinum

Quaeris, an Hispanis caligis thoraceque Gallo
Et Latia cultus sat videare toga?
Nescio, num gentis sit vestibus indita virtus;
Hoc scio, non tollit cor chlamys alba nigrum.

338.

In Agnum petulcum

Agne, Lupam sequeris? Hosti te credere gestis?
Devorat, an nescis, depositum illa suum?

339.

In eundem

Degener Agne, eheu quae te dementia cepit?
Ipse patri tumulum, probra tibi ipse fodis.
Morte sua eripuit Christus nos fauce luporum,
Tu petis amplexus foedaque lustra lupae.
5 Salvifica Christus discussit luce tenebras,
Tu refugis lucem, nubila noctis amas.
Agne amens, lustrum quisquis sectatur amantum,
Inter oves Christi non habet ille locum.

Ad 339.

1 Degener ... cepit] Verg. ecl. 2, 69; 6.47; Verg. Aen. 5, 465; Verg. georg. 4, 488.

4 petis amplexus] Ov. epist. 14, 69.

340.

Iesuitae per anagramma: *Ite a Iesu*

- (P. H.) A Iesu nobisque viri procul ite bilingues:
Monstri aliquid vestrae cornua frontis alunt.
(Ies.) Ibimus a Iesu, tot oves qui pascimus illi?
Totque fidem quorum signa tremenda probant?
5 (P. H.) Ergo vos estis, quos se non nosse professus
Christus ut auctores fraudis abire iubet? *
Credimus et vestros non tantum egisse fatemur
Saepius orbe novo minima mira duces;
Ast etiam in veteri plusquam bonus appetat ullus:
10 Horret adhuc vestrum Gallus et Anglus opus.
Sed tamen e nostris procul ibitis ocus oris,
Cornigeros sanus quisque cavere solet.

* *Matt. 7. v. 22.*

341.

Aliud

- A Iesu procul et sanctis ficti ite sodales:
Est nobis Christi sanguine parta salus
Vos salvatores sacri mysteria verbi
Cunctaque praeteriti temporis acta tacent,
5 Nec socius Christo λύτρον danti adfuit ullus.
Ergo quis asscivit – dicite – vos socios?

342.

Roma Bohemis semper in ore est

Quod enim Latinis fulmen est, hoc ipsis
Hrom, N. Hrome vocat.

* *Matt. 7. v. 22.] Mt7, 22.*

343.

Italus

Cur Romam toties et amoena fronte crepatis?
Et cum saevi irae libera frena datis?

344.

Bohemus

Fulmina Romulei ridemus bruta Baalis,
Damnamusque fidem, Roma cruenta, tuam.

345.

Septem Germani sacramenta fatentur. Hispanus

Cur septem stomachantes sacramenta sonatis?
An dolet Ausoniam vos reprobasse fidem?

346.

Germanus

Quin potius scelus Hesperiae exsecramur: ubi abdunt
Sacra Thyesteas publica saepe dapes.

347.

Preces matutinae

Quod tua protexit, Deus, hac me dextera nocte,
Sit tibi pro meritis gratia digna tuis;
Utque pie vivam atque colam te puriter, oro,
Hic quoque sol faustos aequore mergat equos.

348.

Aliae, pro felici studiorum cursu

Summe Pater precor, aspiret tua gratia coeptis,
Et mea collustret lumine corda sacro.
Ut capiam legis caelestia iussa verendae,
Faucibus et plenis flumina sacra bibam,
5 Atque tibi cantem meritarum encomia laudum,
Et patriae messes det quoque noster ager.
Sic mihi quae dederis, iterum ad te dona redibunt,
Sicque bonis sat ero commodus atque mihi.

349.

Preces vespertinae

Christe, tibi grates ago, quod me foveris aegrum,
Tutatusque tuae sis bonitatis ope;
Et quicquid deliqui hodie peto, tolle litura,
Meque Erebum contra cunctaque damna tege,
5 Ut capiam somnum tutusque tuisque sub alis,
Excubiasque tibi pectore semper agam.

Ad 347.

2 meritis ... tuis] Ov. Pont. 3, 1, 80.

350.

Aliae

Da, Pater Astripotens, noctem somnumque salubrem;
Da reparet dulcis languida membra quies,
Ut cras commisso vigilanter munere fungar,
Inque tuas laudes officiosus eam.

* * *

Georg Rem – v. App. 15.

* * *

Precatio studiis praemittenda

Creator ineffabilis, qui solus es verus, aeternus, omnipotens, misericors
Deus et Dominus rerum omnium, qui caelum, terram, mare et omnia, quae
in eis sunt, admirabili artificio, ordine et sapientia condidisti, et adhuc sa-
pientissime conservas ac gubernas, qui nos in praesentissimum et miseran-
5 dum exitium praecipitatos, rursus in gratiam recepisti, et salutem amissam,
nullo nostro merito, sed sola tua inenarrabili benignitate ductus per filium
tuum, Dominum nostrum Iesum Christum, nobis clementer recuperasti,
quique bonitatis veraeque sapientiae fons es inexhaustus. Te, inquam, crea-
tor ineffabilis, omnipotens et misericors Deus, humiliter oro, spargere dign-
eris super caecam intellectus mei caliginem tuae caelestis radios claritatis
10 et procul dispellas duplices, easque crassissimas ab animo meo tenebras,
ignorantiam scilicet et peccatum, in quibus conceptus et natus sum. Oculos
caelestis collyrii virtute illumines, os veritatis tuae amore imbuas, linguam
meam titubantem verae sapientiae praeceptis erudias, aures retusas acuas
15 et ad sacrosanctum verbum tuum promptissime audiendum penitissimeque
percipiendum aperias, corque ad id fovendum, inque nutrimentum spiritus
mei convertendum Sancti tui Spiritus numine excites. Da mihi addiscendi
facilitatem, retinendi capacitatem; da sagacitatem indagandi ac consequendi
veritatem, prudentiam et artes ingenuas; da intelligendi acumen, iudicandi
20 certitudinem, loquendi promptitudinem, interpretandi perspicuitatem, do-

Ad 350.

2 languida membra] Ov. epist. 21, 156; 21, 228; Ov. Pont. 3, 3, 8.

cendi dexteritatem, probandi firmitatem, laborandi assiduitatem et fortitudinem, perficiendi felicitatem et benedictionem. Ingressum meum luce prudentia illustres, progressum comite constantia instruas, egressum duce modestia dirigas, regressum pietatis fomite compleas, ut sic nihil umquam
25 faciam, nihil dicam, nihil suscipiam, nihil cogitem, nisi quod in laudem tuam, reipublicae Christianae commodum, proximi et meam salutem cedat. Haec a te, clementissime Pater, demisse et votis supplicibus peto, per et propter filium tuum unigenitum, Dominum nostrum Iesum Christum, qui tecum et cum Spiritu Sancto vivit et regnat in saecula saeculorum, Amen.

30

* * *

Alia ad Filium Dei

Iesu Christe, Fili Dei vivi et veri, auctor datorque omnis boni ac verae sapientiae fons, quia sine tuo caelesti lumine omnia nobis obscura sunt et perplexa; sine te duce, praecipites in avia et varias salebras ferimur, sine veritatis tuae face, a recta pietatis via facile, et toto saepe caelo, aberramus:
5 rogamus te supplices, sis nobis hodie et toto vitae nostrae tempore, lux, via, et veritas unica. Illumina caligantes oculos nostros, et caecitatem mentis nostrae dissipa, ut veritatem tuam cum in Sancta Scriptura, tum passim in philosophorum scriptis sparsam, clarissime videamus ac probe intelligamus. Acue iudicium nostrum, ut dextre et prudenter verum a falso dignoscamus; excita voluntatem nostram, ut honesta avide expetamus et ultro
10 amplectamur; denique agendi in nobis potentiam et nos totos tuo Sancto Spiritu semper rege, flecte, gubernas, ut turpia summo studio fugientes ea meditemur, loquamur, faciamus, quae tibi placeant, proximum aedificent et nobis in salutem aeternam vergant. Tibi soli sit honor, laus et gloria in saecula saeculorum, Amen.

15

* * *

351.

Magistri Caspari Finckii, philosophi acutissimi
et nostri saeculi facile principis, ἀποθέωσις

I. Casparus, per anagramma *capra, sus*

II. Casparus Finckius. *Finck rus, capsa sui*

III. M. Casparus Finckius. *I, Finck, mus, capra, sus*

Grunnio barbicaper biiugis iuga sacra petebat
Phocidos, ast olidis portam ubi tangit equis
Grunnitusque feros placidae sensere puellae
Infici et Aonias tabe Mephitis aquas
5 Naribus obstructis monstrum furiale trisulcis
Mox furcis praeceps limine ab arcis agunt.
Phoebus et exclamat: procul hinc olide ito suilli!
Non subus, ast homini sacra brabeia damus.

352.

Aliud

Pomiferos hortos capra rodit et inquinat omnia
Sus depressa solo, sus maculosa luto:
Tu meritos bene mordaci perfundis aceto,
Obiicis et maculas, oblitus ipse luto.
5 Non igitur merito in clariis capra diceris arvis?
Atque volutabrum et rus geniale suum?

Ad 351.

4 Mephitis] cf. Verg. Aen. 7, 84; Serv. in Verg. Aen. 7, 84.

353.

IV. M. Casparus Fynckiius. *Fraus pacis, mus cycni*

V. Magister Casparus Fynckiius. *Fur pacis, mus et sargias cycni*

Fraus mala furque rapax pacis sacra munera turbant:
Hoc callidis, Fincki, efficis calumniis.
Mus epulas aliis arrodit saepe repostas
Inhiatque nulli sargulus laboribus.
5 Tu quoque rodas opes, publi quas condidit alter,
Et lacte pastus calce matrem iam petis.
Carpere res levis est, dignos sed Apolline cantus
Movere gravis: hic saltus est et hic Rhodus!

354.

In asperam fringillam fringultii cuculi filiam

Entheus harmoniae docili dedit auctor olori,
Quod Graiae, Latiae quod modulatur aves.
Invidet hoc fringilla videns, sed non videt, ipsa
Ut Graium ut Latii sanna sit inter aves.
5 Dispice, quid cycno distes, fringilla, canoro:
Mens niveum verum ferre sed atra nequit.

355.

Aliud

Dum videt argutas volucres assurgere cycno
Fringilla: 'strepero quae scelus ore vomit,'
Undique collectis pennis ornata seipsam
Ultro doctisonas ingerit inter aves;

Ad 353.

tit. sargias] Ov. hal. 105; Enn. frg. var. 37; Fest. 322, 54–58; Plin. nat. 1, 9a, 53–57; 9, 65–66; 9, 162; 32, 151.

8 hic saltus ... Rhodus!] Aesop. 33.

5 Et velut amissis pullis inflata parabat
 Exprimere exiguo corpore rana bovem,
Sic illa invidiae stimulis furialibus acta,
 Guttura bacchanti murmura saeva ciet.
Sed vana: intendit vocem nam quo mage, et inflat
10 Guttura; coccyismus turpior hocce crepat.
Fringilla, haud si te ringendo ruperis ipsam,
 Dulcisonus rauca ex alite cyncus eris.
Cur piget esse, quod es? Fringilla mane: iubet esse
 Te Deus hanc; leve fit, quod bene fertur, onus.

XXII.

Recommendatory poem to Janus Gruter's edition of Cicero (1618).

1618

Ms.: Vatican, Biblioteca Apostolica Vaticana, Cod. Pal. Lat. 1906, 116^r.

Ed. pr.: M. Tullii Ciceronis opera omnia quae exstant: Ex sola fere Cod[icum] M[anu]s[cripto]rum] fide emendata studio atque industria Iani Gulielmii et Iani Gruteri additis notis et ind[icibus] accuratiss[ime] confectis (Hamburg: Ex bibliopoli Frobeniano, 1618), (a 8)^r.

Eds. mod.: GRUTER 2005, 952; KECSKEMÉTI 2011, 155–156.

Bibl.: KECSKEMÉTI 2011.

* * *

356.

Ioannis Filiczki de Filefalva

Audio percupide, polyhistor Iane, diserti
Pistrinum quod adhuc te Ciceronis habet.
Tullius haud alium soterā, nec optet Apollo,
Qui melius medicas applicet arte manus.
5 Vidimus in Tacito κρίσεως rata quam sit amussis,
Testis et ingenii divitis Umber adest.
Vidimus ut tingant tua nectare corda Camenae,
Ut Charites indant mella liquata labris.
Dulcia quin igitur proponis in orbe theatri
10 Liba, parens Latii quae dedit eloquii?

tit. Ioan. ... Filefalva] **BAVms** Ad Janum Gruterum, J. C. Literarum Censorem ac Sospitorem.

1 Iane.] **BAVms** Jane;

3 Soterā.] **BAVms** Sotera,

7 Camenae.] **BAVms** Camoenae:

Quin das e Seneca bellaria lecta sophies?
 Quin Livii promis fercula rara tui?
 Non bene distuleris, hodie quod possit haberi,
 Crastina saepe novas obiicit hora moras.
 15 Adde, quod et plagiis scateant haec saecula multis,
 Et huic cedat honos, sed ferat alter onus.
 Dum potes, adfer opem, non omnibus aequa facultas,
 Te pridem Musae laude per astra ferunt.
 Quod cupis omne capis, quare ne differ in annum,
 20 Quae tibi largiri lux hodierna potest.

12 Livii] **BAVms** Taciti

14 obiicit] **BAVms** objicit

18 ... per astra ferunt.] **BAVms** {The poem ends here.} subscr. **BAVms** Johannes Filiczky de Filefalva P. L.

19 Quod cupis omne capis] Catull. carm. 61, 197.

XXIII.

Epicedium on the death of Zsuzsanna Károlyi (1622).

1622

Ed. pr.: Exequiarum Coereimonialium Serenissimae Principis ac Dominae D[omi]nae Susannae Caroli Sacri Romani Imperii Transylvaniaeque Principis, partium Regni Hungariae Dominae, Siculorum Comitissae ac Opoliae Ratiboriaeque Ducissae libelli duo. In quibus Orationes et Carmina eorum, qui funebrem Pompam lucubrationibus suis ornarunt, continentur (Alba Iulia: Excusi per Andream Valaszutium et Martinum Mezleninum, 1624), Aa2^v.

Ed. a.: BOD 1766, 85–86.

Bibl.: MOLNÁR 2024: 25. *Epicedium Károlyi Zsuzsanna halálára*.

* * *

357.

Regina loquitur

Si Regina cado, si Principis incluta coniunx,
Unde tumes? Fumus pulvis et umbra sumus.
Sola manet pietas animi post funera: solam
Dum sapis et vivis, vir mulierque cole.
5 Quicquid habet vitam, manet et mors, ibitis omnes:
Ibitis ad caelum, qui pius ibit, adit.

Ioanne Filiczki poeta coronato et illustris scholae
Saaros Patak rectore primario.

2 fumus ... sumus] Hor. carm. 4, 7, 16.

3 Sola ... funera] cf. Enn. ann. 1, 4–6.

APPENDICES

Appendices

App. 1.

Ed.: DT, A1^v

Iohannes Piscatoris ad Iohannem Filiczkiū de Ecclesia disputantem epigramma

Tu Christi Christique gregis defendis honorem:
Contra Antichristum Satanicumque gregem.
Competere hunc soli Christo convincis honorem,
Quod gregis et rex est et caput usque sui.
5 Competere hunc solis sanctis convincis honorem,
Quod Christi grex sunt sponsaque cara sui.
Eia age sic pergas Christi defendere honorem;
Contra Antichristum Satanicumque gregem.

App. 2.

Ed.: CL,)(2^r

Ad Emptorem

Quaeris Johannis Carmen sit quale Filiczki?
Et nitidum verbis et Grave rebus habes.

Rodolphus Goclenius senior

App. 3.

Ed.: CL,)(5^v

Ad praestantissimum virum, dominum Iohannem Filiczki Hungarum, Caspar Sturmii Fedslariensis theologiae professor Marpurgi

Omne tenet punctum, qui miscuit utile dulci,
Et sat docta fuit, quae pia Musa fuit.
Utile tu dulci misces positisque profanis
Dulcia de sacris scribere rebus amas.
5 Quis dubitet punctum te vel tenuisse, vel olim
Utiliter versu posse tenere tuo?
Perge Deo Musisque pium praestare laborem,
Et tibi plena piae nomina laudis erunt.

App. 4.

Ed.: CL,)(5^v

Idem ad libellum

Docti carminis, elegans libelle,
Commentator amabilisque Musae,
In quo Pieridesque Gratiaeque
Abluere manus Filiczkianae,
5 Multo Iudicio et sacratiores
Casti numinis approbatione:
I quocumque velis, libelle, et aequis
Censuris frui; est satis probari
Bonis, si nequeas placere, qui sic
10 Promerentur, ut improbentur ipsi.

App. 5.

Ed.: CL,)(5^v –)(6^r

Hermanni Kirchneri iuris utriusque doctoris, poetae coronati caesarei, historici et oratoris Academiae Marpurgensis προσφώνησις

Haec aliquis veterum legat ortus in urbe Quiritum
Carmina, Pannonii quae dedit aura soli.
Dixerit e Geticis tumultis rediisse magistrum,
Qui tulit exilium, saeve Cupido, tuum.
5 Dixerit et cineres venamque tulisse favillas,
Exulis in Savum Savigenumque genus.

App. 6.

Ed.: CL,)(6^r

Aliud

Non hic illepidos et impudicos,
Lector repperies benigne lusus,
Non vitae illecebras libidinosae,
Non laudabilium venena morum,
5 Non morsus calami procacioris,
Non figmenta Dei sinistra verbo,
Non frugis vacuas levesque nugas,
Queis Christo vacui scatent poetae;
Verum tale poema, lectione
10 Cuius se recreet virilis aetas,
Converti in melius queat iuventus:
Nam sunt utilibus iocosa mixta,
Omne ut iure ferat poeta punctum.
Si perlegeris ergo, non pigebit.

Iohannes Pincier medicus doctor etc.

App. 7.

Ed.: CL,):(6'

Ἄλλοι ἐπαινούντων Βάκχου καὶ Ἔρωτος ἀοιδούς
Ἐκ ποιητῶν ἀνδανει οὗτος ἐμοί,
Οὔτινος ἀσκητοῖς ἐπέεσσιν καλλιόπεια
Ἦτοι εὐσεβίην ᾗδει, ἢ εὐγενίην.

App. 8.

Ed.: CL,):(6' –):(6''

Latine

Collaudent alii Bacchi vates et Amoris,
Prae reliquis nobis ille poeta placet,
Carmine qui docto commendat vel pietatem,
Vel celebrat claros nobilitate viros.

Simon Stenius

App. 9.

Ed.: CL,):(6''

Aliud

Carmina num reprobem, me quaeris, amice Filiczki,
Anne probem contra, quae tua Musa dedit?
Dicam. Doctrinae, Virtutis, plena Leporis
Dispeream, ni sint carmina digna legi.

Magister Ludovicus Lucius,
Academiae Basileensis Professor

App. 10.

Ed.: CL,);(6^v –);(7^r

Ἰωαννη τῷ Φιλίτσκῳ Οὐγγάρῳ, ἀνδρὶ εὐγενεστάτῳ, χαίρειν

Ὑψιμέδοντα θεὸν, Φιλλίτσκιε, σοῖς ἐπέεσσι
Μέλψας, καὶ ἀνδρῶν ἀγλαὰ ἔργα καλῶν.
Σοὶ αὐτῷ ἐτέλεσσας ἀγκαλήεντος ἐπαίνου
Ἔργον, ὅσον γαίης μακρὰ πέλεθρα πέλει.
5 Ὅυδὲ τελευτήσεις, κἄν μόρσιμον ἀνδράσιν ἐστὶ
Γᾶσι θανεῖν, ὅπόσους ἥλιος ὀξύς ὄρῃ.
Αὐτὰρ αἰεὶ ἔσεται τεὸν οὖνομα οὐδ' ἀπολεῖται,
Γὰρ τοῖς δεοσιν ὁμοῦ, καὶ ποτ' ἐοῦσι βροτοῖς.
Εἰσόκε Δανουβίου προχοαὶ ἄλλαδε προρέουσι
10 Καππεδίων πάτρης αἰνομόροιο σέθεν
Οὐγγαρίης, περὶ οἷσι μαχειομένης πολιήταις
Δηθὰ μάλα, πλείστας καὶ ἐτέων δεκάδας.
Οὐ γὰρ ἀμαιμάκετοι, δολίχ' ἔγχεα χερσὶν ἔχοντες
Τοῦρκοι πάνονται λευγαλεόιο μόθου.
15 Ἀλλ' οὐπω ἐδύναντο δαμαζέμεν, οὐδὲ δαμάσσειν
Οἶμαι σμερδαλέῃ ἀλκὴ χερῶν σφετέρων.
Οὐνεκ' ἀνίκητον καὶ ὑπέρτερον ἦτορ ἀέξει,
Εἵκειν δ' ἀντιπάλου μηδενὸς οἶδε βίη.

ΡΙΧΑΡΔΟΣ ὁ Εὐμέλιος

App. 11.

Ms.: AAms, 112^r

Ed.: CL, 30–31

Ex albo amicorum

Αἰσχροὺν μὲν δηρόντε μένειν, κενεόντε νέεσθαι,
Εἶπεν ὁ ποιητής, φίλε ποθητὲ, πάλαι.
Τύνη δ' οὐ κενεὸς, καὶ ἡμετέροισιν ἄγνωστος
Λαοῖς νοστήσεις, Νασσοβίητε σχολῇ.
5 Τετραετὴς ἡμῖν συζήσας ὃς ἀγλαὸς αἰεὶ,
Φωστήρ ὃς λοιποῖς τοῖς ἐτάροισιν ἔφυς.

Τὸν θεὸν οὖν σέβομαι διὰ ὕεος αὐτοῦ Ἰησοῦ
Ἐυχομαι, εὐπορίην σοι ἔν' ἔπειτα διδῶ.
Ὡστε δυνήσεσθαι εὐπότηως πατρίδ' ἐς αἶαν
10 Νοστεῖν, ἡδὲ θεὸν δοξολογεῖν κρατερόν.
Ἐλπίζω αὐτοῦ δόντος, ποτὲ αὖθις ἔσεσθαι,
Ὅπως γηθόσυνος σείο πρόσωπον ἴδω.

Γεώργιος Παῖσωρ διδάσκαλος
Ἐν τῇ Νασσοβίῳ σχολῇ

App. 12.

Ms.: AAmS, 62^r

Ed.: CL, 31

Verus amicus optimus thesaurus

Corpore discedis, sed numquam mente recedes,
Filiczki, hoc verum pignus amicitiae est.
Namque ex mente tuam numquam deponere possum
Virtutem, crescit cum magis atque magis.
5 Candor et integritas, pietas sinceraque suadent,
Noster ut ex animis non moveatur amor.

Magister Henricus Gutberleth Sigenae
Nassoviae philosophiae professor

Ad App. 12.

2 Filiczki, **AAms** Filiczki

4 cum **AAms** sed

App. 13.

Ed.: CL, 88–89

**Virtute et doctrina ornatissimo iuveni, domino Iohanni Filiczki,
Praga Herbornam discedenti mense iunio, anno MDCV. Henrici
Clingerii de Abieto Mysiaemontani iuris consulti ἔπος προπεμπτικόν**

Filiczki bone, quem tellus creat Hungara, quam nunc
Hinc Geta blasphemus premit; hinc Boczkaius acer.
Cui licet in patria fuerat sors aequa manendi,
Nec tibi defuerant, quae claros atque beatos
5 Reddere nos possunt, genus et fortuna parentum;
Cum tamen implicuit tibi cuncta hostilis Enyo,
Sedibus externis patriam es mutare coactus,
Fortunamque tuam tentare et quaerere honores.
Sed tibi quae Mavors et atrox avertit Aello,
10 Reddidit haec virtus et doctae Palladis artes.
Namque ex quo tecum mihi consuetudinis usus
Esse aliquis cepit, culti bona pectoris in te
Candoremque tuum semper moresque probavi.
Et tua cum de me non esset opinio fallax,
15 Plurima censurae nostrae subiecta dedisti,
Tam Latia, Graia quam lucubrata Camena:
At quod Caesaream nunc linqvis, Iane, Casurgin,
Sinceraeque cliens fidei, et pietatis amator,
Pragiacae sorti praefers illustre lyceum
20 Nassoviae gentis, non o ratione carentem,
Gratulor hunc animum, praeclaros gratulor ausus.
I pede felici, quo te rapit ardor honesti,
Et res spesque tuas felix fortuna sequatur,
Inque caput, iugulumque suum reditura retorque,
25 Si quae paedonomus crepat, aut larvatus adulter,
Torquatusque Thraso plaudentis et histrio fecis.
Te sequar ipse brevi, nam me quoque Pragidos urbis
Nunc satias cepit, vellem, mihi credito, numquam
Huc te tulisse pedem, aut maturius inde tulisse.
30 Sed factum infectum quia non fit, vana querela est.
Non animum, sed caelum et taedia cuncta relinquam,
Exuviisque novus positus redivivus in auras
Surgam, spesque meas Deus et Fortuna gubernent.

App. 14.

Ed.: CL, 89

**Iohannes Linckius poeta coronatus Iohanni Filiczki, discipulo suo
carissimo, Gorlicii Anno MDCIII. adstruebat**

Suavis avi nitidis veris sub solibus ortus,
Suavis et o navi per freta portus adest!
Suavis api fragrans iucundis floribus hortus:
Cui sua vis suavis non et in orbe foret?
5 Non sic ortus avi, non navi portus et hortus
Suavis api: suavis fomes ut artis honos.
Artis honos onus est, primis et amaror in annis:
Usu, non lusu, sed fit amaror amor.
Fili Filiczki, filo meliore Minervae
10 Fide: nec in vili spes erit aequa fide.

App. 15.

Ed.: CL, 138–139

**Reverendo et doctissimo viro, domino Iohanni Filiczki, Pannonio,
sacro sanctae theologiae candidato poetae politissimo, amico magno.
Salutem plurimam.**

Lubens admodum confabulari tecum absens soleo, idque liberior, vir eruditissime: ita amicos inter veros et viros bonos addecet. Perfudisti vero ingenti (crede iniurato) et dicam pulcherrimo gaudio, qui spem de tua sobole facis, non est abortiva. Anagrammatismis et epigrammatibus ac elegiis tuis
5 Praegae ante quinquennium editis (quibus me donasti, imo beasti) nihil tersius, nihil doctius. Superest, ut in theatrum proferas, [139] quae supersunt carmina, quorum tibi cotidie alia subinde nasci nullus dubito. En, vel meum sequare exemplum. ***** In hymenaeum Rittershusii quae scripsisti, accepi dudum, misi Altorphium, gratissima fuere. Typis mandabuntur, gratias ille
10 tibi agit poetae tam felici, mi Filiczki. Ergo librum, unum pluresve a te expectabimus. *** Generosos tuos Barones et saluto officiose, et iubeo pergere in offenso pede ad veram pietatem atque doctrinam, et per has portas ad gloriam grassari immortalem. Memineris respondere per dominum Gisbicum, reducem. Amicis, qui istic sunt, adscribo magnam salutem. Commu-

nica, si quid doctae chartae apud vos prodiit. Vale, vale salve. Norimbergae
VI. Kalendas martii ad lychnum. 1610.

Tuus ex fide fida
Georgius Remus doctor

App. 16.

*Ms.: AAms, 113^r
Zsolna (Žilina, SK), December 1600*

Christophorus Lophus Zatacensis

Incolumis veluti Solnensi rure recedis:
Sic Iane incolumis tecta paterna petas
Dirigat alma Trias molles in tramite gressus,
Adsit et in coeptis semper ubique tuis.

Haec pauca scripsit Christophorus Lophus Zatacensis ingenuo
ac docto iuveni Ioanni F. Zolna migranti gratitudinis et amicitiae
ergo manu propria.

App. 17.

*Ms.: AAms, 157^r
Zsolna, 11 December, 1600*

Martinus Sorbaeus Boskovinus

Musarum Cohors

Ars te nostra gravi iuvenis dotabit honori;
Quando quidem studii causa sudando laboras
Inque sitis longe mores regionibus aptos
Quaeris, Dii aspra ergo iuvent et vela secudent.

Ad App. 16.

3 [tramite] corr. itinere

Suavi et erudito Iuveni Iohanni Filitzkio scribebat p<le>nus maes-
titiae, amicitiae ergo, II Die Decembris Solna migranti, Martinus
Sorbaeus Boscovinus Marcomannus. Anno miserrimo 1600.

App. 18.

Ms.: AAms, 157^v
Késmárk?, 1600–1602

Martinus Lascodius

Causa boni Deus est, bona qui bonus omnia fecit,
Undique persona congrua et coqua sua.
Huic soli, quoties rate nos vehit aura secunda
Gratia pro meritis est referenda suis.
5 Hunc tu Iane precor toto de pectore laudes,
Si cupis astripotens praesit ut ipse viae.

Condiscipulo et amico suo singulari Iohanni Philickio scribebat
Martinus Lascodius, gratitudinis ergo.

App. 19.

Ms.: AAms, 30^r
Görlitz, 15 July, 1603

Gottfridus Bucholzerus

Autore et perfectore Deo.
+
Quicquid agis, retine bene conscia corda fidemque;
His sine non dulce est vivere, triste mori.
+
Sal virtutum candor.

Ad App 18.

5 tollas] corr. laudes

Moris, amoris et memoriae ergo scribebat Gorlicii Gottfridus Bucholzerus Gorliciae reipublicae ibid. notarius, die 15. Iulii, Anno Christi 1603. Mundi C. 5573.

App. 20.

Ms.: AAms, 37^r
Prague, 10 March, 1604

Ioannes Bocatius

– – – non est mortale, quod opto.

Gloria sudorem virtusque decusque sequuntur,
Nulla manent pigros praemia, nullus honos.

Σὺν erit melius θεῶ magister Ioannes Bocatius poeta coronatus
Pragae 10. Martii AnnI DoMInICI.

App. 21.

Ms.: AAms, 87^r
Prague, 17 May, 1604

Henricus Clingerius de Abieto

Alta petens abies virtutis et artis imago est,
Ars levat et virtus, haec duo culmen amat.
Tendit iter coelo stirps haec, semperque viventes
Non ullo retinet frigore laesa comas.
5 Caetera cum pereant et longa aetate fatiscant,
Sola manet virtus solus et artis honos.
Haec frondente coma galeae stans vertice summo,
Dat gentilitii stemmatis arma mihi.
Culmina nec tantum sedis designat avitae,
10 Sed vitae ut rectum quisque sequatur iter.

Memoriae et benevolentiae ergo inserebat Henricus Clingerius de Abieto Mysiaemontanus Pragae, XVI. Calendas Iunii, Anno M. DC. IV.

App. 22.

Ms.: AAms, 65^v
Prague, 10 March, 1605

Nicolaus Pelargus

Immerito numquam Romanae factio sectae,
Quos aliis laqueos iniicit, ipsa luet,
Zischus erat vindex armis, calamoque Lutherus,
Atque hodie innumeros Hussus ab igne refert.
5 Arte resistendo, Mars fervidus excitat agmen
Christiadum, nostro tempore, Roma, cave.
<Nam> tibi terrorem merito cinis incutit Hussi,
Ne capiat Zischo fortior arma, vide.

Nicolaus Pelargus poeta coronatus scribebat Pragae, VI Eidus
Martii stilo correcto, Anni C[hristi] HoDie MIhi Cras tibi.

App. 23.

Ms.: AAms, 134^v
Prague, 4 April, 1605

Maximilianus Fabinus

Disce bonas artes; alit omnis terra peritos,
Umquam nec fiet, qui bene discit inops.

Mutabilis Fortunae Splendor. Memoriae et benevolentiae ergo
scribebat Maximilianus Fabinus Civis Eppriensis, Pragae in lega-
tione existens die 4 Aprilis Anno 605.

Ad App 22.

7 This part of the page is damaged.

App. 24.

Ms.: AAms, 127^v
Prague, 21 June, 1606

Christophorus Mathebaeus

Piscator meus est, meus est Martinius. Horum
Nomine si Iano nomina pono, sat est.

Magister Christophorus Mathebaeus Pragae Boiemorum in Col-
legio Caroli IV. alias Magno Professor.

App. 25.

Ms.: AAms, 127^v
Prague, 21 June, 1606

Christophorus Mathebaeus

Quorum haec cusa typis duo nomina charta recepit,
Salvos esse viros tempus in omne volo.

Anno 1606. 21 Iunii scribebam idem manu propria.

App. 26.

Ms.: AAms, 13^v
Marburg?, 16 March, 1610 or 1611

Rodolphus Goclenius senior

Consilium sapiens, occasio commoda, felix
Exitus, unius sunt tria dona Dei.
Haec tibi, Iohannes, in vita comprecor omni:
Haec tria Sancta Trias det tibi. Quantus eris!

App. 27.

*Ms.: AAms, 13^v–14^r
Marburg?, 16 March, 1610 or 1611*

Rodolphus Goclenius senior

Aliud

Cum te ornet virtus, pietas, doctrina, fidei
Sum tibi, Filiczki, iunctus amicitia.
Prosequar absentem votis precibusque, Rodolphus,
Cumque tuo meus hic spiritus unus erit.

Rodolphus Goclenius senior philosophus antecessor primarius Academiae Marpurgensis et nunc eiusdem rector hoc sui μνημόσυνον a se factum relinquebat ornatissimo domino I. F. postridie Iduum Martii Anno Christiano nobiscum Deus.

App. 28.

*Ms.: AAms, 66^v
Marburg, 7 March, 1611*

Theodorus Vietor

Bestiolam rapido dum devorat ore Pelargus,
Abdomen cupiens exatiare suum:
Illa suum fallens saevum sine fraudibus hostem,
Ex alvi latebris integra saepe redit.
5 Vah! hostem stolidum, qui spe frustratur inani,
Dumque aliis inhiat, sic nocet ipse sibi.

Praestantissimo et doctissimo viro, Domino Ioanni Filitzkio, amico meo carissimo 7. die Martii Anno 1611. Marpurgi apponendam magister Theodorus Vietor professor Graecae et paedagogiarchus.

App. 29.

Ms.: AAms, 102^r
Heidelberg, 8 October, 1612

Casparus a Nostitz

Sunt duo quae faciunt ut quis sit nobilis: Ars Mars.
Maior ab Arte venit Gloria, Marte minor.

H. M. F. Amoris et observantiae ergo Heidebergae inserebat Casparus
a Nostitz in Niederreng. Eques Silesius 8. die Octobris Anni 1612.

App. 30.

Ms.: AAms, 153^v–154^v
Speyer, 11 October, 1612

Christoph Jungnitz

Ad autorem

Rauraca Tempe, claram Academiam
is visitatum; quo Generosior
Quaterna stirps Hodiova gestit
Praesulibus volitare pennis.

5 Immane quantum et mentis adoream
Idipsam adauget Acroceraunia
Rupesque nubesque imminentes
Helveticae penetrare gentis!

10 Corda intueri Martia Teutonum
Virile robur stringere acinacem
Dextra, dolique immune nullo
Ingenium temerante fuco.

15 Videre fixum Theologiae pharos
Lustra ante saeculi plurima proximique
Momenta nec non rectituli
Phospori Evangelici; stupere

20 Tropica Zvingli, factaque Martyris,
Oeco-perinanis Lampadii, sonos
Gualterianos, Wolffiosque,
Bullingerum, Lavatrum, Gryneum.

Pulchrum et decorum est sidereis solum
Natale Pierii nosse sub Alpibus,
Primasque cunas regis Isthrii,
Illyricas penetrantis oras.

25 Ergo Feliczkii, pars animae hactenus
Quadraeque consors iuventae domesticae,
Sic ponderante res, Iehova,
Helvetico quoniam calentes

30 Iam sole terras appetis, apprecor,
Ne bubo cantet, ne mala fascinet
Empusa, ne transversibus obsit
Fors lepus: Extra tremant secunda.

35 Illustri donec siccine Hoiovidum
Clarum quaternis ignibus emicans,
Post multa terrarum peracta,
Post varias Heliconis artes

40 Reddens paternis liminibus, fide
Pura columnas quattuor erigas,
Oracula papae, qui Iesonae
Posthabeant Bavarum per arva.

En voti enarrham ac symbolon hoc mei
Manum Iuniti Christofori: hunc tuens
Quandoque, millies peropto
Iungnitii incolumem Penates.

Idem qui supra optimo et <doctissimo> viro domino Ioanni
Feliczky convictori scripsi Spirae 11. Octobris anno 1612.

35 subacta] corr. peracta

App. 31.

Ed.: GRASSER 1614, 7–8

Johann Jakob Grasser

**Ad illustres et generosos dominos, dominum Przechium, dominum
Smilum, dominum Bohuslavum, dominum Adamum, liberos barones
ab Hoddiegova, ephoro, dominum Ioannem Filiczki de Filefalva,
Basilea in patriam destinantes**

Valete o iuvenum peritiorum
Quadriga Aoniis amica Musis,
Illustrium enthea sanguinum propago;
Valete o animi sereniores,
5 Quos prima Deus ocius iuventa
Variis inserit usque et usque Athenis.
Vestrae vidimus inclita illa mentis
Magmenta, et genii vegetioris
Vota heroica. Nobilis iuventae
10 Princeps Pronekiades, tuusque amice
Weirachi, a Kunowitz, pius baronum
Splendor, non vice simplici perenne
Laudarunt studium, arduasque curas.
Valete o domini, vale Filiczki,
15 Aeternis anademasin poeta
Exornande, novam Deus benigno
Iuvet sidere destinationem.

App. 32.

Eds.: GRASSER 1614, 141–142; GRASSER, TIXIER 1617, β3^r–β4^v

Johann Jakob Grasser

**Nobilissimo et eruditissimo viro, domino Ioanni Filiczki de Filefalva,
Ungaro, theologo, qui elegantissimorum poematum librum edidit**

Quae mihi Caesarea Maiestas praemia dextrae,
Praemia vatidicis sola sacrata choris,
Contulit, ultro tuae genio Filefalva Camenae
Defero, et Aonias laurea inumbro comas.
5 Aeternae frondes nostrum frondate poetam,
Et date Romanae rarum anadema lyrae.
Musarum affectum, et votum vox publica vulgat,
Divinumque animae gloria adornat opus.
Ipse etiam in carmen Phoebum, et pius advoco Musas
10 Dum tua Caesareus tempora lambit honos.
Usque triumphalem ingeminet mea tibia plausum,
Paeon solemnes urgeat usque sonos.

App. 33.

*Ms.: AAms, 93^v
31 July, 1615*

Caspar Sturmius

Hinc tibi virtutisque tuae Musaeque coronam
Spondet Apollinei turba, Philitzke, chori.

Caspar Sturmius theologiae professor praestantissimo domino
iuveni Filitzkio Hungaro Marpurgi 1615 Pridie Calendas Augusti.

App. 34.

*Ms.: AAms, 93^v
31 July, 1615*

Caspar Sturmius

Omne solum Patria est Virtutibus, omne Camenis,
Te quod carmen amat, quaelibet ora colit.

App. 35.

Ed.: LOTICHIVS 1628, IV, 142

Johann Peter Lotichius

Ioannes Filitzkius Ungarus, poeta

Commendas patriam non vana laude tuosque
Impariter scriptis, o Filefalva, modis.
Legimus ingenuae, Vates, monumenta iuventae,
Quanta senex olim carmina, quaeso dabis?

NOTES

2.

- 1–2 *Magnus Anaxagoras* – KIRK, RAVEN, SCHOFIELD 1998, 543, no. 508 [DK59 A 102].
See also: MELANCHTHON 1542, 24^v.
8 *volve, revolve manu* – ALEUTNER 1608, 28.

3.

- tit. *Stephano Miskolcino* – István Miskolci Csulyak (1575–1646).
tit. *Nicolai Teokölii* – Baron Miklós Thököly (1587–1617): the son of Sebestyén Thököly. He was born in 1587 in Késmárk (Kežmarok, SK). From 1600, he began his studies in Sárospatak under István Csulyak, who later accompanied him on his European peregrinations. From 1601, he studied at the gymnasium in Görlitz, then enrolled at the university of Heidelberg on 12 July 1603. His European tour was interrupted by the death of his father in March 1607. In 1610, he was living at the court of the Transylvanian prince Gabriel Báthory (1589–1613). He died unmarried and without children on 22 April 1617.

5.

Ed. a.: TERSTYANSZKY 1774, 390–391.

- tit. *Sebastiani Teökeoli* – Sebestyén Thököly (?–1607). OLÁH 2018, 518–520.

7.

- tit. *Georgio Horwath L[ibero] B[aroni] in Paloza* – György Palocsai Horváth: landowner in Niedzica (PL), who later married Stephen Bocskai's sister Krisztina.
- 25 *Scythicus terror* – John Hunyadi (1407–1457).
- 30 *Zerini* – Miklós Zrínyi (†1566).
- 34 *Zilagyum* – Mihály Szilágyi (†1460).
- 39 *Corvinus* – King Matthias Corvinus (1443–1490).

8.

- 2–3 *res quibus est domi Angusta* – FRIEDENTHAL 1593, 217: “Angusta res quibus est domi.”
- 40 *Gloria, laus, et honos perennis!* – “Gloria laus et honor tibi sit”: the hymn of Psalm Sunday procession.

12.

- tit. *Vota et preces optima munera* – Cf. ALCIATI 1531, A2^r.
- 12 *Protegat ut dextra Teque, Tuosque sua* – Melanchthon's poem to Georg Buchholzer and Georg Agricola: CR 1841, 940 (no. 6140); CR 1842, 19 (no. 6152): “Protegat et dextra Teque, Tuosque sua.”

13.

- tit. *Gregorii Tirnaviensis ab Hrussuw* – Gregorius Tirnaviensis of Hrušov (Magasmajtény?): he may have been Gergely Szombathy or Gergely Nagyszombati, who was the notary of Szepes County and later vicecomes from 1564 to 1604.

14.

Paraphrase of Paulus Melissus Schedius' “Friderico IV. comiti pal. ad rhenum, duci Boior. Anno 1590. die 5 Martii. Bona quaeque die ipsius natali et dicendum et faciendum”. MELISSUS 1595, 333.

- tit. *Balthasari Zékel ab Hunisfalva* – Boldizsár Székely of Hunfalva: he may have been an envoy of Stephen Bocskai (1557–1606), who was sent to Lőcse (Levoča, SK) as

a guarantor in August 1605, while the envoys of Lőcse were negotiating the surrender of Kassa (Košice, SK).

15.

tit. *Matthiae Bobrovici ab Hagnik* – Mátyás Bobrowiczi of Hajnik (Hájniky, SK): thirtieth customs officer from Késmárk (Kežmarok, SK). Bobrowiczi's occasional poems appear in several prints. He is a member of the intellectual circle around Sebastian Ambrosius Lahm.

16.

tit. *Rom. 8.* – R8, 31.

17.

tit. *Psal. 113* – Ps115, 1.

4 *Deo soli gloria* – “Soli Deo gloria”: one of the five solae of the Protestant Reformation.

5 *Nos pleni scelere et perversae crimine vitae* – THOU, RITTERSHAUSEN 1604, 61: “Pol-luti scelere et perversae crimine vitae.”

18.

tit. *Stephani Budahazy* – István Budaházy: one of the sons of Farkas Budaházy, who married the noblewoman Zsófia Kékedi (1569/73–?). His family name refers to Budaháza (Budince, SK).

19.

tit. *Casparis Praetorii Berlingen[is]* – Caspar Praetorius Berlinensis (†1624): schoolmaster in Igló (Spišská Nová Ves, SK) in 1594. He was the first pastor in Késmárk from 1601 until 1624.

20.

- tit. *Matthaei Praetorii* – Matthaeus Praetorius was born in Igló. First as a pastor in Ménhárd (Vrbob, SK), then in Szepesbéla (Spišská Belá, SK) from 1603.

21.

Paraphrase of Paulus Melissus Schedius' "Ad Deum fortem. Querimonia de tyrannide Phalaridum nostri saeculi. Ode XVIII". MELISSUS 1595, 94–95.

22.

- tit. *Ladislaus Horwat de Polánca* – László Polánkai Horváth's name refers to Polyánfalu (Poľanovce, SK). He was the imperial and royal chancellor, a member of the senate of Késmárk.

23.

- 3 *vendunt divi sua dona labore* – Erasmus, Adagium 1153.

24.

- tit. *Franciscus Mariaassys de Marcivilla* – Ferenc Máriássy II (†1613): son of Pál Máriássy I (†1587) and Anna Sighér. In 1608, he was an envoy to the Diet of Pozsony (Bratislava, SK).
- 5 *Nil moror invidiam mundi, nil tela, nec hostes* – Cf. ALEUTNER 1608, 168: "Quid moror invidiam Mundi? quid tela? quid hostes?"

25.

- tit. *Andreae Mariassy de Markusfalva* – András Máriássy of Márkusfalva (1558–1608): son of Pál Máriássy I (†1587) and Anna Sighér. As a soldier, he was wounded in the service of Stephen Báthory in the Livonian War in 1581. His wife was Margit Görgey, by whom he had six children. He died on 19 March 1608.
- tit. *Andreae Berzewiczi* - Around 1604, András Berzeviczy was the prefect of Szepesvár (Spišský hrad, SK), then vicecomes of Szepes County. From 1619, he was the chancellor of the Szepes chamber in Kassa under Gabriel Bethlen. He died in 1623.

26.

- tit. *Christophori Georgei de Gergeö* – Kristóf Görgői Görgey (†1595): vicecomes of Szepes County, who was among the first to join the Reformation in Szepes. Around 1580, he and his brother László (†1592) founded a school on his estate in Görgő (Spišský Hrhov, SK).

27.

- tit. *Michael Clementides Waraliensis* – Mihály Clementis/Clementides: notary of Lőcse. He studied in Strasbourg under Johann Sturm in 1588. He was Filiczki's teacher in Lőcse, where he worked as assistant teacher to Johannes Mylius from 1590 to 1599. He was rector from 1591 until 1593. Between February and April of 1605, he was the envoy of Lőcse in Prague.

28.

- tit. *Francisci, Andreae, et Pauli Mariassyorum* – Ferenc Máriássy II (†1613); András Máriássy (1558–1608); Pál Máriássy II (1574–1644): son of Pál Máriássy I (†1587) and Anna Sighér.
28 *Tarsiacus Cynus* – Saint Paul (Saul of Tarsus).

29.

- 3 *Ut cum tristis hiems cursus frenarit aquarum* – ZANCHI 1555, 204. See also: Delitiae, ed. GRUTER 1608, 1467: "Nec quum tristis hiems cursus frenarit aquarum."
8 *rite frui lassa senecta queat* – Cf. Alanis ab Insulis, Liber parabolarum (PL 0584C). It was published together with the "Disticha Catonis" several times in the 16th century, see, e.g.: Disticha Catonis 1538, xcviir.

30.

- 28 *perpetui tempora veris agunt* – Cf. CALAMINUS 1583, D2^r: "Dulcia perpetuit tempora Veris agunt." See also Ioachimus Edelingus Pomeranus' poem in CHYTRAEUS 1581, C7^r: "Sancti ubi perpetuit tempora veris agunt."

- 42 *aeternae munera lucis habet* – REUSNER 1593, 179: “Scilicet aeternae munera lucis habet.”
- 43–44 *beati Divinum meruit nomen habere viri* – Cf. Schesaeus, Liber ruinae Pannonicae 6, 457: “ante obitum, supremaque fata.” See the proverb: “Nemo ante obitum beatus.”

31.

- 3 *dederat summi moderator Olympi* – See also Johannes Georgius Hungerlinus’ poem in HEERBRAND 1593, 76: “Vixi, et quem dederat summi Moderator Olympi.”
- 22 *Horrea triticia messe replere solet* – Mt13.

32.

- tit. *Stephanum Teökeöli* – István Thököly I (1581–1651): the son of Sebestyén Thököly. Between 1595 and 1600, he was travelling in Europe. After that he was the assessor of the Royal Table. In 1620, he married Katalin, daughter of the Palatine György Thurzó. He died on 8 November 1651.
- tit. *Humiles et plebeiae animae domi resident* – Justus Lipsius’ ars apodemica-letter to Philipp de Lannoy. LOYSIUS 1600, 32: “Humiles et plebeiae animae domi resident et adfixae sunt suae terrae.”
- tit. *Dii bona sua precibus et labore vendunt* – Erasmus, Adagium 1153.
- 7 *Marte vel arte paratur* – Proverb. See, e.g.: REUSNER 1594, 40, 237, 282, 293; ALBINUS 1587, C5^{r-v}.
- 8 *Quam sors, quam fera vis surripuisse nequit* – Elias Cüchler’s poem in KEGEL 1602, A3^r: “Quae sors, quae fera vis surripuisse nequit.”
- 11–12 *Ergo sapis ... astra bonis* – KEGEL 1602, A3^r: “Recta sapis, Stephane, et laudari iure mereris, / Cui propriis mens est fulgere posse bonis.”
- 25 *Gryllorum similes hos auguror esse* – See: “Gryllo stultior” in ASD II-1, 79–80.
- 33 *Dant di dona suis* – Cf. Erasmus, Adagium 1153: “Dii bona laboribus vendunt.”

33.

- tit. *Seb[astian] Ambrosii Caismarcen[sis]* – Sebastian Ambrosius Lahm (1554–1600). SEBŐK 2022.

34.

- tit. *Ioanni Froelichio* – Johann Frölich (†1608?): Born in Leibic (Lubica, SK). He studied in Königsberg in 1575 and Rostock in 1576. He was schoolmaster in Szepesváralja (Spišské Podhradie, SK) in 1587, in Leibic from 1591 to 1600, then in Szczecin (PL), and finally from 1601 to 1608 in Késmárk, where he was Filiczki's teacher. In 1587, he may also have been a pastor in Szepesváralja.
- 1 *nostris posui tua nomina chartis* – Cf. Publio Fausto Andrelini (c. 1462–1518), Epigrammata, 21. ad Guilelmum Dedormanum: "En tandem nostris posui tua nomina chartis."

35.

- 3 *Munera dent ... patronis* – Cf. The first line of Filiczki's poem no. 62: "Munera dent alii vobis, dent vincula, vestri."
- 15 *nemo hominum ... vivat* – Proverb: "Nemo sine crimine vivit."

36.

- tit. *Baronum a Zerotina* – Karel Žerotín (1564–1636): Czech nobleman and patron, who was born in Brandýs nad Orlicí. He studied under Johannes Sturm in Strasbourg, under J. J. Grynaeus in Basel from April 1580, and under Théodore de Bèze in Geneva from October. He also made a tour of Italy, France, England and Germany. He maintained close links with the Unity of the Brethren. He died in Přerov on 9 October 1636. His considerable humanist library became the property of the city of Wrocław.

37.

J11, 25–26.

42.

- tit. *Baronum ab Hoddiegova* – Přeč Hodějovský of Hodějov the Elder (Przechius ab Hoddiegova, 1566–1610): in 1603 he was the 15th richest nobleman in Bohemia, a major patron of literature and culture. He was also imperial councillor and judge. He was the governor of the Vltava (1593–1594, 1596–1597) and Kouřim region (1606–1607, 1608–1609). He died on 4 April 1610.

[Dedicatory letter, 27 August 1610]

- tit. *Dominis dominis Przechio* – Přech Hodějovský of Hodějov the Younger (Przechius ab Hoddiegova, 1595–1617): the son of Přech Hodějovský of Hodějov the Elder and Dorota Hrzánova of Harasov (†1613). In 1604, he studied with his brothers at the Paedagogium in Herborn and later at the college. Due to the plague, they continued their studies in Siegen, then in Marburg in 1608, in Heidelberg in 1611, and in Basel in 1612. Filiczki and Friedrich Schütz were his teachers. He died on 20 March 1617, and he was buried in Benešov.
- tit. *Smilo* – Smil Hodějovský of Hodějov (Smilus ab Hoddiegova, 1588–1629): the son of Jan Hodějovský of Hodějov (brother of Přech Hodějovský of Hodějov the Elder) and Markéta Vencelíkova. After the death of his father, his uncle became his guardian. He studied with his cousins at the Paedagogium in Herborn in 1604 and later at the universities of Siegen, Marburg and Heidelberg. His teachers were also Filiczki and Friedrich Schütz. Later he took part in the Czech resistance and was also an envoy of Gabriel Bethlen. After the Battle of White Mountain, his property was confiscated and he was sentenced to death. In the service of the impoverished “Winter King”, Frederick V of the Palatinate (1596–1632), he moved to the Low Countries. He died on 17 January 1629.
- tit. *Bohuslavo* – Bohuslav Hodějovský of Hodějov (Bohuslavus ab Hoddiegova): the son of Přech Hodějovský of Hodějov the Elder and Dorota Hrzánova of Harasov. In 1604, he studied with his brothers at the Paedagogium in Herborn and later at the universities of Siegen, Marburg and Heidelberg. His teachers were also Filiczki and Friedrich Schütz.
- tit. *Adamo* – Adam Hodějovský of Hodějov (Adamus ab Hoddiegova, †1640): the son of Přech Hodějovský of Hodějov the Elder and Dorota Hrzánova of Harasov. In 1604, he studied with his brothers at the Paedagogium in Herborn and later at the universities of Siegen, Marburg and Heidelberg. His teachers were also Filiczki and Friedrich Schütz. After the Battle of White Mountain, he entered the service to the Danish crown. Military commander of the peasant rebellion in Bohemia between 1626 and 1627. After the Battle on the Neštětice Mount in September 1627, which ended in the defeat of the peasants, he entered the service of Prince Bernard of Saxe-Weimar (1604–1639). Later he also appeared in service to the Swedish crown, and died in 1640.
- 13–14 *Habetis, inquam, Sobieslaos, Bernhardos, Bohuslavos* – This is not the Bohuslav mentioned above, but the poet Bohuslav Hodějovský of Hodějov (ca. 1525–1553), who died young and had a considerable literary oeuvre.
- 41 *Aut tepidos ventos assa columba venit* – Proverb.
- 42 *Deus bona sua precibus et labore vendit* – Erasmus, Adagium 1153.
- 75–76 *Eam acutissimi iudicii vir Scaliger* – SCALIGER 1561, 104.

79–80 *Hispidis istis ne Mercurius quidem ipse* – Erasmus, Adagium 3603. Its source is also Strab. Geo. 2, 4, 2.

^{a)} *Vide praefatio ... in Farragine Symbolica* – CAROLIDES, A3^r–A4^r.

43.

- 8 *Rheni* – The Rhine river.
11 *Nosce tuas vires et tecum vivere disce!* – Paraphrase of “Nosce te ipsum.”
12 *metanoea comes* – Cf. BEROALDO 1512, b6^r; BUCHLER 1602, 45.
13 *Sic tardae certat cito nata cucurbita pino* – Cf. Alciati’s emblem “In momentaneam felicitatem.” See, e.g.: ALCIATI 1531, D5^r.
17 *Festina lente!* – Proverb. See: Erasmus, Adagium 1001.

44.

- 2 *Qui sine matre Deus, qui sine patre caro!* – Cf. Thomas Aquinas, Super Epistolam B. Pauli ad Hebraeos lectura 7, 1.

45.

- 9 *dura fatigat egestas* – Cf. WIDEMANN 1564, [A4^r]; DINCKEL 1582, [D7^r].
11 *Si fera bella movent* – cf. CELTIS 1934, 56, l. 38.

53.

- 8 *Massica vina* – See also: Martinus Tyrnaviensis, *Opusculum* 3, 35; BOCATIUS 1990, 224 (no. 130), 231 (no. 150).

54.

- tit. *Iohanni Georgio L[ibero] B[aroni] ab Hoddiegova* – Jan Jiří Hodějovský of Hodějov (Johannes Georgius ab Hoddiegova, †1620/1621): the son of Přeč Hodějovský of Hodějov the Elder and Dorota Hrzánova of Harasov. After the Battle of White Mountain, his property was confiscated and he was sentenced to death, but he was not alive at the time. He had died sometime at the end of 1620 or in early 1621.

55.

- tit. *Nicolao Sekerczae a Sedczicz* – Mikuláš Sekerka ze Sedčic (Nicolaus Sekerczae a Sedczio) was born into a noble family. He studied in Siegen in 1605, in Herborn in 1606, and at the university of Marburg from 25 May 1607. He later spent some time in Basel.
- 3 *Crassa nunc celeberrimum tuum Minerva* – Proverb. See Erasmus, Adagium 37.
- 9 *In se nominis unitate trinus* – TAUBMANN 1597, 287: “Trinum nomine, Numine unum; et uno / Rursum in Numine trinum, et absoluti.”

56.

- tit. *Iohanni Piscatori* – Johann Piscator (Fischer; 1546–1625) was born at Strasbourg, where he began his studies. He studied at the university of Tübingen and became a professor in Strasbourg. From 1574 to 1577, he was a professor in Heidelberg. From 1584 until his death, he taught theology in Herborn. His German translation of the Bible was derisively called “Strafmichgott-Bibel” by the Lutherans.
- 1 *Martyr* – Pietro Martire Vermigli (1499–1562).

57.

- tit. *Matthiae Martinio* – Matthias Martini (1572–1630) studied in Korbach from 1583 and in Herborn from 1586. From 1596, he taught exegesis, Hebrew, metaphysics, ethics and logic in Herborn and later in Siegen. Instead of a university post in Leiden, he took up a pastorate in Emden in 1607. From 1610, he was the rector of the gymnasium in Bremen. He also maintained good relations with the Unity of the Brethren.

58.

- tit. *Iohanni Paulo Hegrano* – Johannes Paulus Hegranus/Egranus from the Vogtland region was Filiczki’s fellow student in Herborn, where he enrolled on 24 April 1605. At that time he was the praeceptor of two Bohemian nobles, Johannes Dobrzensky a Dobrzenicz and Johannes Paczowsky.
- tit. *Ioh[annes] Dobrzensky a Dobrzenicz* – Johannes Dobrzensky a Dobrzenicz, (Jan Dobrženský z Dobrženic): Czech nobleman. After the spring of 1605, he enrolled as “Johannes Henricus Dobrzentski” together with Nicolaus Sekerka and Johannes Paczowsky in Herborn. His private tutor was Johannes Paulus Hegranus (see above).

- tit. *Ioh[annes] Paczowsky* – Johannes Paczowsky: Bohemian nobleman. He is probably the one who is registered as “Johannes Georgius Patzmoski a Libui” in the Herborn matriculation records and who enrolled sometime after the spring exams (“post examen vernale”) in 1605, together with Nicolaus Sekerka (see later) and Johannes Dobzensky a Dobzenicz (see above). The name “a Libui” may refer to the Czech village of Město Libavá. His private tutor was Johannes Paulus Hegranus (see above).

59.

- tit. *Ad Eliam Rosinum a Jawornik* – Elias Rosinus a Jawornik (Eliáš Rozín of Javorník, the Younger): the son of Elias Rosinus the Elder. He matriculated in Görlitz in 1600, then first in 1603 after the autumn exams, and then on 20 November 1605 in Herborn. Afterwards he studied in Wittenberg and Marburg.
- 9 *Lydoque lapillo* – Erasmus, Adagium 487.
- 11 *Omnipotens quae dat rerum moderator et auctor* – Cf. SIBER 1562, 92, 133: “Qua vi cuncta potes, rerum moderator et author”; “Hunc sibi delegit rerum moderator et author.”
- 17–18 *Unde rosae ... fiat avus* – CAROLIDES 1597, [H4^v]: “Unde alia emergat soboles, ductuque perenni / Germine subnato de patre reddat avum.”

60.

- tit. *Iohanni Crausio* – Johann Kraus (Crausius), the Younger was born in Ólubló (Stará Lubovňa, SK) as son of Johann Kraus the Elder and Anna Wolkenstein. Kraus was enrolled in Görlitz on 18 March 1602, and enrolled at the university of Heidelberg on 14 June 1605. In early 1603, he gave Filiczki the Alciati volume, which served as his album amicorum.

61.

- tit. *Iohanni Opsimathae* – Johannes Opsimathes (1568 – after 1620) was born on 23 December 1568 in Morkovice, Moravia. His original surname is Jan Morkovský, but he also used the name Mrkvička. The humanist name Opsimathes indicates that he started his studies late. As a member of the Unity of the Brethren, he probably began his studies at the school in Ivančice. In 1592, presumably because of his Calvinist views, he left the congregation, but did not break off contact with its members. In 1603 and again in 1606, he enrolled at the college of Herborn.

His European travels can be reconstructed from his album amicorum. The last information about him is the entry in this album of 4 July 1620 in Prague.

- 10 *Pollice quod fausto iusque piumque probant* – Erasmus, Adagium 746: “Premere pollicem.”

62.

- tit. *Iohanni Lipniczky a Przibenicz* – Johannes Lipniczky a Przibenicz (Jan Lipnický of Příbenice) enrolled in 1603 after the autumn exams in Herborn. He was one of the eight young men from Prague who studied in Herborn as Johannes Opsimathes’ pupil.
- tit. *Iohanni Vettero* – Johann Vetter (Strejc, Stregicius) (?–1617) refers to his place of origin as “Leucopolitanus (Weissenburg?) Moravus”. He matriculated in Herborn in May 1605, in Marburg in February 1607, and in Basel in September of the same year. After these he also studied in Franeker. From 1611 to 1613 he worked with Matthias Martini in Bremen. In 1614 he was ordained in Prague. After that he was pastor and the rector of the school in Mladá Boleslav. In addition to his proficiency in Hebrew, Greek and German, he was also known as an excellent musician. He died in Tuchoměřice in 1617.
- tit. *Iohanni Leonharto a Neuenperck* – Wenceslaus Leonhardus a Nayenperka [Neuberg] (Václav Linhart of Najenperk) was the brother of Jan Linhart of Najenperk. He was still in Marburg on 14 July 1610.
- tit. *Iohanni Moynero Gallo* – Johannes Moynerus Gallus (ca. 1590–?) was Filiczky’s French fellow student from Montauban in Herborn, where he enrolled on 21 January 1605. Previously, he had attended the university of Heidelberg from 30 May 1604.
- 14 *sophies* – Grecism: σοφίης.
- 17 *Omnia conando docilis sollertia vincit* – Proverb.

63.

- tit. *Paulo Kutnaur a Sonnenstein* – Paulus Kutnaur a Sonnenstein (Cutnaur, Kuttnaur c. 1585–1628): citizen of the old town of Prague. After the Battle of White Mountain, his property was confiscated and he was sentenced to death. He avoided the execution and probably died in 1628.
- 1 *chartacea munera mitto* – Cf. ALCIATI 1531, A2: “chartacea munera vates.” (The same theme as in the poem no. 13 addressed to Thököly.) The direct source is probably Euricius Cordus, in *Delitiae*, ed. A. F. G. G. 1612, 714: “Aurea cum nequeam, chartacea munera mitte.” See also: TRAIANUS 1561, 125: “Si, quoties ad te chartacea munera mitto.”

64.

- tit. *Elia Acontio* – Elias Acontius (Eliáš Acontius of Třebíče na Moravě) is the brother of Nicolaus Acontius. In the college of Herborn, he matriculated with Johann Vetter on 7 May 1605; on 13 September 1607 with Johannes Leonhardus a Neuenperck and Paulus Dubinus at the university of Heidelberg.
- tit. *Rosino Iuniori* – See above: Elias Rosinus a Jawornik (Eliáš Rozín of Javorník, the Younger).

65.

- tit. *Ad Georgium Zibnerum* – Georg Zibner (Georgius Zibnerus, †1630) was a citizen of Bártfa (Bardejov, SK). He studied in Jena from 1593 to 1594. In 1597, he was the envoy of Bártfa in the Lutheran convent of Lőcse. In 1599, he was already mentioned as notary of Bártfa. In 1600, he was councillor, in 1626, 1627 and 1630 the supreme judge of the town. From 1599 to 1625, then from 1628 to 1629 he was the town notary. He died in 1629 or 1630. It is probable that he was in Prague in April 1605 as the envoy of the town Bártfa.
- 15 *bonus dabit, ut bona causa triumphet* – See the motto: “Bona causa (semper) triumphat”.

66.

- tit. *Ad Paulum Dubinum* – Paulus Dubinus (Pavel Dubina) was originated from Valašské Meziříčí. He began his studies in Herborn in June 1604, then enrolled at the university of Heidelberg on 13 September 1607. He was the preceptor of the Baron Bohuchval Berka of Dubé. After his studies, he worked as a pastor. He married in 1610, and died in Uherský Brod in 1623.
- tit. *Ad Paulum Gessinium* – Paulus Gessinius (Pavel Ješín of Bezděz) was born in Prague before 1590. In 1605, he studied in Herborn, where he disputed in 1606 under the guidance of Matthias Martini. In 1607, he studied at the university of Prague. In 1607–1608, he was the schoolmaster in Slaný. As preceptor of Jan Smil of Michalovice, he visited several German universities. Between 1617 and 1619, he was a scribe of New Town of Prague. From 1618 he participated in several diplomatic missions. After the Battle of White Mountain, he was forced into exile and sentenced to death in his absence. In 1621, his name appeared in the register of the academy in Franeker. He died in exile after 1632.
- tit. *Ad Paulum Niemczanium* – Paulus Niemczanius (Pavel Němčanský) was born in Horní Dunajovice. He enrolled at the Paedagogium of Herborn in 1605 and at the college in October 1606. From April 1613, he studied in Bremen. In 1615, he was

a teacher at the school in Mladá Boleslav. Around this time he married. He was still alive in 1630.

- 5 *Pro meritis ... grates* – Cf. Georg Rem's poem entitled "Epos", in HENISCH 1603,)(5^v: "Ergo pro meritis meritas exsolvere grateis."

67.

- tit. *Samueli Rosino a Jawornik* – Samuel Rosinus of Jawornik was enrolled in the college of Herborn in 1603 after the autumn exams, and then on 25 November 1605. He was one of the eight young men from Prague who studied in Herborn as Johannes Opsimathes' pupil. One Samuel Rosinus, who later worked as a pharmacist in Rakovník, is known from this period.

68.

- tit. *Thomae Dubino* – Thomas Dubinus (Tomáš Dubina) (?–1618) was the brother of Paulus Dubinus. On 14 June 1605, he enrolled at the college of Herborn together with Filiczki. In November 1606, he continued his studies in Marburg. He died young in Zábřeh in 1618.

69.

- tit. *Ludovici-Henrici* – Louis Henry, Prince of Nassau-Dillenburg (1594–1662) was Count, and from 1654 Prince of Nassau-Dillenburg. He also studied in Herborn, where in 1608 – at the age of fourteen – he became rector, as the patron of the school.
- 6 *Καὶ Σπάρταν ... ἀρετῇ* – See also: Erasmus, Adagium 1401.

70.

- 6 *Et Spartam ... colas* – See also: Erasmus, Adagium 1401.

71.

- 11 *Urit enim mature urtica* – Proverb: "Urit mature, quod vult urtica manere." See also Luther: "Es krümpt sich bald, was ein hacken werden wil."

- d) *Melanthonus ... Carionis* – Melanchthon, *Chronica Carionis* (Liber II de quatuor Monarchiis, qui similiter bis mille annos complectitur).
- e) *Philip Haenonius* – Philipp Heinrich Hoen (1576–1649): Professor of Law at the college of Herborn.

72.

- tit. *Cor canum in iuvenili corpore* – CAROLIDES 1597, B3^r: “Mente senex fias, docili florente iuventa: / Non aevo imple annos, sed ratione tuos.” See also: VIVES 1599–1600, F3^v.

74.

- tit. *Nec malum, nec frontem* – CAROLIDES 1597, B2^v: “Non preces hominumque metu Divumque rigoris: / Vive probe, probitas nil sibi certa pavet.” See also: VIVES 1599–1600, F3^r.
- 2 *asylon* – Grecism: ἄσυλον.

76.

- tit. *Oculus in sceptro* – CAROLIDES 1597, B3^v: “Praepositus multis prudens tua sceptrum guberna, / Quodque alii spectant, noveris ipse decus.” See also: VIVES 1599–1600, F4^r.

78.

- tit. *In ultione Callipides* – CAROLIDES 1597, B3^r: “Nec propera, dextra sumpturus vindice poenas: / Ante alias res est perniciose furor”; VIVES 1599–1600, F4^r. See also: Erasmus, *Adagium* 543.

80.

- tit. *In virtute oculi et manus* – CAROLIDES 1597, B2^r: “Non spectanda oculis nec habenda in imagine virtus, / Adsidua sed erit rite terenda manu”; VIVES 1599–1600, F2^r.
- 2 *chymum* – Grecism: χυμός.

82.

- tit. *Bohuchwalo Berka* – Bohuchval Berka of Dubá (before 1590 – after 1628) was a Bohemian baron. He first enrolled in Herborn after the spring semester of 1605 and then - together with Albert Szenci Molnár - around 5 April 1606. Paulus Dubinus was his preceptor. He enrolled at the university of Heidelberg on 15 September 1607. According to Filiczki's propemptikon, he moved home to Bohemia around mid-October 1608.

83.

- tit. *Antonii Matthaei* – Antonius Matthaeus (Anton Matthaeus, 1564–1637) was born in Frankenberg an der Eder. He studied in Marburg in 1585, in Heidelberg in 1586, then in Helmstedt, Wittenberg and again in Heidelberg. In 1594, he obtained a doctorate in both law at Marburg. Professor of Law in Herborn from 1594 to 1606, as well as rector in 1599–1600, 1605–1606. From 1606–1624, he taught in Marburg, 1625–1637 in Gröningen, where he died in 1637.

84.

- tit. *Ad Philippum Adamum Misnicum* – Philippus Adamus Misnicus was originated from Altenburg. He was a schoolmate of Filiczki in Heidelberg, where he enrolled on 5 February 1611. Filiczki's poem reveals that he had previously studied in Jena, Altdorf and perhaps Leipzig, as well as somewhere in France, and then obtained a doctorate in both law (presumably in Heidelberg).
- 7 *Plissinae* – Altenburg and/or Leipzig.
9 *Tempe* – The "Bavarian Tempe", i.e. Altdorf bei Nürnberg.
9 *Viadri* – The Oder river.
10 *Nicri* – The Neckar river.

85.

- tit. *Ad Iohannem Kumpsthoff* – Johannes Kumpsthoff (1585–1636) was born into a noble family in Dortmund as the son of Heinrich Kumpsthoff (†1590) and Gertrud Pottgießer. He studied law in Marburg. According to Filiczki's poem, he may also have studied in Strasbourg. On 7 March 1611, he enrolled at Heidelberg, where he obtained his doctorate in the same year. In 1614 he was Reichskammergerichtsadvokat, notary in Speyer and ducal councillor in Lower Saxony. In 1622 he was

a councillor in Kleve (Cleves). In 1634 he was the secret councillor to the Elector of Brandenburg. He died in Emmerich am Rhein in 1636.

- 3 *Lanus* – The Lahn river.
- 3 *Rhenus* – The Rhine river.
- 3 *Neccarus* – The Neckar river.

86.

tit. *Jaroslao Smirziczky* – Jaroslav Smirziczky a Smirzicz (Jaroslav Smiřický of Smiřice, 1588–1611): eldest son of the Czech nobleman Zikmund Smiřický of Smiřice and Hedvika Zajícová of Hazmburk. He was educated in Görlitz from 1600 and continued his studies in Basel on 12 January 1604, where he studied theology and philosophy. Caspar Dornavius (1577–1632) was his preceptor. On 30 September 1605, he enrolled in Heidelberg. In 1606–1607, he went on a study tour with Dornavius to France, Holland and England. After his father's death, he inherited a considerable estate. After Přeč Hodějovský of Hodějov the Elder, he became the governor of the Kouřim region between 1609–1610. In February 1610, he married Anna Alžběta Zapská, but he died on 15 February 1611 in Hrubá Skála.

- 6 *Naritius ductor* – “Dux Naritius/Neritius”: Odysseus.
- 16 *Sed sine virtutis laude referre iuvat* – STIGEL, HOMERUS 1545, A2^v.
- 17–18 *Nobilitas vera est* – Cf. Petrarca, De remediis utriusque fortunae 2, 1, 16: “Verus nobilis non nascitur, sed fit.”
- 20 *Amriadem* – Ahab.

87.

tit. *Verus Nobilis ... sed fit* – Petrarca, De remediis utriusque fortunae 2, 1, 16: “Verus nobilis non nascitur, sed fit.”

88.

- 12 *Aegra ... crumena* – “Aegra crumena”: perhaps Iuvenalis through Mantuanus. See: Simon 2016, 190.

90.

tit. *Ad Petrum Biskupsky* – Petrus Biskupsky: Polish nobleman. Filiczki's schoolmate in Görlitz in the spring of 1603.

91.

- tit. *Matthiae Török* – According to Filiczki's poem, Mátyás Török was a citizen and notary of a Hungarian town, "Olssa" (Oszlány? Oslany, SK). He also was most probably on a diplomatic mission to Prague in the spring of 1605.
- 10 *tristi tingere caede manus* – See also Melanchthon, *Querela animarum piarum ad Deum, de Tyrannis* [...], in CR 1855, 671–672: "Quos iuvat iniusta tingere caede manus".

92.

The model for Filiczki's poem may have been the gnomic poet, Phocylides of Miletus (ca. 560 BC – ?), whose works were often published in the 16th century under the title *Ποίημα νουθετικόν*.

tit. Olssa – Oszlány (Oslany, SK)?

93.

- tit. *Iohanni Minori Caismarcensi* – Iohannes Minor Caismarcensis was originated from Késmárk. He enrolled at Görlitz on 24 September 1603, studied at Frankfurt an der Oder in 1604 (sometime after 16 October), and at Wittenberg from 23 August 1606.
- 7 Aellus – Aeolus, the ruler of the winds.
- 27–28 *Sic tibi sint ... vale* – See LOTICHIVS 1586, 283: "Sic tibi castae faciles ubicunque puellae, / Sic tibi sit semper dexter Apollo, veni."

94.

- tit. *Iacobo-Laurentio Sialando, Dano* – Jacobus Laurentius Sialandus/Seelandus Danus (ca. 1585–1644) was of Danish origin, although his name also indicates the Dutch province of Zeeland. He was probably enrolled in July 1606 in Herborn as the preceptor of the youth of the Danish noble family of Wrup. Perhaps he is the same Dutch theologian born in Amsterdam in 1585, who first matriculated in Leiden on 14 May 1604. After Herborn he continued his studies in Heidelberg on 8 April 1608, not as "Danus" but as "Amstellus/Amsteldamensis". Filiczki's propemptikon confirms this assumption. On 4 July 1609, he continued his studies in Basel, then in Geneva. If the Danish and the Amsterdam Laurentius are the

same, he also was pastor of several Dutch parishes after his studies and died on 19 March 1644.

- 2 *lautis mensa parata cibus* – Cf. DECIMATOR 1595, Yyy4^r: “Mensa parata lautis cibus.”
22 *Hecla* – The Hekla is a volcano in Iceland.

95.

- tit. *Fide, cui, vide* – Other versions of the Latin saying: “Fide, sed cui, vide”, or “Fide sed vide”. Filiczki’s verses appear later in several alba amicorum: Gergely Kenesei’s (1676–1713), János Pósalaki’s (1702–1704), Andreas Richter (10 September 1729) and Péter Bod (7 May 1743). IAA, nos. 617, 15038, 10941, 14357. See also Filiczki’s Dresden album entry.

102.

- tit. *N. N.* – I could not identify the name behind the monogram. Based on Filiczki’s poem, he was a nobleman who was a councillor at the imperial court but had withdrawn from court life.

105.

- tit. *Melchioris a Seidlitz* – Melchior Seidlitz enrolled at the university of Frankfurt an der Oder on 29 July 1605. In 1609, he was probably Filiczki’s housemate in Marburg.
2 *Mens ... opem* – VIVES 1599–1600, H2^r; CAROLIDES 1597, C5^r: “Mens manibus promptam fida ministrat opem.”

109.

The poem is a paraphrase of Paulus a Gisbice’s poem entitled “In album Sophoniae Hasenmülleri Franci Poetae Laureati”: GISBICIUS 1602, 43. But the model for this is a poem by Albert Joriszoon Goedhart (“Ara Memoriae et Amicitiae Sacra, Inscripta albo Corneli Oldenvlieti Lugduni Batavi, Iuris Studiosi”): EUFRENIUS GEORGIADIS 1601, 126.

- tit. *Petri Kosminsky* – Petrus Kosminsky (Piotr Kościński) was a Polish nobleman. Possibly the same as the judge deputy (podsędek) of Kalisz, who participated in the Synod of Leszno on 10 March 1645.
7 *Sancus* (*Sangus*, *Semo Sancus*) – A Roman god of trust, honesty and oath of Sabine origin.

110.

- 4 *Theon* – Aelius Theon (Αἰλίος Θέων, 1st century AD): Alexandrian sophist and the author of a collection of progymnasmata.

111.

- tit. *Balthasaris Zanii* – Balthasar Zanius (Zahn, † after 1639) was originated from Glogau in Silesia (Głogów, PL). He enrolled twice at the university of Heidelberg: on 10 February 1603 and 24 January 1612. He matriculated at the university in Frankfurt an der Oder in 1605, in Marburg in 1606, in Basel on 25 June 1609 and in Altdorf on 24 September 1610. In Basel he was probably preceptor to Philipp Johann Treutler of Krauschwitz. According to an occasional print in Wrocław, he was still alive in 1639.

112.

- 1 *Felices ... conscia reddit* – See “Conscientia bona” in CAROLIDES 1597, E2^r.

117.

- 8 *Qui facienda ... fugit* – Cf. BOCATIUS 1990, 93, l. 28 (no. 13).

118.

- tit. *Georgii Rosini* – Georgius Rosinus a Jawornik (Jiří Rozín z Javorníku) was the son of Daniel Rozín of Javorník, a citizen of Prague. On 25 November 1605, he enrolled at the same time as Samuel Rosinus in Herborn, who was probably his brother. In 1607 he studied in Siegen, where his disputation was published in March.
- 2 *fulget amicta comis* – Johann Stigel, In hortulum Ioannis Friderici III. Ducis Saxoniae, in: Delitiae, ed. A. F. G. G. 1612, 472: “Ut rosa nativis fulget amicta comis.”

121.

- tit. *Sigefridi Lempii* – Sigefridus Lempius (Lemppius): he has an entry in Bohuslav Jafet’s album amicorum dated 23 August 1609 in Marburg.

125.

- tit. *Temporis minister* – VIVES 1599–1600, F4^r; CAROLIDES 1597, B3^r: “Commmoda ne tribuas viciosis tempora rebus: / Quae fugiunt, nullo sunt reditura pede.”

129.

- tit. *Mauritii senioris* – Maurice, Landgrave of Hesse-Kassel (1572–1632) grew up Lutheran, but converted to Calvinism in 1605. Besides being a great supporter of science and culture, he was also an excellent musician and composer. He was a patron of Heinrich Schütz and John Dowland, and he built Germany’s first stone theatre in Kassel.

132.

- tit. *Dominus spes mea* – CAROLIDES 1597, K3^r.

133.

- tit. *Per ardua honores* – CAROLIDES 1597, C2^v.

- 1 *Dulcibus ... amara* – Proverb: “Dulcia non meruit, qui non gustavit amara.”

140.

- tit. *Antidotum animae humilitas* – Cf. VIVES 1599–1600, F2^r; CAROLIDES 1597, B^v: “Antidotum vitae patientia.”

142.

- tit. *Alata aetas hominum* – VIVES 1599–1600, H2^r; CAROLIDES 1597, B7^v.

143.

- tit. *Georgii Carolidae a Carlsperga* – Georgius Carolides a Carlsperga (Jiří Carolides of Carlsperk, 1569–1612) was born on 11 April 1569 in Prague, where he lived his en-

tire life. He took his humanist name from his father's first name (Karel Mělnický). He graduated from the university of Prague in 1589 with a baccalaureate, and in 1593 with a magister degree. He married in 1594 and became a scribe in the town hall and later a notary. In 1596, he was ennobled with the name "a Carlsperga" together with his father and his son. In the same year, Rudolf II awarded him the title of "poeta laureatus." He was considered by his contemporaries to be one of the most excellent Latin poets. He died in his native town on 21 October 1612.

149.

tit. *Iesus Fiducia Firma* – JFF = Johannes Filiczki Filefalvanus.

155.

tit. *Hodie mihi, cras tibi* – Proverb.

1 *Quid, moriture, tumes?* – CAROLIDES 1597, D6^r: "Omnis caro faenum."

156.

1 *Disce mori* – Proverb. See also: VIVES 1599–1600, F4^v; CAROLIDES 1597, B3^v.

159.

tit. *Iodoci Rhodii* – Iodocus Rhodius (Rhode) was born in Herborn. In 1599–1600, he was in the fourth grade of elementary school. In October 1604, he graduated from the first class and continued his studies at the college. Later, according to the entry in the Herborn matricula, he was a citizen of Geneva.

160.

tit. *In Rhetoricam ab Emerico Regio Peczelio* – Imre Pécseli Király (kb. 1595–kb. 1641): about him and his works see: RMKT XVII/2, ²⁵⁰–280. The most recent and detailed summary of his work: KECSKEMÉTI 2007.

11–12 *vel agrestis ... tegit* – Reference to the story of Midas. See: Erasmus, Adagium 267.

161.

- 17 γνῶθι σεαυτόν – The well-known Delphic maxim: “Nosce te ipsum.”
31 *Ars est longa, brevis vita, experientia tarda* – Proverb after Hippocrates (Aphorismi 1, 1, 1–2). Cf. “experientia tarda”: ERASMUS 1536, 237.

162.

- tit. *Hieronymo Zichlinsky* – Hieronymus Zichlinsky de Zichlin (Hieronim Żychliński) was a Polish fellow student of Filiczki in Siegen, where he enrolled on 23 September 1607. Probably his father was Wojciech Żychliński, who died in 1605, and his mother Dorota z Niewierza, who died in 1614.
11 *Laurea ... manebit* – Cf. Konrad Celtis, Elegia 3.: “Magna venit nulli sine magno fama labore / Et vaga sudorem gloria semper habet.” Celtis 1934, 12, ll. 71–72.

163.

- tit. *Iohannis Philemonis* – Iohannes Philemon (ca. 1587 – after 1632) was born around 1587 in Lovosice. He studied in Görlitz from 1603, in Herborn from 1604, in Siegen from 1607, and at the university of Marburg from October of the same year. In 1614 he studied theology in Leiden. From 1632, he was Professor of History in Breda.
5 *Atabalipa* – Atahualpa (1502–1533), the last Inca emperor.
10 *Iustus* – The nickname of Aristides (530–468 BC).
11 *Fabricius* – Gaius Fabricius Luscinus; *Curius* – Manius Curius Dentatus (†270 BC); *Cato* – Marcus Porcius Cato Minor (95–46 BC).

164.

- tit. *Iohannis-Georgii Rosini a Jawornik* – Johannes-Georgius Rosinus a Jawornik (Jan Jiří Rozín z Javorníku) was the brother of Elias Rosinus, the Younger. First he studied in Görlitz in 1600, then in 1603 after the autumn exams, and then enrolled in Herborn on 20 November 1605. Afterwards he studied in Wittenberg, and then in Marburg.

164.

- tit. *Abrahami Geuselii* – Abrahamus Geuselius (Abraham Geysel, †1642): born before 1598 in Calw, Baden-Württemberg. He died in Ballenstedt-Opperode. He may have been a schoolmate of Filiczki in Marburg.

168.

- tit. *In συζήτησιν philosopho-theologicam* – SZEPSI KOROCs 1611.
tit. *Georgii Korocz Szepsini* – György Szepsi Korocs (Korocz, Korotz, †1630?) was probably born in Szepsi (Moldava nad Bodvou, SK). After his studies in Sárospatak, he became the scribe of Stephen Bocskai, then a teacher in Gönc. In 1610, he studied in Marburg, in 1611–1612 in Heidelberg. In 1613, he was the rector in Sárospatak, then in 1613–1616 in Kassa. Later he was a pastor in Tokaj, then in Nagykálló from 1624 to May 1630. He probably died in 1630.

169.

- tit. *Nicolai Acontii* – Nicolaus Acontius (Mikuláš Acontius of Třebíč) (†1632) was the brother of Elias Acontius. He enrolled in Heidelberg on 7 December 1607 with the support of Elias Rosinus the Elder. On 1 August 1610, he reappeared in Herborn, where he disputed in the winter semester of 1612/1613. He later worked as a physician in Hradec Králové, from where he left in 1626 for Lešná, where he died in 1632.

173.

- tit. *Ad Iohannem-Georgium Grossium* – Johann Georg Gross (1581–1630) was born in Basel. Later he became Professor of Theology at the university of Basel. From 1604 until the end of his life in 1630, he also worked as a pastor.
tit. *Collegium Anti-Bellarminianum Amandi Polani* – POLANUS, GROSS 1613. Amandus Polanus (1561–1610).

174.

- 11 *Bellarmino* – Roberto Bellarmino (1542–1621).
13 *Hussus* – Jan Hus (ca. 1370–1415).

175.

- tit. *Principum, Iohannis* – John II, Count Palatine of Zweibrücken (1584–1635).
 tit. *Loysiae* – Luise Juliane, Countess Palatine of Zweibrücken (1594–1640) was the daughter of Frederick IV, Elector Palatine (1574–1610).
 6 *Mons Libanus cedros* – Cf. Ps92, 13; Ez31, 2–8; Ct3, 9.

176.

- tit. *Ernesti Noldi* – Ernst Nolde (Ernestus Noldus Livonus): a reformed teacher, who was born near Danzig into a wealthy Livonian noble family. His father was Gerhard Nolde. He enrolled at the university of Heidelberg on 29 March 1599, at the college of Herborn on 16 October 1600, and again in Heidelberg to study theology in 1603–1604. Returning to Herborn, he married Johannes Piscator's daughter Johannetha in 1605. At the college, he first taught Hebrew and French and then became Professor of Philosophy. He had not yet come into his inheritance, so he and his increasingly large family were in considerable debt. From September 1618, he was Professor of Piety at the college of Beuthen an der Oder, and Professor of Theology from June 1619. In May 1622, he moved home with his family to his estates (or according to other sources, to Toruń).
- 2 *Quae sedes colitis beatiores* – LOTICHIUS 1586, 240: "Quae sylvas colitis beatiores."
 3 *Quae fontes bibitis salubriores* – LOTICHIUS 1586, 240: "Quae fontes bibitis salubriores."
 7 *Quas Pindi nemus, atque opaca Tempe* – LOTICHIUS 1586, 240: "Aut Pindi nemora, aut opaca Tempe."
 9 *Et lucos Erycis, Paphonque celsam* – LOTICHIUS 1586, 240: "Seu blandum Idalium, sacramque Cyprum / Et lucos Erycis, Paphum calentem."
 11 *Permessidos ac virentis Haemi* – LOTICHIUS 1586, 240: "Largi Phocidis ac virentis Haemi."
 23 *Quae sponsas decoratis integellas* – LOTICHIUS 1586, 251: "Quae sponsas decoratis integellas."
 25–26 *Dum sponsum ... venustam* – LOTICHIUS 1586, 251: "Dum sponsum decoramus, et decentem, / Dum sponsum canimus, sed expolitur."
 27–28 *Dextrae ... iugales* – LOTICHIUS 1586, 241: "Adfer dextra faces precor maritas. / Taedas affer io Hymen iugales."
 29 *Sed quis ille chorus puellularum* – LOTICHIUS 1586, 241: "En quis ille chorus puellularum?"
 32 *En primam, en et amabilem secundam* – LOTICHIUS 1586, 241: "En primam, en et amabilem Thaleiam."

- 33–37 *Salvete ... renidet ore* – LOTICHIVS 1586, 241: “Salvete Idalii deae Samique / Reginae, Charites, piaae sorores. / Quam Cypris niveo renidet ore?”
- 39–41 *nos dulciculis ... vates* – LOTICHIVS 1586, 241: “Quid me fulgidulis tuens ocellis / Cypris inspicit et canit? canenti / Nymphae assurgite et assonate ripae.”
- 43–44 *Advocor ... opus* – LOTICHIVS 1586, 241: “VENUS. / Advocor, et merito, castorum mater amorum, / Hoc, duce me, sacrum perficietur opus.”
- 45–48 *Advocor, et venio* – LOTICHIVS 1586, 242: “Advocor et venio Cesto succincta potenti, / Ille meas artes insidiator habet. / Degite mansuetam placida Cythereide vitam, / Ducat et hic fati, nubat et illa bonis.”

177.

- tit. *Cunrado Rittershusio* – Konrad Rittershausen (1560–1613) came from a family of intellectuals. He studied at the Katharineum in Braunschweig until 1580. From 1580 to 1584, he studied at the university of Helmstedt, then from 1584 to 1590 at Altdorf, and from 1590 to 1591 at the Catholic university of Ingolstadt. He studied law, philosophy and theology. In 1591, he became doctor of both laws at Basel. From 1591 until his death on 25 May 1613, he was Professor of Law at the college of Altdorf. In 1599, he was appointed city councillor of Nuremberg. He was rector from 1602 to 1603 and vice-rector from 1606 to 1607. He married twice. He corresponded extensively, and was a prolific poet and scholarly writer, bequeathing considerable treatises on jurisprudence.
- tit. *Catharinae Holtzschuhiae* – Katharina Holtzschuh was his second wife.
- 13 *Thariades* – Abraham.
- 13–14 *vivit ... virtus* – A common motto: “Vivit post funera virtus.”

178.

- 5 *Francasque ... columbas* – Franca Columba: Friedrich Taubmann (1565–1613)

179.

- tit. *Ad Fridericum Schützium* – Friedrich Schütz (Frideric Schultz) was born in Freiberg. He was the preceptor of Přečhodějovský the Younger of Hodějov, and probably Filiczki's teacher in the college of Herborn. He married Elisabeth Olevian in Herborn on 24 September 1605.

182.

- tit. *Ionae Voiti* – Ionas Voit was born in Annaberg, Saxony. He married Mariana Pravdova (Mariana Prawdova), the widow of a Litoměřice burgher named Jiří Pravda (Georgius Prawda) on 27 April 1604.

184.

- 16–17 *duo corda ... duxit* – MAIOR 1563, B7^v; Delitiae, ed. A. F. G. G. 1612, 23: “...duo corda hominum sub mutua amoris / vincla trahit...”
5–22 *Ergo ... honores* – The text of the intext: NULLUS INEST FINIS GEMMAE INSIT NULLUS AMORI.

186.

- tit. *Serva Deus verbum tuum* – The paraphrase of Johann Stigel’s hymn “Pro conservatione verbi divini” (inc. *Serva Deus verbum tuum*): Harmoniae Gorlicensis 1599, 112.
10 *mens ... amor* – MELANCHTHON 1579, [N7^r]: “mens una sit, unus amor.”

187.

- tit. *Aufer immensam, Deus, aufer iram* – Georg Thym’s (c. 1520–1560) hymn “Pro remissione peccatorum”: Harmoniae Gorlicensis 1599, 108.

188.

- tit. *Cantio Mariae* – This is a Latin paraphrase of a well-known German-language poem of uncertain authorship which was widely used as a church hymn attributed to Mary of Hungary (1505–1558). See: TRÖSTER 2012.

189.

The “Hungaria” with title “Querela Hungariae” was augmented with ten hexameters by an unknown author, and republished in 1686: VANEL, Cologne 1686a, a2^{r-v}; VANEL, Cologne 1686b, a2^v; VANEL, Brussels–Cologne 1686, ā2^v:

Dum queror haec, Deus ecce Deus, fert his quoque finem,
 Laetior exurgit saeculi melioris origo.
 In Mahumetigenas hostes jurata feruntur
 Agmina, submissis pallescit Bosphorus undis,
 Torvaque Threiciae franguntur cornua Lunae.
 Amplius haud liceat trans viscera stringier enses
 Christicolae, cohibete manus, irasque nocentes
 Ponite, vos sacri Christi madefacta cruore
 Terra vocat, diri furiis oppressa Tyranni,
 Materies vestris satis haec est apta Triumphis.

191.

- tit. *Valentini Drugeth de Homonna* – Bálint Homonnai Drugeth (ca. 1577–1609) was the son of István Homonnai Drugeth (1543–1598). He was educated in Bártfa and Eperjes (Prešov, SK), where Bocatius was his teacher. From 1603, he was the comes of Zemplén County, and later the captain general of Bocskai's forces in Hungary. One of the most important sources on Bocskai's uprising is his diary from July to November 1605. Bocskai appointed him as his successor. Later he switched to the Habsburg side and became the comes of Máramaros County. From 1608 he was the judge royal. He died on 7 November 1609 of suspected poisoning. Filiczki does not mention this in the poem.
- tit. *Maximi Patris Dei Optimi Maximi Salvatoris*: M. P. D. O. M. S.
- 28 *Laelius* – A friend of Scipio Africanus: Cic. Lael. 1, 1.

193.

- tit. *Iohannis... Comitis Nassoviae* – Johann VI, Count of Nassau-Dillenburg (1536–1606).

194.

- tit. *I. Fil. M. P.* – Iohannes Filiczki Magister Paedagogus? Iohannes Filiczki Magister Puerorum?

195.

- 7 *Mors aditus vitae, pia mors est ianua caeli* – Proverb: “Ianua caelorum pia mors finisque malorum.”
8 *Christicolis ... redit* – J11, 25–26.

199.

- tit. *Ad Adamum Huberum a Risenpach* – Adam Huber (Adamus Huberus a Risenpach, 1546–1613) was born in Velké Meziříčí. After graduating from the local school, he studied in Wittenberg from 1563, where he obtained a master’s degree. From 1567, he studied at the university of Prague and practised medicine at the Jesuit Clementinum. In the first half of the 1570s, as a preceptor he accompanied his students to European universities. In 1576, he studied in Vienna, and from 1577 in Marburg. In 1578, he obtained a doctorate in medicine from Wittenberg. In 1580, he left the university of Prague and married. Between 1580 and 1584 he was a town physician in Litoměřice. In 1585, he moved back to Prague. From 1600, he was a court physician to Rudolf II and also opened a private school for the children of nobles and wealthy citizens. In 1612, he became the rector of the university and died in Prague on 23 June 1613.

202.

- tit. *Martini Polycarpi* – Martin Polycarpus (1578–1607) was born in Hradec Králové. He enrolled at the university of Wittenberg in 1599, where he graduated in 1601. On 17 August 1602, he matriculated at the university of Heidelberg. After his return home, he taught and held ecclesiastical office. He died on 19 March 1607.

203.

- tit. *Bartholomaei Hawlichii a Warvaziova* – Bartoloměj Havlík of Varvažov (Bartholomaeus Hawlichius a Warvaziova, 1552–1609) was born in Rokycany. He graduated as a master of arts in Prague in 1576. In 1578, he continued his studies in Padua. After his return home, he was a member of the town council in Rokycany. Later scribe and councillor in Prague’s New Town, where he died on 9 July 1609.

204.

tit. *Murus aheneus sana conscientia* – VIVES 1599–1600, F^v; CAROLIDES 1597, B^r.

206.

tit. *Disce mori, discas vivere* – VIVES 1599–1600, F4^v; CAROLIDES 1597, B3^v.

208.

tit. *Gloria nostra nihil* – VIVES 1599–1600, F^v; CAROLIDES 1597, B3^v.

210.

tit. *Vive, ut ultra vivas* – VIVES 1599–1600, F4^v; CAROLIDES 1597, B3^v.

[Letter, 1 September 1610]

tit. *Georgio Remo* – Georg Rem (Rehm, 1561–1625) was born in Lechstadt on 4 January 1561 into a patrician family of Augsburg. He began his studies in Nuremberg and continued his studies in Augsburg as a pupil of Hieronymus Wolf from 1575. From 1579, he studied in Strasbourg and Tübingen, and from April 1587 in Basel, where he obtained a doctorate in law. From 1589, he was the court councillor to the Counts of Wied, and from 1600, he was a legal adviser in Nuremberg. He died in Nuremberg on 15 August 1625.

tit. *D. D. C.* = Dico Dedico Consecro

28 *me cum Oweno* – John Owen (Audoenus, 1564–1622): the “British Martial”.

30 *Alia voce psittacus, alia coturnix loquitur* – Erasmus, Adagium 1459.

55 *V. V. Excellentiae* – Vestrae Vestrae Excellentiae

213.

7 *Andinus* – Vergilius.

214.

- 1 *Cattum ... Dynastam* – The Chatti was an ancient German tribe who lived in central and northern Hesse and southern Lower Saxony.
- 3 *Zopyrus* – Ζώπυρος was a Persian nobleman and hero, whose story is known from Herodotus. He helped Darius I reconquer Babylon by mutilating himself.
- 5 *Isaeus* – Ἰσαῖος, orator in the early 4th century BC. He was the student of Isocrates.
- 10 *Gloria virtutis, Martis et artis honos* – Proverb. See, e.g. REUSNER 1594, 40, 237, 282, 293; ALBINUS 1587, C5^{r-v}.
- 22 *Mithridate* – Mithridates VI Eupator (135–63 BC).

215.

- tit. *Ad Thomam Literatum de Kisfalva* – Tamás Literatus of Kisfalva (Thomas Literatus de Kisfalva). Filiczki wrote his poem to him from Prague sometime between 1603 and the summer of 1605. The poem implies that he was Filiczki's kin, neighbour or even a relative ("affinia vincula"), who wrote home to console Thomas.

216.

- 11 *Ovoeno* – John Owen (Audoenus, 1564–1622): the "British Martial".

217.

- tit. *Ioh[anni] Bocatio* – Ioannes Bocatius (1569 – 1621).

219.

- tit. *Hectorem imitaris, ab Ilio numquam recedis* – Proverb.

221.

- tit. *In grandigradimagniloqualazonas* – In grandi gradi magniloqua alazonas (ἄλαζγοεῖα).
- 1 *Astydamae* – Astydamas, ancient Greek tragedy poet. Later he became the symbol of self-conceit. See: Erasmus, Adagium 1659.
- 14 *γνῶθι σεαυτόν* – The well-known Delphic maxim: "Nosce te ipsum."

222.

tit. *Hemerobia vana gloria* – VIVES 1599–1600, F4^v; CAROLIDES 1597, B3^v.

225.

tit. *Labor omnia vincit improbus* – VIVES 1599–1600, [F7^r]; CAROLIDES 1597, B5^r.

7–8 *Calce ... cavantur* – Vives also refers to Pliny concerning ants: Plin. nat. 11, 108–110.

226.

tit. *Crapuliae* – HALL 1607, 19.

230.

tit. *Ad Andraeam Hercinium* – It is probably a fictitious name.

3 *Haud ... reformat* – CAROLIDES 1597, [D6^r]: “Non punit Deus, ut perdat, sed lapsa reformat.”

3–6 According to the Errata, the original second and third distichs have to be interchanged: “p. 98. v. 12. omiss.* & post vers. 15 sequi debet; In hoc disticho*” CL,)(7^v.

231.

tit. *Ad Lingastri* – HALL 1607, 59.

tit. *Phenacum* – HALL 1607, 192–194.

238.

tit. *Nos poma natamus* – Proverb.

239.

tit. *Magno vendendum tempus* – VIVES 1599–1600, F4^r–^v; CAROLIDES 1597, B3^r.

245.

7–8 Ὡς αἰεὶ ... ἔχειν – Erasmus, Adagium 971: “Similes habent labra lactucas.”

246.

7–8 *Sic Deus ... labris* – Erasmus, Adagium 971: “Similes habent labra lactucas.”

247.

- 1 *Camillum* – Marcus Furius Camillus (ca. 448 – ca. 365 BC).
- 6 *Philotis* – Philotis (or Tutula, 4th century BC): a mythical figure, the saviour of Rome.
- 8 *Iccus* – Ἰκκος was an athlete famous for his abstinence (5th century BC).

248.

tit. *Ad Ballionem Cagastrium* – The name of a pimp in Plaut. Pseud. See also: HALL 1607, 161–162, on the map: HALL 1607, 18.

249.

- tit. *Gloria crocodilus* – VIVES 1599–1600, F4^v; CAROLIDES 1597, B3^v.
- 1 *Iairida* – Esth2: Mordecai, the son of Jair.
 - 2 *Haman* – Haman, also in the Book of Esther.

251.

tit. *Georgio Thurio* – György Thúri (1572–1612?) was born in Abaújszántó in the first half of 1572, a son of Farkas Pál Thúri. He probably began his elementary studies in Gönc, but certainly studied in Sárospatak from 1594 at the latest. With the support of Sigismund Rákóczi, he enrolled at the university of Wittenberg on 19 March 1597, and continued his studies in Heidelberg on 29 July 1600, where he was awarded the title of “poeta laureatus” by Paul Schede Melissus on 20 December 1600. In the spring of 1601, he returned to Hungary, where he worked as a Calvinist pastor in Putnok and then in Munkács between 1605 and 1608. The last

information about him is that he was the first pastor in Sátoraljaújhely in 1612. He probably died in the same year.

- 1–2 *Formicae ... melos* – The source of the proverb is Theocritus (9, 31–32). See also Erasmus, Adagia 124: “Cicada cicadae cara, formicae formica.”
16 *Quos tibi ... amor* – STIGEL 1577, [B6^r]: “Quos tibi virtutis nomine iunxit amor.”

252.

- tit. *Eliae Cüchlero* – Elias Küchler (1568–1632) was teacher from 1593, conrector from 1597, then rector from 1615 in Görlitz. Sometime before 1607, he was awarded the title of “poeta laureatus”.
13 *Aldus* – Aldus Manutius (1449/1452–1515).
13 *Mureto* – Marc Antoine Muret (1526–1585).

253.

- 1–2 *Nocet ... profuit* – Proverb. See, e. g. in Disticha Catonis: “Nam tacuisse nocet nulli, nocet esse locutum.”

254.

- 24 *Et pateris ... tuis?* – SZEGEDI KIS 1581, 81: “Heu pateris telis, vulnera facta, tuis.”

256.

- tit. *Afflictum ne irriseris* – See, e. g.: Disticha Catonis 1626, 58. CAROLIDES 1597, [F7^r].

258.

- 18 *Κακόστ’ ... ώόν]* Erasmus, Adagium 825: “Mali corvi malum ovum.”

259.

- tit. *In vino veritas* – Proverb. Erasmus, Adagium 617.

260.

tit. *Oenotrium* – The Oenotrians: “people from the land of vines” (Οἰνωτρία).

262.

tit. *Stultorum ... vivere* – CAROLIDES 1597, F3^v.

265.

15–16 *calidumque ... ex uno* – GISBICIUS 1602, 48: Ex uno, calidumque frigidumque?

266.

tit. *In tuum ipsius sinum inspue* – Erasmus, Adagium 594.

274.

2 *Christe, brevi toto nullus in orbe foret* – Cf. BOCATIUS 1990, 455, ln. 52: “Vergilius nobis nullus in orbe foret.” See also Callimachus Experiens, Ad fanniam, ln. 60.: “Iam pridem toto nullus in orbe foret.”

276.

tit. *Ad Ballionis Asoti, Cagastri, Glossaspida* – HALL 1607, 161–162. See the map: 18.

277.

tit. *Virtus gloriam parit* – Proverb. Erasmus, Adagium 3771.

279.

tit. *Ad Phagonem de Sauffenberg* – HALL 1607, 67.

tit. *Cubea* – HALL 1607, 67–76, 161. See Cubaea on the map of Moronia: 18.

280.

tit. *Thomae Szely* – Tamás Szeli (Thomas Szely) enrolled at the university of Wittenberg on 11 October 1595. Filiczki's poem reveals that he was also a pastor in Tarcál sometime between 1599 and 1603, in Ónod between 1608 and 1615, then in Monok in 1619. He was a friend of István Miskolci Csulyak, they exchange letters and poems.

* *Kaiszmarck* – Käsmark, Käsemarkt (Késmárk, Kežmarok, SK).

281.

tit. *Ad Philautum de Koczunga* – HALL 1607, 82, 217. See Kotzanga on the map: 112.

tit. *Narragoniae* – See "Narragonia" (the fools' paradise) in Sebastian Brant "Stultifera navis".

tit. *Devoraci* – On the map: HALL 1607, 112.

3 *sors et fata tulere* – See the motto: "Sic fata tulere."

282.

tit. *In laudipetas* – CAROLIDES 1597, H3^r.

284.

tit. *Num magis ... potuit* – Proverb. Cf. in Disticha Catonis: "Nam tacuisse nocet nulli, nocet esse locutum."

292.

2 *eum properans erue fronte tua* – Mt5, 27.

293.

tit. *libris Bertrami* – [Ratramnus], Bertrami presbyteri de corpore et sanguine domini liber ad Carolum magnum Imperatorem, iam recens aeditus.

295.

- * *Adrianus VI. papa ... in Turcopapismo l. 1. c. 13.* – Pope Adrian VI (1459–1523). Filiczki's reference: SUTCLIFFE 1604, 91; *Cornelii ... Tridentino* – See: MACCOVIUS 1650, 905.

296.

- * *Sylvestrem ... Platina et alii* – Pope Sylvester II (ca. 946–1003) in Bartholomaeus Platina's *Vitae pontificum*.

302.

The direct source of the poem might have been HOTMAN 1604 and SUTCLIFFE 1604. Cf. Erasmus: *Iulius exclusus e coelis*.

- c) *Budaeus* – Guillaume Budé, *Annotationes priores et posteriores in Pandectas*. Filiczki refers to SUTCLIFFE 1604, 380.
- e) *Costerus* – Francis Coster, *Enchiridion controversiarum praecipuarum nostri temporis de religione: In gratiam sodalitatis beatissimae Virginis Mariae*.
- g) *Martyrologium* – CRESPIN, GOULART 1597, CRESPIN, CROCIUS 1604, see also: *Protestáns mártirológia* 2012; *Lanienam Parisiensem* – St. Bartholomew's Day massacre.
- i) *Bellarminus* – Robertus Bellarminus, *De verbo Dei* (Ingolstadt: Sartorius, 1587, 1605; Frankfurt: Rosa, 1612). Filiczki refers to SUTCLIFFE 1604, 154.
- k) *Distinctiones ... Si Papa* – Henricus Bohicus: *Distinctiones in quinque Decretalium libros; Loyola in epistola* – LOYOLA 1567. Filiczki refers to SUTCLIFFE 1604, 381.
- m) *Fulmen Brutum* – HOTMAN 1604.
- o) *Sigonius* – Carolus Sigonius, *De regno Italiae historiarum libri 20*.
- q) *Bernardus Serm. 6. in psalmo ...* – Filiczki refers to SUTCLIFFE 1604, 381–382.

304.

- tit. *Campianus* – Edmund Campion (1540–1581).
- * *Whitakeri responsum* – WHITAKER 1581.

305.

tit. *In monachum se ipsum castrantem* – The model of the poem: JANUS PANNONIUS 2006, 262 (no. 456). See: SZENTMÁRTONI SZABÓ 2010.

7 *caute an mage caste* – Cf. Proverb: “Si non caste, saltem caute.”

308.

* *Germanis auff die Taubenschiessen ...* – Proverb.

313.

1 *Stentoreo ... clamore* – Erasmus, Adagium 1237: „Stentore clamosior”.

314.

2 *Si cupis ... tace* – Proverb. See, e. g. in Disticha Catonis: “Nam tacuisse nocet nulli, nocet esse locutum.”

315.

tit. *In Aulum Thrasonem* – Thraso is the name of the braggart soldier in Ter. Eun.

1 *Degener Aule* – OWEN 1608: 11. In Aulum, Nobilem ignobilem; 29: In gloriosum Thrasonem.

316.

5 *Et populum in caecum cogitis obsequium?* – Cf. Is43, 8.

* *Magum* – Cf. Erasmus, Julius Exclusus: “Video passim et in clave et in corona et in palla notas sceleratissimi cauponis et impostores, mei quidem praenominis sed non instituti, Simonis, quem ego quondam Christi praesidio deieci.” ASD I-8, 224.

317.

- 13 *Pauli ... Secundi* – Pope Paul II (1417–1471).
- c) *Theocrines ... Erasmus in chiliad* – Based on Demosth. or. 58: Erasmus, Adagium 3239.
- e) *Imperator de quo Eobanus ... imperium!* – A reference to the Roman emperor, Claudius (10 BC–AD 54), who forbade the restraining of farts and burps in an edict. For the poem by Eobanus, see EOBANUS, VREDEVELD 2020, 74 (ll. 189–190): “Edicto vetuit crepitus ructusque teneri / Claudius. O medici principis imperium!” Ed. pr. EOBANUS 1524, [A4^v].
- f) *Riarianus* – RAVISIUS TEXTOR 1600, 797.
- g) *Pontificis ... periucundas* – See the prologue addressed to Pope Sixtus IV and the chapter “Paulus II” in Platina, *Historia de vitis pontificum periucunda*.
- h) *Moguntinus episcopus ... Melanthonus, Chronicorum l. 4.*– Hatto I (c. 850 – 15 May 913), archbishop of Mainz. See the chapter of Melancthon’s *Chronica Carionis*: “Ludovicus quartus imperator”.
- i) *Franciscus Spiera ... praecepto* – Francesco Spiera (1502–1548), Ludwig Rabus (1523–1592), RAVISIUS TEXTOR 1600.

318.

See: MÁJEKOVÁ 2008.

- 3 *Lechius* – Lech is the brother of Czech and Rus. “Lechius” refers to the Poles (Lechites).
- 9 *Ziscius* – Jan Žižka (ca. 1360–1424).

327.

tit. *Mors mihi vita est* – Motto.

tit. *Ad haeredem sine sacris* – Erasmus, Adagium 259.

333.

tit. *Saresburiensis ...* – John of Salisbury, Polycraticum 6.24.

335.

- 1 *Haido*] – A type of irregular infantry: Hajduk.

341.

- 2 *Est nobis ... salus* – Cf. MAIOR 1584, I6v: “Quae fuit ex Christi sanguine parta salus.”

347.

- 4 *Hic quoque ... equos* – DEDEKIND 1558, 26^r: “Ut gelido fessos aequare mergat equos.”

350.

- 2 *Da reparet dulcis languida membra quies* – Cf. JANUS PANNONIUS 2014, 146 (no. 28): “Aeger, cui pressit languida membra quies.” ERASMUS 1540, D2^r: “Ut renovet dulcis languida membra quies.”

351.

- tit. *Caspari Finckii* – Kaspar Finck (1578–1631) was born in Giessen. Before coming to Marburg in 1588, he earned his living by singing on the street. He received his doctorate in Marburg in 1599, and from 1607 he was Professor of Physics, Metaphysics, Rhetoric, Logic and finally Professor of Theology. He died in Coburg on 25 June 1631.

353.

- tit. *sargias*] sargo or white seabream (*Diplodus sargus*).
8 *hic saltus est et hic Rhodus!* – Erasmus, Adagium 2228.

356.

- 4 *Qui melius medicas applicet arte manus* – REUSNER 1593, 217: “Et nervis habiles applicet arte manus.”
19 *Quod cupis omne capis* – Proverb: “Quod cupis, capis.”

357.

Károlyi, Zsuzsanna (1585–1622) – Gabriel Bethlen’s first wife.

App. 2.

Rodolphus Goclenius senior – Rudolph Goclenius the Elder (1547–1628) was born in Korbach as a son of a baker. He studied philosophy in Erfurt from 1564, in Marburg from 1567, and in Wittenberg from 1568. From 1573, he was thre rector of the town school in Korbach. From 1575, he was the schoolmaster of the gymnasium in Kassel; from 1581, Professor of Physics in Marburg; from 1589, Professor of Logic and Mathematics. From 1603, he was Professor of Logic and Ethics for a short time. He remained in Marburg until the end of his life in 1628.

App. 3.

tit. *Caspar Sturm* *Fedslariensis* – Caspar Sturm (1550–1625) was born in Fritzlar. From 1572, he worked as a pastor in several villages. From 1605 to 1609, he was Professor of Theology in Marburg, where he received his doctorate in theology in 1607. From 1624 he was again pastor in Gudensberg, where he died in 1625.

App. 5.

tit. *Hermanni Kirchneri* – Hermann Kirchner (1562–1620) lost his father at the age of five. He was raised by his cousin’s family. In 1585, he enrolled at the university of Rostock. He arrived in Marburg around 1588. In 1594, he became a teacher of poetry. In the same year, he was awarded the title of “poeta laureatus” by Rudolf II. In 1599, he received his doctorate in law. In 1603, he became Professor of Poetry and History. He was also Professor of Rhetoric in 1607 or 1608. In 1614, he abruptly resigned from all his academic and official positions.

App. 6.

Johannes Pincier – Johann Pincier (1556–1624) was born in Wetter. He studied medicine and natural sciences in Marburg and Heidelberg. After obtaining his degree, he travelled to Poland, where he worked as a physician to a Polish magnate. In 1581,

he returned home and went immediately to Italy, where he remained until 1582. He then obtained his doctorate in Basel and moved to Marburg. In 1584, John VI, Count of Nassau-Dillenburg appointed him court physician and professor at the college of Herborn. His lectures made him very popular with the students. He was appointed rector three times: in 1591, 1594 and 1603. In 1607, he continued teaching at the university of Marburg, where he died in 1624.

App. 7–8.

Simon Stenius – Simon Stenius (Stein, after 1540–1612) was born in Lommatzsch, Meissen. He studied first at the university of Leipzig and from October 1564, at the university of Wittenberg. From 1584 he was Professor of Ethics, and then of Greek in Heidelberg; from 1596, head of the department of rhetoric and poetics; from 1589 to 1590 and from 1597 to 1598, the rector. From 1605, he was appointed the Professor of History. This is the last record of him. Since Filiczki was also his student in Heidelberg, it is possible that Stein was still alive in 1611–1612.

App. 9.

Ludovicus Lucius – Ludwig Lucius (Lutz), (1577–1642) was born in Basel. His father was a deacon of Peterskirche, who taught him Latin and Greek. He began his elementary school in his native town and obtained a master's degree in philosophy from the university in 1594. He was then taught mathematics by Peter Ryff in 1598 and Hebrew by Johann Buxtorf at the university. Between 1604 and 1609, he lived in various German cities, and in Regensburg he enrolled at the Jesuit college in order to write a history of the order. From 1611, he was Professor of Logic in Basel. In 1619, he contributed to the foundation of the gymnasium of Cologne. He died in his native town in 1642.

App. 10.

ΠΙΧΑΡΔΟΣ ὁ Εμέλιος – Richard Hemmel (Hemel, Hemelius, Hemmelius, ca. 1550–1621) was born in Bad Königshofen im Grabfeld around 1550. He enrolled at the university of Basel from 1568 to 1569, and at the university of Heidelberg in February 1580. From 1580 to 1586, he was a Lutheran pastor in Mosbach. The next information about him is that from 1618 he was rector in Bensheim, where he died in 1621.

App. 11.

Γεώργιος Παΐσιωρ – Georg Pasor (1570–1637) was born in Waldbrunn-Ellar in 1570. In 1591, he studied in Herborn under Piscator, who taught him Greek and Hebrew. After Lausanne and Geneva, he finished his studies in Siegen in 1594. From 1597, he was a teacher in Herborn and from 1607 Professor of Theology and Hebrew. From 1626, he became Professor of Greek at Franeker, where he died in 1637. He is best known as a grammarian and a lexicographer of the New Testament.

App. 12.

Henr[icus] Gutberleth – Heinrich Gutberleth (1572–1635) was born in Hersfeld. After his studies at the university of Marburg, he was a teacher at the court school in Dillenbourg. From 1601, he taught in Herborn, and from 1605, he taught logic, physics, history and oratory at the college. From 1619, he was rector of the Latin school in Deventer, where he died in 1635.

App. 14.

tit. *Iohannes Linckius* – Johann Linck (Johannes Linckius, ca. 1560–1603) was born in Celje around 1560. He was awarded the title of “poeta laureatus” in Jena in 1598. He taught in Linz for sixteen years, then became a teacher in Görlitz on 14 October 1602. He died suddenly on 20 (or 27) July 1603, around the time when Filiczki left Görlitz.

8 *amaror amor* – Proverbium: “Dulcis amaror amor.” (WALTHER 1983, no. 6384a).

App. 19.

Gottfridus Bucholzerus – According to the album entry, he was a notary in Görlitz. (He was still a notary in 1606).

App. 22.

Nicolaus Pelargus – Nicolaus Pelargus (after 1568–1615) was born in Rakovník in August 1568. He obtained his baccalaureate from the university of Prague in 1591. From 1600, he worked as a notary and translator for the imperial chancellery in

Prague. On 5 July 1600, he was crowned poet laureate. The date of his death is uncertain, but he was still alive in 1615.

3 *Zischus* – Jan Žižka (ca. 1360–1424).

4 *Hussus* – Jan Hus (ca. 1370–1415).

App. 23.

Maximilianus Fabinus – Maximilianus Fabinus (after 1570–1612): his father, Lucas Fabinus was a teacher at the school of Eperjes, a successful merchant and a member of the Senate. He was born around 1570–1571 in Késmárk. In 1592, he studied law in Strasbourg. Before that, perhaps in Frankfurt am Main, but after Strasbourg he lived in Basel. He must have returned from his peregrination at the end of 1593 or before 10 February 1594. By April 1596, he was certainly a teacher at the elementary school in Eperjes. Sometime between 1594 and 1599, he married a widow with the surname Ferber. Before 1612, Fabinus was already a member of the city senate.

App. 24.

Christophorus Mathebaeus – Christoforus Mathebaeus (Krištof Mathebaeus Bohdanecký, †1658) was born in Bohdaneč, where he began his elementary education. He attended university in Prague and, as the entry in the Filiczki album attests, from 1606, he also worked as a professor, giving public debates on death and comets. He died in 1658.

App. 28.

Theodorus Vietor – Theodor Vietor (1560/1567–1645) was born in Lich and graduated from the university of Marburg in 1585. He was the schoolmaster in his home town for two years. He was the conrector of the municipal school in Kassel until 1595, then Professor of Greek at the university of Marburg, and from 1603 he was the headmaster of the gymnasium of the town. He taught at the university of Marburg until 1639, serving several terms as dean of the faculty of philosophy and as rector of the university in 1615 and 1619. He died in Marburg in 1645.

App. 29.

Casparus a Nostitz – Kaspar von Nostitz (Nostiz) was a Silesian nobleman.

App. 30.

Christoph Jungnitz – Christoph Jungnitz was a Professor of Mathematics in Heidelberg. In 1612, Filiczki and several Hungarian companions lived in his house in Heidelberg.

App. 31.

Johann Jakob Grasser – Johann Jakob Grasser (1579–1627) was born in Basel. He began his university studies in his native town in 1595, and obtained a master's degree in philosophy in 1601. Before that, but in the same year, he was crowned poet laureate by Paul Schede Melissus. In 1607, he was given the title of count palatine by the Venetian Patrician Ferrando Amadi. From 1610 he also worked as a pastor. After a long illness he died in Basel in 1627.

INDEX

The indexes contain all the proper and geographical names are to be found in the texts of the poems as well as of the commentaries. Page numbers printed in bold indicate places where biographical data are available about the given person, page numbers printed in italic indicate places where the given name occur not in the main text but in the footnotes.

INDEX OF INCIPITS

A Iesu nobisque viri procul ite bilingues	244
A Iesu procul et sanctis ficti ite sodales	244
Accipe, culte poeta, morae solamina nostrae	207
Agne, Lupam sequeris? Hosti te credere gestis?	243
Ah quid, amice, vigil pотор Permessidos undae	192
Ah scelus! Es multis mera iam comoedia saeculis,	240
Alta petens abies virtutis et artis imago est	267
Altitonans posuit venalia cuncta; sed illa	137
Annulus articulos sponsi cuiusque coronat	165
Annus abit, quo avidus multos fluor abstulit alvi	97
Annuus assuetum Tekeli natalis honorem	97
Arduum honoris iter, generosa amat ardua virtus	136
Aret ager: sitientia prata ardore rubescunt	198
Ars te nostra gravi iuvenis dotabit honori	265
Aspera dum saevae sortis me tela fatigant	38
Astra tibi prostant? Mitis puto, non favet aura?	223
Astydamae gnati (quos gloria torquet inanis)	194
Attonitus stupui sublatum rupe leonem	71
Audierat nocturna salax post bella Lupercus	230
Audio percupide, polyhistor Iane, diserti	252
Audio, quid germane crepes Glossaspis Asoti	216
Augustus cupiens angustam tangere portam	215
Aurea non possum, chartacea munera mitto	104
Auricolor glauco qui fulget in orbe cyprinus	88
Auritum me pinguis habet Grobianus asellum	203
Aurum alius condat, frumenti condat acervos	132
Aurum Christo offert orientis triga sophorum	240
Azki, mikor meg-halyá	76

Barbara mugitu feritas non tollitur oris	233
Bellifer et praegnans infestis casibus annus	95
Bestiolam rapido dum devorat ore Pelargus	270
Cara dies pueris, Iovae rata, grata Camenis	113
Carmina num reprobem, me quaeris, amice Filiczki	260
Carmine Caesarea te Ianus ab urbe saluto	191
Causa boni Deus est, bona qui bonus omnia fecit	266
Cedite nunc luctus, queruli migrate dolores	53
Ceu Rosa fragrantans nitet inter veris honores	130
Ceu Rosa nectareis decus addit odoribus horto	131
Christe lubens ego me mortalibus exuo vinclis	180
Christe, tibi grates ago, quod me foveris aegrum	246
Circulus est veluti teretis sine fine corollae	165
Collaudent alii Bacchi vates et Amoris	260
Commendas patriam non vana laude tuosque	275
Commoda ne tribuas damnosis tempora rebus	133
Complures meritis qui laudibus ante ferebam	193
Condat avarus opes et iniquo faenore crescat	131
Conscia mens recti mihi murus aheneus: illa	184
Consilio et virtute opus est in rebus agendis	135
Consilium sapiens, occasio commoda, felix	269
Consule parta boni diis fretus et optima quaere	130
Copulat ut sine principio ambitus iste corollam	164
Corde pio dum nemo virum sua crimina deflet	237
Corpore discedis, sed numquam mente recedes	262
Corpore perparvum fidei simul esse minutae	204
Cottidie dapibus frueris quia, Bucco, Baronum	239
Cottidie summae lucis meditare tribunal	185
Culmina non tecti, verum fundamina ponit	142
Cum netrice, coqua, sociis absentibus aedes	238
Cum sitis similes, paresque fronte	210
Cum te Czechiano lux visit in orbe, Georgi	105
Cum te ornet virtus, pietas, doctrina, fideli	270
Cuncta probare iubet Paulus, bona sola tenere	223
Cur devovisti dudum sacra mystica, Manne?	215
Cur pedibus loqueris? Manibus responsa remittis?	238
Cur Romam toties et amoena fronte crepatis?	245
Cur semper stultos manet ultrix poena; fluentis	212
Cur septem stomachantes sacramenta sonatis?	245
Cur tam sanguinocrudibibas Roma edit alumnos?	238
Cur tam Stentoreo complex clamore lyceum?	233

Da veniam, fateor, lapsa est mea lingua canendo	218
Da, Pater Astripotens, noctem somnumque salubrem	247
Danda Deo pietas, fratri ius, sobria nobis	140
David Kiralynac másfél szaz soltárit	81
Decorat indoles genus, mens stemmata	128
Defendis belle, tollis mala iurgia belle	205
Degener Agne, eheu quae te dementia cepit?	243
Degener Aule, tuae gentis quid facta recenses?	233
Deserto χριστῷ, sequeris quod, Postume, χρηστόν	211
Desine criminibus puros maculare ciniflo	201
Desine mirari, medias quod largiter urnas	222
Desine verba bonis dare, desine ludere puros	200
Desine, palpator, captare numismata; palpum	201
Dicamus bona verba: redit natalis in urbem	103
Disce bonas artes; alit omnis terra peritos	268
Disce mori semper, rebus diffide futuris!	141
Discite, mortales, legum parere magistris!	150
Divae, progenies Dei, sorores	157
Divitias ditum celebrant pars maxima regum	48
Docti carminis, elegans libelle	258
Donarem lapides, lucidaque, inclyti	42
Dulce merum utilibus miscet Cellarius undis	214
Dulcibus haud dignus, qui non gustavit amara	135
Dum calor est, sollers longum formica per agmen	62
Dum dulci resonant virgulta comantia cantu	93
Dum Genitor Superum expansis me protegit alis	51
Dum iactas alios Scrupta inter poma natate	202
Dum mihi culta genas pingebat flore iuventa	125
Dum nostros visis facilis laetusque Penates	112
Dum passim genio indulgent, dum vina coronant	52
Dum quam caelipotens extollere destinat urbem	183
Dum videt argutas volucres assurgere cycno	250
Dum vineta fimo saturat proba cura coloni	147
Ecquis non hominum stupet	46
En cum vere novo cari natalis amici	107
En Thoma, rutilum Tarczalii decus	218
Entheus harmoniae docili dedit auctor oleri	250
Ergo dies rediit, cuius cognomine gaudet	100
Ergo piae soboli, heroum de stirpe creatae	109
Ergone certa sedet cupidae sententia menti	144
Ergone iam voto eventus respondit amicus	102

Ergone Parnassum linques Nissique fluenta	121
Ergone perpetui capita angunt nostra dolores?	117
Erudiit Christus turbas: antistite ab omni	228
Est labor aeternus, sunt praemia rara senatu	56
Est ne iuvare tibi promittere non tua, Doson?	241
Est pulchrum, praestans, laudabile nomina quando	57
Est quod nemo tibi obvius libenter	226
Eximium quiddam est claros habuisse parentes	66
Exoptate, Geni, diesque fausta	105
Exple animum dapibus sanctae virtutis: habebunt	136
Extremos multi populos urbesque salutant	143
Fana die media tanto cur igne coruscant?	234
Fare, quid hoc? Cuius repetas si verticem ad auras	47
Fata si flecti nequeunt acerba	171
Felices homines sibi mens bene conscia reddit	129
Felix ille animi, felix et corporis atque	152
Felix, qui potis est rerum cognoscere causas	145
Festa dies oritur, rutilat sine nubibus aether	106
Fide parum, multumque vide: nam fidere cuivis	123
Filiczki bone, quem tellus creat Hungara, quam nunc	263
Foedabas alios, proprium nunc inspue nidum	213
Formicae formica placet, querulaeque cicadae est	206
Fraus mala furque rapax pacis sacra munera turbant	250
Fronte verecundus niteas et pectore frugi	128
Fulmina Romulei ridemus bruta Baalis	245
Gaudete fidi iam pecudum duces	44
Gloria ficta quid est; Hypanis Scythici nisi vermes	196
Gloria sudorem virtusque decusque sequuntur	267
Gloria, cur sequeris fugientem Iairida? Ne me	206
Gluto dies festos cum Como et sacrat Edusae	124
Graecule, ridebas Graiis quod nuper Athenis	208
Gratia pro meritis rerum referenda Satori	155
Gratia, honos Christi sponsam cum pace coronet	151
Grunnio barbicaper biugis iuga sacra petebat	249
Haec aliquis veterum legat ortus in urbe Quiritum	259
Haec prius observes, legis hunc quicumque libellum	187
Hesternas ructare dapes, ructare Lyaeum	198
Hinc ego discedo, quo numen et ardor honesti	126
Hinc tibi virtutisque tuae Musaeque coronam	274
Huc rapidis pedibus facilesque venite, Viales	119
Iam satis est capio, magnum te credo, Melanthi	194

Ignosce Argnolpho miscenti fonte Lyaeum	231
Immerito numquam Romanae factio sectae	268
Impia Roma, pius vita dum cessit Amandus	155
In tabula ducens pomposa voce triumphos	230
In turpi captus Domicellus crimine clamat	239
In vitae stadio mortis qui spicula pensat	127
Inclita facta tace maiorum, stulte, tuorum	232
Incolumis veluti Solnensi rure recedis	265
Iohanni Duce nata Duci Loysia nubit	156
Iure tibi iurisconsulti affingis honores	232
Ius scriptum sequitur iurisconsultus et aequum	233
Ktori chlowiek kiedy umiera'	76
Laude vehant alii Christum uberiore, modo ipsum	69
Laudibus haud opus est Typho vatunqu Camenis	194
Lex genialis adest, Thoma, rellinque severa	107
Lingua mero titubet, cerebrumque pedesque vacillent	237
Ludio dum caeco bona tempora perdit amore	124
Lumine naturae terraeque polique salique	148
Lusius ignavo dominus mihi Pseudus asello est	204
Magnus Anaxagoras haud falso dixerat olim	36
Magnus Calvinus, magnus Christi in rate Martyr	100
Magnus heri stabas titulis et honore, cadaver	185
Mane Itali, prandens Germani, vespere Celtae	237
Mane Ligur, prandens Alemannus es, indeque Gallus	237
Marsi laudibus esse te Camillum	205
Me premet Aeoliis quoties sors caeca procellis	140
Mens mea, ne trepides! Christus tibi cuncta ministrat	94
Mens mea, quid gemmas, quod inutile suspicis aurum?	56
Mente humilis pectus caelestibus imbue donis	137
Mente senex esto, docili florente iuventa	110
Merx quanto superat fucum sincera, priores	226
Mirabar, quid lynx, quid acinacis iste notaret!	42
Mirabar, traheres tali cur nomine nomen?	58
Mirarerque phrenesim effrenem aususque nefandos	236
Mittantur si fors natali vincula nostro	49
Munera dent alii vobis, dent vincula, vestri	104
Munera non omnes rutili preciosa metalli	49
Munera sumpturi laudant, odere ferentes	228
Nascitur ecce puer casta de virgine Christus	93
Natalemne tuum lux haec sibi vendicet, an fors	53
Natali dicenda die pia verba piorum	50

Natalis redeunt dum nostrae tempora lucis	51
Nate Dei, tandem tandem miserere precantum	67
Ne mala formides, tetricaeque tonitrua frontis	110
Ne nimium propera meritas infligere poenas	111
Nec nimis esto celer, neque tardus rebus agendis	134
Nemo bonus fuerit, fuerit nisi providus idem	129
Nemo domum vel agrum vel equum sapiens emit umquam	222
Nigrae ubi Rittershusiadem videre sorores	161
Nil moror, insultent mihi mors licet, orbis et Orcus	59
Nobilis in patria, patria testante, fuisti	212
Nobilissime Nicolae, pro re	99
Nomine Theologus, turpis re lurco, rogatus	221
Non datur in vitae cursu, sed sine corona	127
Non hic illepidos et impudicos	259
Non miror monachi, quod papam errare negetis	225
Non pictus phaleris, auro gemmisque superbus	115
Non satis est virtuti oculis inhiare vel ore	112
Non tot vel Proteus facies, non Hydra figuras	149
Numina quaere prius Summi veneranda Parentis	131
O homo, perpetuo memor esto Deique tuique!	139
O Pater omnipotens, caeli terraeque Monarcha	126
Oderis et vites mendacia blanda suentes	137
Omne solum Patria est Virtutibus, omne Camenis	275
Omne tenet punctum, qui miscuit utile dulci	258
Omnis amat laudes, sed factis vix parat unus	221
Optasti multis tibi, vir mitissime, votis	182
Orbis opes expertus inanes et nihil esse	180
Ornatissime Iane, vosque amici	101
Pace frui si vis, abige oblectamina carnis	132
Papa, polum vendis? Cupis ergo Acheronta subire?	223
Papam errare, Sophista, negas; qua papa tametsi	226
Parce mero multisque logis; nocet esse locutum	208
Parce mihi gracili, sine succo parce poetis	200
Pasce cibis animum verae pietatis: Olympo	136
Petre polite, iuvat magis indulgere Camenis?	118
Piscator meus est, meus est Martinius. Horum	269
Plurima quod maneant homines discrimina rerum	65
Pocla meri mane et sero cur siccet ad imum	211
Pomiferos hortos capra rodit et inquinat omnia	249
Possidet insulsum nugax me Margus asellum	204
Postremo in nostris posui tua nomina chartis	68

Praepositus multis, sceptrum rege cautus: honorant	111
Przechus Hodiegoviae lux et nova gloria gentis	179
Publica cura beat titulo quaestoris Adolphum	227
Quae cui Rex Superum praescripsit munera vitae	164
Quae mihi Caesarea Maiestas praemida dextrae	274
Quae tibi pro natis plena dat laetus acerra	98
Quaeris Johannis Carmen sit quale Filiczki?	257
Quaeris, an Hispanis caligis thoraceque Gallo	243
Quam pulchre aequales veniunt ad aratra iuveni	41
Qui delator es et calumniator	213
Qui dum moritur	76
Qui fueris, qui sis, et eris post ultima vitae	139
Qui nullo vivacis amore tenetur honoris	113
Qui vix ossa trahens patrum socerumque duosque	239
Quicquid agis, retine bene conscia corda fidemque	266
Quicquid homo versasque facisque refersque caduce	138
Quid bono dignum Patre quidve Musis	202
Quid gemis heu tanto coniux mea fata dolore?	181
Quid merces vobis toties lugetis ademptas?	242
Quid moriture tumes? Putre contemplare cadaver	141
Quid numeros iactas? Nucleum volo. Tolle putamen!	130
Quid petis agresti celebrari vatis avena?	114
Quid tua sic iactas? Gravis est laus propria odoris	217
Quin colis aetatem? Fugit irrevocabilis aetas	138
Quin potius scelus Hesperiae exsecramur: ubi abdunt	245
Quisquis hominum, quando moritur	77
Quo furor, quo Tartareae usque turmae	54
Quo mea Maiestas? Quo cessit gloria? Quo me	175
Quod causas tractat suadaque leporeque nullo	234
Quod enim Latinis fulmen est, hoc ipsis	244
Quod gelidam crebro bibitis quis non probet undam?	241
Quod linguae rabie multos invadis honestos	199
Quod mihi quin coniunctivo non iuncta marito est	199
Quod nusquam mercere, cave male perdere tempus	202
Quod te diripiunt opibus, quod honore potentes	220
Quod tua protexit, Deus, hac me dextera nocte	246
Quod tua vina bibam parce, miraris? Et ipse	231
Quod variis vester rixis exercitus ignis	164
Quorum haec cusa typis duo nomina charta recepit	269
Rauraca Tempe, claram Academiam	271
Relligione Deus sincera, proximus aequo	140

Rem, libros, famam chemista absumit in igne	232
Rho lambdaque uno κόρακες, κόλακεςque dirempti	201
Ridiculus, magnusque simul vis, Typhe, videri?	198
Sancta foris multi virtutis symbola iactant	134
Sanguine ceu fuso pullos Aegyptius ales	140
Sannio si palpis et scommate vendit acumen	124
Sannio vis bellus, vis idem magnus haberi	197
Scintillans auro, rides mea trita, Melanthi	209
Scis, erat in votis, ut vos comitarer euntes	116
Scit graciles vites intexere vinitor ulmis	147
Scurra levis quando pro Χρυσῶ verba dat auri	124
Seu me laeta iuvent, seu tristia fata fatigent	135
Si Deus et vultu fortuna favente secundat	129
Si factum nucleus, si sunt mera verba putamen	224
Si graviora sinunt strenis dare tempora nostris	193
Si manus aut oculus te laeserit improbus (inquit	224
Si punctum omne tulit, qui miscuit utile dulci	214
Si quoties optant, Czechos tela ignea plectant	216
Si quoties optant, sua fulmina mittat Olympus	216
Si Regina cado, si Principis incluta coniunx	254
Si res impia vota subsequatur	215
Si semper ferias homines caeli igne rogatus	216
Si suo in effectu lucet praestantia causae	230
Si tibi legitima methodo, planaue parare	142
Si vel natales vel honos probitasve fidesve	184
Si virtus calicum medio consistit Achilles	222
Siccine propositum est alias invisere terras	116
Sidera cur vendis? Nitidus cur displicet aer?	223
Sint aliis humana, ego te, τετραγράμματον I. N. R. I.	57
Sis humilis: verum ingenuis caput artibus ornes	137
Siste graves irae, Pater o mitissime, fluctus	170
Sobrietas, robur, rectum, prudentia nil sunt	52
Sol super arma duas inter nitidissimus alas	141
Sol vetat exhaustam versus deducere venam	102
Sorte vides quoties pressos, illudere noli	209
Spes mihi in adversis contusque salusque futura est	38
Sphettie, dum rides Slavos et scommate pungis	235
Sponse, dabis veniam nostrae sine syrmate Musae	163
Suavis avi nitidis veris sub solibus ortus	262
Summe Pater precor, aspires tua gratia coeptis	246
Summe sacri defende, Pater, mysteria verbi	169

Sunt duo quae faciunt ut quis sit nobilis: Ars Mars	271
Tabē, fāMe, beLLIs Degrassans transIt annVs	96
Tam cito cur papae solio tolluntur eburno?	241
Tam nihil magnum dabis, arduumque	197
Tempore sublimes venit ardua quercus in auras	108
Trico bonas quoties tricis malus eripit horas	124
Tristia multa tulit, paucissima vidit Elias	130
Tu Christi Christique gregis defendis honorem	257
Tu meae es, o Iesu, fiducia firma salutis!	139
Tu, pressa Olssa diu, deinceps obstare memento	120
Tune satus veris, Lucumo lutulente, Bohemis	225
Umbra velut transit, sic nos transibimus omnes	183
Unge quid assiduis lacrimis? Quid tristibus, Ister	176
Uni gratus et alteri sodali	190
Ut corpus valeat, mentem sapientia tingat	127
Ut me cum Paulo miseranda sorte perempto	122
Ut nullos vincas populos nec lustra sequaris	231
Ut rosa mane novo superas se tollit in auras	35
Ut vidit Satanas praelustrem heroa Iohannem	178
Ut vitreos Titan sine damno permeat orbes	95
Valete o iuvenum peritiorum	273
Venerat intonsis elegeia maesta capillis	63
Vince voluptates: animo pax firma manebit	132
Vis bonus esse, bonos sectare? Malosque caveto!	136
Vis igitur nostrum, Cunrade, videre libellum?	162
Vis tanta regum tantaque principum	59
Vis tibi describat Chattum mea Musa Dynastam?	190
Vita quid est humana, brevis nisi temporis usus?	133
Viva Valens Drugeth iacet hic virtutis imago	177
Vive pie, cole iustitiam, reverere Iehovam	132
Vive vigil, valeas venturam ut vivere vitam!	186
Vivite Nestoreos, sponsi, feliciter annos!	168
Vos mea progenies, exemplum sumite de me	181
Zelotypus rasum dependens Haido sodalem	242
Ἀδρανὲς ὅτι βροτὲ φρονεῖς, πράττεις τε, λέγεις τε	138
Αἰσχρὸν μὲν δηρόντε μένειν, κενεόντε νέεσθαι	261
Ἄλλοι ἐπαινούντων Βάκχου καὶ Ἑρωτος αἰοιδούς	260
Ἄλλους ἔσκωπτες, νῦν πτύε ἐνὶ σέο κόλπῳ	214
Ἀνέρα παπταίνων ἀτυχῇ σκώπτ' οὔ ποτ' ἀσελγῶς	210
Ἀσκελέως μέμνησο θεοῦ καὶ σείῳ βραβεῖον	139

Δήϊος, ὀχληροῖστε βαρύστονος ὥρος ἀπῆλθε	96
Δόξα κενὴ φθίνει, σκυθικοῖς ὥς κύμασι τεχθεῖς	196
Δόξα τί ἐστι κενή; σκυθικὸς σκώληξ πέλεν, ὅσπερ	197
Εἰ μνησθήσῃ αἰεὶ κρίσεώσπε θεοῦ καὶ ἐφετμέων	185
Εἰρήνη, κάλλοστε, χάριστ' ἐκκλησίῃ ἔστω	151
Ἐσθλὸς ὁ νοῦς χ' ἄγνός, τεῖχος σοι χάλκεον ἔστω	184
Εὐ διάτριβε χρόνον, φειδῶστε. τί γὰρ βίος ἄλλο	133
Θνητὲ τί οἰδαίνεις, βαρύοσμον ἐπίβλεπε νεκρόν	141
Ἴσθι γέρων φρένας, ἄνθος ὅταν τερπνῆς μένη ἥβης	110
Κηρὶ, νόσῳ, λιμῶ πολέμῳτ' ἐτὸς αἰνὸν ἀπῆλθε	96
Κοιρανέων πολλῶν, συνετῶς τὰ σκῆπτρα κυβέρνα	111
Λαμπρὰ πρὸς ἄστρα ἄγει ὁ χρόνος δρύας ὑψικαρήνους	108
Μάνθαν' αἰεὶ θνήσκειν· τοῖς μέλλουσιν δὲ ἀπιστεῖν	142
Μὴ πάπταιν' ἀρετὴν μόνον, ἀγλάθ' ὄπλα τοκῶν	112
Ὁ σπουδαῖος ὅτε σπείρει ὃν σπέρμα γεωργός	147
Οἶος ἔης, καὶ οἶος ἔει, καὶ ἔσσει οἶος	139
Οὐ γαυροῦσθαι ἐοῖς, αὐτὰρ μιμεῖσθαι ὀθνεῖα	218
Οὐδέποτε σπεύσεις ἐπιθεῖς τίμημα ἀλιτρῶ	111
Οὐκ ἀνάλυσκε ἐν χρόνον εἰς κακὰ ἔργματα. ἦ γὰρ	133
Οὔτε βαρὺν πότμον, βλοσυρὸν φοβοῦ οὔτε μέτωπον	110
Οὔτο ζῆν, ἵνα ἐσσομένου βίотου ἀπολύης	186
Ὅψιγονος παρορᾷ τὸν Χριστὸν, ἐρᾷ δὲ τὸ Χρηστὸν	211
Πάντες ἐπαινέισθαι, μηδεὶς ζητεῖν τὸν ἔπαινον	221
Πῇ ἢ δόξα ἐμοῦ; πῇ τὸ κλέος ἦλυθε; πῇ με	175
Πολλὸν ἰδοῦ, μικρὸν πείθου· μηδὲν γὰρ ἰδέσθαι	124
Πρὶν τι λαβεῖν τίουσιν, ἀτὰρ στυγέουσι λαβόντες	227
Πυκνὰ βλάβην ἀσεβῆς βίотος μωροῖσιν ἔνεικε	212
Ῥῶ καὶ λάμβδα μόνον κόρακας, κόλακαστε διῡστᾷ	201
Στέργε παροῦσι, θεῶ πίσυνος, καὶ ζήτει ἄριστα	129
Σώματι μικρὸν ἐόντα, μικρῆς καὶ πίστεως εἶναι	204
Τίπτε δὲ, δόξα, ἔπη οὔτω φεύγουσιν; ὅπως μὴ	206
Ὑψιμέδοντα θεὸν, Φιλίτισκιε, σοῖς ἐπέεσσι	261
Φεῦγε μάτην διάγειν ὠνητὴν οὔποθι ὥραν	202
Χθὲς δόξαν, τιμήντ' ἔλαβες πολυφεγγέα· νῦν δὲ	185
Ὡς Φοῖβοιο περᾷ ὕαλον δίχα κλάσματος ἀύγῃ	95

INDEX OF NAMES

- Acontius of Třebíč, Eliáš v. Acontius Trzebicensis, Elias
Acontius of Třebíč, Mikuláš v. Acontius Trzebicensis, Nicolaus
Acontius Trzebicensis, Elias 105, 130, 204, 289, 300
Acontius Trzebicensis, Nicolaus 131, 150, 289, 300
Adrian, Pope, VI 225, 313,
Aesopus 250
Agricola, Georg 278
Alanis ab Insulis 281
Albinus, Petrus 19, 282, 307
Alcaeus of Mytilene 211, 222
Alciati, Andrea 19, 278, 285, 287, 288
Aleutner, Tobias 19, 277, 280
Alexander Magnus 90, 145, 235
Amadi, Ferrando 321
Ambrose of Milan (Sanctus Ambrosius) 94
Ambrosius Lahm Sebestyén 67, 279, 282
Anaxagoras 36, 277
Andrelini, Publio Fausto 283
Apuleius, Lucius 162, 189
Aquinas, Thomas 285
Aristides 299
Aristophanes 234
Aristoteles 36, 196
Astydamos 194, 307,
Atabalipa v. Atahualpa
Atahualpa 145, 299
Athenaeus of Naucratis 211, 222
Audoenus v. Owen, John
Augustus Caesar 90
Ausonius, Decimius Magnus 155, 226, 245
Báthory, Gábor 277
Báthory, Gabriel v. Báthory, Gábor
Báthory, István (1533–1586) 280
Báthory, Stephen v. Báthory, István
Bellarmino, Roberto 155, 229, 300, 313
Bencédy, József 10, 11, 20,
Berka a Duba, Bohuchval 112, 117, 118, 289, 292
Bernard Prince of Saxe-Weimar 284
Beroaldo, Philippo 20, 285
Bertramus Presbyterus v. Ratramnus
Berzeviczy, András 57, 280
Berzewiczi, Andreas v. Berzeviczy, András
Bethlen, Gabriel 10, 280, 284
Bèze, Théodore de 283
Biskupsky, Petrus 118, 293
Bisztray, Gyula 28
Bobrovicius v. Bobrowicz
Bobrowicz, Mária (Maria) 64
Bobrowicz, Mátyás (Matthias) 8, 14, 39, 55, 63, 203, 279

- Bobrowicz, Zsigmond (Sigismundulus) 64
 Bocatius, Ioannes 10, 20, 193, 267, 285, 296, 304, 307, 311
 Boczkai v. Bocskai, István
 Bocskai, István 176, 263, 278, 300, 304
 Bocskai, Krisztina 278
 Bocskai, Stephen v. Bocskai, István
 Bod, Péter 20, 254, 295
 Buchholzer, Georg 278
 Buchholzer, Gottfried 266, 267, 319
 Buchler, Johann 20, 285
 Budahazy, Stephanus v. Budaházy, István
 Budaházy, Farkas 279
 Budaházy, István 8, 52, 279,
 Budé, Guillaume 229, 313
 Bullinger, Heinrich 272
 Buonaccorsi, Filippo 311
 Buxtorf, Johann 318
- Calaminus, Georg 20, 281
 Callimachus Experiens, Philippus v. Buonaccorsi, Filippo
 Callipides v. Callippides
 Callippides 111, 291
 Calvin, Jean 100
 Camillus, Marcus Furius 205, 309
 Campion, Edmund 31, 230, 313
 Carion, Johann 109, 291, 315
 Carolides a Carlsperga, Georgius 16, 20, 74, 91, 138, 297
 Carolides of Carlsperk, Jiří v. Carolides a Carlsperga, Georgius
 Cato Minor, Marcus Porcius 98, 146, 299
 Catullus, Caius Valerius 56, 117, 156, 206, 253
 Celtis, Conrad 21, 285, 299
 Chytraeus, David 21, 281
 Cicero, Marcus Tullius 10, 11, 16, 17, 48, 86, 108, 123, 142, 151, 154, 160, 162, 189, 203, 212, 252, 304
 Claudianus, Claudius 165
 Claudius Caesar 315
- Clementides (Clementis), Mihály 7, 8, 10, 59, 65, 169, 281, 305
 Cordus, Euricius 288
 Coster, Francis 229, 313
Csécsi, János, the Younger 10, 21
 Curius Dentatus, Manius 146, 299
 Curtius Rufus, Quintus 235
 Cüchlerus, Elias v. Kuchler, Elias
Cziszter, Kálmán 25
- Decimator, Heinrich 21, 295
 Dedekind, Friedrich 21, 316
 Dedormanus, Guilelmus 283
 Demosthenes 315
 Dinckel, Johannes 22, 285
 Dobrzensky a Dobrzenicz, Johannes Henricus (Dobrženský z Dobrženic, Jan) 101, 104, 286, 287
 Donatus, Aelius 91
 Dornavius, Caspar 293
 Dowland, John 297
 Drugeth, Bálint v. Homonnai Drugeth, Bálint
 Drugeth, István v. Homonnai Drugeth, István
 Dubina, Tomáš v. Dubinus Mezricensis, Thomas
 Dubinus Mezricensis, Paulus 106, 289, 290, 292
 Dubinus Mezricensis, Thomas 107, 132, 290
- Edeling, Ioachim 281
 Ennius, Quintus 108, 240, 250, 254
 Eobanus Hessus, Helius 22, 235, 315
 Epicurus 109, 164
 Erasmus 19, 22, 235, 280, 282, 284, 285, 286, 287, 288, 290, 291, 298, 299, 306, 307, 309, 310, 311, 313, 314, 315, 316,
 Euripides 108

- Fabinus, Lucas 320
 Fabinus, Maximilianus 268, 320
 Fabricius, Luscinus Gaius 146, 299
 Ferber (a widow) 320
 Festus, Sextus Pompeius 250
 Finck, Kaspar 8, 249, 250, 316
 Fischer, Johannatha 157, 158, 159, 301
 Flaccus, Valerius 123
 Frederick IV, Elector Palatine 301
 Frederick V of the Palatinate 284
 Friedenthal, Frenzel von 22, 278
Frimmová, Eva 11, 23
 Frölich, Johann 7, 68, 283
Futász, Réka 4
- Gellius, Aulus 230
 Germanicus Julius Caesar 65
 Gessinius, Paulus (Ješín z Bezdězí, Pavel) 106, 289
 Geuselius, Abrahamus 148, 300
 Geysel, Abraham v. Geuselius, Abrahamus
 Gisbice, Paulus a 23, 264, 295, 311
 Goclenius, Rudolph, the Younger
 Goclenius, Rudolph, the Elder 8, 9, 18, 88, 255, 269, 270, 317
 Görgey, László 281
 Görgey, Kristóf 58, 281
 Görgey, Margit 280
 Grasser, Johann Jakob 8, 23, 273, 274, 321
 Grobianus 203
 Gross, Johann Georg 27, 155, 300
 Grynaeus, Johann Jakob 272, 283
 Gruter, Jan 10, 11, 16, 22, 23, 252, 281
 Gutberleth, Heinrich 19, 83, 125, 262, 319
- Hall, Joseph 23, 308, 309, 311, 312
 Hasenmüller, Sophonias 295
 Hatzfeld, Gottfried 8, 14, 72
 Havlík of Varvažov, Bartoloměj 184, 305
 Hawlichius a Warvaziova, Bartholomaeus v. Havlík of Varvažov, Bartoloměj
 Heerbrand, Jacob 23, 282
 Hegranus (Egranus), Johannes Paulus 101, 286, 287
Hejnic, Josef 11, 28
 Hemmel (Hemel, Hemelius, Hemmelius), Richard 261, 318
 Hensch, Georg 24, 290
 Hippocrates 299
 Hoddiegova, Adamus ab 7, 89, 137, 273, 284
 Hoddiegova, Bernhardus ab 89
 Hoddiegova, Bohuslavus ab 89, 284
 Hoddiegova, Bohuslavus ab (ca. 1525–1553) 89, 136, 273, 284
 Hoddiegova, Iohannes ab 89
 Hoddiegova, Iohannes Georgius ab 98, 285
 Hoddiegova, Przechius ab, iunior 89, 135, 273, 284, 302
 Hoddiegova, Przechius ab, senior 9, 14, 72, 85, 96, 135, 179, 283, 284, 293
 Hoddiegova, Smilus ab 89, 136, 273, 284
 Hoddiegova, Sobieslaus ab 89
 Hoddiegova, Udalricus ab 89
 Hoddiegova, Wilhelmus ab 89
 Hoddieiova v. Hoddiegova
 Hodějovský of Hodějov, Adam v. Hoddiegova, Adamus ab
 Hodějovský of Hodějov, Bohuslav v. Hoddiegova, Bohuslavus ab
 Hodějovský of Hodějov, Smil v. Hoddiegova, Smilus ab
 Hodějovský the Elder of Hodějov, Přech v. Hoddiegova, Przechius ab, senior
 Hodějovský the Younger of Hodějov, Přech v. Hoddiegova, Przechius ab, iunior
 Hodějovský, Bohuslav v. Hoddiegova, Bohuslavus ab
 Hodieiova v. Hoddiegova
 Hodieiova v. Hoddiegova
 Hoen, Philipp Heinrich von 109, 291

- Holtzschuh, Katharina 161, 302
Homerus 58, 90, 119, 161, 194, 293
Homonnai Drugeth, Bálint 176, 177, 304
Homonnai Drugeth, István 304
Horatius 42, 43, 45, 52, 55, 62, 67, 94, 98, 99, 103, 104, 106, 109, 115, 116, 120, 143, 152, 156, 159, 170, 207, 209, 214, 217, 220, 227, 235, 254
Hrdina, Karel 11, 28
Hrzánova of Harasov, Dorota 284, 285
Huber, Adam 10, 182, 188, 189, 236, 305
Huber, Bohuslav 182
Huberus a Risenpach, Adamus v. Huber, Adam
Huberus, Bohuslavus v. Huber, Bohuslav
Hunfalvai Székely, Boldizsár 8, 50, 278
Hungerlinus, Johannes Georgius 282
Hunyadi, János 278
Hunyadi, John v. Hunyadi, János
Hus, Jan 268, 300, 319
Hussus v. Hus, Jan

Iccus 205, 309
Ignatius of Loyola 26, 229, 313
Imre, Mihály 11, 24, 27, 75, 80, 81
Iuvenalis, Decimus Iunius 44, 108, 143, 233

Jafet, Bohuslav 8, 14, 35, 296
Jakó, Zsigmond 24, 36, 38
Janus Pannonius 11, 25, 29, 314, 316
Jenei, Ferenc 28
John II, Count Palatine of Zweibrücken 301
John of Salisbury 241, 315
John VI, Count of Nassau-Dillenburg 8, 75, 178, 317
Jungnitz, Christoph 269, 272, 320
Jügel, Karl-Heinz B. 25, 75

Károlyi, Zsuzsanna 10, 254, 317
Kecskeméti, Gábor 11, 25, 252, 298

Kegel (Cögelius), István 25, 282
Kékedi, Zsófia 279
Kenesei, Gergely 295
Kirchner, Hermann 8, 92, 257, 317
Kirk, Geoffrey Stephen 25, 277
Kisfalvai Literatus, Tamás v. Literatus de Kisfalva, Thomas
Klaniczay, Tibor 28
Klinger, Heinrich 10, 189, 263, 267
Kośmiński, Piotr v. Kosminsky, Petrus
Kosminsky, Petrus 10, 128, 295,
Kovács, József 28
Krasnovský, Sebastian 11, 25
Kraus (Crausius), Johann, iunior 14, 39, 102, 202, 287
Kraus (Crausius), Johann, senior 287
Kumpsthoﬀ, Heinrich 292
Kumpsthoﬀ, Johannes 114, 292
Kutnaur (Cutnaur, Kuttnaur) a Sonnenstein, Paulus 104, 140, 288
Küchler, Elias 7, 207, 282, 310

Lannoy, Philipp de 26, 282
Lascodius, Martinus 266
Latzkovits, Miklós 24
Laurentius Sialandus (Seelandus) Danus, Jacobus 122, 294
Lavater, Ludwig 272
Lempius (Lemppius), Sigefridus 132, 296
Leonhardus a Najenperka [Neuberg], Wenceslaus (Linhart z Najenperka, Václav) 288
Leonhardus a Neuenberg, Johannes (Linhart z Najenperka, Jan) 104, 288, 289
Linck, Johann 7, 10, 189, 264, 319
Lipniczky a Przibenicz, Johannes (Lipnický of Příbenice, Jan) 104, 288
Lipsius, Justus 282
Literatus de Kisfalva, Thomas 191, 307
Lophus, Christophorus 265
Lotichius Secundus, Petrus 26, 294, 301, 302

- Lotichius, Johann Peter 10, 26, 275
 Louis Henry, Prince of Nassau-Dillenburg 108, 290
 Loys, Georg (Loysius, Georgius) 15, 26
 Lucanus, Marcus Annaeus 44, 58, 71, 94, 113, 180, 182, 185, 225, 227, 231
 Lucius (Lutz), Ludwig 8, 92, 260, 318
 Lucretius, Carus Titus 93, 108, 109, 138, 165, 182, 183, 207
 Luise Juliane, Countess Palatine of Zweibrücken 87, 156

 Maior, Iohannes 26, 303, 316
Májeková, Helena 11, 26, 41, 315
 Manutius, Aldus 310
 Máriássy, András 8, 57, 59, 280
 Máriássy, Ferenc 280
 Máriássy, Ferenc, II 8, 59, 280, 281
 Máriássy, Pál, I 59, 280, 281
 Máriássy, Pál, II 281
 Marot, Clément 81
 Martialis, Marcus Valerius 48, 64, 65, 68, 93, 97, 98, 99, 100, 107, 120, 127, 131, 140, 171, 181, 190, 198, 210, 211, 213, 214, 216, 221, 222, 230, 239, 240, 242
Martínek, Jan 11, 28
 Martini, Matthias 16, 18, 73, 79, 100, 286, 288, 289
 Mary of Hungary 171, 303
 Mathebaeus, Christoforus (Mathebaeus Bohdanecký, Krištof) 269, 320
 Matthaëus, Antonius 113, 292
 Matthias Corvinus v. Mátyás, Hunyadi, I 280
 Mátyás, Hunyadi, I 43, 278
 Maurice, Landgrave of Hesse-Kassel 134, 297
 Melanchthon, Philipp 26, 277, 278, 291, 294, 303, 315
 Mělnický, Karel 298
 Michalovice, Jan Smil of 289
Mínarik, Jozef 11, 27
 Minor, Iohannes 40, 121, 222, 294
Mišianik, Ján 11, 27
 Miskolci Csulyak, István 14, 24, 27, 28, 36, 37, 38, 116, 277, 312
 Misnicus, Philippus Adamus 113, 292
 Mithridates VI Eupator 191, 307
 Molnár Albert v. Szenci Molnár Albert
Molnár, Dávid 8, 10, 11, 12, 27, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 78, 79, 80, 81, 84, 85, 86, 87, 88, 187, 254
Molnár, Vince Dániel 7
 Morkovský, Jan see Opsimathes, Johannes 287
 Moynerus Gallus, Johannes 104, 288
 Mrkvička, Jan v. Opsimathes, Johannes
 Muret, Marc Antoine 207, 310
 Mylius, Johannes 281

Nagy, Lajos 28
 Nagyszombati, Gergely v. Tirnaviensis, Gregorius 49, 278
 Němčanský, Pavel v. Niemczanius, Paulus
 Niemczanius, Paulus 106, 289
 Niewierza, Dorota z 299
 Nolde, Ernst 157, 301,
 Nolde, Gerhard 301
 Noldus Livonus, Ernestus v. Nolde, Ernst
 Nostitz (Nostiz), Caspar 271, 320

Odložilík, Otakar 10, 27
 Oldenvlietus, Cornelius 295
 Olevian, Elisabeth 8, 15, 72, 302
 Opsimathes, Iohannes 103, 129, 287, 288, 290
 Ovidius 36, 41, 46, 48, 51, 56, 58, 62, 63, 64, 65, 88, 97, 98, 100, 102, 103, 104, 106, 108, 109, 113, 114, 115, 116, 119, 120, 121, 122, 125, 128, 130, 131, 132, 144, 147, 148, 151, 156, 162, 163, 164, 169, 171, 175, 176, 187, 191, 192, 195, 198, 206, 207, 212,

- 216, 217, 223, 225, 227, 230, 231, 234,
235, 236, 239, 242, 243, 246, 247, 250
- Ovoenus v. Owen, John
- Owen, John 27, 188, 192, 306, 307, 314
- Owenus v. Owen, John
- Paczowsky, Johannes Georgius (Patz-
moski a Libui) 101, 286, 287
- Palocsai Horváth, György 7, 42, 56, 278
- Pareus, Johann Philipp 10
- Pasor, Georg 9, 15, 84, 125, 262, 318
- Paul, Pope, II 235, 315
- Pécseli Király, Imre 9, 17, 25, 28, 86, 142, 298
- Pelargus, Nicolaus 268, 270, 319
- Persius Flaccus, Aulus 97
- Petneházi, Gábor* 4
- Petrarca 116, 293
- Philemon, Iohannes 145, 299
- Philotis 205, 309
- Phocylides of Miletus 294
- Pincier, Johann 92, 259, 317
- Piscator, Johannes 84, 100, 157, 255, 269,
286, 301, 318
- Platina, Bartolomeo 226, 235, 313, 315
- Plato 91, 240
- Plautus, Titus Maccius 119, 194, 226, 242,
309
- Pliny 41, 98, 103, 196, 211, 222, 250, 308
- Plutarchus 36, 90, 235, 241
- Polánkai Horváth, László 8, 56, 280
- Polanus, Amandus 27, 155, 300
- Polus of Aegina 101
- Polycarpus, Martin 9, 15, 78, 183, 236, 305
- Pompeius Trogus, Gnaeus 109
- Pósalaki, János 295
- Pottgießer, Gertrud 292
- Praetorius, Caspar 53, 279
- Praetorius, Matthaeus 53, 280
- Pravda, Jiří 18, 303
- Pravdova, Mariana 18, 70, 168, 303
- Prawda, Georgius v. Pravda, Jiří
- Prawdova, Mariana v. Pravdova, Mariana
- Propertius, Sextus 69, 103, 120, 127, 128,
130
- Prudentius Clemens, Aurelius 120
- Rabus, Ludwig 315
- Rákóczi, János 219, 220
- Rákóczi, Sigismund v. Rákóczi, Zsigmond
- Rákóczi, Zsigmond 309
- Ratramnus 224, 312
- Raven, John E.* 25, 277
- Regius Peczelius, Emericus v. Pécseli
Király Imre
- Rehm, Georg v. Rem, Georg
- Rem, Georg 9, 10, 188, 192, 247, 265, 290, 306
- Reusner, Nicolaus 14, 28, 282, 307, 316
- Rhode, Iodocus 8, 16, 73, 142, 298
- Rhodium, Iodocus v. Rhode, Iodocus
- Richter, Andreas 295
- Rittershausen, Konrad 8, 16, 74, 161, 162,
264, 279, 302
- Rittershuius, Cunradus v. Rittershausen,
Konrad
- Ritze, Heinrich v. Cordus, Euricius
- Rosinus a Jawornik, Daniel 296
- Rosinus a Jawornik, Elias, iunior (Eliáš
Rozín of Javorník the Younger) 102,
105, 130, 211, 287, 289
- Rosinus a Jawornik, Elias, senior (Eliáš
Rozín of Javorník the Elder) 287, 300
- Rosinus a Jawornik, Georgius (Jiří Rozín
of Javorník) 9, 18, 79, 131, 143, 296,
- Rosinus a Jawornik, Johannes-Georgius
(Jan Jiří Rozín of Javorník) 104, 147,
148, 299
- Rosinus a Jawornik, Samuel (Samuel
Rozín of Javorník) 107, 290, 296
- Rudolf II, Holy Roman Emperor 298, 305,
317
- Ryff, Peter 318
- Sallustius, Crispus Caius 181

- Scaliger, Julius Caesar 91, 284
 Schede Melissus, Paul 27, 278, 280, 309, 321
 Schesaeus, Christian 282
Schofield, Malcolm 25, 277
 Schultz, Frideric v. Schütz, Friedrich
 Schütz, Friedrich 8, 14, 72, 163, 284, 302
 Schütz, Heinrich 297
Sebők, Marcell 28, 282
 Seidlitz, Melchior 127, 295
 Sekerczae a Sedczio, Nicolaus (Sekerka of Sedčice, Mikuláš) 99, 286
 Seneca, Lucius Annaeus 46, 58, 115, 212
 Servius Maurus Honoratus 62, 119, 128, 249
 Siber, Adam 28, 29, 287
 Sighér, Anna 280, 281
 Sigonius, Carolus 229, 313
 Silius Italicus 58, 94, 98, 100, 128, 141, 150, 155, 161, 165, 182, 185, 225
Simon, Lajos Zoltán 29, 293
 Smiřický ze Smiřic, Zikmund 293
 Smirziczky a Smirzicz, Jaroslaus (Smiřický ze Smiřic, Jaroslav) 115, 293
 Sorbaeus Boskovinus, Martinus 265
 Spethe, Andreas 82
 Spiera, Francesco 235, 315
 Statius, Publius Papinius 44, 46, 58, 100, 113, 120, 123, 161, 171, 180, 206, 220, 226, 241
Steiger, Kornél 25
 Stein (Stenius), Simon 8, 92, 260, 318
 Stenius (Stein), Simon v. Stein (Stenius), Simon
 Stigel, Johann 29, 293, 296, 303, 310
Stoll, Béla 28
Storchová, Lucie 23
 Strabo 91, 200, 285
 Strejc, Stregicius v. Vetter, Johann
 Sturm, Johannes 281, 283
 Sturm, Kaspar 92, 258, 274, 275, 317
 Suetonius Tranquillus, Caius 111
 Sylvester, Pope, II 226, 313
 Szegedi Kis István 29, 310
 Szeli Tamás (Thomas Szely) 218, 312
 Szenci Molnár Albert 9, 18, 22, 24, 25, 29, 80, 81, 82, 152, 153, 154, 292
 Szentmártoni Szabó, Géza 11, 29, 242, 314
 Szepsi Korocs György (Korocz, Korotz) 29, 149, 300
 Szilágyi Mihály 43, 278
Szombathi, János 10, 30
 Szombathy, Gergely v. Tirnaviensis, Gregorius
 Tacitus, Publius Cornelius 212
 Taubmann, Friedrich 30, 286, 302
 Teokeoli v. Thököly
 Teökeoli v. Thököly
 Teökeöli v. Thököly
 Teokölius v. Thököly
 Terstyanszky, Daniel 30, 277
 Textor, Johann 23, 27, 315
 Theocrines 234, 235, 315
 Theocritus 310
 Theon, Aelius 129, 296
 Thököly, István, I 7, 66, 282
 Thököly, Miklós 38, 41, 277
 Thököly, Sebestyén 8, 41, 42, 66, 277, 282
 Thúri, Farkas Pál 309
 Thúri, György 10, 206, 309
 Thurius, Georgius v. Thúri, György
 Thurzó, György 282
 Thurzó, Katalin 282
 Thym, Georg 303
 Tibullus, Albius 103, 106, 162, 226
Tóth Gergely 4
 Török, Mátyás 40, 119, 294
 Traianus, Vitus 30, 288
 Treutler, Philipp Johann 140, 296
Truhlář, Antonín 11, 28
 Tyrnaviensis, Gregorius 49, 278
Vaculínová, Marta 11, 30
 Valerius, Flaccus Publius 44, 58, 106, 117, 165, 176, 219

Vanel, Claude 30, 31, 303
 Varro, Marcus Terentius 95
 Vencelíková, Markéta 284
 Vergilius 44, 45, 46, 48, 50, 52, 56, 58, 62, 63,
 65, 71, 88, 90, 91, 98, 100, 103, 106, 114, 115,
 117, 118, 119, 120, 121, 125, 128, 132, 134,
 142, 145, 146, 149, 150, 156, 161, 170, 176,
 181, 182, 195, 196, 197, 198, 199, 207, 215,
 217, 230, 231, 234, 238, 243, 249, 306, 311
 Vermigli, Pietro Martire 286
 Vetter (Strejc, Stregicius), Johann 104, 288,
 289
 Vietor, Theodorus 268
 Vives, Juan Luis 31, 291, 295, 297, 298, 306,
 308, 309
 Voit, Ionas 18, 70, 164, 303

 Whitaker, William 31, 313
 Widemann, Lorenz 31, 285
 Wolf, Hieronymus 306
 Wolkenstein, Anna 287

 Zahn, Balthasar 129, 296
 Zajícová z Házmburka, Hedvika 293
 Zanchi, Basilio 31, 281
 Zanius, Balthasar v. Zahn, Balthasar
 Zapská ze Zap, Anna Alžběta 293
 Zibner, György (Zibnerus, Georgius) 105,
 289
 Zichlinsky de Zichlin, Hieronymus 9, 19,
 83, 144, 299
 Zischus v. Žižka, Jan
 Zopyrus 190, 307
 Zrínyi Miklós 43, 278
 Zwingli, Ulrich 270

 Žerotín, Karel 283
 Žižka, Jan 268
 Żychliński Hieronim v. Zichlinsky de
 Zichlin, Hieronymus
 Żychliński, Wojciech 299

Zsupán, Edina 4

INDEX OF GEOGRAPHICAL PLACES

- Abaújszántó (Borsod-Abaúj-Zemplén, HU)* 309
- Altdorf bei Nürnberg (Bayern, D)* 7, 113, 271, 292, 296, 302
- Altenburg (Thüringen, D)* 113, 292
- Annaberg (Sachsen, D)* 303
- Augsburg (Bayern, D)* 8, 24, 306
- Bad Königshofen im Grabfeld (Bayern, D)* 318
- Ballenstedt-Opferode (Sachsen-Anhalt, D)* 300
- Bardejov v. Bártfa*
- Bártfa, Bartfeld, Bartpha, Bardejov (SK)* 17, 105, 289, 304
- Basel, Colonia Munatiana, Basilea (CH)* 7, 8, 9, 15, 16, 22, 23, 27, 28, 29, 31, 78, 88, 115, 260, 273, 283, 284, 286, 288, 293, 294, 296, 300, 302, 306, 317, 318, 320, 321
- Belgrade, Beograd [Београд] v. Nándorfehérvár*
- Benešov, Beneschau (CZ)* 284
- Bensheim (Hessen, D)* 318
- Beuthen an der Oder, Bytom Odrzański (PL)* 301
- Bodrog fluv.* 66
- Bohdaneč, Bochdanetsch, Bohdantz (CZ)* 320
- Bratislava v. Pozsony*
- Braunschweig (Niedersachsen, D)* 21, 302
- Breda (NL)* 299
- Bremen (Bremen, D)* 286, 288, 289
- Budaháza, Budkovce, Budince (SK)* 279
- Budince v. Budaháza*
- Calw (Baden-Württemberg, D)* 300
- Celje, Cilli (SLO)* 319
- Coburg (Bayern, D)* 316
- Cologne v. Köln*
- Danubius fluv.* 163, 174, 176
- Danzig, Gdańsk (PL)* 12, 301
- Deventer (NL)* 319
- Dillenburg (Hessen, D)* 319
- Dravus fluv. Dráva* 176
- Dubá, Dauba (CZ)* 117, 292
- Emden (Niedersachsen, D)* 286
- Emmerich am Rhein (Nordrhein-Westfalen, D)* 293
- Eperjes, Preschau, Fragopolis, Eperiessinum, Prešov (SK)* 27, 304, 320,
- Erfurt (Thüringen, D)* 22, 73, 317
- Farkasfalva, Farksdorf, Vlková (SK)* 7

- Filefalva, Filsdorf, Filice (SK): today is part of Gánóc* 274, 275
Franeke (NL) 26, 288, 289, 319
Frankenberg an der Eder (Hessen, D) 292
Frankfurt am Main, Francofurtum (Hessen, D) 8, 10, 22, 313, 320
Frankfurt an der Oder (Brandenburg, D) 294, 295, 296
Freiberg (Sachsen, D) 302
Freiburg im Breisgau (Baden-Württemberg, D) 8
Fritzlar (Hessen, D) 317
- Gánóc, Gansdorf, Gánovce (SK) v. Filefalva, Gánovce v. Gánóc*
Gdańsk v. Danzig
Geneva, Genève, Genf, Ginevra (CH) 283, 294, 298, 319
Giessen (Hessen, D) 316
Glogau, Głogów (PL) 296
Głogów v. Glogau
Gönc (Borsod-Abaúj-Zemplén, HU) 300, 309
Görgő, Spišský Hrhov (SK) 281
Görlitz (Gorlicium, Sachsen, D) 7, 8, 23, 35, 37, 39, 115, 119, 264, 266, 267, 277, 287, 293, 294, 299, 303, 310, 319,
Gröningen (NL) 292
Gudensberg (Hessen, D) 317
- Hajnik, Hájniky (SK)* 39, 279
Hájniky v. Hajnik
Heidelberg (Baden-Württemberg, D) 7, 8, 9, 15, 29, 87, 271, 277, 284, 286, 287, 288, 289, 292, 293, 294, 296, 300, 301, 305, 309, 317, 318, 320
Helmstedt (Niedersachsen, D) 292, 302
Herborn (Hessen, D) 7, 8, 9, 15, 16, 17, 18, 19, 24, 72, 73, 75, 79, 81, 83, 113, 263, 284, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 294, 296, 298, 299, 300, 301, 302, 317, 318, 319
Hersfeld (Hessen, D) 319
- Horní Dunajovice, Ober Dannowitz (CZ)* 289
Hradec Králové, Königgrätz (CZ) 300, 305
Hrubá Skála, Groß Skal (CZ) 293
Hrušov, Magasmajtény (SK) 278
Huncovce v. Hunfalva
Hunfalva, Huncovce (SK) 8, 278
Huszt, Khust [Хуст] (UA) 176
- Igló, Spišská Nová Ves (SK)* 279, 280
Ingolstadt (Bayern, D) 302, 313
Ister fluv. v. Danubius
Ivančice, Eibenschütz (CZ) 287
- Jasov v. Jászó*
Jászó, Jossau, Jasov (SK) 40
Jena (Thüringen, D) 28, 113, 289, 292, 319
- Kaliningrad [Калининград] v. Königsberg*
Kalisz, Kalisch (PL) 295
Kassa, Kaschau, Cassovia, Košice (SK) 279, 280, 300
Kassel (Hessen, D) 8, 297, 317, 320
Késmárk, Käsmark, Käsemarkt, Kesmarkium, Kežmarok (SK) 7, 27, 40, 219, 220, 266, 277, 279, 280, 283, 294, 312, 320
Kežmarok v. Késmárk
Khust [Хуст] v. Huszt
Kleve (Nordrhein-Westfalen, D) 293
Korbach (Hessen, D) 286, 317
Košice v. Kassa
Kouřim, Gurimensis (CZ) 89, 283, 293
Köln (Nordrhein-Westfalen, D) 20, 177
Königsberg, Kaliningrad [Калининград] (RU) 283
Krauschwitz (Sachsen, D) 296
- Lanus fluv. Lahn* 114, 214, 293
Lausanne (CH) 319
Lechstadt (Bayern, D) 306
Leibic, Leibitz, Laibicium, Lubica (SK) 283

- Leiden (Lugduni Batavorum, NL)* 19, 22, 286, 294, 299
- Leipzig (Sachsen, D)* 8, 30, 292, 318
- Lešná, Löschna (CZ)* 300
- Leszno, Lissa (PL)* 295
- Levoča v. Lócse*
- Lich (Hessen, D)* 320
- Linz (Oberösterreich, A)* 319
- Litoměřice, Leitmeritz (CZ)* 70, 303, 305
- Lommatzsch (Meissen, D)* 318
- Lovosice, Lobositz (CZ)* 299
- Lócse, Leutschau, Leutschovia, Leuconium, Levoča (SK)* 7, 12, 29, 65, 169, 278, 281, 289
- Lubica v. Leibic*
- Magasmajtény v. Hrušov*
- Magdeburg (Sachsen-Anhalt, D)* 8, 22
- Marburg (Hessen, D)* 7, 9, 84, 269, 270, 284, 286, 287, 288, 290, 292, 295, 296, 299, 300, 305, 316, 317, 318, 319, 320
- Márkusfalva, Marksdorf, Markušovce (SK)* 8, 57, 280
- Markušovce v. Márkusfalva*
- Ménhárd, Menhardsdorf, Menhardi Villa, Vrbob (SK)* 53, 280
- Město Libava, Liebau (CZ)* 287
- Mladá Boleslav, Jungbunzlau (CZ)* 288, 290
- Monok (Borsod-Abaúj-Zemplén, HU)* 312
- Montauban (Tarn et Garonne, F)* 288
- Moravia* 15, 78, 184, 287
- Mosbach (Baden-Württemberg, D)* 318
- Mukachevo [Мукачево] v. Munkács*
- Munkács, Mukachevo [Мукачево] (UA)* 309
- Nagykálló (Szabolcs-Szatmár-Bereg, HU)* 300
- Nándorfehérvár, Belgrade, Beograd [Београд] (SRB)* 43
- Neisse fluv. Nisum* 66, 121
- Nicer fluv. Neccarus, Neckar* 66, 113, 114, 117, 121, 122, 292, 293
- Niedzica (PL)* 42, 278
- Nuremberg v. Nürnberg*
- Nürnberg, Noriberga (Bayern, D)* 265, 302, 306
- Olsa v. Oszlány*
- Ólubló, Stará Ľubovňa (SK)* 14, 39, 287
- Ónod (Borsod-Abaúj-Zemplén, HU)* 312
- Oslany v. Oszlány*
- Oszlány, Oslany (SK)* 17, 40, 120, 294
- Padova (I)* 305
- Padua v. Padova*
- Polanovce v. Polyánfalu*
- Polyánfalu, Polanowitz, Polanovce (SK)* 280
- Poprád, Deutschendorf, Poprad (SK)* 219
- Poprád, Poprad (SK) fluv.* 219
- Pozsony, Pressburg, Bratislava (SK)* 280
- Prague v. Praha*
- Praha, Praga (CZ)* 7, 8, 9, 13, 16, 17, 18, 21, 30, 40, 41, 64, 65, 70, 72, 74, 78, 79, 85, 119, 120, 121, 188, 263, 264, 267, 268, 269, 281, 288, 289, 290, 294, 296, 297, 298, 305, 307, 319, 320
- Přerov, Prerau (CZ)* 283
- Prešov v. Eperjes*
- Putnok (Borsod-Abaúj-Zemplén, HU)* 309
- Rakovník, Rakonitz (CZ)* 290, 319
- Regensburg (Bayern, D)* 318
- Rhenus fluv. Rhine, Rhein, Rhin* 93, 114, 285, 293
- Rokycany, Rokitzan (CZ)* 305
- Rostock (Mecklenburg-Vorpommern, D)* 31, 283, 317
- Sárospatak (Borsod-Abaúj-Zemplén, HU)* 8, 10, 14, 21, 24, 27, 30, 254, 277, 300, 309

- Sátoraljaújhely* (Borsod-Abaúj-Zemplén, HU) 310
- Savus fluv.* Száva 174, 176, 259
- Scepusium* v *Szepes County*
- Siegen, Sigena* (Nordrhein-Westfalen, D) 7, 9, 15, 16, 18, 19, 75, 79, 82, 83, 84, 108, 118, 154, 184, 262, 284, 286, 296, 299, 319
- Slaný, Schlan* (CZ) 289
- Speyer* (Spira, Rheinland-Pfalz, D) 26, 271, 272, 292
- Spišské Podhradie* v. *Szepesváralja*
- Spišský Hrhov* v. *Görgö*
- Stettin, Szczecin* (PL)
- Strasbourg, Argentoratum* (Bas-Rhin, F)
- Szepes* (Zips, Spiš) County 14,
- Szepesbéla, Spišská Belá* (SK)
- Szepesváralja, Spišské Podhradie* (SK) 7, 8, 10, 280, 283
- Szepsi, Moldava nad Bodvou* (SK) 300
- Tarcal* (Borsod-Abaúj-Zemplén, HU) 218, 312
- Tibiscus fluv.* Tisza 174, 176
- Tokaj* (Borsod-Abaúj-Zemplén, HU) 300
- Toruń, Thorn* (PL) 301
- Třebíč, Trebitsch* (CZ) 289, 300
- Tuchoměřice* (CZ) 288
- Tübingen* (Baden-Württemberg, D) 23, 286, 306
- Uherský Brod, Ungarisch Brod* (CZ) 289
- Valašské Meziříčí, Wallachisch Meseritsch* (CZ) 289
- Velké Meziříčí, Groß Meseritsch* (CZ) 305
- Viadrus fluv.* Oder 113, 121, 292, 294
- Vienna, Wien* (A) 25, 26, 29, 305
- Vlková* v. *Farkasfalva*
- Vrbob* v. *Ménhárd*
- Waldbrunn-Ellar* (D) 318
- Wetter* (Hessen, D) 317
- Wied* (Rheinland-Pfalz, D) 306
- Wittenberg* (Brandenburg, D) 8, 19, 21, 25, 26, 287, 292, 294, 299, 305, 309, 312, 317, 318
- Wrocław, Breslau* (PL) 283, 296
- Zábřeh, Hohenstadt an der March* (CZ) 290
- Žilina* v. *Zsolna*
- Zsolna, Sillein, Solna, Žilina* (SK) 265, 266